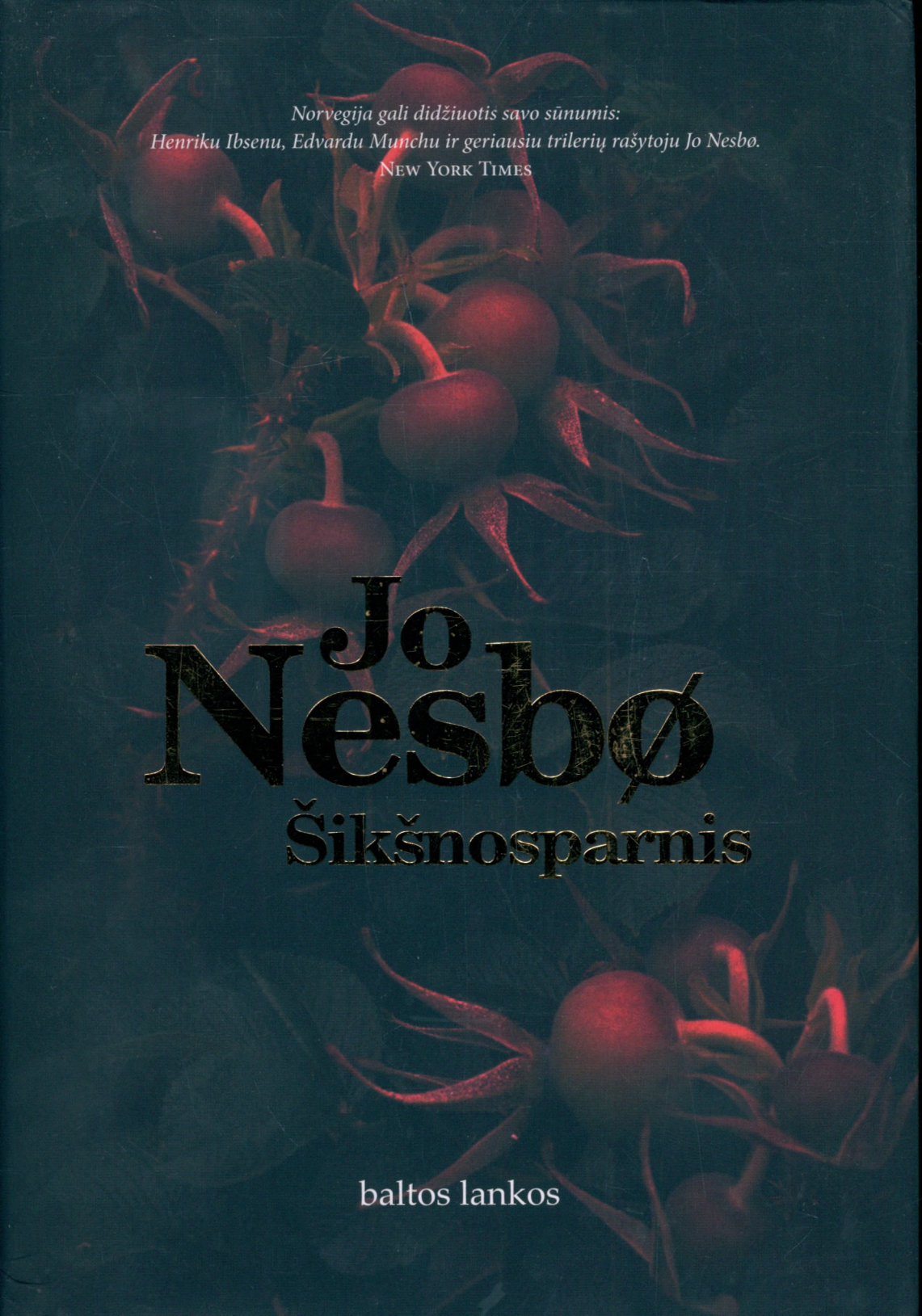
Norvegija gali didžiuotis savo sūnumis:
Henriku Ibsenu, Edvardu Munchu ir geriausiu trilerių rašytoju Jo Nesbø.
New York Times
Jo
Nesbø
Šikšnosparnis
baltos lankos

Policijos inspektorius Haris Hūlė skaitytojams jau pažįstamas iš šių leidyklos „Baltos lankos“ išleistų kriminalinių romanų: *Raudongurklė* (norvegų k. pasirodė 2000 m.), *Nemezidė* (norvegų k. pasirodė 2002 m.), *Pentagrama* (norvegų k. pasirodė 2003 m.), *Gelbėtojas* (norvegų k. pasirodė 2005 m.), *Sniego Senis* (norvegų k. pasirodė 2007 m.), *Šarvuota širdis* (norvegų k. pasirodė 2009 m.), *Vaiduoklis* (norvegų k. pasirodė 2011 m.).

JO NESBØ

ŠIKŠNOSPARNIS

Iš norvegų kalbos vertė
Viktorija Gercmanienė

baltos lankos

UDK 821.113.5-31
Ne-154

Versta iš:
Jo Nesbø, *Flaggermusmannen*,
H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard), 2011

Redagavo
Dalia Kižlienė

Maketavo
Eglė Jurkūnaitė

Viršelio dailininkas
Zigmantas Butautis

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

ISSN 2029-2597
ISBN 978-9955-23-846-1

Copyright © Jo Nesbø, 1997
Published by agreement with
Salomonsson Agency
© Viktorija Gercmanienė, vertimas į
lietuvių kalbą, 2015
© Baltų lankų leidyba, 2015

It rose into space, its wings spread wide,
then fell, its wings now a fluttering cape
*wrapped tight about the body of a man.**
Frank Miller

* Plačiai išskleidęs sparnus jis pakilo dangaus aukštybėn ir smigo žemyn, o sparnai jo kūną apsivijo tvirtai lyg apsiaustas. (Angl.)

VALA

1 skyrius

Sidnėjus, ponas Kensingtonas ir trys žvaigždutės

Kažkas buvo ne taip.

Pirmiausia pasų kontrolės pareigūnė plačiai nusišypsojo:

– *How are you, mate?*[*]

– *I'm fine*[**], – sumelavo Haris Hūlė. Kelionę iš Oslo per Londoną jis pradėjo daugiau nei prieš trisdešimt valandų, o nuo tada, kai persėdo Bahreine, sėdėjo toje pačioje suknistoje sėdynėje šalia avarinio išėjimo. Saugumo sumetimais atlošą buvo galima atlenkti tik šiek tiek, tad jo juosmuo prieš atvykstant į Singapūrą buvo beveik visiškai sustingęs.

Moteris pasų kontrolės punkte nebesišypsojo. Be galo susidomėjusi studijavo jo pasą. Buvo sunku pasakyti, kas jau nuo pat pradžių pakėlė jai ūpą: nuotrauka ar tai, kaip rašoma jo pavardė.

– *Business?*[***]

Haris Hūlė įtarė, kad daugumoje pasaulio vietų pasų kontrolės pareigūnai pridėtų žodį „sere“, bet jis buvo skaitęs, kad tokio pobūdžio mandagybės Australijoje nėra itin paplitusios. Tai nebuvo labai svarbu, Haris nebuvo nei prityręs keliautojas,

---

[*] Kaip laikaisi, drauguži? (Angl.)

[**] Puikiai. (Angl.)

[***] Verslas? (Angl.)

nei snobas; šiuo metu vienintelis jo troškimas buvo kuo greičiau pasiekti viešbučio kambarį ir lovą.

– *Yes*[*], – atsakė jis ir pabarbeno pirštais į langelį.

Ir kaip tik tuomet jos lūpos susiraukė, išsikreipė, ir moteris šaižiu balsu paklausė:

– *Why isn't there a visa in your passport, sir?*[**]

Hario širdis šoktelėjo, lyg nujausdama neišvengiamą katastrofą atviroje jūroje. Kreipinys „sere" tikriausiai vartojamas tik kritinėse situacijose.

– *Sorry, I forgot*[***], – sumurmėjo jis, karštligiškai naršydamas po kišenes.

Ir kodėl jie negalėjo specialiosios vizos įklijuoti į jo pasą taip, kaip įklijuojama įprastinė viza? Iš karto už savęs eilėje jis girdėjo silpną ausinuko zirzimą ir žinojo, kad ten stovi jo kaimynas iš lėktuvo. Visą kelionę vyriškis klausėsi tos pačios kasetės. Ir kodėl, po šimts velnių, jis niekuomet negali atsiminti, kurion kišenėn susidėjo daiktus? O dar tas baisus karštis, nors jau beveik dešimta valanda vakaro. Hariui panižo galvą.

Pagaliau surado dokumentą ir su palengvėjimu padėjo prie langelio.

– *Police officer, are you?*[****]

Pasų kontrolės pareigūnė pakėlė akis nuo specialiosios vizos ir įdėmiai žvelgė į jį, bet jos lūpos jau nebebuvo tokios persikreipusios.

– Tikiuosi, kad nenužudyta kokia nors šviesiaplaukė norvegė?

Ji sukikeno ir linksmai trinktelėjo antspaudu ant specialiosios vizos.

– *Well, just one*[*****], – atsakė Haris Hūlė.

[*] Taip. (Angl.)

[**] Kodėl jūsų pase nėra vizos, sere? (Angl.)

[***] Atsiprašau, pamiršau. (Angl.)

[****] Jūs policijos pareigūnas, ar ne? (Angl.)

[*****] Tik viena. (Angl.)

*

Atvykimo salė buvo pilna kelionių agentūrų atstovų ir limuzinų vairuotojų, laikančių lenteles su pavardėmis, bet Hūlės pavardės tarp jų nebuvo. Haris jau norėjo susirasti taksi, kai pamatė vyrą melsvais džinsais ir havajietiškais marškinėliais, neįprastai plačia nosimi ir tamsiais garbanotais plaukais, kuris braudamasis per lentelių mišką artėjo prie jo.

– *Mister Holy, I presume!** – pareiškė triumfuodamas.

Haris Hūlė svarstė. Pirmąsias dienas Australijoje jis nusiteikė praleisti taisydamas savo pavardės tarimą, kad nebūtų sumaišytas su kokia nors skyle. Ponas Šventasis skambėjo nepalyginamai geriau.

– Endrius Kensingtonas. *How are you?* – nepažįstamasis išsišiepė ir ištiesė didžiulę plaštaką, kuri priminė sulčiaspaudę. – *Welcome to Sydney – hope you enjoyed the flight*** – ištarė su akivaizdžiu nuoširdumu, nuskambėjusiu kaip prieš dvidešimt minučių girdėto stiuardesės pranešimo aidas. Tada pagriebė aptrintą Hūlės lagaminą ir neatsigręždamas nužingsniavo išėjimo link. Haris laikėsi arčiau jo.

– Dirbi Sidnėjaus policijoje? – pradėjo jis.

– *Sure do, mate. Watch out!****

Besisukančios durys trinktelėjo Hariui į veidą, tiesiai į nosį, net ašaros ištryško. Šios bjaurios komedijos pradžia vargiai galėjo būti dar blogesnė. Jis pasitrynė nosį ir nusikeikė norvegiškai. Kensingtonas užjaučiamai žvilgtelėjo.

– *Bloody doors, ay?***** – tarstelėjo.

* Ponas Houlis, kaip suprantu! (Angl.)

** Kaip laikotės? Sveikas atvykęs į Sidnėjų. Tikiuosi, kad skrydis buvo malonus. (Angl.)

*** Žinoma, drauguži. Atsargiai! (Angl.)

**** Prakeiktos durys, ar ne? (Angl.)

Haris neatsakė. Nesumetė, ką reikėtų atsakyti į tokią repliką. Automobilių stovėjimo aikštelėje Kensingtonas atrakino gerokai apšiurusios tojotos bagažinę ir įbruko lagaminą vidun.

– *Do you wanna drive, mate?** – paklausė nustebęs.

Haris susiprato besėdintis vairuotojo vietoje. Na, žinoma, juk Australijoje eismas kairiąja kelio puse. Keleivio vietoje voliojosi krūva popierių, kasečių ir visokių šiukšlių, tad Haris įsispraudė ant užpakalinės sėdynės.

– *You must be an aborigine?*** – paklausė, jiems išsukus į greitkelį.

– *Guess there's no foolin' you, officer****, – atsakė Kensingtonas ir pažvelgė į veidrodėlį.

– *In Norway we call you „australneger" – Australian negro.*****

Kensingtono žvilgsnis sustingo veidrodėlyje.

– *Really?******

Haris pasijuto nesmagiai.

– Turėjau omenyje, kad tavo tėvai akivaizdžiai nepriklausė tai kalinių grupei, kuri prieš du šimtus metų buvo atsiųsta čionai iš Anglijos, – atsiprašė Haris, tuo pačiu parodydamas, kad bent jau minimaliai išmano šalies istoriją.

– *Thats right, Holy*******, mano protėviai gyveno čia jau šiek tiek ankstėliau. Prieš keturiasdešimt tūkstančių metų, jeigu tiksliai.

Kensingtonas nusiviepė veidrodėliui. Haris pasiryžo kurį laiką laikyti liežuvį už dantų.

– *I see.******** Vadink mane Hariu.

– *OK, Harry*, mano vardas Endrius.

* Ar ketini vairuoti? (Angl.)

** Tu tikriausiai aborigenas. (Angl.)

*** Atrodo, jūsų neapgausi, pareigūne. (Angl.)

**** Norvegijoje jus vadiname australonegrais – Australijos negrais. (Angl.)

***** Tikrai? (Angl.)

****** Tikrai taip, Houli. (Angl.)

******* Supratau. (Angl.)

*

Visą likusį kelią pokalbiui vadovavo Endrius. Jis vežė Harį per Kings Krosą, pildamas informaciją: šis rajonas buvo Sidnėjaus kekšių kvartalas, narkotikų prekybos ir daugelio kitų nešvarių sandėrių centras. Kas antras viešas skandalas, regis, buvo susijęs su vienu ar kitu viešbučiu ar striptizo klubu, esančiu šiame kvadratiniame kilometre.

– Štai ir atvykome – staiga burbtelėjo Endrius. Jis privažiavo prie šaligatvio, iššoko lauk ir iškėlė iš bagažinės Hario lagaminą.

– *See ya tomorrow*[*], – tarstelėjo Endrius ir nurūko.

Haris jautė sustingusią nugarą ir bepradedantį reikštis paros ritmo sutrikimą. Mieste, kurio gyventojų skaičius beveik prilygo visos Norvegijos gyventojų skaičiui, jis su lagaminu buvo paliktas vienas ant šaligatvio prie spalvingo viešbučio „Crescent". Šalia viešbučio pavadinimo ant durų puikavosi trys žvaigždutės. Kai prireikdavo apgyvendinti pavaldinius, Oslo policijos viršininkė nepasižymėdavo dosnumu. Na, bet šis viešbutis gal nebus baisiai prastas. Valstybės tarnautojams čia tikriausiai taikomos nuolaidos, o kambarys bus pats mažiausias viešbutyje, mąstė Haris.

Taip ir buvo.

2 skyrius

Tasmanijos velnias, klounas ir švedė

Haris atsargiai pabeldė į Pietų Sidnėjaus policijos skyriaus viršininko duris.

– Įeikite, – nugriaudėjo balsas iš kabineto gilumos.

[*] Pasimatysime rytoj. (Angl.)

Didelis, stambus vyras įspūdingu pilvu stovėjo prie lango už ąžuolinio stalo. Iš po retėjančių karčių styrojo pilki išsikeroję antakiai, o aplink akis buvo susimetusios šypsenos raukšlelės.

– Haris Houlis iš Oslo, Norvegijos, sere.

– Sėskis, Houli. Kaip tokį ankstyvą rytą, atrodai velniškai gerai. Beje, tikiuosi neapsilankei pas vaikinus iš Narkotikų skyriaus? – Neilas Makormakas iš širdies nusikvatojo.

– Paros ritmo sutrikimas. Šįryt pabudau ketvirtą ryto, sere, – paaiškino Haris.

– Na, žinoma. Tai tik toks mūsų pokštas. Supranti, prieš keletą metų turėjome nemažą korupcijos bylą. Dešimt policijos pareigūnų buvo nuteisti už tai, kad, be viso kito, tarpusavyje prekiavo narkotikais. Įtarimą sukėlė tai, kad keletas jų buvo pernelyg žvalūs – kiaurą parą. Išties, tai visai nejuokinga, – jis geraširdiškai sukikeno, užsidėjo akinius ir pasirausė popieriuose, gulinčiuose priešais jį.

– Taigi, tave atsiuntė tam, kad padėtum mums ištirti Ingerės Holter, Norvegijos pilietės, turinčios leidimą dirbti Australijoje, nužudymą. Blondinė, gerai atrodanti mergina, sprendžiant iš nuotraukų. Ji buvo dvidešimt trejų, ar ne?

Haris linktelėjo. Makormakas dabar jau kalbėjo rimtai:

– Jos kūną rado žvejai, vandenyne, netoli Votsono įlankos, šalia Gapo parko, tiksliau sakant. Pusiau nuoga. Nubrozdinimai rodo, kad pirmiausia buvo išprievartauta, tada pasmaugta, bet spermos likučių nerasta. Paskui, jau mirusi, nakties tamsoje nugabenta į parką ir nustumta nuo olos.

Jis susiraukė.

– Jei oras būtų buvęs bent šiek tiek prastesnis, bangos tikrai būtų išnešusios kūną į krantą, bet šiuo atveju ji gulėjo tarp akmenų tol, kol buvo surasta kitą rytą. Kaip jau sakiau, spermos neradome, nes jos vagina buvo supjaustyta kaip žuvies filė, o jūros vanduo šią merginą kruopščiai nuprausė. Taigi, neturime jokių pirštų atspaudų, bet nustatėme apytikslį

mirties laiką, – Makormakas nusiėmė akinius ir pasitrynė veidą, – ir nežinome, kas žudikas. Ir ką, velniai griebtų, jūs su visu tuo ketinate daryti, pone Houli?

Haris jau ketino atsakyti, bet buvo pertrauktas.

– Taigi, ketini daryti štai ką. Atidžiai stebėsi, kaip mes sugauname tą niekšą, kartkartėmis pasakosi Norvegijos spaudai, kaip nuostabiai mes bendradarbiaujam, ir atidžiai stebėsi, kad nesusidurtume su kuo nors iš Norvegijos ambasados ar nužudytosios giminaičiais, na, o likusį laiką mėgausiesi atostogomis ir nusiųsi atviruką ar du savo mielajai policijos viršininkei. Beje, kaip ji laikosi?

– Puikiai, kiek žinau.

– Nuostabi moteris. Manau, ji paaiškino, ko iš tavęs tikimasi?

– Šiek tiek. Aš dalyvausiu tyrime...

– Puiku. Pamiršk viską. Čia galioja kitos taisyklės. Pirma: nuo šiol klausai manęs ir tik manęs. Antra: nedalyvausi niekur, kur aš tau neliepiau dalyvauti. Ir trečia: bent kartą peržengsi liniją ir būsi įsodintas į pirmąjį lėktuvą namo.

Visa tai buvo išdėstyta su šypsena, bet esmė buvo aiški: šalin rankas, tu čia tik stebėtojas. Tikriausiai jam reikėjo pasiimti maudymosi kelnaites ir fotoaparatą.

– Kaip suprantu, Ingerė Holter Norvegijoje buvo šiokia tokia televizijos įžymybė.

– Nelabai reikšminga įžymybė, sere. Prieš keletą metų ji vedė laidą vaikams. Manau, prieš nutinkant šiam įvykiui ji jau buvo primiršta.

– Taigi, gavau informacijos, kad jūsų laikraščiai iš šios žmogžudystės išpūtė didelį burbulą. Kai kurie iš jų jau atsiuntė čia savo žmones. Mes papasakojome jiems tai, ką turėjome, o turėjome nedaug, tad jiems greitai pasidarys nuobodu ir jie iškeliaus namo. Jie nežino, kad tu čia. Mes turim savų auklių, kurios jais pasirūpins, taigi tau nereikia dėl to sukti galvos.

– Dėkoju, sere, – nuoširdžiai atsakė Haris. Mintis apie jam į nugarą alsuojantį žurnalistą iš kokio nors Norvegijos laikraščio visiškai neviliojo.

– Gerai, Houli, būsiu su tavimi atviras ir nušviesiu padėtį. Mano viršininkas man labai išsamiai paaiškino, kad Sidnėjaus miesto tarybos nariai reikalauja šią bylą išaiškinti kuo greičiau. Kaip visada, tai susiję su politika ir ekonomika.

– Ekonomika?

– Na, mes manome, kad nedarbo lygis Sidnėjuje šiemet pasieks dešimt procentų, taigi miestui svarbus kiekvienas iš turizmo gaunamas centas. Dutūkstantųjų olimpiada jau beldžiasi į duris, o turistų iš Skandinavijos srautas sparčiai didėja. Žmogžudystė, ypač neišaiškinta žmogžudystė, – prasta reklama miestui, taigi darome, ką galime. Bylą tiria keturi detektyvai, taip pat pirmumo tvarka galime naudotis visais ištekliais – visomis duomenų bazėmis, kriminalistikos ekspertais, laboratorijos darbuotojais. Ir taip toliau.

Makormakas susirado lapą popieriaus ir susiraukęs jį studijavo.

– Tiesą sakant, tu turėjai dirbti su Vadkinsu, bet kadangi atkakliai prašei Kensingtono, nematau jokių priežasčių, kodėl neturėčiau to leisti.

– Sere, kiek žinau, aš ne...

– Kensingtonas geras vyras. Ne tiek jau daug vietinių pareigūnų užsitarnauja tokį laipsnį, kokį gavo jis.

– Tikrai?

Makormakas truktelėjo pečiais.

– Taip jau yra. Taigi, Houli, galbūt yra dar kas nors, ką norėtum pridurti? Gal turi klausimų?

– Hm, tik vienas formalumas, sere. Norėjau pasiteirauti, ar jūsų šalyje kreipinys „sere“ tinkamas, kreipiantis į aukštesnio rango pareigūną, ar galbūt jis yra pernelyg?..

– Formalus? Sustabarėjęs? Na, taip, tikriausiai. Bet man jis patinka. Jis man primena, kad esu šios kontoros

šefas, – Makormakas prapliupo juoku ir užbaigė susitikimą galingu rankos paspaudimu.

*

– Sausis Australijoje – turistinis sezonas, – paaiškino Endrius, kol jie grūdosi transporto spūstyje aplink Lenktąją krantinę. – Visi atvyksta pamatyti Sidnėjaus operos teatro, pasiirstyti valtelėmis uoste ir paspoksoti į merginas Bondajaus paplūdimyje. Gaila, kad turi dirbti.

Haris truktelėjo pečiais.

– Tai nesvarbu. Vis vien tuose turistų spąstuose mane išpila šaltas prakaitas ir apima noras pabėgti.

Išvažiavus į Naująjį Pagrindinį Pietų kelią tojota padidino greitį ir nulėkė link Votsono įlankos.

– Rytinė Sidnėjaus dalis nepanaši į rytinę Londono dalį, – paaiškino Endrius, važiuodamas pro vienas už kitą modernesnius namus. – Ši vietovė vadinama Dviguba įlanka. Mes ją vadiname Dviguba Įmoka.

– Kur gyveno Ingerė Holter?

– Kurį laiką kartu su savo vaikinu ji gyveno Niutaune, bet, jiems išsiskyrus, persikėlė į mažą vieno kambario butą Glebe.

– Su savo vaikinu?

Endrius patraukė pečiais.

– Jis australas, kompiuterių inžinierius, jie susipažino prieš dvejus metus, kai ji atvyko atostogų. Jis turi alibi nužudymo vakarui ir visiškai neatitinka žudiko prototipo. *But ya never know, do ya?*[*]

Jie pasistatė automobilį šalia Gapo parko, vieno iš daugelio žaliųjų Sidnėjaus plaučių. Akmeniniai laiptai vedė į atvirą parką, besidriekiantį link Votsono įlankos į šiaurę ir link Ramiojo vandenyno į rytus. Karštis smogė vos atidarius automobilio

[*] Bet niekada negali žinoti, ar ne? (Angl.)

dureles. Endrius pasidabino didžiuliais akiniais nuo saulės, kurie sukėlė Hariui minčių apie atsipalaidavusį pornokaralių. Dėl kažkokių keistų priežasčių jo kolega australas šiandien nusprendė įsisprausti į aptemptą kostiumą, ir dabar Hariui šis tamsus stambus vyras, žingsniuojantis priešais jį apžvalgos aikštelės link, atrodė labai komiškai.

– Štai ir Ramusis vandenynas, Hari. Kita stotelė – Naujoji Zelandija. Už apytiksliai dviejų tūkstančių šlapių mylių.

Haris apsižvalgė. Vakaruose matėsi miesto centras su Uosto tiltu, šiaurėje paplūdimys ir Votsono įlankoje plūduriuojančios jachtos, tolumoje driekėsi žaliasis Manlis – rajonas šiaurinėje įlankos dalyje. Tolumoje išsilenkęs horizontas mirgėjo įvairiais mėlynais atspalviais. Tiesiai prieš juos atskilęs uolos gabalas pūkštelėjo žemyn ir griausmingu *crescendo* tarp akmenų užbaigė savo kelionę.

– Taigi, Hari, dabar tu stovi istorinėje vietoje, – tarė Endrius. – 1788 metais Anglija išsiuntė į Australiją pirmąjį laivą su nuteistaisiais. Buvo nutarta, kad jie įsikurs Botanikos įlankoje, už keleto mylių į pietus nuo čia, bet gerasis kapitonas Filipas nusprendė, kad kraštovaizdis pernelyg suknistas, ir nuvairavo mažąjį laivelį palei pakrantę į šiaurę, paieškoti ko nors geresnio. Jis apsuko laivą šiame taške, kur mes dabar stovime, ir surado nuostabiausią pasaulyje uostą. Šiek tiek vėliau kapitonas Filipas atvyko su likusia flotile: vienuolika laivų, septyniais šimtais penkiasdešimčia nuteistųjų, vyrų ir moterų, keturiais šimtais jūrininkų, keturiomis laivybos kompanijomis ir atsargomis ketveriems metams. Bet šis kraštas atšiauresnis nei atrodo, anglai nemokėjo pasinaudoti gamtiniais ištekliais taip, kaip tai sugebėjo aborigenai. Kai po dvejų su puse metų buvo atplukdytos papildomos atsargos, anglai jau badmiriavo.

– Atrodo, kad po kurio laiko reikalai pagerėjo, – Haris linktelėjo link žaliųjų Sidnėjaus laukų, jausdamas, kaip tarp

menčių nuteka prakaito lašas. Nuo tokio karščio jam šiurpo oda.

– Taip, anglai pasiekė savo, – burbtelėjo Endrius ir nusispjovė per uolos kraštą. Juodu sekė seiles akimis, kol jos išsitaškė vėjyje.

– Gerai, kad krisdama ji jau buvo nebegyva, – pasakė jis. – Skriedama žemyn ji tikriausiai atsitrenkė į uolas. Kai ją radome, iš jos kūno buvo išplėšti didžiuliai gabalai mėsos.

– Kiek laiko ji pragulėjo negyva, prieš ją surandant?

Endrius susiraukė.

– Policijos gydytojas sako, kad 48 valandas. Bet jis...

Jis priglaudė nykštį prie burnos. Haris linktelėjo. Taigi daktaras taip pat buvo ištroškusi siela.

– Tampame skeptikais, kai skaičiai pernelyg suapvalinami?

– Ją surado penktadienį ryte, taigi galime teigti, kad ji mirė kažkuriuo metu trečiadienio naktį.

– Ar radote kokių nors įkalčių?

– Kaip matai, automobilius galima statyti čia, apačioje. Naktį vietovė neapšviesta ir žmonės čia nesilanko. Taigi neturim jokių liudytojų parodymų ir, atvirai sakant, kažin ar turėsim.

– Tai ką dabar darysim?

– Darysim taip, kaip nurodė šefas. Keliausime į restoraną ir panaudosime dalį reprezentacinėms išlaidoms skirto biudžeto. Šiaip ar taip, tu esi aukščiausio rango Norvegijos policijos pareigūnas tūkstančio dviejų šimtų mylių spinduliu. Mažiausiai.

*

Endrius ir Haris sėdėjo už balta staltiese užtiesto stalo. Doilio žuvies restoranas stovėjo tolimiausiame Votsono įlankos taške ir nuo jūros jį teskyrė tik siaura smėlio juostelė.

– Absurdiškai gražu, ar ne? – įvertino Endrius.

– Kaip koks neskoningas atvirukas.

Tiesiai prieš juos mažas berniukas ir mergaitė statė smėlio pilis, už jų tyvuliavo mėlyna jūra, stūksojo žalios kalvos, o tolumoje driekėsi didingas Sidnėjaus horizontas.

Haris išsirinko šukutes ir tasmanišką upėtakį, Endrius – australišką plekšnę, apie kurią Haris, tiesą sakant, nieko nebuvo girdėjęs. Endrius užsakė „Chardonnay Rosemount“: „Visai netinka prie šio maisto, bet jis baltas, skanus, ir išsitenka biudžete“, – ir atrodė priblokštas, kai Haris paaiškino negeriąs alkoholio.

– Kvakeris?

– Ne, nieko panašaus, – tarstelėjo Haris.

„Doilis“ – senas, vienai šeimai priklausantis žuvies restoranas, žinomas kaip vienas geriausių Sidnėjuje, papasakojo Endrius. Buvo pats sezono įkarštis, sausakimša, ir galbūt dėl to, manė Haris, taip sunku užmegzti kontaktą su padavėjais.

– Padavėjai čia kaip Plutono planeta, – sušnypštė Endrius. – Skrieja periferijoje ir pasirodo tik kas dvidešimt metų, bet net ir tuomet neįmanoma į juos pažvelgti plika akimi.

Haris neturėjo dėl ko piktintis, tad pasilenkė į priekį ir patenkintas atsiduso.

– Bet čia puikus maistas, – pasakė jis. – Tai taip pat paaiškina aprangos kodą.

– Ir taip, ir ne. Kaip matai, jie čia nesilaiko formalumų. Bet man labiau patinka, kai tokiose vietose nedėvimi džinsai ir marškinėliai. Dėl savo išvaizdos aš galiu gerokai pasistengti.

– Ką turi omenyje?

Endrius pažiūrėjo į Harį.

– Kaip jau tikriausiai pastebėjai, aborigenų statusas šioje šalyje nėra labai aukštas. Savo laiškuose namo anglai rašydavo, kad vietiniai linkę į alkoholį bei nusikalstamą veiklą.

Haris susidomėjęs klausėsi.

– Jie manė, kad tai mūsų genuose. „Jie sugeba tik velniškai triukšmauti, pūsdami tuos savo ilgus medinius instrumentus, kuriuos vadina *didgeridoo*“, – rašė vienas iš jų. Ši šalis mėgsta

girtis, kad sugebėjo sukurti darnią visuomenę iš kelių skirtingų kultūrų. Bet ką reiškia darni visuomenė? Problema arba privalumas, nelygu iš kurios pusės žiūrėsi, yra ta, kad vietiniai tapo nebepastebimi. Aborigenai praktiškai nebedalyvauja visuomeniniame gyvenime, išskyrus politinius debatus dėl vietinių gyventojų interesų bei aborigenų kultūros išsaugojimo. Australai moka didelius pinigus, kad ant savo sienos pasikabintų kokį nors aborigenų kultūros meno kūrinį. Nepaisant to, aborigenus nuolatos rasi socialinės šalpos eilėse, žmogžudysčių statistikoje ir kalėjimuose. Jei tu aborigenas, galimybė atsidurti kalėjime padidėja dvidešimt šešis kartus. Pagalvok apie tai, Hari Houli.

Kol Endrius išgėrė likusį vyną, Haris apie visa tai pagalvojo. Ir apie tikriausiai pačią skaniausią žuvį, kokią tik teko valgyti per savo trisdešimt dvejų metų gyvenimą.

– Ir vis dėlto Australijoje rasizmas nėra įsikerojęs labiau nei kokioje kitoje šalyje. Vis dėlto esame daugiakultūrė šalis, kurioje gyvena atvykėliai iš viso pasaulio. Tai reiškia, kad einant į restoraną verta pavargti ir įsisprausti į kostiumą.

Haris vėl linktelėjo. Nebebuvo ko ir pridurti.

– Ingerė Holter dirbo bare, ar ne?

– Tikrai taip. „Olberio" bare Oksfordo gatvėje, Padingtone. Manau, šį vakarą galėtume ten užsukti.

– Kodėl ne dabar? – visas šitas neveiklumas vertė Harį nekantrauti.

– Todėl, kad pirmiausia turime susipažinti su savininku.

Dangaus skliaute pasirodė nekviestas Plutonas.

*

Glebe Pointo kelias buvo jauki, nepernelyg žmonių lankoma gatvelė, kurioje vienas šalia kito susigrūdę rikiavosi paprasti, daugiausia etniniai restoranai.

– Anksčiau tai buvo Sidnėjaus bohemos rajonas, – papasakojo Endrius. – Gyvenau netoliese būdamas studentu,

aštuntajame dešimtmetyje. Čia vis dar gali rasti vegetariško maisto restoranų žmonėms, kurie suka galvą dėl aplinkosaugos ir alternatyvaus gyvenimo būdo, knygynų lesbietėms ir panašių dalykų. Bet senieji hipiai ir LSD mylėtojai išnyko. Dabar, kai Glebas tapo populiaria vieta, nuomos kaina šoktelėjo, abejoju, ar įstengčiau čia gyventi, netgi su policininko atlyginimu.

*

Jie pasuko į kairę, pakilo Herefordo gatve ir įėjo pro vartus, ant kurių kabėjo numeris 54. Lodamas ir šiepdamas aštrius dantis link jų atlėkė mažas gauruotas padaras. Mažasis siaubūnas atrodė rimtai įsiutęs ir labai priminė lankstinuke turistams pavaizduotą Tasmanijos velnią. Jis agresyvus, ir gali būti labai nemalonu, jei įsikabintų tau į gerklę, rašoma lankstinuke. Ši rūšis beveik išnykusi, ir Haris tikėjosi, kad taip ir yra. Kai šunėkas pražiotais nasrais puolė prie jo, Endrius pakėlė koją ir nuspyrė kiauksintį gyvūną į šalia tvoros augančius krūmus.

Jiems lipant laiptais, tarpduryje stovėjo stambus vyras, nutaisęs rūgščią veido išraišką ir atrodantis taip, lyg būtų ką tik atsikėlęs.

– Kas nutiko šuniui?

– Šiuo metu jis gėrisi rožių krūmais, – šypsodamasis pranešė Endrius. – Mes iš policijos, Žmogžudysčių skyriaus. Misteris Robertsonas?

– Taigi, taigi. Ir ko jums vėl prireikė? Aš jau sakiau, kad pasakiau viską, ką žinau.

– Na, o dabar mums pasakėte, kad jau sakėte, kad pasakėte...

Stojo ilga pauzė, per kurią Endrius šypsojosi, o Haris perkėlė svorį nuo vienos kojos ant kitos.

– Atleiskite, pone Robertsonai, atėjome ne flirtuoti. Čia Ingerės Holter brolis, jis norėtų apžiūrėti jos kambarį, jei tai nesukels pernelyg daug rūpesčių.

Robertsono laikysena iš esmės pasikeitė.

– Atsiprašau, nežinojau... užeikite! – jis atidarė duris ir užlipo priešais juos laiptais. – Tiesą sakant, nežinojau, kad Ingerė turi brolį. Bet kai jau pasakėte, žinoma, matau šeimyninį panašumą.

Jam už nugaros Haris atsisuko į Endrių ir pavartė akis.

*

Ingerės kambarys buvo nesutvarkytas. Visur mėtėsi drabužiai, žurnalai, pilnos peleninės ir tušti vyno buteliai.

– Policija manęs prašė kurį laiką nieko neliesti.

– Mes suprantame.

– Vieną vakarą ji tiesiog negrįžo namo. Išsisklaidė ore.

– Ačiū, pone Robertsonai. Mes skaitėme jūsų parodymus.

– Aš jai sakiau, kad kai tenka grįžti namo naktį, neitų Tilto keliu ir pro žuvų turgų. Ten tamsu ir pilna juodukų ir siauraakių, – jis dirstelėjo į Endrių, – atsiprašau, aš nenorėjau...

– Viskas gerai. Galite eiti, pone Robertsonai.

Robertsonas nusileido laiptais, ir jie išgirdo virtuvėje žvangančius butelius.

Kambaryje stovėjo kėdė, kelios knygų lentynos ir rašomasis stalas. Haris apsidairė ir pabandė susidaryti įspūdį apie Ingerę Holter. Viktimologija sako: pasistenk įsivaizduoti save aukos vietoje. Jis tegalėjo prisiminti nutrūktgalvišką mergaitę iš TV ekrano, trykštančią jaunatvišku geranoriškumu bei entuziazmu, ir jos mėlyną, nekaltą žvilgsnį.

Ji tikrai netupėjo namie ir neadė kojinių. Ant sienų nebuvo jokių paveikslų, tik plakatas iš filmo „Narsioji širdis“ su Melu Gibsonu, o Haris prisiminė šį filmą tik todėl, kad dėl kažkokių nesuprantamų priežasčių jis buvo pripažintas geriausiu ir laimėjo Oskarą. Velniai griebtų, pagalvojo jis. Ingerė Holter nepasižymėjo geru skoniu, rinkdamasi filmus. Ir vyrus. Haris buvo vienas iš tų, kurie jautėsi asmeniškai nuvilti, kai Pašėlęs Maksas tapo Holivudo žvaigžde.

Taip pat ten kabėjo nuotrauka, kurioje Ingerė sėdi ant suolelio šalia spalvingų vakarietiško stiliaus namų kartu su būreliu ilgaplaukių barzdotų jaunuolių. Ji vilki laisvą alyvinę suknelę. Šviesūs plaukai krinta ant blyškaus rimto veido. Ji laikosi už rankų su jaunu vyru, kuriam ant kelių sėdi kūdikis.

Lentynoje gulėjo maišelis tabako, kelios astrologijos knygos ir grubiai išpjaustyta medinė kaukė ilga, snapo formos nosimi. Haris pasukiojo kaukę. Užrašas ant etiketės teigė, kad ji pagaminta Papua Naujojoje Gvinėjoje.

Drabužiai, kurie nesivoliojo ant lovos arba ant grindų, kabėjo nedidelėje spintoje. Jų nebuvo daug. Keletas medvilninių palaidinių, padėvėtas paltas ir plati šiaudinė skrybėlė ant lentynos.

Iš stalo stalčiaus Endrius ištraukė pakelį rūkomojo popieriaus.

– *King size** cigarukai. Ji sukosi dideles cigaretes.

– Ar radote čia kokių nors narkotikų? – paklausė Haris.

Endrius papurtė galvą ir parodė į rūkomąjį popierių.

– Bet jei ištuštintume pelenines, guldau galvą, rastume kanapių pėdsakų.

– Kodėl tai dar nebuvo padaryta? Ar čia dar nesilankė nusikaltimo vietos tyrėjų grupė?

– Pirma, nėra jokių priežasčių manyti, kad čia nusikaltimo vieta. Antra, nėra ko kelti triukšmo dėl marihuanos. Čia, Naujajame Pietų Velse, mes į marihuanos rūkymą žiūrime šiek tiek pragmatiškiau nei kitose Australijos dalyse. Neatmetu galimybės, kad žmogžudystė galėjo būti susijusi su narkotikais, bet kažin ar viena kita marihuanos nuorūka šiame kontekste ką nors lemia. Mes negalime būti tikri, ar ji nevartojo kitų narkotikų. Dabar „Olberyje“ galima gauti kokaino ir kitokių madingų kvaišalų, bet niekas negali to patvirtinti, o ir kraujo testai nieko neparodė. Bet kuriuo atveju, sunkiųjų narkotikų ji

* Karališko dydžio. (Angl.)

nevartojo. Nėra jokių adatų žymių, be to, mes turime duomenis apie visus sunkiuosius narkomanus.

Haris pažvelgė į jį.

Endrius atsikrenkštė.

– Na, kaip ten bebūtų, tokia yra oficiali versija. Beje, yra vienas dalykas, dėl kurio, kaip mes manome, galėtum mums pagelbėti.

Tai buvo laiškas norvegų kalba. „Brangi Elizabeta“, prasidėjo jis ir buvo akivaizdžiai nepabaigtas. Haris permetė jį akimis:

Taigi, aš laikausi puikiai, ir visų svarbiausia: aš įsimylėjusi! Žinoma, jis gražus kaip graikų dievas, ilgais garbanotais rudais plaukais, tikras eržiliukas. O jo akys spinduliuoja tai, ką jis ką tik šnabždėjo tau į ausį: kad jis nori tavęs dabar – tuoj pat – prie artimiausios sienos, tualete, ant stalo, ant grindų, bet kur. Jo vardas Evansas, buvo vedęs (nemaloni staigmena) ir turi mielą mažą pusantrų metukų berniuką, vardu Tomas. Šiuo metu jis neturi nuolatinio darbo, bet užsiima tai šiuo, tai tuo.

O taip, žinau, tu moki užuosti artėjančias bėdas, bet pažadu, kad neleisiu savęs sugniuždyti. Na, bent jau kol kas.

Pakaks apie Evansą. Aš vis dar dirbu „Olberyje“. „Ponas Bynas“ po Evanso apsilankymo bare nustojo kvietęs mane į pasimatymą, o tai jau pažanga. Bet jis vis dar sekioja mane tuo savo slidžiu žvilgsniu. Fui! Tiesą sakant, šis darbas man jau pradeda įgristi, bet turiu jame išsilaikyti, bent jau tol, kol bus pratęstas mano leidimas gyventi Australijoje. Kalbėjau su NRK – jie planuoja serialo tęsinį kitą rudenį, ir, jei noriu, galiu prisidėti. Sprendimai, sprendimai!

Laiškas baigėsi šioje vietoje, be parašo ir be datos.

*

Išeidamas Haris padėkojo Robertsonui. Robertsonas atsakydamas užjaučiamai linktelėjo ir sumurmėjo, kad Ingerė buvo

puiki mergina, fantastiška nuomininkė, viso namo ir galbūt net visos apylinkės puošmena, iš kur jam žinoti? Jis atsidavė alumi ir kalbėjo nelabai rišliai. Einant pro vartus iš rožių krūmo girdėjosi inkštimas. Juos sekė pora raudonų akių.

Jie gavo staliuką ankštame vietnamietiškame restorane Darling Harboro rajone. Ten sėdėjo tik azijiečiai, ir buvo akivaizdu, kad dauguma jų nuolatiniai klientai – jie kalbėjosi su padavėju nesuprantama kalba, kurios tonas nenuspėjamai šokinėjo aukštyn ir žemyn.

– Skamba taip, lyg jie kartkartėmis įkvėptų helio, kad išgautų tokį ančiuko Donaldo balsą, – įvertino Haris.

– Ar tau nepatinka azijiečiai? – paklausė Endrius.

Haris truktelėjo pečiais.

– Nežinau. Nė vieno nepažįstu. Tiesą sakant, neturiu jokios priežasties jų nemėgti. Jie atrodo sąžiningi ir sunkiai dirbantys žmonės. O tau?

– Daug azijiečių nori atvykti gyventi į Australiją, ir ne visiems tai patinka. Aš nieko prieš juos neturiu. Mano nuomone, tegul atvyksta.

Hariui pasirodė, kad tarp eilučių suskambo: „Vis vien jau per vėlu, mano žmonės, šiaip ar taip, jau prarado savo žemę."

– Prieš keletą metų azijiečiams buvo beveik neįmanoma gauti leidimo gyventi Australijoje, valdžia norėjo matyti mūsų šalį kuo baltesnę. Pretekstu tapo tai, kad buvo stengiamasi išvengti kultūrinių konfliktų, aborigenų „įsiliejimo į visuomenę" patirtis, švelniai tariant, nebuvo gera. Bet tuomet japonai pasisiūlė investuoti Australijoje, ir viskas pasisuko kita linkme. Staiga visiems pasidarė aišku, kad negalima izoliuotis ir būtina susitaikyti su aplinkybe, jog Azija – mūsų artimiausia kaimynė, o prekyba su tokia šalimi kaip Japonija galiausiai tapo svarbesnė nei su Europa ar JAV. Taigi japonai prisistatė viešbučių palei visą Gold Koustą link Brisbano, atsiskraidino vadovus, virėjus ir administratorius, o australai tuo tarpu dirbo kambarinėmis ir fleitininkais. Ankščiau ar vėliau turėjo

kilti reakcija. Niekas nenori dirbti batų valytoju savo paties šalyje.

– Jūsų žmonės taip pat, manyčiau?

Endrius rūgščiai nusišypsojo.

– Europiečiai niekada nesiuntė aborigenams prašymo leisti apsigyventi.

Haris žvilgtelėjo į laikrodį. Iki baro, kuriame dirbo Ingerė Holter, atidarymo dar buvo likusios pora valandų.

– Turbūt pirmiausia norėtum užsukti namo? – paklausė jis.

Endrius papurtė galvą.

– Vis tiek jau kurį laiką nesutinku ten nieko, išskyrus save.

– Kurį laiką?

– Aha, pastaruosius dešimt metų. Aš išsiskyręs. Žmona kartu su mergaitėmis gyvena Niukasle. Bandau jas lankyti kuo dažniau, bet iki jų nemažas gabalas kelio, o mergaitės auga ir greit savaitgaliais turės savų planų. Tuoj pastebėsiu, kad nebesu vienintelis vyras jų gyvenime. Jos mažos, gražios raganiūkštės, supranti? Keturiolikos ir penkiolikos metų. Velnias, turėsiu vaikyti visus per arti durų prisiartinusius gerbėjus.

Endrius plačiai išsišiepė. Hariui patiko šis keistas kolegos pasakojimas.

– *Well, that's the way it goes, Andrew.*[*]

– *That's right, mate. How about you?*[**]

– Na, jokių moterų. Jokių vaikų. Jokio šuns – turiu tik šefę, tėvą ir porą tipelių, kuriuos vadinu draugais, nors jie man paskambina vos kartą per metus. Arba aš jiems paskambinu.

– Būtent tokia tvarka?

– Taip, būtent tokia tvarka.

Jie nusijuokė ir liko sėdėti ir stebėti beprasidedančio popietinio piko. Endrius užsisakė dar vieną alaus „Victoria Bitter". Iš banko ir parduotuvių plūdo žilagalviai graikai erelio

[*] Na, taip jau yra, Endriau. (Angl.)

[**] Tikrai taip, drauguži. O kaip tu? (Angl.)

nosimis, akiniuoti azijiečiai tamsiais kostiumais, olandai ir vokiečiai, raudonplaukės merginos, akivaizdžiai atvykusios iš Britanijos. Visi skubėjo į autobusą į Paramatą arba į metro į Bondi Džankšiną. Įstaigų darbuotojai trumpomis kelnėmis – pasak Endriaus, tipinis Australijos fenomenas – skubėjo į prieplauką, kad įsėstų į keltą, plaukiantį per Džeksono Uosto įlanką.

– Ką dabar darysim? – paklausė Haris.

– Eisime į cirką! Jis kaip tik šioje gatvėje, o aš pažadėjau savo draugui, kad vieną dieną užsuksiu. Ir šiandien ta diena, ar ne?

*

„Powerhouse" pastate nedidelė cirko trupė jau buvo pradėjusi savo popietės pasirodymą prieš negausią, bet užtat jauną ir entuziastingai nusiteikusią publiką. Tais laikas, kai Sidnėjuje dar važinėjo tramvajai, čia buvo jėgainė ir tramvajų laukimo salė, paaiškino Endrius. Dabar pastate įsikūręs šiuolaikinės technikos muziejus. Pora tvirtai sudėtų merginų kaip tik atliko neįspūdingą trapecijos numerį, bet susilaukė gausių ir draugiškų plojimų.

Juoda giljotina buvo įridenta tuo pat metu, kai pasirodė klounas. Jis dėvėjo spalvingą kostiumą ir dryžuotą skrybėlę, akivaizdžiai įkvėptą prancūzų revoliucijos. Dideliam vaikų susižavėjimui, jis suklupo ir prikrėtė aibę pokštų. Tada scenoje pasirodė kitas klounas su ilgu baltu peruku, ir Haris galiausiai susivokė, kad klounas vaizduoja Liudviką šešioliktąjį.

– Vienbalsiai nuteisiamas myriop! – paskelbė klounas dryžuota skrybėle.

Netrukus nuteistasis buvo nuvestas prie ešafoto, kur – vėlgi dideliam vaikų džiaugsmui – po ilgų riksmų ir klyksmų padėjo galvą po giljotinos ašmenimis. Trumpai sudundėjo būgnai, ašmenys krito žemyn ir, visų, įskaitant Harį, nuostabai, pokštelėdami kaip kirvis giedrą žiemos rytą nukirto monarchui galvą.

Galva, vis dar su peruku, nukrito ir nuriedėjo krepšin. Šviesos užgeso, o joms vėl įsijungus, begalvis karalius stovėjo nutviekstas prožektoriaus ir laikė savo galvą po pažastimi. Tada šviesos užgeso dar kartą, o joms antrąkart įsijungus priešais stovėjo visa trupė ir lankstėsi. Pasirodymas buvo baigtas.

*

Kol žmonės skubėjo prie durų, Endrius ir Haris nuėjo į užkulisius. Laikiname persirengimo kambaryje aktoriai jau nusirenginėjo kostiumus ir valėsi grimą.

– Otai, susipažink su mano draugu iš Norvegijos, – sušuko Endrius.

Klounas pasisuko į juos. Grimu išterliotu veidu ir be peruko Liudvikas šešioliktasis nebeatrodė taip didingai.

– *Well, hello, it's Tuka the Indian!*[*]

– Hari, tai Otas Rechtnagelis.

Otas ištiesė ranką elegantiškai išlenkęs riešą ir atrodė šiek tiek pasipiktinęs, kai Haris nestipriai ją paspaudė.

– *No kiss, handsome?*[**]

– Otas laiko save moterimi. Kilminga moterimi, – nušvietė padėtį Endrius.

– Nesąmonė, Tukai. Otas puikiai žino esąs moteris. Atrodai sutrikęs, jaunuoli? Gal nori patikrinti pats? – Otas sukikeno plonu balseliu.

Haris pajuto, kaip ima kaisti ausų speneliai. Dvi eilės dirbtinių blakstienų kaltinamai suplevėsavo link Endriaus.

– Šitas tavo draugas, ar jis kalba?

– Atsiprašau, mano vardas Haris... eee... Hūlė. Gražus buvo pasirodymas. Puikūs kostiumai. Labai... gyvybinga. Ir neįprasta.

[*] Sveiki, čia juk indėnas Tuka! (Angl.)

[**] Nepabučiuosi, gražuoli? (Angl.)

– Liudviko šešioliktojo pasirodymas? Neįprastas? Kaip tik atvirkščiai. Tai klasikinis numeris. Pirmą kartą jį parodė klounų Jandaševskių šeima, praėjus dviem savaitėms po tikrosios egzekucijos 1793 metų sausį. Žmonėms jis patinka. Žmonėms visuomet patiko viešos egzekucijos. Ar žinai, kiek kartų kasmet amerikiečių televizija pakartoja Kenedžio nužudymą?

Haris papurtė galvą.

Otas svajingai įsistebeilijo į lubas.

– Pakankamai daug.

– Otas save laiko didžiojo Jandžio Jandaševskio palikuoniu, – pridūrė Endrius.

– *Is that so?** – įžymios klounų šeimos nebuvo Hario specializacija.

– Nemanau, kad tavo draugas apie tai ką nors nuraukia, Tukai. Supranti, Jandaševskių šeima buvo muzikalių klounų grupė, kuri atvyko ir įsikūrė Australijoje dvidešimto amžiaus pradžioje. Jie vaidino cirke iki Jandžio mirties 1971 metais. Pirmą kartą pamačiau Jandį, kai man buvo šešeri. Nuo tos akimirkos žinojau, kuo noriu būti. Tuo ir esu.

Pro grimą švietė liūdna Oto šypsena.

– Kaip judu susipažinote? – paklausė Haris.

Endrius ir Otas susižvelgė. Haris matė, kaip trūkčioja jų lūpų kampučiai, ir jautė, kad užsitraukė bėdą.

– Na, aš turiu omeny... policininkas ir klounas... tai ne visai...

– Tai ilga istorija, – atsakė Endrius. – Manau, galima sakyti, mes kartu užaugome. Otas, žinoma, būtų pardavęs savo motiną už galimybę gauti mano subinę, bet nuo pat jaunumės jaučiau keistą potraukį mergaitėms ir tiems visiems siaubingiems heteroseksualiems dalykams. Matyt, tai susiję su paveldimumu ir aplinka, kaip manai, Otai?

* Ar taip ir yra? (Angl.)

Endrius sukikeno, išsisukdamas nuo Oto rankos mostelėjimo.

– Tu neturi nei stiliaus, nei pinigų, o tavo subinė pervertinta, – suspiegė Otas.

Haris žvilgtelėjo į kitus trupės narius. Atrodė, kad šis vaidinimas jų visiškai nedomina. Viena iš tvirtųjų trapecijos atlikėjų jam padrąsinamai mirktelėjo.

– Mudu su Hariu šįvakar traukiame į „Olberį". Gal norėtum eiti kartu?

– Puikiai žinai, Tukai, kad ten aš daugiau nebevaikštau.

– Jau laikas viską pamiršti, Otai. Juk žinai, gyvenimas tęsiasi.

– Visų kitų gyvenimas tęsiasi, nori pasakyti. Maniškis stovi čia. Būtent čia. Kai miršta meilė, mirštu ir aš, – Otas teatrališkai prispaudė ranką sau prie kaktos.

– Kaip sau nori.

– Be to, pirmiausia turiu grįžti namo ir pašerti Valdorfą. Jūs eikit, aš galbūt užsuksiu vėliau.

– Iki pasimatymo, – ištarė Haris, pareigingai prispausdamas lūpas prie ištiestos Oto rankos.

– *Looking forward to that, handsome Hary.*[*]

*

Kol jie Oksfordo gatve nuvažiavo į Padingtoną ir prie pat mažo parkelio surado, kur pasistatyti automobilį, nusileido saulė. Žaliasis parkas – skelbė iškaba. Žolė jame buvo ruda ir išdegusi, o vienintelis žalias objektas buvo parko viduryje įrengtas paviljonas. Ant žolės tarp medžių gulėjo vyras, kurio venomis neabejotinai tekėjo aborigenų kraujas. Jo drabužiai buvo sudriskę, o jis pats buvo toks murzinas, kad atrodė labiau pilkas

[*] Nekantriai laukiu, gražuoli Hari. (Angl.)

nei juodas. Pamatęs Endrių pakėlė ranką pasisveikinti, bet Endrius nekreipė į jį dėmesio.

*

„Olberis" buvo toks pilnas, kad pro stiklines duris jie turėjo braute brautis. Haris akimirką stabtelėjo, mėgindamas aprėpti bendrą vaizdą. Klientai buvo spalvingi, daugumą sudarė jauni vaikinai: rokeriai, apsitaisę nublukusiais džinsais, kostiumuoti jupiai sulaižytais plaukais, šampaną gurkšnojantys meniški tipai su barzdelėmis, dailūs blondinai buriuotojai pablyškusiomis šypsenomis ir baikeriai, arba, anot Endriaus, *baikiai*, juodomis odinėmis striukėmis. Salės centre, pačiame bare, jau kurį laiką vyko šou su ilgakojėmis pusnuogėmis merginomis, vilkinčiomis purpurinius marškinėlius gilia iškirpte. Jos strykčiojo ir savo plačiomis, raudonai išdažytomis lūpomis mėgdžiojo Glorijos Geinors „I Will Survive". Merginos keitėsi, ir tos, kurios nedalyvavo pasirodyme, mirkčiodamos ir atvirai flirtuodamos aptarnavo klientus.

Haris alkūnėmis prasiskyrė kelią iki baro ir pateikė užsakymą.

– *Coming up right away, blondie**, – žemu šelmišku balsu ištarė romėnišką šalmą dėvinti padavėja.

– Sakyk, ar mes vieninteliai šiame mieste normalios orientacijos? – paklausė Haris, grįžęs su alumi ir stikline sulčių.

– Po San Fransisko Sidnėjus turi didžiausią gėjų populiaciją pasaulyje, – paaiškino Endrius. – Australijos kaimas nepasižymi tolerancija seksualinei įvairovei. Ir kai ėmė sklisti gandai apie didžiausio pasirinkimo galimybes, nieko keisto, kad visi keistuoliai fermeriukai užsimanė atvykti į Sidnėjų. Beje, ne tik iš Australijos, į šį miestą kiekvieną dieną plūsta gėjai iš viso pasaulio.

* Ateinu, šviesiaplauki. (Angl.)

Jie nuėjo prie kito baro salės gale, ir Endrius pašaukė prie prekystalio stovinčią merginą. Ji stovėjo nugara į juos ir turėjo raudoniausius plaukus, kokius tik Haris buvo matęs. Jie siekė užpakalinę jos aptemptų džinsų kišenę, bet nepaslėpė lieknos nugaros ir dailių apvalių klubų. Mergina atsisuko ir nusišypsojo, parodydama eilę baltų kaip perlai dantų mažame gražiame veidelyje su mėlynomis akimis ir nesuskaičiuojama gausybe strazdanų. Kokia netektis, jei pasirodys, kad tai ne moteris, pagalvojo Haris.

– Prisimeni mane? – sušuko Endrius, bandydamas perrėkti aštuntojo dešimtmečio disko stiliaus muziką. – Aš jau lankiausi čia ir klausinėjau apie Ingerę. Ar galime pasikalbėti?

Raudonplaukė surimtėjo, davė žinią kitai merginai ir parodė kelią į mažytį rūkomąjį už virtuvės.

– *Any news about what happened?** – paklausė ji, ir to užteko, kad Haris įsitikintų, jog ji neabejotinai geriau šneka švediškai nei angliškai.

– Kartą sutikau seną vyrą, – pratarė Haris norvegiškai. Mergina nustebusi pažvelgė į jį. – Jis buvo laivo kapitonas ir plaukiojo Amazonės upe. Jis tepasakė tris žodžius portugališkai, ir aš jau žinojau, kad jis švedas. Jis gyveno ten jau trisdešimt metų. O aš nemokėjau nė žodžio portugališkai.

Iš pradžių raudonplaukė atrodė apstulbusi, bet paskui ėmė kvatoti. Skardus linksmas juokas Hariui priminė kažkokį retą miško paukštį.

– Ar tai tikrai taip akivaizdu? – paklausė ji švediškai. Jos balsas buvo gilus ir ramus, su neaiškiai tariamomis rrr.

– Intonacija, – atsakė Haris. – Neįmanoma visiškai atsikratyti intonacijos.

– *Do you guys know each other?*** – Endrius skeptiškai žvelgė į juos.

* Ar yra kokių nors naujienų apie tai, kas atsitiko? (Angl.)

** Ar jūs pažįstami? (Angl.)

Haris dirstelėjo į raudonplaukę.

– *Nope*[*], – atsakė ji.

O gaila, pagalvojo Haris.

*

Raudonplaukė buvo vardu Birgita Enkvist ir gyveno Australijoje ketverius metus, o „Olberyje“ dirbo vienus.

– Na, žinoma, mes pasikalbėdavome darbe, bet artimesnių santykių su Ingere nepalaikėm, ji buvo gana uždara. Mūsų grupelė kartais kur nors nueina, ir ji retsykiais prisidėdavo, bet iniciatorė nebūdavo. Kai pradėjo čia dirbti, buvo ką tik išsiskyrusi su kažkokiu vaikinu iš Niutauno. Asmeniškiausias dalykas, kurį apie ją žinau, tai, kad santykiai ėmė ją slėgti. Tikriausiai jai reikėjo ko nors naujo.

– Ar žinai, su kuo ji susitikinėjo?

– Ne. Kaip ir sakiau, mes kalbėdavomės, bet ji niekada neatskleisdavo asmeninio gyvenimo smulkmenų. O aš ir neprašiau. Spalį ji keliavo šiaurėn, į Kvynslandą, ir tikriausiai susipažino su kažkuo iš Sidnėjaus, su kuo vėliau palaikė ryšį. Manau, ji ten sutiko vaikiną, vieną vakarą jis buvo čia užsukęs. Bet visa tai aš tau jau pasakojau, argi ne? – paklausė ji.

– Žinau, brangioji panele Enkvist, aš tik norėjau, kad mano kolega iš Norvegijos išgirstų tai tiesiogiai iš tavęs ir pamatytų, kur Ingerė dirbo. Šiaip ar taip, Haris Houlis laikomas geriausiu tyrėju Norvegijoje, ir galbūt jis užčiuops ką nors, ką mes, Sidnėjaus policininkai, pražiūrėjom.

Harį ištiko staigus kosulio priepuolis.

– Kas toks yra ponas Bynas? – paklausė jis keistu, užkimusiu balsu.

– Ponas Bynas? – Birgita žvelgė į jį su nuostaba.

– Arba kas nors, kas yra panašus į šį anglų komiką... eee... Rovaną Atkinsoną, juk toks jo vardas?

[*] Ne. (Angl.)

– A, *tas* ponas Bynas! – nusijuokė Birgita tuo pačiu miškų paukščio balsu.

Kaip man patinka šis juokas, mąstė Haris.

– Tai Aleksas. Mūsų vyriausiasis barmenas. Jo čia nebus iki vėlumos.

– Turime pagrindo manyti, kad jis domėjosi Ingere.

– Aleksas buvo pakabinęs akis ant Ingerės, tikrai. Ir ne tik ant Ingerės, dauguma baro merginų kartą ar kitą patyrė jo desperatiškus bandymus. Mes jį vadiname Gitaržuve. Ingerė pati užsipuolė poną Byną. Jam nelengva, vargšeliui. Perkopęs trisdešimt, gyvena namuose pas mamą ir neatrodo, kad ateity kas nors pasikeis. Bet jis šaunus vadovas. Ir visiškai nekenksmingas, jei jau apie tai prakalbome.

– Iš kur žinai?

Birgita pasikasė nosį.

– Jis ne tokio tipo žmogus.

Haris apsimetė kažką besižymįs savo bloknote.

– Gal žinai, ar ji pažinojo arba susitikinėjo su kuo nors, kas... eee... buvo „tokio tipo žmogus“?

– Na, čia užsuka visokio plauko tipų. Ne visi jie gėjai, ir daug kas atkreipdavo dėmesį į Ingerę – ji buvo labai patraukli. Bet aš negaliu prisiminti nieko neįprasto. Buvo...

– Taip?

– Ne, nieko.

– Skaičiau ataskaitoje, kad Ingerė dirbo čia tą naktį, kai, mūsų manymu, buvo nužudyta. Gal žinai, ar ji turėjo su kuo nors susitikti po darbo, ar keliavo tiesiai namo?

– Ji pasiėmė maisto likučių iš virtuvės, sakė, kad jie mišrūnui. Aš žinojau, kad ji neturi šuns, taigi paklausiau, kur ji eina. Ji atsakė, kad namo. Tai viskas, ką žinau.

– Tasmanijos velnias, – sumurmėjo Haris. Birgita klausiamai pažvelgė į jį. – Ingerės namo šeimininkas turi šunį, – paaiškino jis. – Manau, ji turėjo jį papirkti, kad galėtų patekti į namą.

Haris padėkojo už informaciją. Jiems išeinant Birgita tarė:

– Čia, „Olberyje“, mes tikrai liūdime dėl to, kas įvyko. Kaip jaučiasi jos tėvai?

– Bijau, kad ne itin gerai, – atsakė Haris. – Jiems tai baisus smūgis, savaime suprantama. Kaltina save, kad leido jai čia atvažiuoti. Rytoj karstas išsiunčiamas į Norvegiją. Galiu gauti adresą, jei norėtumėte laidotuvėms nusiųsti gėlių.

– Dėkui, būtų labai malonu.

Haris norėjo dar šio to paklausti, bet per šį pokalbį apie mirtį ir laidotuves nesugebėjo to padaryti. Išeidamas jautė savo tinklainėje atsispindinčią jos atsisveikinimo šypseną. Žinojo, kad ji pasiliks ten dar kurį laiką.

– Velnias – sumurmėjo pats sau. – Herbas ar moneta?

Visi transvestitai ir daugelis klubo svečių stovėjo prie baro ir žiopčiojo pagal iš garsiakalbių griaudėjančią grupės „Katrina & the Waves“ dainą „Walking on Sunshine“.

– Tokioje vietoje kaip „Olberis“ nėra laiko nei rūpesčiams, nei apmąstymams, – pakomentavo Endrius.

– Tikriausiai taip ir turi būti, – atsakė Haris. – Gyvenimas eina į priekį.

Jis paprašė Endriaus šiek tiek palaukti, sugrįžo prie baro ir pamojo Birgitai.

– Atsiprašau, dar vienas, paskutinis klausimas.

– Taip?

Haris giliai įkvėpė. Jis jau gailėjosi savo sprendimo, bet buvo per vėlu.

– Gal žinai šiame mieste kokį gerą tajų restoraną?

Birgita susimąstė.

– Mhm. Yra vienas Bento gatvėje, Sityje. Ar žinai, kur tai yra? Man sakė, kad jis gana geras.

– Ar pakankamai geras, kad nueitum ten su manimi?

Nuskambėjo kažkaip ne taip, pamanė Haris. Be to, tai buvo neprofesionalu. Netgi labai neprofesionalu. Birgita beviltiškai atsiduso. Bet neviltis nebuvo tokia beviltiška, kad

Haris negalėtų įžvelgti prošvaistės. Šiaip ar taip, ji vis dar šypsojosi.

– Ar dažnai taip darote, pareigūne?

– Pakankamai dažnai.

– Pasiteisina?

– Statistiškai? Nelabai.

Ji nusijuokė, palenkė galvą ir smalsiai nužvelgė Harį. Tada patraukė pečiais.

– Kodėl gi ne? Aš laisva trečiadienį. Devintą valandą. Ir tu moki.

3 skyrius
Vyskupas, boksininkas ir medūza

Hariui pramerkus akis, tebuvo ketvirta nakties. Mintys apie neišaiškintą Ingerės Holter žmogžudystę bei tas faktas, kad Osle šiuo metu aštuonios vakaro, neleido jam užmigti. Taip pat prieš akis nuolat šmėžavo strazdanotas veidas merginos, su kuria jis tešnekėjo dvi minutes ir vis tiek per tą laiką sugebėjo pasijusti visišku kvailiu.

– Visai neelegantiška, Hūle, – sušnabždėjo jis viešbučio tamsoje ir pakeiksnojo save.

Šeštą valandą Haris nusprendė keltis. Po gaivinančio dušo žengė į blyškiai mėlyną debesį ir neryškią saulę ir patraukė ieškoti pusryčių. Nuo miesto centro girdėjosi gaudimas, bet dar neįsižiebė raudoni žibintai ir gatvėse dar nestoviniavo ryškiai išsidažiusios prostitutės. Kings Krosas turėjo tam tikro nerūpestingo žavesio, vidinio grožio, kuris traukte traukė. Nepaisant keleto vėlyvų šiek tiek svirduliuojančių naktinėtojų, poros miegančiųjų po kilimėliu ant kažkieno laiptų ir rytinę pamainą dirbančios išblyškusios, menkai teapsirengusios prostitutės, gatvės kol kas buvo visiškai tuščios.

Prie lauko restorano savininkas plovė šaligatvį, ir Haris nusišypsojo, mąstydamas apie ankstyvus pusryčius. Jam bevalgant skrudintą duoną su kumpiu, išdykaujantis vėjelis mėgino nupūsti servetėlę.

*

– O tu ankstyvas paukštis, Houli, – įvertino Makormakas. – Tai gerai. Smegenys efektyviausiai veikia tarp pusės septintos ir vienuoliktos. Paskui generuoja tik kvailystes, jeigu tau rūpi mano nuomonė. Be to, rytais čia būna ramu. Per visą tą triukšmą, kuris prasideda po devintos, aš vargiai galiu pridėti du prie dviejų. O tu? Mano sūnus tvirtina, kad gali ruošti namų darbus tik klausydamasis muzikos. Visiškoje tyloje jis nepajėgia susikaupti. Ar gali tai suprasti?

– Eee...

– Taigi, vakar man trūko kantrybė, nužygiavau į jo kambarį ir išjungiau tą velnio aparatūrą. „Man to reikia, kad galėčiau mąstyti!“ – suklykė berniūkštis. Aš pasakiau, kad jis turės skaityti, kaip tai daro normalūs žmonės. „Žmonės skirtingi“, – pasakė jis supykęs. Taaaip, žinai, tas sudėtingas amžius.

Makormakas nutilo ir pažvelgė į nuotrauką ant rašomojo stalo.

– Ar turi vaikų, Houli? Ne? Kartais svarstau, kaip, po paraliais, aš taip įkliuvau. Beje, kokioj skylėj jie tave apgyvendino?

– Viešbutyje „Crescent“, Kings Krose, sere.

– Taigi, Kings Krose. Tu ne pirmas ten apsistojęs norvegas. Prieš keletą metų mus aplankė Norvegijos vyskupas ar kažkas panašaus, nepamenu, kaip jis vadinosi. Taigi, jo kontora Osle užsakė jam kambarį Kings Kroso viešbutyje. Tikriausiai manė, kad viešbučio pavadinimas turi kažkokią biblinę reikšmę. Kai vyskupas su svita atvyko į viešbutį, viena patyrusi prostitutė užmatė jo kunigišką apykaklę ir pateikė jam porą sultingų

pasiūlymų. Manau, kad vyskupas išsiregistravo, jiems dar nespėjus užnešti jo lagaminų.

Makormakas kvatojo, kad net ašaros riedėjo.

– Taigi, Houli. Kuo šiandien galėtume tau pasitarnauti?

– Svarsčiau, gal galėčiau pamatyti Ingerės Holter kūną, prieš jį išsiunčiant į Norvegiją, sere.

– Kai Kensingtonas pasirodys darbe, gali nuvesti tave į morgą. Bet tu juk gavai autopsijos ataskaitą, ar ne?

– Taip, sere, aš tik...

– Tik ką?

– Man geriau galvoti, kai matau priešais save kūną, sere.

Makormakas pasisuko į langą ir sumurmėjo kažką, ką Haris suprato kaip „puiku".

*

Rūsio, kuriame buvo įsikūręs Pietų Sidnėjaus morgas, temperatūra buvo aštuoni laipsniai, o gatvėje, iš kurios jie atėjo, buvo 28.

– Na, ar nors kiek paprotingėjai, – paklausė Endrius. Jis sudrebėjo ir tvirčiau susisuko į striukę.

– Nepaprotingėjau, – atsakė Haris, apžiūrinėdamas žemiškuosius Ingerės Holter palaikus.

Kritimas beveik nesudarkė jos veido. Vienoje pusėje šnervė buvo įplyšusi, o smakre žiojėjo gili žaizda, bet, be jokių abejonių, šis vaškinis veidas buvo tos pačios merginos, kuri policijos ataskaitos nuotraukoje taip gyvybingai šypsojosi. Aplink kaklą matėsi tamsios žymės. Visas kūnas buvo nusėtas mėlynėmis, žaizdomis ir dideliais, giliais pjūviais. Viename iš jų galėjai matyti boluojant kaulą.

– Tėvai norėjo išvysti nuotraukas. Norvegijos ambasadorius paaiškino, kad tai nepatartina, bet advokatas laikėsi savo. Motina neturėtų matyti savo dukters tokios, – Endrius papurtė galvą.

Haris per didinamąjį stiklą apžiūrėjo mėlynes ant kaklo.

– Kad ir kas ją pasmaugė, padarė tai plikomis rankomis. Taip nužudyti žmogų sunku. Žudikas arba labai stiprus, arba turėjo labai rimtą motyvą.

– Arba darė tai nebe pirmą kartą.

Haris pažiūrėjo į Endrių.

– Ką nori tuo pasakyti?

– Jai po nagais nėra jokių odos likučių, ant jos nėra žudiko plaukų, jos krumpliai nenubrozdinti. Ji buvo nužudyta taip greitai ir veiksmingai, kad net nespėjo pasipriešinti.

– Ar tau tai primena kažką, ką esi matęs anksčiau?

Endrius patraukė pečiais.

– Kai turi pakankamai ilgą darbo patirtį, visos žmogžudystės pradeda priminti kažką, ką esi matęs anksčiau.

Na ne, pagalvojo Haris. Kaip tik priešingai. Kai turi pakankamai ilgą darbo patirtį, kiekvienoje žmogžudystėje imi pastebėti smulkiausius niuansus, detales, kurios kiekvieną žmogžudystę išskiria iš kitų ir padaro unikalią.

Endrius žvilgtelėjo į laikrodį.

– Po pusvalandžio prasideda rytinis susirinkimas. Mums reiktų pasiskubinti.

*

Tyrimo grupės vadovas buvo vardu Laris Vadkinsas, teisininko išsilavinimą turintis detektyvas, greitai kylantis karjeros laiptais. Siauralūpis, plonais plaukais, kalbantis greitai ir konkrečiai, be jokios intonacijos ir bereikalingų būdvardžių.

– Arba socialinių mandagybių, – apibūdino Endrius, nevyniodamas į vatą. – Labai gabus tyrėjas. Bet jis ne tas žmogus, kurio prašytum skambinti tėvams, kai jų duktė randama nužudyta. Ir jis daug keikiasi, kai susinervina, – pridūrė jis.

Vadkinso dešinioji ranka buvo Sergejus Lebis, gerai apsirengęs plikas jugoslavas juoda barzdele, dėl kurios atrodė

panašus į kostiumuotą Mefistofelį. Endrius prasitarė, kad jo nuomonė apie taip išsipusčiusius vyrus yra gana skeptiška.

– Bet Lebis nėra povas, jis tik labai smulkmeniškas. Be viso kito, jis mėgsta tyrinėti savo nagus, kai su juo kas nors kalbasi, bet tai nėra arogancija. O po priešpiečių jis visuomet valosi batus. Ir nesitikėk iš jo daug išgirsti – nei apie jį patį, nei apie kitus.

Jauniausias komandos narys buvo Jangas Sju, smulkus, kaulėtas malonus vaikinas, virš kurio laibo paukštiško kaklo nuolatos švietė šypsena. Jango Sju šeima prieš tris dešimtmečius atvyko į Autraliją iš Kinijos. Prieš dešimt metų, kai Jangui Sju buvo devyniolika, jo tėvai iškeliavo atgal į Kiniją. Nuo to laiko jų niekas nebematė. Senelis užsimena, kad jo sūnus buvo įsitraukęs į „kažkokius politinius reikalus", bet daugiau nepasakoja. Sju taip niekada ir neišsiaiškino, kas atsitiko. Dabar jis išlaiko savo senelį ir dvi jaunesnes seseris, dirba dvylika valandų per parą ir mažiausiai dešimt iš jų šypsosi. „Jei žinai kokį prastą anekdotą, papasakok jį Jangui Sju. Jis juokiasi absoliučiai iš visko", – pasakė Hariui Endrius. Dabar jie visi buvo susirinkę mažyčiame ankštame kambarėlyje, kurio kampe stovintis ventiliatorius turėjo užtikrinti bent šiokį tokį oro judėjimą. Vadkinsas stovėjo prie lentos priešais juos ir visiems pristatė Harį.

– Mūsų kolega norvegas išvertė laišką, kurį radome Ingerės bute. Ar gali papasakoti apie tai ką nors įdomaus, Houle?

– Hū-lė.

– *Sorry*, Houli.

– Na, akivaizdu, kad ji buvo ką tik užmezgusi santykius su kažkuo, vardu Evansas. Sprendžiant iš laiško, yra pakankamas pagrindas manyti, kad tai jo ranką ji laiko toje virš rašomojo stalo kabančioje nuotraukoje.

– Mes patikrinome, – tarstelėjo Lebis. – Manome, kad tai Evansas Vaitas.

– Taigi? – Vadkinsas kilstelėjo ploną antakį.

– Prieš jį nelabai ką turime. Jo tėvai atvyko čionai iš JAV septintajame dešimtmetyje ir gavo leidimą gyventi. Tuo metu

tai nebuvo sunku, – paaiškino Lebis. – Taigi, jie keliavo po šalį folksvagenu furgonu, tikriausiai laikydamiesi vegetarinės dietos, įskaitant LSD ir marihuaną, kaip buvo įprasta tais laikais. Susilaukė vaiko, išsiskyrė, ir kai Evansui sukako aštuoniolika, jo tėvas grįžo atgal į Jungtines Valstijas. Motina gydosi, yra įsitraukusi į scientologiją ir visokiausią ezoteriką. Jai priklauso parduotuvė, kuri vadinasi „Krištolo pilis“, rančoje netoli Gold Kousto. Ten ji pardavinėja karmos akmenis ir iš Tailando importuotą šlamštą turistams ir nušvitusioms sieloms. Kai Evansui sukako aštuoniolika, jis nusprendė daryti tai, ką pasirenka vis didesnė Australijos jaunimo dalis, – išdėstė Lebis ir pasisuko į Harį, – nieko.

Endrius pasilenkė į priekį ir žemu balsu sududeno:

– Australija – tobula vieta tiems, kurie tenori pakeliauti, paburiuoti ir pasidžiaugti gyvenimu mokesčių mokėtojų sąskaita. Tobula socialinė sistema ir tobulas klimatas. Mes gyvename nuostabioje šalyje, – jis vėl išsitiesė.

– Dabar jis neturi nuolatinės gyvenamosios vietos, – toliau dėstė Lebis, – bet mes manome, kad pastaruoju metu buvo apsistojęs lūšnyne miesto pakraštyje, kartu su Sidnėjaus *baltaisiais benamiais*. Tie, su kuriais ten pasišnekėjome, sakė, kad kurį laiką jo nematė. Niekada nebuvo suimtas. Taigi bijau, kad vienintelė mūsų jo turima nuotrauka yra ta, kurią jis pasidarė pasui, būdamas trylikos metų.

– Aš sužavėtas, – neveidmainiaudamas tarė Haris. – Kaip jums be jokių įrašų pavyko taip greitai surasti vaikiną tarp aštuonių milijonų gyventojų, teturint vieną jo nuotrauką ir žinant tik vardą?

Lebis linktelėjo į Endrių.

– Endrius atpažino miestelį nuotraukoje. Mes nufaksavome nuotrauką į vietinę policijos nuovadą, ir jie mums pranešė jo pavardę. Jie sako, kad jis „atlieka tam tikrą vaidmenį vietinėje aplinkoje“. Išvertus tai reiškia, kad jis – vienas iš marihuanos karalių.

– Tikriausiai tai labai mažas miestelis, – nusprendė Haris.

– Nimbinas, šiek tiek daugiau kaip aštuoni tūkstančiai gyventojų, – įsiterpė Endrius. – Iš esmės jie gyveno iš pieninkystės, kol 1973 metais Nacionalinei studentų sąjungai kilo mintis suorganizuoti tai, ką jie vadino Vandenio festivaliu.

Aplink stalą pasigirdo kikenimas.

– Festivalio idėja išties sukosi apie idealizmą, alternatyvų gyvenimo būdą, grįžimą į gamtą ir panašius dalykus. Laikraščiai plyšojo apie jaunuolius, vartojančius narkotikus ir užsiimančius nevaržomu seksu. Festivalis truko dešimt dienų, o kai kuriems nesibaigė iki šiol. Nimbine labai geros sąlygos augti. Viskam. Jei leisite taip pasakyti: nemanau, kad pieninkystė Nimbine vis dar svarbiausias verslas. Pagrindinėje gatvėje, penkiasdešimt metrų nuo vietinės policijos nuovados, įsikūręs atviriausias Australijoje marihuanos prekybos taškas. Ir LSD taip pat, deja.

– Kaip ten bebūtų, – prabilo Lebis, – pasak policijos, jis ne per seniausiai lankėsi Nimbine.

– Tiesą sakant, Naujojo Pietų Velso premjeras netrukus rengs ten savo rinkiminę kampaniją, – įsiterpė Vadkinsas. – Kanberos valdžia tikriausiai spaudžia jį ko nors imtis prieš įsisiautėjusią prekybą narkotikais.

– Tikra tiesa, – atsakė Lebis. – Policija iš žvalgybinių lėktuvų ir sraigtasparnių fotografuoja laukus, kuriuose auginamos kanapės.

– Gerai, – burbtelėjo Vadkinsas. – Turime surasti šitą vaikiną. Kensingtonai, tikrai žinai, kaip ten nuvykti, o tu, Houli, tikriausiai neprieštarausi gavęs progą pamatyti šiek tiek daugiau Australijos. Liepsiu Makormakui paskambinti į Nimbiną ir pranešti, kad atvykstame. Jangai, padirbėk prie kompiuterio, pažiūrėsim, kas iš to išeis. *Let's do some good!*[*]

– *Let's have some lunch*[**], – atsakė Endrius.

[*] Nuveikime ką nors gero! (Angl.)

[**] Papietaukime. (Angl.)

*

Jie įsimaišė tarp turistų, įsėdo į traukinį, vežantį tiesiai į Darling Harborą, išlipo prie Harborsaido ir susirado staliuką su vaizdu į krantinę.

Pro juos pražygiavo aukštakulnius avinti ilgakojė. Endrius pavartė akis ir pašvilpiniavo kažką politiškai nekorektiško. Pora žmonių restorane atsisuko į juos ir susierzinę nužvelgė. Haris papurtė galvą.

– Kaip sekasi tavo draugui Otui?

– Na, jis sužlugdytas. Jį paliko dėl moters. Jis sako, kad jei meilužis yra biseksualus, tai visuomet galiausiai pasirenka moterį. Bet išgyvens ir šįkart.

Savo didžiai nuostabai, Haris pajuto kelis nukritusius lietaus lašus, ir tikrai: iš šiaurės vakarų beveik nepastebimai atslinko sunkūs debesys.

– Kaip sugebėjai toje nuotraukoje atpažinti Nimbiną? Toje nuotraukoje nematyti nieko daugiau, tik namo fasadas.

– Nimbinas? Nejau nesakiau, kad aš – senas hipis? – nusišiepė Endrius. – Sakoma, kad nė vienas, kuris prisimena Vandenio festivalį, jame nedalyvavo. Na, vis dėlto prisimenu namus, stovinčius pagrindinėje gatvėje. Bent jau tai, kad jie atrodo kaip nelegalūs nameliūkščiai iš antrarūšio vesterno, išdažyti psichodelinėmis spalvomis: geltona ir violetine. Tiesą sakant, maniau, kad ta geltona ir violetinė tėra tam tikrų medžiagų vartojimo rezultatas. Kol nepamačiau nuotraukos Ingerės kambaryje.

*

Jiems grįžus po priešpiečių, Vadkinsas surengė dar vieną susirinkimą pasitarimų kambaryje. Jangas Sju padirbėjęs kompiuteriu surado kažkokios įdomios informacijos.

– Peržiūrėjau visas per pastarąjį dešimtmetį neišspręstas žmogžudysčių Naujajame Pietų Velse bylas ir aptikau keturias,

kurios panašios į šitą. Kūnai surasti nuošaliose vietose: du iš jų sąvartynuose, vienas pamiškės kelyje ir vienas plūduriuojantis Darlingo upėje. Visos moterys tikriausiai buvo nužudytos ir lytiškai išnaudotos kažkur kitur, o paskui išmestos. Ir svarbiausias dalykas – visos buvo pasmaugtos ir ant kaklų likusios pirštų žymės.

Jangas Sju linksmai šypsojosi.

Vadkinsas krenkštelėjo.

– Prilaikykim arklius. Galų gale pasmaugimas po išprievartavimo nėra neįprastas nužudymo būdas. Koks geografinis pasiskirstymas, Sju? Darlingo upė teka toli provincijoje, daugiau nei už tūkstančio kilometrų nuo Sidnėjaus.

– *No luck, sir.** Nesugebėjau sudaryti jokio geografinio modelio.

Jangas atrodė išties susikrimtęs.

– Na, keturios pasmaugtos moterys, išmėtytos po visą šalį per dešimt metų, nėra daug...

– Yra dar vienas dalykas, sere. Visos moterys buvo blondinės. Ir ne šiaip blondinės, bet šviesiais, beveik baltais plaukais.

Lebis tyliai švilptelėjo. Aplink stalą stojo tyla.

Vadkinsas vis dar atrodė skeptiškai nusiteikęs.

– Gal gali pažvelgti į šį reikalą iš matematinės pusės, Jangai? Prieš mums priimant esminį sprendimą, žvilgtelėk į statistinį reikšmingumą ir visa kita, išsiaiškink, ar šioje vietoje tikimybė įtelpa į rėmus. Tikrumo dėlei, matyt, iš pradžių turėtum patikrinti visą Australiją. Įskaitant neišaiškintus išprievartavimus. Galbūt kažką ir atrasime.

– Tai gali šiek tiek užtrukti. Bet aš pamėginsiu, sere, – Jangas vėl nusišypsojo.

– Gerai. Kensingtonai, Houli, kodėl jūs dar ne pakeliui į Nimbiną?

* Nepasisekė, sere. (Angl.)

– Važiuosime rytoj anksti ryte, sere, – atsakė Endrius. – Litgou neseniai išprievartauta moteris, norėčiau pirmiausia ištirti šią bylą. Nujaučiu, kad čia gali būti ryšys. Dabar vykstame ten.

Vadkinsas suraukė kaktą.

– Litgou? Mes stengiamės dirbti kaip komanda, Kensingtonai. Vadinasi, tariamės ir priimame sprendimus, ir nesiblaškome šen ir ten. Mano žiniomis, mes nekalbėjom apie jokias išprievartavimo bylas Litgou.

– *Just a hunch, sir.*[*]

Vadkinsas atsiduso.

– Na, Kensingtonai, ko gero, manai turįs šeštąjį pojūtį.

– Žinote, sere, mes, juodukai, turime artimesnį ryšį su dvasių pasauliu nei jūs, baltieji.

– Mano skyriuje policijos darbas tokiais dalykais nesiremia, Kensingtonai.

– Tik pajuokavau, sere. Šiuo atveju remiuosi kai kuo daugiau.

Vadkinsas papurtė galvą.

– Tiesiog rytoj anksti ryte sėsk į lėktuvą, gerai?

*

Jie važiavo greitkeliu iš Sidnėjaus. Litgou, pramoninis miestelis, turintis dešimt ar dvylika tūkstančių gyventojų, Hariui labiau panėšėjo į vidutinio dydžio kaimą. Šalia policijos nuovados mirksėjo ant stulpo pritvirtintas mėlynas žibintas.

Nuovados viršininkas juos priėmė šiltai. Jis buvo nutukęs linksmas vyras, turėjo dvigubą pagurklį ir buvo vardu Larsenas. Larsenas turėjo tolimų giminaičių Norvegijoje.

[*] Tiesiog nuojauta, sere. (Angl.)

– *Do you know any of the Larsen in Norway, mate?** – paklausė jis.

– *Well, there are quite a few of them***, – atsakė Haris.

– Aha. Girdėjau savo močiutę sakant, kad mūsų giminė Norvegijoje gana plati.

– *Sure do.*

Larsenas gerai prisiminė išprievartavimo bylą.

– Laimė, čia, Litgou, tai nutinka nedažnai. Tai įvyko lapkričio pradžioje. Mergina buvo užpulta nuošalioje gatvelėje, einanti namo po naktinės pamainos gamykloje, įtempta į automobilį ir išvežta. Užpuolikas pagrasino jai peiliu, pasuko į nuošalų miško keliuką Mėlynųjų kalnų papėdėje ir ten ant užpakalinės sėdynės išprievartavo. Prievartautojas jau buvo uždėjęs rankas jai ant kaklo ir pradėjęs smaugti, kai už jų pasigirdo automobilio signalas. Vairuotojas važiavo į savo trobelę ir pamanė, kad išgąsdino porelę, sumaniusią pasimylėti apleistame miško keliuke, todėl laukan nelipo. Kai prievartautojas persėdo į priekinę sėdynę, mergina sugebėjo pasprukti ir atbėgti iki kito automobilio. Prievartautojas suprato, kad žaidimas baigtas, paspaudė akceleratorių ir nurūko.

– Ar kuris nors iš jųdviejų prisiminė automobilio registracijos numerį?

– Ne. Buvo tamsu, ir viskas įvyko labai greitai.

– Ar mergina spėjo gerai į jį įsižiūrėti? Ar turite apibūdinimą?

– *Sure. Sort of.**** Kaip jau sakiau, buvo tamsu.

– Mes turime nuotrauką. Ar turite merginos adresą?

Larsenas nuėjo prie bylų spintos ir pradėjo raustis popieriuose. Jis sunkiai kvėpavo.

– Beje, – pradėjo Haris, – gal žinote, ar ji blondinė?

* Ar pažįsti Norvegijoje ką nors iš Larsenų, drauguži? (Angl.)

** Na, jų ten gana nemažai. (Angl.)

*** Žinoma. Šiokį tokį. (Angl.)

– Blondinė?

– Na, taip. Šviesi. Baltaplaukė.

Larsenui kvėpuojant jo dvigubas pagurklis ėmė drebėti.

– Nemanau, drauguži. Ji *koori*.

Haris klausiamai žvilgtelėjo į Endrių.

Endrius žiūrėjo į lubas.

– Ji juoda,– burbtelėjo.

– Kaip anglis, – pridūrė Larsenas.

*

– Taigi, kooriai – tai gentis? – paklausė Haris, jiems važiuojant iš policijos nuovados.

– Nevisiškai, – atsakė Endrius.

– Nevisiškai?

– Na, tai ilga istorija. Kai baltieji atvyko į Australiją, čia gyveno 750 000 vietinių australų, pasiskirsčiusių į šešis ar septynis šimtus genčių. Jie kalbėjo 250 kalbų, kai kurios iš jų skyrėsi viena nuo kitos kaip anglų nuo kinų. Bet kulkos ir parakas, naujos ligos, kurioms vietiniai neturėjo imuniteto, bei kitas kartu su baltaisiais atkeliavęs gėris dramatiškai sumažino populiaciją. Dauguma genčių visiškai išnyko. Sugriuvus tradicinei gentinei santvarkai buvo pradėti vartoti bendresni terminai. Taigi pietryčiuose gyvenantys aborigenai vadinami kooriais.

– Bet kodėl tu iš pat pradžių nepatikrinai, ar ji ne blondinė?

– Suklydau. Matyt, ne taip perskaičiau. Negi Norvegijoje nepasitaiko, kad kompiuteris sumirksėtų?

– Velnias, Endriau, mes negalime eikvoti laiko tokiems *longshots**.

– Privalome. Ir mes turime laiko kai kam, kas pataisys tau nuotaiką, – išbėrė Endrius ir staiga pasuko į dešinę.

* Laiko gaišimams. (Angl.)

– Kur važiuojam?

– Į australišką žemdirbių mugę, tikras dalykas.

– Žemdirbių mugė? Aš šįvakar susitaręs papietauti, Endriau.

– O? Su mis Švedija, spėju? Atsipalaiduok, ilgai netruksim. Beje, tikiuosi, kad kaip teisėsaugos atstovas žinai, kokių pasekmių gali turėti asmeninis ryšys su potencialia liudytoja?

– Šie pietūs, savaime suprantama, yra tyrimo dalis. Aš turiu užduoti keletą svarbių klausimų.

– *Of course.*[*]

*

Prekyvietė buvo įsikūrusi dideliame atvirame slėnyje, kurio vieninteliai kaimynai buvo keli išsibarstę gamyklų pastatai bei garažai. Ką tik baigėsi paskutinis traktorių lenktynių ratas ir, jiedviem traukiant link pačiame priekyje stovinčios didžiulės palapinės, išmetamosios dujos storu sluoksniu vis dar dengė laukus. Aikštė šurmuliavo, prie prekystalių skambėjo riksmai ir klyksmai ir atrodė, kad kiekvieno dalyvio rankoje – alaus bokalas, o veide – šypsena.

– Nuostabi pasilinksminimo ir prekybos sąjunga, – pakomentavo Endrius. – Nemanau, kad Norvegijoje turite ką nors panašaus.

– Na, mes turime muges. Jos vadinamos *markeder.*

– Maaar... – pamėgino Endrius.

– *Never mind.*[**]

Prie palapinės kabėjo didžiuliai plakatai. „The Jim Chivers Boxing-Team"[***] – švietė užrašas didelėmis raudonomis raidėmis. Po juo puikavosi dešimties akivaizdžiai komandai

[*] Žinoma. (Angl.)

[**] Nesvarbu. (Angl.)

[***] Džimio Čiverso boksininkų komanda. (Angl.)

priklausančių boksininkų nuotrauka. Taip pat buvo pateikti pagrindiniai duomenys, tokie kaip vardas ir pavardė, amžius, gimimo vieta bei svoris. Plakato apačioje užrašas skelbė: „The Challenge. Are you up to it?“*

Palapinėje, ringe, jau apšilinėjo pirmasis boksininkas. Jam boksuojantis su šešėliais, pro palapinės viršų krintančioje blyškioje šviesoje plevėsavo slidžios medžiagos chalatas. Į ringą įžengė pagyvenęs apkūnus vyriškis – dideliam susirinkusiųjų džiaugsmui. Jis aiškiai pasirodė nebe pirmą kartą, kadangi minia ėmė skanduoti jo vardą: „Terr-ri, Terr-ri!“

Valdingu rankos mostu vyriškis nutildė šūksnius ir čiupo kabantį nuo lubų mikrofoną:

– *Ladies and gentelmen! Who'll take the glove?*“

Publika suūžė.

Toliau sekė ilga išdailinta kalba, kuri panėšėjo į ritualinius postringavimus apie *the noble art of self-defence*“', apie garbę bei šlovę ir apie nelankstų valdžios, ko gero, pasmerktos degti pragare, požiūrį į boksą. Kalba baigėsi rėkte išrėktu pakartotu klausimu:

– *Who'll take the glove?*

Daugybė rankų pakilo į viršų, ir Teris jiems pamojavo. Visi susirikiavo į eilę prie stalo, kur tikriausiai buvo prašomi kažką pasirašyti.

– Kas čia vyksta? – paklausė Haris.

– Šie jauni vyrai iš aplinkinių vietovių bandys įveikti keletą Džimio Čiverso boksininkų. Jei jiems pasiseks, jų laukia didelė premija ir – kas dar svarbiau – vietinė garbė ir šlovė. Dabar jie pasirašo patvirtinimą, kad yra geros formos, sveiki ir žino, jog rengėjai neprisiima jokios atsakomybės dėl staigaus jų fizinės formos pablogėjimo, – paaiškino Endrius.

* Iššūkis. Ar esi pasiruošęs jį priimti? (Angl.)

** Ponios ir ponai! Kas pakels pirštinę? (Angl.)

*** Kilnusis savigynos menas. (Angl.)

– Vaje, ar tai teisėta?

– Kaip čia pasakius, – sudvejojo Endrius. – 1971 metais buvo išleistas draudimas, tad jie turėjo šiek tiek pakeisti pačią formą. Supranti, šis pasilinksminimas Australijoje turi senas tradicijas. Jie pasisavino Džimio Čiverso vardą. Tikrasis Džimis Čiversas po Antrojo pasaulinio karo turėjo subūręs boksininkų komandą ir keliavo su jais po visą šalį ten, kur vykdavo kokie nors renginiai ar mugės. Tas vaikinas buvo svarbus asmuo. Daugelis iš tų, kurie vėliau tapo čempionais, buvo iš Džimio boksininkų komandos. Ji visada pasižymėjo tautybių įvairove: kinai, italai, graikai. Ir aborigenai. Tais laikais savanoriai galėdavo pasirinkti, su kuo boksuotis. Pavyzdžiui, jei buvai antisemitas, galėjai pasirinkti žydą. Nors galimybė būti sumuštam nuo to tik padidėdavo, tas žydas buvo ganėtinai galingas.

Haris prunkštelėjo.

– Argi tai neskatina rasizmo?

Endrius pasikasė smakrą.

– Galbūt. O gal ir ne. Šiaip ar taip, tai buvo būdas nuleisti garą. Australai įpratę gyventi tarp daugybės kultūrų ir rasių, bet šiokia tokia trintis visuomet išlieka. Ir tada jau geriau muštis ringe nei gatvėje. Tarkim, kovos tarp baltųjų ir aborigenų. Tokio pobūdžio kovos žmones ypač domina. Gerai pasirodęs aborigenas iš Džimio boksininkų komandos tapdavo didvyriu vietovėje, kurioje gyvena. Nuolatinį pažeminimą sušvelnindavo šioks toks vienybės ir orumo jausmas. Taip pat nemanau, kad tai padidino atskirtį tarp rasių. Jei baltieji gaudavo į kailį nuo juodukų, tai sukeldavo daugiau pagarbos nei neapykantos. Australai į tai reaguoja pakankamai sportiškai.

– Kalbi kaip koks kaimo Jurgis.

– Beveik. Aš tikras kaimietis. Prasčiokas iš provincijos, – nusijuokė Endrius.

– Tikrai toks nesi.

Endrius nusijuokė dar garsiau.

Prasidėjo pirmoji kova. Žemas smulkus raudonplaukis vaikinas su nuosavomis pirštinėmis ir nuosava palaikymo komanda prieš dar mažesnį vyruką iš Čiverso komandos.

– Airis prieš airį, – burbtelėjo Endrius su visažinio veido išraiška.

– Tavo šeštasis pojūtis? – paklausė Haris.

– Mano dvi akys. Raudoni plaukai, taigi airiai. Kieti velniūkščiai. Bus ilga kova.

– *Go, Johnny, go-go-go!*[*] – skandavo minia.

Kova pasibaigė jiems teišrėkus priedainį dar tris kartus. Iki tada Džonis trissyk gavo į nosį ir nebenorėjo tęsti.

– Airiai nebe tokie kaip seniau, – atsiduso Endrius.

Per kitą kovą jau vyko atviros lažybos. Žmonės būriavosi aplink du vaikinus aukštomis plačiakraštėmis skrybėlėmis, tikriausiai lažybų tarpininkus. Visi šaukė vienu metu, o per rankas keliavo šiugždantys australiški doleriai. Žodiniai susitarimai buvo sudarinėjami neįtikėtinu tempu, niekas nieko nepasirašinėjo, nesižymėjo, ir tik vos pastebimas tarpininko galvos linktelėjimas reiškė patvirtinimą, jog statymas įvyko.

– Ir kurgi dabar tas lažybų įstatymas? – sumurmėjo Endrius ir suriko tris ar keturis žodžius, kurių Haris nesugebėjo suvokti.

– Ką tu padarei?

– Pastačiau šimtą dolerių už tai, kad Čiverso komandos atstovas nokautuos savo priešininką iki pasibaigiant kitam raundui.

– Ar per visą šitą triukšmą įmanoma tai suprasti?

Endrius sukikeno. Šioje aplinkoje jis aiškiai jautėsi kaip žuvis vandenyje.

– Argi nematei, kaip tarpininkas kilstelėjo antakį? Tai vadinama daugiafunkciškumu, Hari. Iš dalies įgimta, iš dalies

[*] Pirmyn, Džoni, pirmyn!

išlavinta treniruojantis. Sugebėjimas girdėti daug dalykų vienu metu, perfiltruoti visą triukšmą ir atrinkti tai, kas svarbu.

– Išgirsti.

– Taigi, išgirsti. Ar kada nors bandei, Hari? Tai labai naudinga įvairiose situacijose.

Garsiakalbiai trakštelėjo, ir Teris per mikrofoną pristatė Robiną Tuvumbą-Murėjų iš Čiverso komandos ir Bobį Peiną-Lobį, vietinį milžiną, kuris įžengė į ringą peršokdamas virves ir riaumodamas. Jis persiplėšė marškinėlius ir pademonstravo gauruotą krūtinę ir banguojančius raumenis. Šalia ringo šokinėjo baltai apsirengusi moteris, ir prieš asistentams užrišant pirštinę Bobis pasiuntė jai oro bučinį. Salė sugaudė, kai pro virves pralindo Tuvumba. Jis buvo tiesus, neįprastai tamsus ir gerai atrodantis vyras.

– Murėjus? – paklausė Haris.

– Aborigenas iš Kvynslando.

Džonio palaikymo komanda atgijo, supratusi, kad savo skanduotę gali pritaikyti Bobio vardui. Nuaidėjo gongas, ir abu boksininkai ėmė artintis vienas prie kito. Baltasis buvo didesnis, beveik visa galva aukštesnis už savo juodąjį priešininką, bet net ir neįgudusiai akiai buvo matyti, kad jam trūksta Murėjaus judesių grakštumo.

Bobis puolė ir smogė triuškinantį smūgį Tuvumbai, o šis atsilošė atgal ir smūgio išvengė. Publika suošė, o baltai apsirengusi moteris padrąsinamai suriko. Bobis dar šiek tiek pamosikavo kumščiais ore, tuo tarpu Tuvumba dešiniuoju kumščiu pasiuntė tikslų, apgalvotą smūgį tiesiai Lobiui į veidą. Bobis žengtelėjo du žingsnius atgal ir atrodė taip, lyg vakaro programa jam jau būtų pasibaigusi.

– Reikėjo pastatyti du šimtus, – pakomentavo Endrius.

Tuvumba apėjo aplink Bobį, porą kartų vožtelėjo ir taip pat lengvai vėl atsilošė atgal, kai Bobis sumojavo savo rankomis tarytum rąstais. Bobis švokštė ir riaumojo iš susierzinimo, nes atrodė, kad Tuvumba nė sekundės neužsibūna toje pačioje

vietoje. Publika pradėjo švilpti. Lyg sveikindamasis Tuvumba kilstelėjo ranką ir smogė ja Bobiui į pilvą. Šis susirietė ringo kampe. Tuvumba žengtelėjo du žingsnius atgal ir atrodė šiek tiek sutrikęs.

– *Finish him off, you black bastard!** – suriko Endrius. Tuvumba nustebęs atsigręžė į juos, nusišypsojo ir pamojo ranka virš galvos. – Nestovėk čia išsišiepęs, dirbk savo darbą, idiote! Aš pastačiau už tave pinigų!

Tuvumba pasisuko, norėdamas parodyti, kad suprato, ir jau ketino užbaigti Bobio kančias, suduodamas paskutinį smūgį, bet nuskambėjo gongas. Abu boksininkai išsiskirstė į savo kampus, o pranešėjas griebė mikrofoną. Baltai apsitaisiusi moteris tuoj pat užlipo į Bobio kampą ir ėmė bartis, o vienas iš jo pagalbininkų ištiesė skardinę alaus.

Endrius atrodė nusiminęs.

– Robinas nenori sužeisti to baltojo. Tai, žinoma, puiku, bet tas bjaurus nenaudėlis turėtų atsižvelgti į tai, kad pastačiau už jį pinigų.

– Ar tu jį pažįsti?

– Taip, aš pažįstu Robiną Tuvumbą, – atsakė Endrius.

Vėl nuaidėjo gongas, ir šį kartą Bobis stovėjo kampe, laukdamas užtikrintais žingsniais besiartinančio Tuvumbos. Bobis laikė rankas iškėlęs, dengdamas veidą, o Tuvumba ryžtingai smogė. Bobis susmuko ant virvių. Tuvumba atsisuko ir prašydamas nutraukti rungtynes maldaujamai pažvelgė į pranešėją Terį, atliekantį ir šiokias tokias teisėjo pareigas.

Endrius suriko, bet per vėlai.

Bobio smūgis su trenksmu parbloškė Tuvumbą ant nugaros. Kai Tuvumba apsvaigęs pakilo ant kojų, Bobis puolė lyg uraganas. Smūgiai buvo tikslūs ir taiklūs, o Tuvumbos galva linkčiojo pirmyn ir atgal lyg pingpongo kamuoliukas. Iš šnervės nutekėjo plona kraujo srovelė.

* Pribaik jį, tu, juodaodi niekše! (Angl.)

– Velnias! *Hustler!*[*] – sušuko Endrius.

– *Hustler?*

– Mūsų draugužis Bobis apsimeta mėgėju. Tai senas triukas, naudojamas norint apgauti Čiverso vaikinus, kad tie prarastų budrumą. Vyrukas akivaizdžiai vietinis profesionalas. Velnias, Robinai, na, ir pakliuvai.

Bobiui ir toliau smūgiuojant, Tuvumba stengėsi rankomis apsaugoti galvą ir nugarą. Kairioji Bobio ranka nesustodama smūgiavo, o dešinioji jai padėjo, kirsdama šoninius ir alkūninius smūgius. Publiką apėmė ekstazė. Baltai apsirengusi moteris vėl pašoko ant kojų ir klykė tik pirmąjį vardo skiemenį, ilgu veriančiu tonu ištempdama balsį: „Boooo...“

Teris papurtė galvą, o sirgaliai tuoj pat sudėjo naują skanduotę: *„Go-go-Bobby-go-go-go, Bobby be good!“*[**]

– Na va. Viskas baigta, – nusiminęs įvertino Endrius.

– Tuvumba pralaimės?

– Ar proto netekai? Tuvumba nudės tą vaikiną. O aš tikėjausi, kad šiandien tokių baisybių bus išvengta.

Haris susitelkė, bandydamas įžvelgti tai, ką mato Endrius. Tuvumba gulėjo susmukęs ant virvių ir atrodė beveik atsipalaidavęs, o Bobis tuo tarpu smūgiavo jam į pilvo raumenis. Vieną akimirką Haris pamanė, kad Tuvumba tuoj užmigs. Baltoji moteriškė pasitraukė už virvių. Bobis pakeitė taktiką ir ėmėsi smūgiuoti į galvą, bet Tuvumba išvengė smūgių, lėtai, beveik tingiai siūbuodamas kūnu pirmyn ir atgal. Beveik kaip indiškoji kobra, pagalvojo Haris, lyg...

Kobra!

Bobis sustingo vidury smūgio. Galva šiek tiek pasviro į kairę, veide atsispindėjo išraiška, lyg jis būtų kažką prisiminęs, tada akys išsprogo, dantų apsauga išslydo iš burnos ir iš nosies nugarėlės, toje vietoje, kur lūžo kaulas, švirkštelėjo

[*] Sukčius! (Angl.)

[**] Pirmyn –Bobi – pirmyn, Bobi, pasistenk! (Angl.)

plona lygi kraujo srovelė. Tuvumba palaukė, kol Bobis pradės kristi, tuomet smogė vėl. Palapinėje stojo visiška tyla, ir Haris aiškiai išgirdo, kaip antras smūgis dar kartą pataikė Bobiui į nosį, o moteriškas balsas suriko tai, kas buvo likę iš jo vardo:

– ...biii!

Rausva prakaito ir kraujo srovė tekėjo Bobiui iš galvos ir liejosi į ringo kampą.

Teris šoko į priekį ir pranešė akivaizdų faktą, kad kova baigta. Palapinėje vis dar buvo tylu, tesigirdėjo moters baltais drabužiais batų kaukšėjimas, jai bėgant tarpueiliu, vedančiu iš palapinės. Jos suknelės priekis nusidažė raudonai, o veide atsispindėjo tokia pati kaip ir Bobio nuostabos išraiška.

Tuvumba norėjo padėti pakelti Bobį ant kojų, bet padėjėjai nustūmė jį šalin. Pasigirdo nedrąsūs plojimai, bet greitai nutilo. Tokioje tyloje pučiamųjų orkestras, Teriui iškėlus Tuvumbos ranką, girdėjosi dar garsiau. Endrius papurtė galvą.

– Daug žmonių šiandien pastatė pinigų už vietinį profesionalą, – pasakė jis. – Kvailys! Eime, pasiimkime pinigus ir tarkim porą rimtų žodžių tam idiotui Murėjui!

*

– Robinai, šunsnuki, tave reikėtų užrakinti, rimtai.

Robino-Murėjaus veide nušvito plati šypsena. Prie akies jis buvo priglaudęs susuktą rankšluostį su ledu.

– Tuka! Girdėjau tave būdamas ringe. Vėl pradėjai lošti? – Tuvumba kalbėjo žemu balsu. Žmogus, pratęs, kad jo klausytųsi, staiga toptelėjo Hariui. Jo balsas buvo malonus ir švelnus, nepanašus į žmogaus, ką tik sukneţinusio nosį dvigubai už save stambesniam vyrui.

Endrius prunkštelėjo.

– Lošti? Mano laikais statymo už Čiverso vaikinus niekas nebūtų pavadinęs lošimu. Bet dabar jau niekas nebėra taip,

kaip anksčiau. Tik pamanyk, leistis apgaunamam tokio niekšo balto galvijo. Ir kuo visa tai baigsis?

Haris krenkštelėjo.

– O, taip, Robinai, susipažink su mano draugu Hariu Houliu. Hari, tai baisiausias Kvynslando banditas ir sadistas Robinas Tuvumba.

Jie paspaudė vienas kitam rankas, ir Haris pasijuto taip, lyg jo plaštaką būtų privėrusios durys. Jis išstenėjo: *How are you*, ir gavo atgal: *Absolutely magnificent, cobber – how are you yourself?** Tuvumba išsišiepė, parodydamas eilę akinamai baltų dantų.

– *Haven't been better***, – atsakė Haris ir pasitrynė ranką.

Tie australiški pasisveikinimai ėmė varginti. Pasak Endriaus, buvo labai svarbu pareikšti, kad tau sekasi neapsakomai nuostabiai, – šaltas „ačiū, gerai" galėjo būti palaikytas įžeidžiančiu.

Tuvumba bakstelėjo nykščiu į Endrių.

– Kalbant apie banditus, ar Tuka tau pasakojo, kad pats kitados boksavosi Džimio Čiverso komandoje?

– Na, manau, yra dar nemažai dalykų, kurių aš nežinau apie... eee... Tuką. Jis paslaptingas vaikinas.

– Paslaptingas? – Tuvumba nusijuokė. – Jis tik nekalba tiesiai šviesiai. Tuka papasakos tau viską, ką nori žinoti, jei tik žinosi, ko klausti. Bet, aišku, jis tau nepapasakojo, kad turėjo pasitraukti iš Čiverso komandos, kadangi buvo laikomas pernelyg pavojingu, ar ne? Kiek skruostikaulių, nosių ir žandikaulių guli ant tavo sąžinės, Tuka? Daugelį metų jis buvo laikomas jaunuoju bokso talentu Naujajame Pietų Velse. Bet buvo viena bėda. Jis nesivaldė – jam žiauriai trūko savikontrolės. Galiausiai nokautavo teisėją, nes pamanė, kad tas per anksti sustabdė

* Nuostabiai, drauguži, o tu? (Angl.)

** Geriau ir nėra buvę. (Angl.)

kovą. Į Tukos sveikatą! Štai ką aš vadinu kraugeriškumu. Tuka buvo suspenduotas dvejiems metams.

– Trejiems su puse, ačiū, – nusiviepė Endrius. Jis aiškiai neprieštaravo, kad kažkas viską išklojo apie jo boksininko karjerą. – *He was a real drongo, I tell you.*[*] Aš tik stumtelėjau tą niekšą teisėją, bet nepatikėsi – vaikinas griuvo ir susilaužė raktikaulį.

Tuvumba ir Endrius nuoširdžiai kvatojosi ir plojo rankomis.

– Robinas buvo ką tik gimęs, kai aš jau boksavausi. Jis tiesiog perpasakoja, ką aš jam pasakojau, – paaiškino Endrius Hariui. – Robinas priklausė grupei sudėtingų vaikų, su kuriais dirbdavau, kai turėdavau laiko. Mokiau juos boksuotis, o kad išaiškinčiau vaikinams apie savikontrolės svarbą, papasakojau jiems keletą pusiau tikrų istorijų apie save. Kaip bauginančią priemonę. Robinas to akivaizdžiai nesuprato, jis vadovavosi jomis kaip pavyzdžiu.

Tuvumba surimtėjo.

– Dažniausiai mes esame geri vaikinai, Hari. Leidžiame jiems pamosikuoti, prieš smogdami porą rimtų smūgių tam, kad parodytume, kas čia svarbiausias, supranti, ką noriu pasakyti? Paskui jie greitai pasiduoda. Bet šis bernas galėjo boksuotis, galėjo ką nors sužeisti. Tokie tipai gauna, ko patys prisiprašo.

Durys atsidarė.

– Velniai tave griebtų, Tuvumba, lyg mums dar neužtektų bėdų. Suknežinai nosį vietinio policijos šefo žentui, – Teris Utroperis atrodė nepatenkintas ir patvirtino tai širdingai nusispjaudamas ant grindų.

– Grynas refleksas, šefe, – atsakė Tuvumba, apžiūrinėdamas rudas seiles. – Tai daugiau nepasikartos, – pažadėjo ir paslapčia mirktelėjo Endriui.

[*] Sakau tau, jis buvo visiškas kvailys. (Angl.)

Jie pakilo eiti. Tuvumba ir Endrius apsikabino ir persimetė keliais sakiniais kalba, kurios Haris visiškai nesuprato. Pats jis paplekšnojo Tuvumbai per petį, kad išvengtų pakartotinio rankos paspaudimo.

*

– Kokia kalba jūs ten kalbėjotės? – paklausė Haris, jiems įsėdus į automobilį.

– O, tai kreolų kalba, angliškų ir aborigeniškų žodžių mišinys. Ja kalba daug aborigenų visoje šalyje. Tai ką manai apie boksą?

Haris susimąstė.

– Buvo smagu stebėti, kaip uždirbai keletą dolerių, bet dabar mes jau galėjome būti Nimbine.

– Jei nebūtume čia atvažiavę, negalėtum šįvakar važiuoti į Sidnėjų, – atsakė Endrius. – Negalima paskirti pasimatymo tokiai moteriai ir tiesiog visko sugadinti. Gali būti, kad kalbame apie tavo būsimą žmoną ir dviejų mažų Houlių motiną, Hari.

Jie abu nusišypsojo ir, saulei leidžiantis vakariniame pusrutulyje, važiavo pro medžius ir žemus namelius.

*

Tamsa užklupo jiems dar nepasiekus Sidnėjaus, bet TV bokštas miesto centre stūksojo lyg didžiulė lemputė ir rodė jiems kelią. Endrius sustojo prie Lenktosios krantinės, netoli Operos teatro. Automobilio šviesose didžiuliu greičiu pirmyn ir atgal nardė šikšnosparnis. Endrius prisidegė cigarą ir davė Hariui ženklą liktį automobilyje.

– Šikšnosparnis – aborigenų mirties simbolis, ar žinojai?

Haris nežinojo.

– Įsivaizduok vietą, kurioje žmonės buvo izoliuoti keturiasdešimt tūkstančių metų. Kitais žodžiais sakant, jie nesusidūrė

su judaizmu, nieko nežinojo apie krikščionybę ir islamą, nes nuo artimiausio žemyno juos skyrė ištisas vandenynas. Ir vis dėlto jie turi savo pasaulio sukūrimo istoriją. Pirmasis žmogus buvo Ber-rok-bornas. Jį sukūrė Baimas, nesukurtasis, kuris buvo visa ko pradžia, kuris mylėjo visą kūriniją ir ja rūpinosi. Kitaip tariant, šaunus vaikinas, šitas Baimas, tarp draugų vadinamas Didžiąja Tėviškąja Dvasia. Įkurdinęs Ber-rok-borną ir jo moterį gyventi tinkamoje vietoje, Baimas paženklino *yarran* medį, į kurį buvo susimetęs bičių spiečius. „Galite imti maistą iš visur, iš kur tik norite, iš visų žemių, kurias jums dovanojau, bet šis medis mano, – perspėjo jis abu žmones. – Jei bandysite maitintis iš šio medžio, didžiulis blogis užgrius jus ir jūsų palikuonis." Na, kažkaip panašiai. Kaip ten bebūtų, vieną dieną, kol Ber-rok-bornas rinko šakas, jo moteris priėjo prie *yarran* medžio. Iš pradžių aukštai virš jos iškilęs šventasis medis ją baugino, bet aplink jį mėtėsi tiek daug šakų, kad ji nepakluso savo pirmajam impulsui – bėgti kuo toliau. Be to, Baimas nieko nesakė apie medienį. Rinkdama aplink medį šakas moteris sau už nugaros išgirdo tylų zvimbimą ir pamatė bičių spiečių. Taip pat ji pamatė medžio kamienu tekantį medų. Ji buvo ragavusi medaus tik kartą, o čia jo buvo per akis. Saulė atsispindėjo šviesiuose saldžiuose lašeliuose, ir galiausiai Ber-rok-borno žmona neatsispyrė pagundai ir įkopė į medį. Staiga papūtė šaltas vėjas ir pikta lemiantis pavidalas apsupo ją savo didžiuliais juodais sparnais. Tai buvo šikšnosparnis Narahdarnas, kuriam Baimas patikėjo saugoti šventąjį medį. Moteris nukrito ant žemės, nubėgo į savo olą ir pasislėpė. Bet buvo jau per vėlu, į šį pasaulį ji paleido mirtį, kurią simbolizuoja šikšnosparnis Narahdarnas. Ir krito šis prakeiksmas ant visų Ber-rok-borno palikuonių. *Yarran* medis karčiomis ašaromis verkė dėl įvykusios nelaimės. Ašaros tekėjo kamienu ir stingo, ir kaip tik todėl ant *yarran* medžio žievės dar ir šiandien gali rasti raudonos gumos.

Endrius patenkintas išpūtė cigaro dūmus

– Panašu į Ievą ir Adomą, ar ne?

Haris linktelėjo ir sutiko, kad panašumų nemažai.

– Tikriausiai taip yra todėl, kad kur žmonės begyventų, vienaip ar kitaip susikuria tas pačias vizijas ir fantazijas. Tai mums įgimta, įrašyta į mūsų standųjį diską. Nepaisant visų mūsų skirtumų, anksčiau ar vėliau surandame tuos pačius atsakymus.

– Tikėkimės, – burbtelėjo Endrius. Jis žvelgė pro dūmus. – Tikėkimės.

*

Haris jau buvo bebaigiąs antrą stiklinę kolos, kai dešimt minučių po devintos atvyko Birgita. Ji dėvėjo paprastą baltą medvilninę suknelę, o jos raudoni plaukai buvo surišti į įspūdingą kuodą.

– Jau pradėjau jaudintis, kad nebeateisi, – tarė Haris.

Tai nuskambėjo kaip pokštas, bet jis išties jaudinosi. Jaudinosi nuo tos akimirkos, kai juodu susitarė susitikti.

– Tikrai? – paklausė ji švediškai ir šelmiškai pažvelgė į Harį. Ji jautė, kad šis vakaras bus nusisekęs.

Jie užsisakė žaliąjį tajišką karį su kiauliena, viščiuką su anakardžiais, pagamintą kiniškai, australiško šardonė vyno ir mineralinio vandens „Perrier“.

– Turiu pasakyti, esu nustebintas taip toli nuo namų sutikęs švedę.

– Neturėtum būti. Australijoje gyvena apie devyniasdešimt tūkstančių švedų.

– Tikrai?

– Dauguma čia emigravo prieš Antrąjį pasaulinį karą, bet devintajame dešimtmetyje, kai Švedijoje atsirado daugiau darbo vietų, daug jaunimo sugrįžo.

– O aš maniau, kad jūs, švedai, pasiilgsite savo mėsos kukulių ir vidurvasario šokių, dar prieš pasiekdami Helsingiorą.

– Tu tikriausiai turi omenyje norvegus. Jums galvoj negerai! Mano sutikti norvegai jau po kelių dienų pradėdavo ilgėtis namų, o po poros mėnesių jau būdavo grįžę į Norvegiją. Atgal pas savo vilnonius megztinius!

– Bet ne Ingerė?

Birgita nutilo.

– Ne, ne Ingerė.

– Ar žinai, kodėl ji čia apsistojo?

– Tikriausiai dėl tos pačios priežasties kaip ir dauguma iš mūsų. Atvažiuoji atostogauti, įsimyli šalį, klimatą, lengvą gyvenimą arba vaikiną. Parašai prašymą, kad tau pratęstų leidimą čia gyventi. Skandinavės Australijoje lengvai gauna darbo baruose, ir staiga kelias iki namų pasidaro toks tolimas, o pasilikti taip paprasta.

– Ar ir tau taip buvo?

– Panašiai.

Kurį laiką jie valgė tylėdami. Karis buvo tirštas, stiprus ir skanus.

– Ką žinai apie paskutinį Ingerės vaikiną?

– Kaip jau minėjau, vieną vakarą jis buvo užsukęs į barą. Ji susipažino su juo Kvynslande. Manau, kad tai buvo Freizerio saloje. Jis atrodė kaip hipis, maniau, kad tokie jau seniai išmirė, bet, pasirodo, čia, Australijoje, jie vis dar gyvena ir klesti. Ilgi supinti plaukai, spalvingi, laisvi drabužiai, sandalai. Lyg būtų atėjęs į Vudstoko paplūdimį.

– Vudstokas šalies vidury. Naujajame Džersyje.

– Bet ar ten nėra ežero, kuriame jie maudydavosi? Bent jau aš taip prisimenu.

Haris atidžiau į ją įsižiūrėjo. Ji sėdėjo šiek tiek susikūprinusi, susitelkusi į maistą. Strazdanėlės puošė kaktą virš nosies. Hariui ji atrodė labai graži.

– Neturėtum žinoti tokių dalykų. Tu tam per jauna.

– O kas tu – senolis? – nusijuokė ji.

– Aš? Na, kai kuriomis dienomis – galbūt. Tai dėl mano darbo – kažkas tavo viduje ima labai greitai senti. Bet tikiuosi, kad dar nesu tiek nusivylęs ir persisotinęs gyvenimu, kad nesugebėčiau retsykiais pasijusti gyvas.

– O, vargšelis...

Haris nesulaikė šypsenos.

– Gali manyti, ką nori, bet sakau tai ne todėl, kad bandyčiau sukelti tau motiniškus jausmus, nors gal tai būtų ir visai nebloga mintis – tiesiog yra, kaip yra.

Pro staliuką ėjo padavėjas, ir Haris pasinaudojo proga užsisakyti dar vieną buteliuką vandens.

– Kiekvienąkart, išpainiojęs dar vieną žmogžudystę, jautiesi vis kažko netekęs. Deja, dažniausiai tame būna daugiau žmogiškojo mėšlo bei liūdnų istorijų ir mažiau išmoningų motyvų, nei pamanytum, skaitydamas Agatos Kristi romanus. Iš pradžių įsivaizdavau save kaip kokį teisingumo riterį, bet kuo toliau, tuo dažniau jaučiuosi kaip šiukšlių surinkėjas. Žudikai dažniausiai būna apgailėtini tipeliai ir paprastai sunku įvardyti bent dešimt reikšmingų priežasčių, kodėl jie tapo tokie, kokie tapo. Galiausiai tai baigiasi tuo, kad imi jausti nuolatinį nepasitenkinimą. Nepasitenkinimą dėl to, kad jiems nepakanka sugadinti gyvenimą vien sau, kad jie gadina gyvenimą ir kitiems. Tikriausiai tai skamba šiek tiek sentimentaliai...

– Atsiprašau, nenorėjau pasirodyti ciniška. Suprantu, ką turi omenyje, – pratarė ji.

Švelnus vėjelis nuo gatvės privertė žvakės liepsną suvirpėti.

Birgita papasakojo, kaip ji ir jos tuometinis vaikinas prieš ketverius metus Švedijoje susikrovė kuprines ir iškeliavo, kaip jie važiavo autobusu iki Sidnėjaus, o paskui keliavo autostopu iki Kernso, nakvojo palapinėje ir pigiuose nakvynės namuose, dirbo registratoriais ir virėjais tuose pačiuose nakvynės namuose, nardė Didžiajame barjeriniame rife ir plaukiojo šalia vėžlių bei kūjaryklių. Jie meditavo ant Ero uolos, taupė

pinigus traukiniui nuo Adelaidės iki Alis Springso, dalyvavo „Crowded House“ koncerte Melburne ir atsitrenkė į motelio sieną Sidnėjuje.

– Net keista, kaip tai, kas gerai, gali pasidaryti taip... blogai.

– Blogai?

Birgita šiek tiek padvejojo. Galbūt pamanė, kad šiam tiesmukam norvegui ji jau ir taip pasakė daugiau, nei reikia.

– Net nežinau, kaip tai paaiškinti. Bekeliaudami mes praradome kažką, kas mums atrodė savaime suprantama. Mes nustojome žiūrėti vienas į kitą, o netrukus nustojome vienas kitą liesti. Tapome tiesiog bendrakeleiviais, kuriais būti buvo patogu, nes kambarys dviem buvo pigesnis, o palapinėje dviese saugiau. Nusoje jis susipažino su turtinga vokiete, o aš keliavau toliau, kad jiems netrukdyčiau. Man neberūpėjo. Kai jis atvyko į Sidnėjų, pasakiau jam, kad įsimylėjau ką tik sutiktą amerikietį banglentininką. Nežinau, ar jis manimi patikėjo, bet tikriausiai suprato, kad suteikiu mums abiem dingstį viską pabaigti. Bandėme susipykti motelio kambaryje Sidnėjuje, bet nesugebėjome net ir to padaryti. Taigi liepiau jam grįžti į Švediją ir pasakiau, kad atvažiuosiu iš paskos.

– Jam ilgai teks laukti naujos pradžios.

– Mes buvome kartu šešerius metus. Ar patikėtum, jei pasakyčiau, kad beveik neprisimenu, kaip jis atrodo?

– Žinoma.

Birgita atsiduso.

– Nemaniau, kad viskas taip baigsis. Buvau tikra, kad susituoksime, susilauksime vaikų ir gyvensime mažame Malmės priemiestyje, turėsime sodą, o ant laiptų gulės *Sydsvenska Dagbladet*, o dabar sunkiai beprisimenu, kaip skamba jo balsas ir ką jausdavau, kai mylėdavomės, arba... – ji pakėlė akis į Harį. – Arba tai, kad jis buvo pernelyg malonus, kad lieptų man užsičiaupti, kai imdavau pliurpti niekus po kelių taurių vyno.

Haris plačiai nusišypsojo. Ji nepakomentavo to fakto, kad jis net neprisilietė prie vyno.

– Aš nesu mandagus, aš – susidomėjęs, – pratarė jis.

– Na, tokiu atveju turėsi papasakoti man ką nors asmeniškesnio nei tai, kad esi policininkas.

Birgita pasilenkė virš stalo. Haris stengėsi nežiūrėti į jos iškirptę. Jautė jos švelnų aromatą ir godžiai traukė jį į save. Jis neturi leistis apžavimas. Tie klastingi niekšai, kuriantys Karlui Lagerfeldui ir Kristianui Diorui, žino, ko reikia, kad vargšas vyras pakliūtų į spąstus.

Ji kvepėjo nuostabiai.

– Na, – pradėjo Haris, – aš turiu jaunesnę seserį, mano mama mirusi, aš gyvenu Osle, Tiojene, bute, kuriuo niekaip negaliu atsikratyti. Praeityje neturėjau jokių ilgalaikių santykių ir tik vienus, kurie paliko šiokių tokių žymių.

– Tikrai? Ir šiuo metu tavo gyvenime nieko nėra?

– Tiesą sakant, ne. Palaikau paprastus, beprasmius santykius su keliomis moterimis, kurioms retkarčiais paskambinu, jei jos nepaskambina man.

Birgita suraukė kaktą.

– Kas nors ne taip? – paklausė Haris.

– Nemanau, kad man patinka tokio tipo vyrai. Arba moterys. Aš šiek tiek senamadiška.

– Žinoma, visa tai jau praeityje, – pasakė Haris, pakeldamas taurę „Perrier".

– Taip pat nežinau, ar man patinka šitie tavo vingrūs atsakymai, – pridūrė Birgita, pakeldama savo taurę.

– Tai kokie gi vyrai tau patinka?

Ji pasirėmė smakrą ranka ir mąstydama įsistebeilijo į niekur.

– Nežinau. Manau, geriau žinau, kokie vyrai man nepatinka.

– Ir kokie gi tau nepatinka? Jei nekalbėsim apie vingrius atsakymus.

– Vyrai, kurie bando mane patikrinti.

– Ar daug tokių pasitaiko?

Ji nusišypsojo.

– Duosiu tau patarimą, Kazanova. Jei nori sužavėti moterį, turi priversti ją jaustis ypatinga, elgtis su ja taip, kaip nesielgi su niekuo kitu. Vyrai, kabinantys merginas baruose, to nesupranta. Bet manau, kad aiškinti tai tokiam laisvamaniui kaip tu, tai kaip perlus kiaulėms mėtyti.

Haris nusijuokė.

– Sakydamas „keliomis", aš turėjau omeny dvi. Pasakiau „keliomis", nes tai skamba šauniau, skamba kaip... trys. Be to, viena iš jų ketina grįžti pas savo buvusįjį, sprendžiant iš to, ką ji man sakė pastarąjį kartą, kai matėmės. Ji man padėkojo, kad buvau toks paprastas ir kad santykiai buvo tokie... na, tikriausiai beprasmiai, aš taip manau. Antroji moteris tikina, kad santykius nutraukiau aš, todėl mano pareiga yra užtikrinti jai seksualinio gyvenimo minimumą tol, kol vienas iš mūsų susiras kitą partnerį. Palauk, o kodėl aš ginuosi? Aš normalus vyras, kuris nė musės nenuskriaustų. Ar nori pasakyti, kad bandau kažką suvilioti?

– O taip, tu bandai suvilioti mane. Nebandyk to neigti!

Haris neneigė.

– Na, gerai. Ir kaip man sekasi?

Ji siurbtelėjo didoką gurkšnį vyno ir šiek tiek pagalvojo.

– Manau, neblogai. Na, bent jau vidutiniškai. Ne, vis tik neblogai... tau sekasi gana neblogai.

– Skamba kaip neblogai su minusu.

– Panašiai.

*

Uoste buvo tamsu ir beveik tuščia, pūtė gaivus vėjelis. Ant apšviestų Operos teatro laiptų fotografui pozavo neįprastai apkūnūs jaunavedžiai. Fotografas siuntinėjo juos šen bei ten, ir

jaunavedžiai atrodė labai nelaimingi, priverstinai judindami savo stambius kūnus. Galiausiai jie susitarė, ir naktinė fotosesija priešais Operos teatrą baigėsi šypsenomis, juoku ir turbūt viena kita ašara.

– Štai ką tikriausiai reiškia trykšti laime, – pratarė Haris. – Ar jūs taip nesakote Švedijoje?

– Sakome, Švedijoje taip pat galima trykšti laime, – Birgita nusiėmė plaukų raištį ir atsistojo prieš vėją prie uosto turėklo veidu į Operos teatrą. – Tikrai galima, – pakartojo lyg sau. Pasuko savo strazdanotą nosį į jūrą, o vėjas draikė jos raudonus plaukus.

Ji atrodė kaip medūza. Haris nė nežinojo, kad medūzos gali būti tokios gražios.

4 skyrius

Miestas, pavadintas Nimbinu, Korė Vilochas ir Alisa Kuper

Lėktuvui nusileidus Brisbane, Hario laikrodis rodė vienuoliktą, bet stiuardesė per garsiakalbį tvirtino, kad dar tik dešimta.

– Kvynslande nėra vasaros laiko, – paaiškino Endrius. – Tuo klausimu kilo tikras politinis sambrūzdis, viskas baigėsi referendumu ir fermeriai pasisakė prieš.

– Jergau, atrodo, atvykome į visišką kaimą.

– *I'd say, mate.** Dar prieš keletą metų ilgaplaukiai vyrai buvo neįleidžiami į valstiją. Tai buvo uždrausta.

– Juokauji, ar ne?

– Kvynslande viskas šiek tiek kitaip. Čia tuoj uždraus būti plikam.

* Tai jau taip, drauguži. (Angl.)

Haris patenkintas persibraukė ranka per beveik pliką pakaušį.

– Ar yra dar kas nors, ką turėčiau žinoti apie Kvynslandą?

– Na, jei kišenėse turi marihuanos, geriau palik ją lėktuve. Kvynslande įstatymai dėl narkotikų griežtesni nei kitose valstijose. Neatsitiktinai Vandenio festivalis vyko Nimbine. Tas miestas iškart už sienos, Naujajame Pietų Velse.

Jie surado „Avis" nuomos punktą, kur, kaip jiems buvo pasakyta, jų turėjo laukti paruoštas automobilis.

– Kita vertus, Kvynslande yra tokių vietų kaip Freizerio sala, kurioje Ingerė Holter susipažino su Evansu Vaitu. Sala, tiesą sakant, tėra smėlėta sekluma, bet joje gali rasti atogrąžų miškų ir ežerų su švariausiu vandeniu pasaulyje, o smėlis saloje toks baltas, jog atrodo, kad pakrantės pagamintos iš marmuro. Jį vadina silikono smėliu, kadangi jame daugiau silikono nei bet kuriame kitame smėlyje. Tikriausiai jį galima pilti tiesiai į kompiuterį.

– *The land of plenty, ay?** – tarstelėjo vaikinas už kasos aparato ir ištiesė jiems raktelius.

– Fordas eskortas? – Endrius suraukė nosį, bet pasirašė. – Ar jais vis dar važinėjama?

– *Special rate, sir.***

– Nė kiek neabejoju.

*

Saulė kaitino greitkelį palei Ramųjį vandenyną, o jiems artėjant stiklinė ir akmeninė Brisbano panorama spindėjo kaip kristalai sietyne.

– Gražu, – tarė Haris. – Viskas sutvarkyta ir suderinta. Lyg būtų suprojektuota vieno žmogaus ir vienu kartu pastatyta.

* Turtinga šalis, ar ne? (Angl.)

** Specialus tarifas, sere. (Angl.)

– Na, tai panašu į tiesą. Brisbanas daugeliu atžvilgių naujas miestas, ne taip senai čia tebuvo didelis kaimas su keletu šimtų tūkstančių ūkininkų. Jei pažvelgsi įdėmiau, pamatysi, kad čia gyvenančių žmonių kojos vis dar kreivokos. Bet pats miestas – kaip naujai suremontuota virtuvė kaimo turizmo troboje: blizgus, tiesių linijų ir efektyvus – su daugybe atrajojančių karvių aplinkui.

– Tikrai puikus paveikslas, Endriau.

– Nepavydėk, *off-sider**.

Nuo greitkelio į rytus jie važiavo žaliu banguojančiu kraštovaizdžiu, kuris keitėsi nuo miško iki dirbamos žemės.

– Sveikas atvykęs į Australijos kaimą, – pratarė Endrius.

Jie pravažiavo besiganančias karves, žvelgiančias į juos abejingu žvilgsniu.

Haris krenkštelėjo.

– Kas nutiko? – paklausė Endrius.

– Ar matei tą komišką Larsono vaizdelį, kuriame karvės pievoje stovi ant dviejų kojų ir šnekučiuojasi, ir viena iš jų įspėja: „Automobilis!"

Tyla.

– Kas per vienas tas Larsonas?

– Tiek to. Pamiršk.

Jie pravažiavo pro žemus medinius namelius su verandomis ir tinkleliais nuo moskitų duryse, prie kurių stovėjo pikapai. Paskui – pro darbinius arklius plačiais pasturgaliais, spoksančius į juos melancholiškomis akimis, pro avilius ir palaimingai purve besivoliojančias kiaules. Keliukai vis siaurėjo. Po pietų jie sustojo įsipilti benzino mažutėje gyvenvietėje, kuri, kaip teigė iškaba, vadinosi Uki ir dvejus metus iš eilės buvo išrinkta švariausiu Australijos miestuku. Kas laimėjo praeitais metais, parašyta nebuvo.

* Pašalietis. (Angl.)

*

– Šventieji makaronai, – ištarė Haris, jiems įriedėjus į Nimbiną.

Miesto centras buvo apytiksliai šimto metrų ilgio, išdažytas vaivorykštės spalvomis ir išpaišytas personažais iš „Cheech & Chong“ filmų, kuriuos Haris turėjo savo videotekoje.

– Juk tai 1970-tieji! – sušuko jis. – Tik pažvelk tenai. Juk tai Piteris Fonda, apkabinęs Džanis Džoplin.

Jie lėtai važiavo per miestą, o juos sekė lunatiko akys.

– Tiesiog fantastika. Net nenumaniau, kad dar yra tokių vietų. Galima tiesiog numirti iš juoko.

– Kodėl? – paklausė Endrius.

– Ar nemanai, kad tai juokinga?

– Juokinga? Suprantu, kad šiandien lengva juoktis iš šių svajoklių. Suprantu, kad jaunimas mano, kad gėlių vaikų karta tebuvo gauja apsirūkiusių, neturinčių ką veikti keistuolių, kurie grojo gitaromis, skaitė savo eilėraščius ir dulkinosi kur pakliuvo. Matau, kaip Vudstoko organizatoriai atvyksta į interviu, ryšėdami kaklaraiščius, ir šneka apie linksmas tų laikų idėjas, kurios šiuo metu jiems akivaizdžiai atrodo labai naivios. Bet taip pat suprantu, kad be tų idėjų, kurias ta karta palaikė, pasaulis dabar būtų visiškai kitoks. Užrašai „Taika“ ar „Meilė“ dabar gal skamba kaip klišės, bet mums, užaugusiems tuo metu, tai buvo svarbu. Labai svarbu.

– Ar tu ne per senas, kad būtum buvęs hipiu, Endriau?

– Na, taip, aš buvau senas. Suktas hipis veteranas, – nusišypsojo Endrius. – Daug jaunų mergaičių gavo pirmąją meilės meno pamoką iš dėdės Endriaus.

Haris pliaukštelėjo Endriui per petį.

– Maniau, kad ką tik kalbėjai apie idealizmą, tu, senas ožy.

– Žinoma, tai buvo idealizmas, – pasipiktinęs atkirto Endrius. – Juk negalėjau palikti tų trapių pumpurų kokiam nors

nerangiam spuoguotam paaugliui ir rizikuoti, kad mergina patirtų traumą visam aštuntajam dešimtmečiui.

– Tai aštuntasis dešimtmetis padarė didžiausią įtaką dabartinei visuomenei?

Endrius papurtė galvą.

– Visa tai ore, žmogau. Viskas sklandė ore. Laisvė. Tikėjimas žmonija. Galimybė sukurti kažką naujo. Nepaisant to, kad Bilas Klintonas tvirtino neuostęs marihuanos dūmų, kvėpavo jis tuo pačiu oru, ta pačia dvasia kaip ir mes visi. Ir, žinoma, tai prisidėjo prie to, kuo mes tapome. Velnias, reikėtų sulaikyti kvėpavimą mažiausiai kokiems penkeriems metams, kad viso to nebeliktų mūsų kraujyje! Tad juokis, Hari Houli. Po dvidešimties metų, kai platėjančios kelnės ir prasti eilėraščiai bus pamiršti, tų laikų idėjos nušvis visai kitoje šviesoje, paminėsi mano žodžius!

Haris nusijuokė.

– Nepriimk asmeniškai, Endriau, bet aš priklausau kitai kartai. Jūs juokėtės iš šeštojo dešimtmečio kartos aptemptų marškinių ir sulaižytų plaukų, o mes lygiai taip pat juokėmės iš jūsų mahatmų ir gėlių plaukuose. Ar nemanai, kad šių dienų paaugliai juokiasi iš tokių kaip aš? Taip jau yra. Bet atrodo, kad šioje vietovėje aštuntasis dešimtmetis dar nesibaigė?

Endrius mostelėjo ranka.

– Manau, kad šios rūšies augalams labai geros sąlygos tarpti. Hipių banga sunyko nevisiškai – ji savotiškai perėjo į Naująjį amžių. Kiekviename knygynėlyje rasi bent vieną lentyną, kurioje guli knygos apie alternatyvų gyvenimo būdą, gydymąsi, kontaktą su vidiniu savimi, materializmą, išsilaisvinimą iš materializmo ir gyvenimą darnoje su savimi ir aplinka. Na, žinoma, niekas neberūko žolės.

– Tai ne Naujasis amžius, Endriau. Tai tikrieji, senieji, apsirūkę hipiai, nei daugiau, nei mažiau.

Endrius žvilgtelėjo pro automobilio langą ir sukikeno. Ant suolo sėdėjo tunika apsitaisęs vyras ilga žila barzda ir rodė

jiems V ženklą. „The Marihuana Museum“ bylojo užrašas ant seno hipiško folksvageno autobusiuko. Apačioje užrašas mažomis raidėmis skelbė: „Admission: one dollar. If you can't pay, come in anyway.“*

– Tai Nimbino narkotikų muziejus, – paaiškino Endrius. Daugiausia šlamštas, bet, kiek pamenu, jie turi keletą originalių nuotraukų iš kelionių po Meksiką, kuriose Kenas Kizis, Džekas Keruakas ir kiti tų laikų pionieriai eksperimentuoja su sąmonę praplečiančiomis medžiagomis.

– Ar tais laikais LSD nebuvo pavojingas?

– O seksas buvo tiesiog sveikas. Nuostabūs laikai, Hari Houli. *You should have been there, man.*“

*

Jie pastatė automobilį kiek tolėliau pagrindinėje gatvėje ir paėjėjo šiek tiek atgal. Haris nusiėmė „Ray-Ban“ akinius nuo saulės ir pamėgino atrodyti kaip civilis. Nimbine aiškiai buvo rami diena, ir Haris su Endrium galėjo gėrėtis iškabomis: „God grass!“, „Best grass in Australia, man!“, „Grass from Papua New Guinea, mindblowin!““‘

– Papua Naujoji Gvinėja, – prunkštelėjo Endrius. – Netgi čia, žolės sostinėje, žmonės mano, kad žolė yra geresnė, jei ji atvežta iš kažkur labai toli. Mano patarimas – pirk australišką.

Nėščia, bet vis dėlto liekna moteris sėdėjo ant kėdės priešais „muziejų“ ir jiems pamojavo. Jai galėjai duoti bet kiek nuo dvidešimties iki keturiasdešimties metų, ji vilkėjo plačius spalvingus drabužius. Marškinių sagos buvo susagstytos taip, jog per juos matėsi pilvas, panašus į oda aptemptą būgną. Ji

* Įėjimas: vienas doleris. Jei negali susimokėti, vis tiek užeik. (Angl.)

“ Turėjai ten būti, žmogau. (Angl.)

“‘ „Gera žolė!“, „Geriausia žolė Australijoje, žmogau!“, „Žolė iš Papua Naujosios Gvinėjos, stulbinanti!“ (Angl.)

man kažką primena, pagalvojo Haris. Iš išsiplėtusių vyzdžių buvo galima spręsti, kad šiandien į jos pusryčių valgiaraštį buvo įtraukta kažkas labiau stimuliuojančio už marihuaną.

– *Looking for something else?** – paklausė ji. Ji pastebėjo, kad marihuana jiems visai nerūpi.

– Ne... – pradėjo Haris.

– *Acid.* Rūgšties. Jums reikia LSD, ar ne? – ji pasilenkė į priekį ir kalbėjo gyvai ir aistringai.

– Ne, mums nereikia rūgšties, – atsakė Endrius žemu tvirtu balsu. – Mes ieškom kai ko kito, supranti?

Ji sėdėjo ir žiūrėjo į juos. Endrius jau ruošėsi keliauti toliau, bet moteris pašoko nuo kėdės, nėmaž nekliudoma didelio pilvo, ir sugriebė Endrių už rankos.

– Gerai, bet mes negalime to daryti čia. Susitikime štai toje aludėje po dešimties minučių.

Endrius linktelėjo, ji pasisuko ir nubėgo gatve su savo didžiuliu pilvu, o jai ant kulnų lipo mažas šuniukas.

– Žinau, apie ką galvoji, Hari, – tarstelėjo Endrius, prisidegdamas cigarą. – Nelabai gražu meluoti geraširdei mamytei, kad pirksiu heroino. Policijos nuovada vos už kelių šimtų metrų, ir viską, ką mums reikia žinoti norint rasti Evansą Vaitą, galėjome išgirsti tenai. Bet nujaučiu, kad taip bus greičiau. Eime, išgersim alaus ir pažiūrėsim, kas bus.

*

Po pusvalandžio geraširdė mamytė įžengė į pustuštę aludę su vyru, kuris atrodė apsvaigęs tikrai ne mažiau už ją. Buvo panašus į grafą Drakulą, kurį suvaidino Klausas Kinskis: išblyškęs, lieknas ir su tamsiais maišeliais paakiuose.

– Na va, pažiūrėk, – sušnabždėjo Endrius. – Bent jau negali kaltinti, kad pats neišbando savo prekių.

* Ieškote kažko kito? (Angl.)

Geraširdė mamytė ir Kinskio klonas sparčiai artėjo prie jų. Atrodė, kad pastarasis nenori praleisti saulės šviesoje nė minutės daugiau nei būtina, tad apsieidamas be mandagybių tarstelėjo:

– Už kiek pirksi?

Endrius demonstratyviai nusigręžė nuo jo.

– Norėčiau, kad mums aptariant detales dalyvautų kuo mažiau žmonių, pone, – ištarė jis nepasisukdamas.

Kinskis mostelėjo galva, ir geraširdė mamytė, nutaisiusi rūgščią veido išraišką, pasišalino. Ji tikriausiai dirbo už procentus, ir Haris padarė išvadą, kad juodu pasitiki vienas kitu tiek, kiek ir visi narkomanai, tai yra – nė per nago juodymą.

– Aš nieko su savimi neturiu ir, jeigu jūs policininkai, nurėšiu jums kiaušus. Pirmiausia parodykit man grynuosius, tada judėsim pirmyn, – vyras kalbėjo greitai, buvo susierzinęs, jo akys lakstė.

– Ar toli? – paklausė Endrius.

– *It's a short walk, but a lo-ong trip**, – tai kas turėjo būti šypsena, tebuvo trumpas dantų šieptelėjimas.

– *Good on ya, mate.*** Sėskis ir užsičiaupk, – įsakė Endrius rodydamas policininko ženklelį. Kinskis sustingo.

Haris pakilo ir paplekšnojo diržą ant nugaros. Niekas netikrins, ar jis tikrai turi ginklą.

– Kas čia per mėgėjų drama? Juk sakiau, kad nieko su savimi neturiu, – vyras įžūliai klestelėjo ant kėdės priešais Endrių.

– Manau, kad pažįsti vietinį šerifą ir jo padėjėją? O jie tikriausiai pažįsta tave. Bet ar jie žino, kad pradėjai pardavinėti heroiną?

Vyras truktelėjo pečiais.

– Nebuvo jokios kalbos apie heroiną. Maniau, kad kalbame apie žolę...

* Trumpas pasivaikščiojimas, bet ilga kelionė. (Angl.)

** Tau gerai, drauguži. (Angl.)

– Žinoma. Niekas nieko apie tą mėšlą nesakė ir nesakys, jei suteiksi mums reikiamos informacijos.

– Juokauji, ane? Rizikuosiu, matai, prarasti galvą dėl skundimo vien dėl to, kad du nepažįstami farai, nieko neturintys prieš mane, įsiveržia ir...

– Skundimas? Mes susitikom, deja, nesutarėm dėl prekės kainos, ir viskas. Tu netgi turi liudytoją, kad susitikom dėl sandėrio. Daryk, kaip sakom, ir daugiau nebematysi nei mūsų, nei ko nors kito.

Endrius prisidegė cigarą, primerktomis akimis pažvelgė į vargšą narkomaną kitoje stalo pusėje, išpūtė dūmus tiesiai jam į veidą, ir dėstė toliau:

– Bet jei negausim to, ko atėjom, prieš išeidami galime išsitraukti ženklelius ir atlikti keletą areštų, o tai nepadidintų tavo populiarumo tarp vietinių. Nežinau, ar skundikams taikomas tavo anksčiau minėtas metodas – nupjauti kiaušus, apsirūkiusieji paprastai būna taikūs žmonės. Bet šį bei tą jie moka, ir nenustebčiau, jei staiga, visiškai atsitiktinai, lyg perkūnas iš giedro dangaus, užgriūtų šerifas ir atrastų tavo atsargas. Apsirūkėliams nepatinka konkurencija sunkiųjų narkotikų versle, na, bent jau skundikų narkomanų konkurencija. Aš įsitikinęs, kad žinai, kokios bausmės skiriamos už didelio kiekio heroino laikymą, ar ne?

Jis toliau pūtė melsvus dūmus Kinskiui į veidą. Ne kasdien pasitaiko proga pūsti dūmus tokiam niekšui į veidą, pamanė Haris.

– Gerai, – pasakė Endrius, nesulaukęs atsakymo. – Evansas Vaitas. Pasakyk mums, kas jis, kur jis yra ir kaip galime jį prigriebti. Mikliai!

Kinskis apsidairė. Jo galva su įdubusiais skruostais sukiojosi ant laibo kaklo, o tai darė jį panašų į grifą, sklandantį virš skerdienos ir tikrinantį, ar nesugrįžta liūtai.

– Tik tiek? – paklausė jis. – Nieko daugiau?

– Nieko daugiau, – atsakė Endrius.

– O iš kur man žinoti, kad negrįšite vėl ir nepareikalausite daugiau?

– To negali žinoti.

Jis linktelėjo, lyg jau būtų supratęs, kad tai vienintelis galimas atsakymas.

– Gerai. Jis kol kas nėra stambi žuvis, bet, kaip girdėjau, sparčiai kyla aukštyn. Jis dirbo Madam Ruso, vietinei žolės karalienei, bet dabar bando užkurti savo verslą. Žolė, LSD ir galbūt šiek tiek morfino. Žolė tokia pati, kokią visi čia parduoda, vietinės gamybos. Bet jis tikriausiai turi gerų ryšių Sidnėjuje ir pristatinėja ten žolę mainais už brangų ir gerą LSD. LSD dabar ant bangos.

– Ne ekstazis ir ne heroinas? – paklausė Haris.

– Kodėl turėtų? – klausimu atsakė Kinskis.

– Na, sprendžiu pagal tai, kaip yra mano šalyje. Pasak apklausų, maždaug pusė visų Anglijos šešiolikmečių yra bandę ekstazio. O po filmo „Traukinių žymėjimas" heroinas tapo pagrindiniu narkotiku numeris...

– Kas? Apklausos? „Traukinių žymėjimas"? – vyras žvelgė į jį nesuprasdamas. Haris jau anksčiau buvo pastebėjęs, kad narkomanai paprastai nelabai gaudosi dabartinėje situacijoje.

– Kur rasti Evansą?

– Dažniausiai jis būna Sidnėjuje, bet prieš keletą dienų mačiau jį čia, mieste. Jis turi vaiką su moterimi, gyvenančia Brisbane. Ji čia anksčiau užsukdavo. Nežinau, kur ji dabar, bet vaikas, atvykęs į Nimbiną, visuomet apsistoja jo bute.

Jis paaiškino, kur rasti Evanso daugiabutį.

– Kas per tipas tas Vaitas? – pasiteiravo Endrius.

– Ką aš galiu pasakyti? – Kinskis pasikasė bebarzdį smakrą. – Žavingas niekšas, ar ne taip jie vadinami?

Endrius ir Haris nežinojo, ar jie tikrai taip vadinami, bet linktelėjo parodydami, kad supranta, ką jis turi omenyje.

– Jis tiesmukas, sudarinėdamas sandorius, bet aš nenorėčiau būti jo mergina, jei suprantate, ką noriu pasakyti.

Jie papurtė galvas parodydami, kad nesupranta, ką jis nori pasakyti.

– Jis mergišius. Nieks nėra matęs, kad vienu metu draugautų su viena mergina. Tarp jo moterų amžinai kyla triukšmas: jos šūkauja ir klykauja, todėl nieko keisto, jei viena ar kita pasitraukia su mėlyne paaky.

– Ar ką nors žinai apie blondinę norvegę, vardu Ingerė Holter? Praeitą savaitę ji buvo rasta nužudyta Sidnėjuje, Votsono įlankoje.

– Tikrai? Niekada apie tokią negirdėjau.

Kinskis tikrai nebuvo uolus laikraščių skaitytojas.

Endrius užgesino cigarą, ir abu su Hariu atsistojo.

– Ar galiu tikėtis, kad laikysit srėbtuves užčiauptas? – paklausė Kinskis, skeptiškai žvelgdamas į juos.

– Žinoma, – atsakė Endrius, traukdamas link durų.

*

Policijos nuovada buvo įsikūrusi pagrindinėje gatvėje, vos už kelių šimtų metrų nuo muziejaus, ir panėšėjo į paprastą gyvenamąjį namą. Skirtumas buvo tik tas, kad pievelėje stovėjo lentelė, skelbianti, jog tai policijos nuovada. Viduje, didžiuliame kambaryje, prie didžiulių stalų sėdėjo šerifas ir jo padėjėjas. Kambaryje taip pat stovėjo sofa, kavos stalelis, televizorius ir įspūdinga kambarinių augalų kolekcija, išrikiuota ant knygų lentynos šalia didžiulio kavos virimo aparato. Mažais langeliais margintos užuolaidos sudarė beveik norvegiško vasarnamio vaizdą.

– *Good day*, – pasisveikino Endrius.

Haris prisiminė Korę Vilochą lygiai taip pat sveikinantis su televizijos žiūrovais amerikiečiais devintajame dešimtmetyje. Kitą dieną pasipiktinę Norvegijos laikraščiai apkaltino Norvegijos ministrą pirmininką savo anglų kalbos tarimu padarius Norvegiją pajuokos objektu užsienyje.

– *Good day*, – atsiliepė šerifas ir jo padėjėjas, neskaitantys norvegiškų laikraščių.

– Aš Kensingtonas, o čia Houlis. Manau, kad kas nors iš Sidnėjaus paskambino ir pranešė, kodėl mes čia?

– Ir taip, ir ne, – atsakė tas, kuris akivaizdžiai buvo šerifas. Jis buvo mėlynakis įdegęs vyriškis, maždaug keturiasdešimties, spinduliavo draugiškumu ir tvirtai spaudė ranką. Jis priminė Hariui tėtį iš „Skipio" arba „Fliperio", vieną iš tų chaki spalvos drabužiais apsitaisiusių vaikinų, kurie buvo patikimi ir teisingi kasdienės Australijos didvyriai, pripažįstantys kietą kumštį.

– Sidnėjus aiškiai nepasakė. Supratome, kad ieškote vieno vaikino, bet nenorite, kad mes jį sulaikytume. – šerifas atsistojo ir pasitempė kelnes į viršų. – Ar bijote, kad visą sugadinsime? Nemanote, kad mes čia išmanome savo darbą?

– *No offense, chief.*[*] Mes žinome, kad turite kalnus darbo su šituo marihuanos karteliu, tad pamanėme, kad surasime tą vaikiną, nesukeldami jums papildomų rūpesčių. Turime adresą ir tiesiog norėtume užsukti ir užduoti porą klausimų.

Endrius atkišo apatinę lūpą, norėdamas parodyti, jog visa tai tėra antraeilės svarbos reikalas.

Šerifas nepatenkintas suniurnėjo:

– Sidnėjus ar Kanbera, tas pats velnias. Jie atsiunčia įsakymus arba žmones, o mes, vietiniai, apie tai, kas vyksta, sužinome paskutiniai. O kas bus kaltas, jei reikalai pasisuks ne ta linkme?

– Amen, – murmtelėjo padėjėjas iš už savo stalo.

Endrius linktelėjo.

– Visiškai sutinku. Ir pas mus kasdien tas pats, – pasakė jis. – Kur bepasisuksi, už tavęs stovi koks nors šefas, kuris įkėlė koją į tavo gatvę. Taip jau yra. Mus, dirbančius mūšio lauke ir žinančius, kaip iš tikrųjų viskas vyksta, kontroliuoja

[*] Neįsižeiskite, viršininke. (Angl.)

kontoros žiurkės, vidutiniškai išlaikiusios teisės egzaminus ir svajote svajojančios kuo greičiau iš ten dingti.

Haris skubiai linktelėjo ir sunkiai atsiduso.

Šerifas tyrinėjo juos žvilgsniu, bet Endriaus veidas buvo neperprantamas. Šerifas liovėsi abejojęs ir pasiūlė jiems kavos.

– Neblogą kavos aparatą turite, – pagyrė Haris ir parodė į gremėzdišką įrenginį kampe.

Tiesiai į dešimtuką.

– Paruošia litrą per minutę, – išdidžiai paaiškino šerifas ir trumpai apibūdino techninius niuansus.

Po kelių puodelių kavos jie sutarė, kad Šiaurės Sidnėjaus „Lokiai" regbio lygoje tėra prakeiktas snobų klubas, o Samantos Raili dailiojo čiuožimo partneris norvegas – visai nieko vaikinas.

– Ar matėte plakatus mieste? – paklausė padėjėjas. – Jie ragina žmones ateiti į nusileidimo aikštelę ir nuversti mūsų sraigtasparnį. Jie mano, kad privačios nuosavybės fotografavimas prieštarauja konstitucijai. Vakar penki iš jų prisirakino grandinėmis. Negalėjom pakelti skraidyklės į orą iki pat popietės.

Šerifas ir jo padėjėjas šypsojosi. Aiškiai buvo matyti, kad jiems nenuobodu.

Po dar vieno puodelio kavos Endrius ir Haris pakilo, paaiškino, kad jau būtų laikas pasišnekučiuoti su tuo Evansu Vaitu, ir paspaudę rankas padėkojo už vaišes.

– Beje, – ištarė Endrius ir sustojo tarpduryje. – Nugirdau, kad Nimbine kažkas pardavinėja heroiną. Lieknas tamsus tipas. Atrodo lyg vampyras, paskelbęs bado streiką.

Šerifas staigiai kilstelėjo galvą.

– Heroiną?

– Jis tikriausiai turi galvoje Mondalį, – tarstelėjo padėjėjas.

– Mondalis, tas bjaurybė degeneratas! – sušuko šerifas.

Endrius prilietė įsivaizduojamą skrybėlę.

– Tiesiog pamaniau, kad turėtumėte žinoti.

*

– Kaip praėjo pietūs su mūsų liudytoja švede? – paklausė Endrius pakeliui į Evanso rezidenciją.

– Gerai. Su labai daug prieskonių, bet gerai, – nedelsdamas atsakė Haris.

– Nagi, Hari. Apie ką kalbėjotės?

– Apie daug ką. Norvegiją ir Švediją.

– Taigi. Kas laimėjo?

– Ji.

– Ką turi Švedija, ko neturi Norvegija? – pasidomėjo Endrius.

– Na, pirmiausia keletą gerų kino režisierių. Bo Viderbergas, Ingmaras Bergmanas...

– Ak, kino režisieriai, – prunkštelėjo Endrius. – Mes irgi jų turime. Bet Edvardą Grygą turite tik jūs.

– Oho, – nustebo Haris. – Nežinojau, kad tu dar ir klasikinės muzikos mėgėjas.

– Grygas buvo genijus. Paimkim, tarkim, antrąją C-mol simfonijos dalį, kurioje...

– Atleisk, Endriau, – pertraukė Haris. – Aš užaugau tarp dvistygių pankų, taigi panašiausia į simfoniją iš to, ką girdėjau, buvo „Yes“ ir „King Crimson“. Aš neklausau praeito šimtmečio muzikos, supranti? Viskas prieš 1980 metus priskiriama akmens amžiui. Turėjome grupę, kuri vadinosi „Dumdum Boys“ ir...

– C-mol simfonija pirmą kartą buvo atlikta 1980 metais, – atkirto Endrius. – „Dumdum Boys“? Pretenzingas pavadinimas.

Haris pasidavė.

*

Evansas žvelgė į juos primerktomis akimis. Plaukų sruogos krito jam ant veido. Jis pasikasė kirkšnį ir demonstratyviai at-

sirūgo. Visiškai neatrodė nustebęs juos matydamas. Ne todėl, kad būtų tikėjęsis jų sulaukti, bet todėl, kad nemanė, jog kitų žmonių apsilankymas ką nors reiškia. Galiausiai jam priklausė geriausias LSD regione, o Nimbinas – mažas miestukas, kur gandai sklinda greitai. Haris įsivaizdavo, kad toks tipas kaip Vaitas mažomis sumomis nesitenkina ir tikrai neprekiauja savo svetainėje, bet turbūt tai neatbaido atsitiktinai užsukančių žmonių nuo bandymo susitarti dėl didmeninės prekybos.

– Ne ten atėjot. Pamėginkite mieste, – tarė jis, uždarydamas duris su tinkleliu nuo moskitų.

– Mes iš policijos, pone Vaitai, – Endrius parodė ženklelį. – Norėtume su jumis pasikalbėti.

Evansas atsuko jiems nugarą.

– Ne šiandien. Man nepatinka farai. Sugrįžkite su arešto orderiu, kratos orderiu ar dar kuo nors, tada ir pažiūrėsim, kuo galiu būti jums naudingas. O iki tol – gero vakaro.

Jis užtrenkė ir lauko duris.

Haris pasilenkė prie durų staktos ir riktelėjo:

– Evansai Vaitai! Ar girdite mane? Norime paklausti, ar tai jūs šioje nuotraukoje? Ir jei taip, ar pažįstate šviesiaplaukę moterį, sėdinčią šalia jūsų. Ji buvo vardu Ingerė Holter. Ji mirė!

Kurį laiką buvo tylu. Paskui sučirpė durų vyriai. Evansas žvilgtelėjo laukan.

Haris priglaudė nuotrauką prie durų tinklelio.

– Ji neatrodė taip puikiai, kai Sidnėjaus policija ją surado, pone Vaitai.

*

Virtuvėje ant stalo mėtėsi paskleisti laikraščiai, kriauklėje riogsojo kalnai lėkščių ir stiklinių, o grindys jau keletą mėnesių nematė muilo nei vandens. Vis dėlto Haris iš karto pastebėjo, kad butas nėra iš tikrųjų apleistas ar panašus į degradavusio narkomano landynę. Nebuvo pasenusių maisto likučių,

pelėsių, nedvokė šlapimu, o užuolaidos buvo užtrauktos. Be to, kambaryje vyravo tam tikra tvarka, tad Haris padarė išvadą, kad Evansui daiktai vis dar svarbūs.

Jie įsitaisė ant kėdžių, o Evansas iš šaldytuvo atsinešė alaus ir tuoj pat susipylė sau į gerklę. Garsus atsiraugėjimas nuskambėjo visoje virtuvėje ir buvo palydėtas tylaus patenkinto Evanso juoko.

– Papasakokite mums apie savo santykius su Ingere Holter, pone Vaitai, – paprašė Haris, bandydamas nuvyti šalin raugulio kvapą.

– Ingerė buvo miela, graži ir ganėtinai kvaila mergina, kuri įsivaizdavo, kad mudu kartu galėtume būti laimingi, – Evansas įsispitrijo į lubas. Tada vėl patenkintas sukikeno: – Tiesą sakant, manau, kad tai labai puikiai apibūdina esmę, – pareiškė jis.

– Ar numanote, kaip ji galėjo būti nužudyta arba kas tai padarė?

– Na, taip, mes Nimbine taip pat turime laikraščių, taigi aš žinau, kad ji buvo pasmaugta. Tačiau kas tai padarė? Tikriausiai žudikas, – Evansas atlošė galvą ir išsišiepė. Garbanota sruoga užkrito jam ant kaktos, įdegusiame veide akinamai žybtelėjo balti dantys, o juoko raukšlelės aplink rudas akis išsitęsė iki ausų, kuriose kabėjo piratų žiedai.

Endrius krenkštelėjo.

– Pone Vaitai, moteris, kurią jūs pažinojote ir su kuria palaikėse intymius santykius, buvo ką tik nužudyta. Tai, kaip jūs dėl to jaučiatės ar nesijaučiate, ne mūsų reikalas. Bet kaip jūs, be abejo, suprantate, mes ieškome žudiko ir, jei jūs mums nepadėsite čia ir dabar, būsime priversti nugabenti jus į Sidnėjaus policijos nuovadą.

– Šiaip ar taip, vykstu į Sidnėjų, ir jei tai reiškia, kad jūs apmokėsite lėktuvo bilietą, man tinka, – jis su panieka atmetė galvą.

Haris nebežinojo, ką ir bemanyti. Ar Evansas išties buvo toks kietas, kaip bandė parodyti, ar tiesiog buvo menko proto? O gal – skurdžios sielos?

– Kaip pageidaujate, pone Vaitai, – tarė Endrius. – Lėktuvo bilietai, nemokamas maitinimas ir apgyvendinimas, nemokamas advokatas, nemokama žmogžudyste įtariamojo reputacija.

– *Big deal.** Išeisiu per keturiasdešimt aštuonias valandas.

– O tada jums pasiūlysime nemokamą stebėjimą dvidešimt keturias valandas per parą, nemokamas žadinimo paslaugas rytais, galbūt netgi keletą nemokamų reidų. Ir kas žino, ką galime atrasti?

Evansas susipylė likusį alų ir sėdėjo, krapštydamas alaus butelio etiketę.

– Tai ko gi jūs, ponai, norite? – paklausė jis. – Viskas, ką aš žinau, tai kad ji vieną dieną ėmė ir pradingo. Ketinau keliauti į Sidnėjų, taigi bandžiau jai prisiskambinti, bet jos nebuvo nei darbe, nei namie. Tą pačią dieną, kai atvykau į Sidnėjų, perskaičiau laikraščiuose, kad ji rasta nužudyta. Dvi dienas vaikščiojau kaip zombis. Turiu omeny – n-u-ž-u-d-y-t-a! Kokia statistinė tikimybė baigti gyvenimą pasmaugtam?

– Nedidelė. Ar turite alibi dėl žmogžudystės laiko? Būtų gerai... – užsirašinėdamas ėmė berti Endrius.

Evansas užsiplieskė.

– Alibi? Ką turite omeny? Aš juk nesu įtariamasis? Ar norite pasakyti, kad farai jau savaitę dirba su byla ir vis dar neaptiko jokių pėdsakų?

– Mes tiriame visus įkalčius, pone Vaitai. Ar galite man papasakoti, kur praleidote dvi dienas prieš iškeliaudamas į Sidnėjų?

– Savaime suprantama, buvau čia.

– Vienas?

* Didelio čia daikto. (Angl.)

– Nevisiškai, – Evansas nusišypsojo ir išmetė tuščią alaus butelį. Jis nuskriejo elegantiška parabole ir triukšmingai nusileido šiukšlių kibire priešais virtuvės stalą. Haris pritariamai linktelėjo.

– Ar galėčiau paklausti, kas buvo su jumis?

– Ką tik paklausei. Bet nieko tokio, aš neturiu ko slėpti. Tai buvo moteris, vardu Andželina Hačinson. Ji gyvena šiame mieste.

Haris pasižymėjo.

– Meilužė? – paklausė Endrius.

– Panašiai, – atsakė Evansas.

– Ką galite mums papasakoti apie Ingerę Holter? Kokia ji buvo?

– Oi, na, mes neilgai vienas kitą pažinojom. Susipažinau su ja Sidnėjuje, bare, kuriame ji dirbo, „Olberyje". Mes išsišnekėjome, ir ji papasakojo, kad taupo kelionei į Bairono įlanką. Ji tik už kelių mylių nuo čia, tad daviau jai savo telefono numerį Nimbine. Po kelių dienų ji paskambino ir paklausė, ar gali pas mane vieną naktį pernakvoti. Ji prabuvo čia ilgiau nei savaitę. Paskui susitikdavome Sidnėjuje, kai ten nuvykdavau. Tai buvo du ar tris kartus. Kaip jau žinote, mes netapome sena sutuoktinių pora. Be to, ji jau buvo bepradedanti man nusibosti.

– Nusibosti?

– Taip, jai patiko mano berniukas, Tom-Tomis, ir ji pradėjo įsivaizduoti šeimą ir namą kaime. Tai man netiko, bet leidau jai tęsti.

– Tęsti ką?

Evansas pasimuistė.

– Ji buvo iš tų, kurios sutinka tave lediniu veidu, kai pradedi bendrauti, bet tampa minkštos kaip sviestas, jei pakuteni pasmakrę ir pasakai, jog myli. Tada ji gali dėl tavęs padaryti bet ką.

– Vadinasi, ji buvo rūpestinga mergina? – paklausė Haris.

Evansui aiškiai nepatiko kryptis, kurią įgavo pokalbis.

– Tikriausiai taip. Kaip jau sakiau, per menkai ją pažinojau. Ji jau kurį laiką nematė savo šeimos Norvegijoje, tad gal jai reikėjo... žmonių, ko nors, kas ja rūpintųsi, suprantat, ką turiu omeny? Nežinau. Kaip jau sakiau, ji buvo kvaila, romantiška mergaitė, nepažįstanti blogio...

Evanso balsas prikimo. Virtuvėje stojo tyla. Arba jis labai geras aktorius, arba vis tik žmogiškos emocijos jam nėra svetimos, pagalvojo Haris.

– Jei nematėte jokios bendros ateities, tai kodėl nenutraukėte su ja santykių?

– Jau ketinau. Jau stovėjau tarpdury, sakydamas „sudie", ar kažkas panašaus. Bet ji dingo, prieš man atsisveikinant. *Just like that**... – jis spragtelėjo pirštais.

Taip, jo balsas prikimo, be abejonių, pagalvojo Haris.

Evansas pažvelgė į savo rankas.

– Keistas būdas išsiskirti, ar ne?

5.

Mama, gana didelis voras ir Bubura

Jie kilo aukštyn stačiais kalnų keliukais. Pravažiavo kelio ženklą su nuoroda į „Krištolo pilį".

– Kyla klausimas: ar Evansas Vaitas sako tiesą? – prabilo Haris.

Endrius prasilenkė su priešais atvažiuojančiu traktoriumi.

– Hari, leisk man pasidalyti su tavimi tuo trupinėliu patirties, kurią esu sukaupęs. Per dvidešimt metų kalbėjausi su žmonėmis, kurie dėl įvairių priežasčių melavo arba sakė tiesą. Kaltieji ir nekaltieji, žudikai ir kišenvagiai, nervų kamuoliai ir

* Tiesiog va taip. (Angl.)

šalti kaip žuvys, mėlynakiai vaikiški veideliai, išsigandę niekšų veidai, sociopatai, psichopatai, filantropai... – jis ieškojo daugiau pavyzdžių.

– *Poin taken*[*], Endriau.

– Aborigenai ir baltieji. Visi pasakojo istorijas siekdami vienintelio tikslo – kad jais patikėtų. Ir žinai, ko aš išmokau?

– Kad neįmanoma atskirti, kuris iš jų meluoja, o kuris sako tiesą?

– Būtent, Hari! – Endrių pagavo entuziazmas. – Tradiciniuose detektyviniuose romanuose kiekvienas save gerbiantis detektyvas neklysdamas užuodžia, kai žmonės meluoja. *Bullshit!*[**] Žmogaus prigimtis yra gūdi laukinė giria ir niekam neduota jos iki galo pažinti. Net ir mama nežino tamsiausių savo vaiko paslapčių.

Jie pasuko į automobilių stovėjimo aikštelę priešais didžiulį žalią sodą su siauru žvyro takeliu, vingiuojančiu tarp fontanų, gėlių lysvių ir egzotiškų medžių rūšių. Sodo gale stūksojo didžiulis namas, kuris akivaizdžiai ir buvo „Krištolo pilis“, Nimbino šerifo parodyta žemėlapyje.

Skambutis virš durų pranešė apie jų atvykimą. Vieta aiškiai buvo labai populiari, nes parduotuvėje knibždėjo daugybė turistų. Energinga moteriškė pasilabino spinduliuodama šypsena ir pasveikino juos atvykusius taip entuziastingai, lyg jie būtų pirmieji šį mėnesį matomi žmonės.

– Ar jūs čia pirmą kartą? – paklausė. Tarytum apsipirkinėti jos krištolo parduotuvėje žmonės įprastų vos užsukę. Sprendžiant iš to, ką jie žinojo, kaip tik taip ir buvo. – Aš jums pavydžiu, – pareiškė ji, jiems patvirtinus, jog čia dar nėra lankęsi. – Jūs patirsite „Krištolo pilies“ džiaugsmus pirmąjį kartą! – ponia beveik cypė iš džiaugsmo. – Eikite štai ten. Dešinėje pamatysite mūsų puikiąją vegetariško maisto kavinę su

[*] Supratau. (Angl.)

[**] Nesąmonė! (Angl.)

pačiais nuostabiausiais patiekalais. Kai ten pabuvosite, sukite į dešinę, į kristalų ir mineralų kambarį. *That's where the real action is! Now go, go!*

Ji pamojo jiems eiti.

Po tokio pristatymo laukė nuviliantis atradimas, kad kavinė tėra tiesiog įprasta kavą, arbatą, salotas su jogurtu ir salotų sumuštinius pardavinėjanti užkandinė. Vadinamajame kristalų ir mineralų kambaryje buvo išdėlioti spindintys kristalai, budos figūros sukryžiuotomis kojomis, įmantriai apšviesti mėlyni ir žali kvarco radiniai bei natūralūs akmenys. Kambarys buvo pripildytas silpno smilkalų aromato, migdančios fleitų muzikos ir tekančio vandens garsų. Parduotuvė Hariui pasirodė visai nebloga, bet nieko didingo, ne tiek, kad gniaužtų kvapą. Kas tikrai galėjo sukelti kvėpavimo problemų – tai kainos.

– Cha cha, – nusijuokė Endrius, žvilgtelėjęs į keletą etikečių su kainomis. – Ta moteris – genijus. – Jis parodė į akivaizdžiai pasiturinčius vidutinio amžiaus pirkėjus. – Gėlių karta suaugo. Jie turi suaugusiųjų darbus, suaugusiųjų pajamas, bet širdys vis dar kažkur astralinėje planetoje.

Juodu sugrįžo atgal prie prekystalio. Energingoji moteriškė vis dar švietė savo spinduliuojančia šypsena. Paėmusi Hario ranką, į delną įspraudė mėlynai žalią akmenį.

– Jūs Ožiaragis, ar ne? Pasidėkite šį akmenį po pagalve. Jis pašalina kambaryje tvyrančią neigiamą energiją. Kainuoja 65 dolerius, bet, manau, jis jums tikrai reikalingas, tad tebūnie 50 dolerių.

Ji pasisuko į Endrių.

– O jūs tikriausiai Liūtas?

– Ne, ne, ponia, aš policininkas, – jis nežymiai kilstelėjo ženklelį.

Moteris išbalo ir išsigandusi įsistebeilijo į jį.

* Štai ten verda tikrasis gyvenimas! O dabar eikite, eikite! (Angl.)

– Kaip siaubinga. Tikiuosi, kad nepadariau nieko blogo.

– Kiek žinau, ne, ponia. Kaip suprantu, esate Margarita Doson, buvusi Vait? Jei taip, gal galėtume su jumis pasikalbėti asmeniškai?

Margarita Doson greitai susitvardė ir pakvietė vieną iš merginų, kad prižiūrėtų kasą. Tada palydėjo Harį ir Endrių į sodelį, o ten visi susėdo ant medinio suoliuko. Tarp dviejų medžių kabojo ištemptas tinklas. Iš pradžių Haris pamanė, kad jis – žvejybinis, bet atidžiau apžiūrėjęs suprato, jog tai didžiulis voratinklis.

– Atrodo, lis, – ištarė ponia trindama rankas.

Endrius kostelėjo.

Ji kramtė apatinę lūpą.

– Atsiprašau, pareigūne. Tiesiog visa tai verčia mane nervintis.

– Viskas gerai, ponia. Kokį didelį tinklą čia turite.

– O, šis. Tai Bilo, mūsų peliavorio.

Haris nevalingai parietė kojas.

– Peliavoris? Ar tai reiškia, kad jis ėda... peles? – paklausė jis.

Endrius nusišypsojo.

– Haris iš Norvegijos. Jis nepratęs prie didelių vorų.

– Ak. Tada galiu jus nuraminti, kad šie didieji nepavojingi, – paaiškino Margarita Doson. – Tačiau turime ir mažulyčių mirtinų voriukų, kurie vadinami raudonnugariais. Bet jiems labiau patinka mieste, kur galima, kaip sakoma, pasislėpti minioje. Tamsiuose rūsiuose ir drėgnose pakampėse.

– Atrodo, kad ir aš kelis pažįstu, – tarstelėjo Endrius. – Bet grįžkim prie reikalo, ponia. Tai dėl jūsų sūnaus.

Ponia Doson dar labiau išbalo.

– Evanso?

Endrius žvilgtelėjo į Harį.

– Kiek mums žinoma, jis anksčiau nėra turėjęs reikalų su policija, ponia Doson, – tarė Haris.

– Ne, ne, tikrai neturėjo. Dėkui Dievui.

– Tiesą sakant, užsukome pas jus, kadangi ši vieta pakeliui į Brisbaną. Mums įdomu, ar ką nors žinojote apie Ingerę Holter.

Ponia kiek pagalvojo. Tada papurtė galvą.

– Evansas neturi kažin kiek merginų. Tas, su kuriom susipažįsta, atveda supažindinti su manimi. Po to, kai susilaukė vaiko su ta... su ta siaubinga mergužėle, nesu tikra, ar galėsiu prisiminti jos vardą, uždraudžiau... pasakiau, kad galėtų šiek tiek palaukti. Kol susiras sau tinkamą.

– Kodėl turėtų palaukti? – paklausė Haris.

– Todėl, kad aš taip pasakiau.

– Kodėl jūs taip pasakėte, ponia?

– Todėl... todėl, kad dabar netinkamas metas, – ponia žvilgtelėjo į parduotuvę, duodama suprasti, koks brangus jos laikas, – ir todėl, kad Evansas toks jautrus ir lengvai pažeidžiamas berniukas. Jo gyvenime buvo daug negatyvios energijos ir jam reikia moters, kuria galėtų visiškai pasitikėti. Ne tų... ištvirkėlių, kurios tik sujaukia protą.

Pilkas debesis aptraukė jos akis.

– Ar dažnai matote savo sūnų? – paklausė Endrius.

– Evansas čia atvažiuoja taip dažnai, kaip tik gali. Jis čia randa ramybę. Taip sunkiai dirba, vargšelis. Ar bandėte žolelių, kuriomis jis prekiauja? Retkarčiais jų atveža, ir aš įsidedu jų į kavą ar arbatą.

Endrius vėl kostelėjo. Akies krašteliu Haris pastebėjo tarp medžių kažką judant.

– Mes jau keliausime, ponia. Bet prieš tai dar vienas, paskutinis klausimas.

– Taip?

Atrodė, kad Endriui kažkas užstrigo gerklėje – jis kosėjo ir kosėjo. Tinklas pradėjo siūbuoti.

– Ar jūsų plaukai visuomet buvo šviesūs, ponia Doson?

*

Jiems nusileidus Sidnėjuje jau buvo vėlus vakaras. Haris jautėsi mirtinai išvargęs ir norėjo kuo greičiau griūti į savo lovą viešbutyje.

– Išgersim? – pasiūlė Endrius.

– Ačiū, ne, – atsakė Haris.

– „Olberyje“?

– Tai jau beveik darbas, – tarstelėjo Haris.

– Taigi.

*

Jiems įėjus Birgita nusišypsojo. Baigė aptarnauti klientą ir priėjo prie jų. Jos žvilgsnis buvo nukreiptas į Harį.

– Labas, – ištarė.

Haris jautė, kad tenori susirangyti jos glėbyje ir užmigti.

– Du dvigubus džino su toniku, įstatymo vardu, – užsakė Endrius.

– Man geriau greipfrutų sulčių, – paprašė Haris.

Aptarnavusi juos Birgita pasilenkė virš baro.

– Labai ačiū už praėjusį susitikimą, – sušnabždėjo Hariui švediškai. Baro veidrodyje jai už nugaros Haris pamatė idiotiškai besišypsantį savo atspindį.

– Ei, ei, prašyčiau neburkuoti skandinaviškai. Kol aš moku už gėrimus, kalbėsimės angliškai, – Endrius rūsčiai pažvelgė į juodu. – O dabar, jaunuoliai, aš jums kai ką papasakosiu. Meilė paslaptingesnė už mirtį, – jis nutilo siekdamas didesnio efekto. – Dėdė Endrius jums papasakos seną australišką legendą. Istoriją apie didžiulę gyvatę Buburą ir Valą.

Jie susėdo arčiau vienas kito, o Endrius prisidegė cigarą ir mėgaudamasis apsilaižė lūpas:

– Gyveno kartą jaunas karys, vardu Vala, ir pamilo jis jauną gražią moterį – Murą. O jinai pamilo jį. Vala, sėkmingai

išlaikęs genties iniciacijas, tapo vyru ir galėjo vesti bet kurią genties moterį, su sąlyga, kad ta nebūtų ištekėjusi ir taip pat to norėtų. O Mura norėjo. Vala negalėjo atsitraukti nuo mylimosios, bet pagal tradiciją privalėjo išvykti medžioklėn, o medžioklės grobis dar prieš vestuves turėjo būti įteiktas nuotakos tėvams. Vieną gražų rytą, rasai blizgant ant lapų, Vala išvyko. Mura įdavė jam baltą kakadu plunksną, ir Vala įsismeigė ją sau į plaukus.

Kai Vala išvyko, Mura išsirengė rinkti šventei medaus. Deja, nebuvo labai lengva jo rasti, ir jai teko nueiti nuo stovyklavietės toliau nei paprastai. Ji priėjo slėnį, pilną didelių akmenų. Slėnyje tvyrojo keista tyla, nebuvo girdėti nei paukštelio, anei jokio vabzdžio. Ji jau ketino eiti, bet staiga užmatė lizdą su dideliais baltais kiaušiniais, didesniais, nei kada buvo regėjusi. „Paimsiu juos puotai", – pamanė Mura ir ištiesė ranką.

Tuomet ji išgirdo kažką šliaužiant per uolas ir nesuspėjo nei pabėgti, nei surikti, kai didžiulė geltonai ruda gyvatė apsirangė jos juosmenį. Mura kovojo, tačiau ištrūkti jai nepavyko, o gyvatė ėmė ją smaugti. Mura pažvelgė į mėlyną dangų virš slėnio ir pabandė surikti Valos vardą, bet plaučiams pritrūko oro išleisti bent garsą. Gyvatė spaudė vis stipriau ir stipriau ir galiausiai išspaudė iš Muros visą gyvastį ir sutrupino jai visus kaulus. Ir nušliaužė gyvatė atgalios į šešėlius, kur jos nebuvo įmanoma įžiūrėti, nes gyvatės spalvos susiliejo su šviesiomis, margomis medžių ir akmenų spalvomis.

Praėjo ne viena diena, kol sutraiškytas Muros kūnas buvo rastas tarp slėnio akmenų. Niekas neįstengė paguosti Muros tėvų, motina raudojo ir klausinėjo vyro, ką jie pasakys Valai, kai šis grįš namo.

Endrius spindinčiomis akimis pažvelgė į Harį su Birgita.

– Kai auštant Vala grįžo iš medžioklės, iš laužo jau buvo likusios tik žarijos. Nors žygis buvo sunkus, Valos žingsniai buvo lengvi, o akys šviesios ir laimingos. Jis nuėjo pas Muros tėvus,

nebyliai sėdinčius prie laužo. „Štai mano dovanos jums“, – tarė jis. Laimikis buvo geras: kengūra, vombatas ir emu šlaunys.

„Vala, tu, kuris buvai mums sūnus, grįžai tiesiai į laidotuves“, – prabilo Muros tėvas. Vala jautėsi pritrenktas ir nevaliojo paslėpti sielvarto bei skausmo, bet būdamas tvirtas karys sulaikė ašaras ir šaltai paklausė: „Kodėl ji dar nepalaidota?“ – „Kadangi tik šiandien ją suradome“, – atsakė tėvas. „Tada aš seksiu paskui ją ir pareikalausiu jos sielos. Mūsų Virinunas gali sugydyti sulaužytus kaulus, o paskui aš sugrąžinsiu sielą ir įpūsiu gyvybę.“ – „Jau per vėlu, – atsakė tėvas. – Jos siela jau iškeliavo tenai, kur iškeliauja mirusių moterų sielos. Bet žudikas vis dar gyvas. Ar žinai savo pareigą, sūnau?“

Netaręs nė žodžio Vala iškeliavo. Apsigyveno oloje kartu su kitais nevedusiais genties vyrais. Su nė vienu iš jų nesikalbėjo. Praėjo keli mėnesiai. Vala sėdėjo atsiskyręs, nešoko ir nedainavo su kitais. Kai kas manė, jog jis kietina savo širdį, kad galėtų užmiršti Murą. Kiti manė, kad jis rengiasi keliauti paskui Murą į mirusių moterų karalystę. „Jam nepavyks, – kalbėjo jie. – Yra vieta moterims ir yra vieta vyrams.“

Viena moteris atsisėdo prie laužo ir tarė: „Jūs klystate. Jis rengiasi atkeršyti už savo moterį. Tikriausiai manote, kad tereikia pagriebti ietį ir nužudyti Buburą, didžiąją geltonai rudą gyvatę? Jūs niekada jos neregėjote, bet aš, kai buvau jauna, kartą mačiau ją ir mano plaukai tądien pražilo. Tai buvo pats baisiausias vaizdas, kokį tik galima įsivaizduoti. Patikėkit mano žodžiu, Buburą galima nugalėti tik vienu būdu, o tas būdas – tai drąsa ir klasta. Ir aš manau, kad šiam jaunam kariui nei drąsos, nei klastos nepristigs.“

Kitą dieną Vala atėjo prie laužo. Jo akys švytėjo, jis atrodė susijaudinęs ir paklausė, kas norėtų eiti kartu rinkti kaučiuko. „Mes turime kaučiuko, – atsiliepė gentainiai, nustebę dėl geros Valos nuotaikos. – Gali paimti iš mūsų.“ – „Man reikia šviežio kaučiuko, – atsakė jis ir nusijuokęs iš jų nustebusių veidų tarė: – Eikit su manimi, ir aš jums parodysiu, kam man

reikalingas kaučiukas.“ Smalsieji nuėjo kartu, ir, jiems pririnkus kaučiuko, Vala nusivedė juos į didžiųjų akmenų slėnį. Ten aukščiausiame medyje įsirengė aikštelę ir liepė kitiems atsitraukti prie tako į slėnį. Kartu su savo geriausiu draugu įlipo į medį ir iš ten šaukė Buburą vardu. Aidas skambėjo visame slėnyje, o danguje tekėjo saulė.

Ir tuomet ji pasirodė – didžiulė geltonai ruda galva siūbavo pirmyn ir atgal, ieškodama, iš kur sklinda garsas. Aplinkui knibždėjo mažesnės geltonai rudos gyvatės, aiškiai išsiritusios iš Muros regėtų kiaušinių. Vala ir jo draugas suminkė kaučiuką į didelius gumulus. Kai Bubura išvydo juos medyje, pražiojo nasrus, iškišo liežuvį ir išsitiesė, norėdama juos pasiekti. Saulė jau buvo patekėjusi, tad Buburos raudonai balti nasrai blizgėjo. Bubura puolė, o Vala sviedė didžiausią kaučiuko gumulą į pražiotus nasrus. Gyvatė iš karto suleido į jį savo iltis.

Bubura rangėsi ant žemės, bet nevaliojo atsikratyti burnoje įstrigusio kaučiuko. Vala ir jo draugas sugebėjo pakartoti tą patį triuką su mažesnėmis gyvatėmis, ir netrukus jos visos rangėsi bejėgės užklijuotais nasrais. Tuomet Vala pašaukė kitus vyrus, ir jie be gailesčio iššudė visas gyvates. Juk Bubura nužudė gražiausią genties merginą, o jos palikuonys vieną dieną būtų tapę tokie pat dideli kaip ir jų motina. Nuo tada baisiosios geltonai rudos gyvatės, buburos, Australijoje sutinkamos retai. Bet mūsų baimė kasmet padaro jas vis ilgesnes ir storesnes.

Endrius baigė gerti savo džiną su toniku.

– O koks šios istorijos moralas? – paklausė Birgita.

– Meilė paslaptingesnė už mirtį. Ir jums reikėtų pasisaugoti gyvačių.

Endrius sumokėjo už gėrimus, padrąsinamai paplekšnojo Hariui per petį ir išėjo.

MURA

6.

Chalatas, statistinis reikšmingumas ir akvariumo žuvytės

Haris pramerkė akis. Už lango bundantis didmiestis zvimbė ir riaumojo, užuolaida tingiai bangavo. Haris gulėjo ir žiūrėjo į kitame didžiulio kambario gale kabantį absurdą – Švedijos karališkosios poros paveikslą. Karalienė ramiai ir pasitikinčiai šypsojosi, o karalius atrodė taip, lyg kažkas jam prie nugaros laikytų prikišęs peilį. Haris žinojo, kaip karalius jautėsi, mat trečioje pradinės mokyklos klasėje pats buvo įkalbėtas vaidinti princą „Prince varliuje".

Tai vienur, tai kitur girdėjosi tekančio vandens čiurlenimas, ir Haris pasirideno į kitą lovos pusę, kad užuostų jos pagalvę. Medūzos čiuptuvėlis – ar galbūt tai ilgas raudonas plaukas? – besivoliojantis ant paklodės. Tai jam priminė antraštę sporto rubrikoje dienraštyje *Dagbladet*: „Erlandas Džonsenas, žaidžiantis Moso futbolo klube, žinomas dėl raudonų plaukų ir ilgų perdavimų."

Jis pabandė susivokti, kaip jaučiasi. Jautėsi lengvas. Lengvas kaip plunksna, tiesą sakant. Toks lengvas, kad išsigando, jog plazdančios užuolaidos pakels jį iš lovos ir išskraidins pro langą, ir per piko valandą sklęsdamas virš Sidnėjaus jis susipras esąs visiškai nuogas. Pamąstė, kad šis lengvumo jausmas atsirado kūnui naktį atsikračius tiek įvairių skysčių, kad jis tikriausiai numetė keletą kilogramų.

– Haris Hūlė, priklausantis Oslo policijos skyriui, žinomas dėl savo keistų idėjų ir tuščių perdavimų, – sumurmėjo jis.

– Atsiprašau? – nuskambėjo švediškai.

Birgita stovėjo kambaryje, apsivilkusi neįprastai bjaurų chalatą, o galvą lyg turbanu apsisukusi baltu rankšluosčiu.

– O, labas rytas, gražioji, laisvoji. Tik žiūrėjau į karalių štai ant tos sienos. Kaip manai, galbūt jis verčiau norėjo ūkininkauti ir dirbti žemę? Bent jau taip atrodo.

Birgita pažvelgė į paveikslą.

– Na, juk ne visi atranda savo kelią šiame gyvenime. Ar tau, pavyzdžiui, pavyko? – ji klestelėjo į lovą šalia jo.

– Sudėtingas klausimas tokį ankstyvą rytą. Prieš atsakydamas reikalauju, kad nusivilktum šitą chalatą. Nenoriu pasirodyti viskuo nepatenkintas, bet šiuo metu manau, kad šis chalatas vertas patekti į mano „baisiausių kada nors matytų drabužių" dešimtuką.

Birgita nusijuokė.

– Aš vadinu jį aistros žudiku. Jis praverčia, kai nepažįstami šunsnukiai tampa pernelyg įkyrūs.

– Ar kada nors domėjaisi, ar ši spalva turi pavadinimą? Gali būti, kad tu sėdi ant nežinomo atspalvio, baltos dėmės spalvų paletėje, kažkur tarp žalios ir rudos.

– Nebandyk išsisukti nuo mano klausimo, tu, norvegiškas jauti, – Birgita trenkė Hariui su pagalve, bet po trumpos kovos atsidūrė po juo.

Haris, tvirtai laikydamas jos rankas, burna bandė atrišti chalato diržą. Supratusi jo ketinimus Birgita išlaisvino koją ir tvirtai įsirėmė keliu jam į smakrą. Haris sudejavo ir nusiridenо į kitą lovos pusę. Ji staigiai atsisėdo ant jo, įremdama kelius jam į delnus.

– Atsakyk!

– Gerai jau, gerai, pasiduodu. Taip, aš atradau savo kelią. Aš geriausias faras, kokį tik gali įsivaizduoti. Taip, aš verčiau gaudysiu blogiukus nei dirbsiu žemę... arba eisiu į iškilmingas

vakarienes ir stovėsiu balkone mojuodamas minioms. Ir – taip, aš žinau, kad tai nenormalu.

Birgita pabučiavo jį į lūpas.

– Tu gerai išsivalei dantis, – sumurmėjo Haris nepraverdamas burnos.

Tuomet ji atsilošė ir ėmė juoktis, o Haris pasinaudojo proga. Jis greitai pakėlė galvą, sugriebė diržą dantimis ir patraukė į save. Chalatas prasiskyrė, jis kilstelėjo kelius ir užsivertė Birgitą ant savęs. Jos oda buvo šilta ir drėgna nuo dušo.

– Policija! – sušuko Birgita apsivydama jį kojomis.

Haris jautė pulsą tvinksint visame kūne.

– Išprievartavimas, – sušnabždėjo ji ir įkando jam į ausį.

*

Po visko jie gulėjo ir žiūrėjo į lubas.

– Norėčiau... – sukuždėjo Birgita.

– Taip?

– Ne, nieko.

Jie atsikėlė ir apsirengė. Žvilgtelėjęs į laikrodį Haris pamatė, kad jau vėluoja į rytinį pasitarimą. Jis stovėjo prie lauko durų, apsikabinęs Birgitą.

– Manau, kad žinau, ko norėtum, – tarė Haris. – Norėtum, kad papasakočiau ką nors apie save.

Birgita priglaudė galvą jam prie kaklo.

– Žinau, kad tau tai nepatinka, – atsakė ji. – Jaučiu, kad viską, ką apie tave žinau, ištraukiau per prievartą. Kad tavo mama buvo miela, protinga moteris, pusiau samė, ir kad tu jos ilgiesi, ir kad ji mirė prieš šešerius metus. Kad tavo tėvas mokytojas ir kad jam nepatinka tai, kuo tu užsiimi, nors jis to ir nepasako. O žmogus, kurį šiame pasaulyje myli labiausiai, – tavo sesuo, turinti „nežymų“ Dauno sindromą. Man patinka žinoti apie tave tokius dalykus. Bet aš noriu, kad man juos pasakotum todėl, kad pats to nori.

Haris paglostė jai kaklą.

– Ar nori žinoti kai ką tikro? Paslaptį?

Ji linktelėjo.

– Bet paslaptys sujungia žmones, – sukuždėjo Haris jai į ausį, – o to trokšta ne visi.

Jie stovėjo prieangyje, tyloje. Haris giliai įkvėpė.

– Visą gyvenimą mane supo mylintys žmonės. Gaudavau viską, ko tik paprašydavau. Trumpai tariant, negaliu paaiškinti, kodėl tapau toks, koks tapau.

Vėjelis nuo lango glostė Hariui plaukus taip švelniai ir lengvai, kad jis turėjo užsimerkti.

– Tapau alkoholiku.

Jis tai ištarė tvirtai ir šiurkščiai. Birgita stipriai prie jo prisispaudė.

– Reikia įdėti nemažai pastangų, kad Norvegijoje atleistum valstybės tarnautoją. Nekompetentingumo nepakanka, tokios sąvokos kaip tinginystė išvis nėra. Gali rietis su savo šefu, kiek širdis geidžia, jokių problemų. Tiesą sakant, gali elgtis kaip tinkamas – nuo daugumos dalykų apsaugo įstatymai. Išskyrus gėrimą. Jei einantį policininko pareigas darbe tave užklumpa neblaivų daugiau nei du kartus, esi iš karto atleidžiamas. Buvo laikas, kai buvo lengviau suskaičiuoti dienas, kuomet aš buvau blaivus.

Jis paleido Birgitą iš glėbio ir laikė priešais save. Norėjo išvysti jos reakciją. Paskui vėl prisitraukė prie savęs.

– Nepaisant to, kažkodėl niekas nesikeitė, o tie, kurie kažką įtarė, pažiūrėjo į tai pro pirštus. Kas nors turėjo mane įskųsti, bet lojalumas ir solidarumas policijoje tvirtai įsišakniję. Vieną vakarą kartu su kolega nuvažiavome į vieną butą Holmenkolio kalvose, kad užduotume porą klausimų vaikinui, įtariamam žmogžudyste. Jis net nebuvo įtariamasis, bet kol lauke spaudėme durų skambutį, pastebėjome jį išlekiant iš garažo, tad sušokome į automobilį ir ėmėme vytis. Užsidėjome ant stogo mėlyną švyturėlį ir važiavome 110 kilometrų per valandą

greičiu Siorkedalio keliu. Kelias buvo vingiuotas, porą kartų užkabinome kelkraštį, ir kolega paklausė, gal jam reikėtų perimti vairą. Buvau tiek įsitraukęs į persekiojimą, kad net neišgirdau klausimo.

Kas atsitiko po to, Haris žinojo tik iš kitų pasakojimų. Vinderene iš degalinės išvažiavo automobilis. Vairavo jaunas, tik ką vairuotojo pažymėjimą gavęs vaikinas, užsukęs į degalinę nupirkti tėvui cigarečių. Abu policininkai nubloškė jį per geležinkelio užkardą, kliudė stotelės paviljoną, kur tik prieš dvi minutes stovėjo penki ar šeši žmonės, ir sustojo priešais platformą kitoje bėgių pusėje. Hario kolega išlėkė pro priekinį langą ir vėliau buvo surastas už dvidešimties metrų palei bėgius. Prieš tai jis atsitrenkė į užkardo stulpą. Smūgis buvo toks stiprus, kad net įlinko stulpo viršus. Reikėjo paimti pirštų atspaudus, kad būtų galima jį atpažinti. Vaikinas iš kito automobilio liko paralyžiuotas.

– Nuvykau jo aplankyti į vietovę, kuri vadinasi Sunosas, – pasakė Haris. – Jis vis dar svajoja vieną dieną vėl vairuoti automobilį. O mane jie surado tarp nuolaužų, praskelta galva ir ištiktą stipraus vidinio kraujavimo. Keletą savaičių gulėjau prijungtas prie respiratoriaus.

Tėvas ir sesuo lankė jį kiekvieną dieną. Sėdėjo iš abiejų pusių ir laikė už rankos. Tėvas ateidavo vakarais, nelankymo valandomis. Kadangi stiprus smegenų sukrėtimas sutrikdė regėjimą, Hariui nebuvo galima nei skaityti, nei žiūrėti televizoriaus. Taigi tėvas jam skaitydavo. Sėdėdavo šalia lovos ir šnabždėdavo į ausį, kad pernelyg nenuvargintų skaitydamas Sigurdą Huelą ir Kjartaną Fliogstadą, mėgstamiausius savo autorius.

– Nužudžiau vieną ir sugadinau gyvenimą kitam, ir vis vien gulėjau apgaubtas meilės ir rūpesčio. Pirmas dalykas, ką padariau, kai mane perkėlė į bendrą palatą, – daviau kyšį gretimoje lovoje gulinčiam vyrui, kad nupirktų butelį viskio.

Haris nutilo. Birgita kvėpavo ramiai ir tolygiai.

– Ar tu priblokšta? – paklausė jis.

– Žinau, kad tu alkoholikas, nuo tada, kai tave pamačiau, – atsiliepė Birgita. – Mano tėvas alkoholikas.

Haris nežinojo, ką į tai atsakyti.

– Pasakok toliau, – paprašė ji.

– Likusi dalis... likusi dalis yra apie Norvegijos policiją. Galbūt geriau to nežinoti.

– Mes toli nuo Norvegijos, – pasakė ji.

Haris ją suspaudė.

– Šiandien išgirdai pakankamai, – pasakė jis. – Bus tęsinys. Man reikia važiuoti. Ar nieko tokio, jei ir šiandien atvyksiu į „Olberį" ir maišysiuos tau darbe po kojom?

Birgita liūdnai nusišypsojo, ir Haris suprato, kad įsipainioja labiau nei turėtų.

*

– Tu vėlyvas, – konstatavo Vadkinsas, Hariui atvykus į nuovadą. Hariui ant stalo jis padėjo krūvą kopijų.

– Nuovargis po skrydžio. Ar yra naujienų? – paklausė Haris.

– Čia tau, pasiskaityk. Jangas Sju iškapstė keletą senų išprievartavimo bylų. Jis ir Kensingtonas kaip tik dabar jas peržiūrinėja.

Haris nusprendė, kad pirmiausia jam reikėtų puodelio stiprios kavos, ir nuėjo į valgyklą. Ten jau buvo Makormakas. Jie susėdo abipus valgyklos stalo.

– Skambino iš Teisingumo ministerijos. O jiems paskambino iš Norvegijos teisingumo ministerijos. Ką tik kalbėjausi su Vadkinsu, ir, kaip supratau, esate nusitaikę į vieną vaikiną?

– Evansą Vaitą. Na, jis tvirtina, kad žmogžudystės dieną turi alibi. Mes paprašėme Nimbino policijos apklausti moterį, su kuria, anot jo, jis tądien buvo, ir patikrinti šią istoriją. Vaito buvo paprašyta neišvykti nepranešus.

Makormakas suurzgė.

– Jūs matėtės akis į akį, Houli. Ar tai jo darbas?

Haris pažiūrėjo į kavą. Pieno juostelės sukosi spirale lyg žvaigždžių spiečius.

– Ar galiu pasinaudoti analogija, sere? Ar žinote, kad Paukščių Takas yra spiralinis žvaigždžių spiečius, kuriame daugiau nei šimtas tūkstančių milijonų žvaigždžių? Jei keliautume spiralės vijomis šviesos greičiu tūkstantį metų, tepasiektume pusiaukelę. Nekalbant apie keliavimą išilgai arba visu žvaigždžių taku...

– Pernelyg daug filosofuoji tokį ankstyvą rytą, Houli. Ką bandai pasakyti?

– Kad žmogaus prigimtis – gūdi laukinė giria, kurios per vieną trumpą žmogaus gyvenimą niekam neduota iki galo pažinti. Kad nė nenutuokiu, sere.

Makormakas pažiūrėjo į Harį. Atrodė susirūpinęs.

– Pradedi kalbėti kaip Kensingtonas, Houli. Gal man nereikėjo skirti jūsų porininkais, to vyruko galvoje pernelyg daug keistų minčių.

*

Jangas įdėjo skaidrę į projektorių.

– Šiais metais Australijoje pranešta apie penkis tūkstančius išprievartavimo atvejų. Aišku, kad be statistikos surasti kokį nors bendrą vardiklį tokioje krūvoje – visiškai beviltiška. Šalta, glausta statistika. Raktiniai žodžiai yra „statistinis reikšmingumas“. Kitaip sakant, ieškome sistemos, kurios neįmanoma paaiškinti statistiniais sutapimais. Raktinis žodis numeris du – „demografija“. Pirmiausia ieškau pranešimų apie neišaiškintas žmogžudystes ir išprievartavimus per pastaruosius penkerius metus, kad būtų minimi žodžiai „pasmaugimas“ ir „uždusimas“. Radau dvylika žmogžudysčių ir kelis šimtus išprievartavimų. Tada sumažinau pasirinkimą pridėdamas, kad

aukos turėtų būti blondinės tarp 16 ir 35 metų, gyvenančios rytinėje pakrantėje. Oficiali statistika ir mūsų pasų kontrolės duomenys teigia, kad ši moterų grupė sudaro mažiau nei penkis procentus moterų populiacijos. Taigi man liko septynios žmogžudystės ir keturiasdešimt išprievartavimų.

Jangas įdėjo kitą skaidrę, kurioje buvo matyti procentiniai paskaičiavimai ir stulpelinė diagrama. Leido kitiems perskaityti nieko nekomentuodamas. Stojo ilga tyla. Pirmasis prabilo Vadkinsas.

– Nori pasakyti, kad...

– Ne, – atsakė Jangas. – Tai nereiškia, kad sužinojome kažką, ko nežinojome iki šiol. Skaičiai pernelyg abstraktūs.

– Bet galime įsivaizduoti, – prabilo Endrius. – Galime, pavyzdžiui, įsivaizduoti, kad egzistuoja asmuo, sistemingai prievartaujantis šviesiaplaukes moteris ir ne taip sistemingai jas žudantis. Ir mėgstantis moteris smaugti.

Staiga visi pratrūko kalbėti vienu metu, ir Vadkinsas turėjo paprašyti visų prilaikyti liežuvį. Hariui buvo leista pasisakyti pirmam.

– Kodėl šio ryšio niekas nepastebėjo anksčiau? Juk šnekame apie septynias žmogžudystes ir apie keturiasdešimt ar penkiasdešimt išprievartavimų, tarp kurių gali būti ryšys.

Jangas Sju patraukė pečiais.

– Deja, išprievartavimas Australijoje yra kasdienis įvykis, ir jo tyrimui toli gražu neteikiama pirmenybė, kaip galėtum pamanyti.

Haris linktelėjo. Nejautė jokio poreikio išpūsti krūtinę iš pasididžiavimo Norvegija.

– Be to, prievartautojai dažniausiai užpuola savo aukas mieste arba vietovėje, kurioje gyvena, ir po to niekur nebėga. Būtent dėl to tiriant įprastus išprievartavimus nėra jokio sistemingo bendradarbiavimo tarp skirtingų valstijų. Mano statistikoje esančių bylų problema – geografinis pasiskirstymas.

Jangas parodė į vardų ir vietovardžių sąrašą.

– Vieną dieną Melburne, po mėnesio Kernse, o po savaitės Niukasle. Išprievartavimai trijose skirtingose valstijose per du mėnesius. Kartais su gobtuvu, kartais su kauke, mažiausiai kartą su nailonine kauke, o kartais aukos apskritai nematė prievartautojo. Nusikaltimo vietos bet kur nuo tamsių akligatvių iki parkų. Aukos buvo įtemptos į automobilį arba naktį įsilaužta į jų namus. Kitaip sakant, nėra jokių panašumų, išskyrus tai, kad aukos – blondinės, buvo smaugiamos ir nė viena iš jų nesugebėjo apibūdinti užpuoliko. Ir, beje, dar vienas dalykas. Kai jis nužudo, padaro tai labai švariai. Deja. Tikriausiai aukas nuprausia, pašalina visus pėdsakus: pirštų atspaudus, sėklą, drabužių pluoštelius, plaukus, odą aukų panagėse ir taip toliau. Bet, išskyrus tai, nėra nieko, ką galėtume susieti su serijiniu žudiku: jokio grotesko, ritualinių aktų arba skambučių į policiją – „tai buvau aš“. Po trijų išprievartavimų per du mėnesius paskui ištisus metus buvo ramu. Jeigu tik jis nesusijęs su kitomis per metus užregistruotomis bylomis. Bet mes negalime to žinoti.

– O kaip dėl žmogžudysčių? – paklausė Haris. – Ar jos nieko neprimena?

Jangas papurtė galvą.

– Geografinis pasiskirstymas. Jei Brisbano policija suranda išprievartautos merginos kūną, jie tikrai nepuola pirmiausia ieškoti Sidnėjuje. Kaip ten bebūtų, žmogžudystės yra taip pasiskirsčiusios laike, kad sunku įžvelgti kokį nors ryšį. Šiaip ar taip, pasmaugimas išprievartavimo bylose nėra neįprastas dalykas.

– Ar Australijoje nėra veikiančios federalinės policijos? – paklausė Haris.

Visų sėdinčių aplink stalą veiduose pražydo šypsenos. Haris pakeitė temą.

– Jeigu tai serijinis žudikas... – pradėjo jis.

– Tai jis veikia pagal kažkokį modelį, tematiką, – užbaigė Endrius. – Bet tokios nėra, ar ne?

Jangas papurtė galvą.

– Kas nors iš pareigūnų per metus kartą ar kitą tikrai bus pagalvojęs, kad tai galėtų būti serijinis žudikas. Tikriausiai pakėlė senas archyvo bylas ir palygino, bet pernelyg daug variacijų, kad būtų patvirtintas įtarimas.

– Jei tai serijinis žudikas, tai jis, ko gero, daugiau ar mažiau sąmoningai trokšta būti sugautas, juk taip? – paklausė Lebis.

Vadkinsas krenkštelėjo. Tai buvo jo sritis.

– Taip jie dažniausiai apibūdinami detektyviniuose romanuose, – pasakė jis. – Žudiko veiksmai – tai pagalbos šauksmas; jis palieka trumpas užuominas ir įkalčius, nes nesąmoningai trokšta, kad jį kas nors sulaikytų. Kartais taip ir būna. Bet bijau, kad tai ne taip jau paprasta. Dauguma serijinių žudikų tokie patys žmonės kaip ir visi; jie nenori būti sugauti. Ir jei tai išties serijinis žudikas, jis nelabai mums davė, už ko užsikabinti. Man čia nepatinka daugybė dalykų...

Jis kilstelėjo viršutinę lūpą, atidengdamas eilę pageltusių dantų.

– Pirma, žmogžudystės tarpusavyje visai nesusijusios, išskyrus tai, kad visos aukos blondinės ir kad jis jas pasmaugė. Tai gali reikšti, kad žmogžudystes jis laiko atskirais įvykiais, meno kūriniais, kurių kiekvienas turi skirtis nuo ankstesniojo. O tai mums labai apsunkina darbą. Arba gali egzistuoti kažkoks modelis, kurio kol kas nematome. Tačiau tai taip pat gali reikšti, kad žmogžudystės nebuvo planuotos, bet kai kuriais atvejais buvo būtinos, pavyzdžiui, auka pamatė jo veidą, priešinosi, šaukėsi pagalbos ar nutiko kas nors nenumatyto.

– Galbūt jis žudė tik tais atvejais, kai negalėjo gauti to, ko norėjo? – pasiūlė idėją Lebis.

– Galbūt reikėtų, kad į šias bylas atidžiau pažvelgtų psichologai, – tarė Haris. – Galbūt jie galėtų sudaryti psichologinį portretą, kuris mums pagelbėtų?

– Galbūt, – atsakė Vadkinsas. Atrodė, kad jo mintys klaidžioja kažkur kitur.

– O kaip dėl antro, sere? – paklausė Jangas.

– Dėl ko? – perklausė Vadkinsas.

– Na, jūs pasakėte „pirma“. Kas yra antras jums nepatinkantis dalykas?

– Tai, kad jis staiga sustojo, – atsakė Vadkinsas. – Žinoma, priežastys gali būti visiškai paprastos. Tarkim, jis gali būti išvykęs arba serga. Bet gali būti ir taip, kad nujaučia, jog kažkas gali užčiuopti kokią nors sąsają. Taigi jis kuriam laikui sustojo. *Just like that!* – jis spragtelėjo pirštais. – O tokiu atveju mes kalbame apie išties labai pavojingą nusikaltėlį. Jis disciplinuotas ir drausmingas ir nepasiduoda savigriovikiškai aistrai, kuri galiausiai ir išduoda daugumą serijinių žudikų. Vadinasi, jis yra gudrus, viską apskaičiuojantis žmogžudys, kuris, kol jį sugausime, pralies marias kraujo. Jei išvis sugausime.

Kambaryje tvyrojo tyla. Haris suvirpėjo. Jis galvojo apie serijinius žudikus, apie kuriuos buvo skaitęs ir kurie niekada nebuvo sugauti, nes policija atsidurdavo aklavietėje dėl to, kad žmogžudystės staiga liaudavosi. Ir dienų dienas niekas nežinodavo, ar žmogžudys tebėra gyvas, ar tik laikinai užmigo žiemos miegu.

– Tai ką dabar darysim? – paklausė Endrius. – Prašysim visų nepensinio amžiaus blondinių vakarais sėdėti namie?

– Taip tik rizikuojame, kad jis įlįs į pogrindį ir niekuomet jo nerasime, – pakomentavo Lebis. Jis kišeniniu peiliuku kruopščiai valėsi panages.

– Kita vertus, ar paliksime visas Australijos blondines likimo valiai kaip jauką šitam vyrukui? – paklausė Jangas.

– Nėra jokios prasmės prašyti žmonių sėdėti namie, – tarė Vadkinsas. – Jei jis ieškos aukos, tai ir ras. Juk jis įsilaužė į kelių aukų namus, ar ne? Pamirškite tai. Mes turime jį išaiškinti.

– Kaip? Po velnių, jis veikia visoje Rytų Australijoje, ir niekas nežino, kada smogs vėl. Šis vaikinas prievartauja ir žudo be jokios sistemos, – Lebis kalbėjosi su savo nagais.

– Netiesa, – prabilo Endrius. – Jis taip ilgai išsilaikė nepagautas tikrai neatsitiktinai. Turi būti kažkoks modelis. Gali atrodyti, kad kai kurie serijiniai žudikai trokšta dėmesio dėl savo įvykdytų žmogžudysčių. Žmogžudystės vietoje jie palieka ženklus, išsiduoda. Bet ne šitas žudikas. Jis kaip tik stengiasi išvengti panašumų. Težinome jo aistrą pasmaugti tas, kurios gali jį demaskuoti. Visa kita nėra pastovu. Bent jau jis taip mano. Bet jis klysta. Nes modelis yra. Modelis visuomet yra. Ne todėl, kad žmogus tą modelį suplanuoja, o todėl, kad žmogus yra įpročio vergas, ir čia nėra jokio skirtumo tarp manęs, jūsų ir to prievartautojo. Tereikia sužinoti, kokie šio konkretaus asmens įpročiai.

– Tas žmogus pamišęs, – tarė Lebis. – Argi didžioji serijinių žudikų dalis nėra šizofrenikai? Girdintys balsus, liepiančius jiems žudyti, ir panašiai? Aš sutinku su Hariu, reikia pasukti smegenis.

Vadkinsas pasikasė kaklą. Jis atrodė šiek tiek sutrikęs.

– Žinoma, psichologas mums gali daug papasakoti apie serijinius žudikus, bet čia nebūtinai toks atvejis, – pasakė Endrius.

– Septynios žmogžudystės. Aš tai vadinu serijiniu žudymu, – tarstelėjo Lebis.

– Paklausykite, – Endrius pasilenkė virš stalo, iškėlęs savo dideles juodas rankas. – Serijiniam žudikui lytinis aktas yra antroje vietoje po nužudymo. Prievartavimas be žudymo neturi prasmės. Bet mūsų vaikinui svarbiausia prievartavimas. Tais atvejais, kai žudydavo, darydavo tai praktiniais sumetimais, kaip kad sakė Vadkinsas. Pavyzdžiui, todėl, kad auka gali jį demaskuoti. Todėl, kad matė jo veidą, – Endrius patylėjo. – Arba dėl to, kad žino, kas jis toks, – jis nuleido rankas ir susidėjo jas priešais save.

Kampe burzgė ventiliatorius, bet oras buvo slogesnis nei paprastai.

– Statistika yra gerai, – tarė Haris. – Bet neturėtume leisti, kad ji mus pernelyg įtrauktų, nes, pasak vieno norvegiško priežodžio, gali atsitikti taip, kad per medžius miško nebematysime.

Vadkinsas išsitraukė nosinę ir nusišluostė suprakaitavusią kaktą.

– Tikriausiai dalis pono Houlio nuostabiai pacituotos patarlės prasmės dingsta verčiant, bet manau, kad esmę supratau, – pareiškė jis.

– Noriu pasakyti, kad neturėtume leisti šitam dideliam paveikslui užgožti fakto, jog Ingerės Holter nužudymas gali būti atskiras įvykis. Juk kai kurie žmonės per marą mirė nuo paprasčiausio plaučių uždegimo, ar ne? Manykime, kad Evansas Vaitas nėra serijinis žudikas. Faktas, kad kažkoks vaikinas bastosi žudydamas blondines, dar nereiškia, kad Ingerės Holter negalėjo nužudyti Evansas Vaitas.

– Sudėtingas paaiškinimas, bet supratau, ką norėjai pasakyti, Houli, – pasakė Vadkinsas ir apibendrino: – Gerai, žmonės. Mes ieškome prievartautojo ir galimai – kartoju – galimai serijinio žudiko. Paliksiu Makormakui nuspręsti, kaip vykdyti tyrimą. Tuo tarpu visi tęskime tai, ką jau pradėjome. Kensingtonai, ar turite papasakoti ką nors naujo?

– Kadangi Houlis nespėjo į rytinį pasitarimą, aš pakartosiu, kad kalbėjausi su Robertsonu, puikiuoju Ingerės Holter namo šeimininku, ir paklausiau, ar Evanso Vaito vardas jam ką nors sako. Ir rūkas šiek tiek prasisklaidė, nes taip ir buvo. Nuvažiuosime ten popiet. Taip pat paskambino mūsų gerasis bičiulis Nimbino šerifas. Ta Andželina Hačinson patvirtino, kad buvo Evanso Vaito namuose dvi paros prieš surandant Ingerę Holter.

Haris nusikeikė.

Vadkinsas suplojo delnais.

– Grįžkim prie darbo, vyrai. *Let's nail this bastard.*[*]
Tariant paskutinį sakinį balsas skambėjo netvirtai.

*

Haris buvo skaitęs, kad šunų trumpalaikė atmintis trunka vidutiniškai tris sekundes, bet ką nors kartojant jos trukmė gali smarkiai pailgėti. Posakis „Pavlovo šuo" atsirado dėl rusų fiziologo Ivano Pavlovo vykdytų bandymų su šunimis, kai jis tyrė vadinamuosius nervų sistemos sąlyginius refleksus. Kurį laiką prieš šerdamas šunis jis paleisdavo tam tikrą signalą. Paskui vieną dieną paleido signalą ir nedavė maisto. Nepaisant to, šunų kasa ir skrandis pradėjo gaminti sultis, reikalingas maistui virškinti. Tikriausiai nieko labai stulbinančio, bet Pavlovas už tai gavo Nobelio premiją. Taip buvo įrodyta, kad organizmas gali „prisiminti" pasikartojančius signalus.

Kai Endrius antrą kartą per kelias dienas gerai nutaikytu spyriu pasiuntė Robertsono Tasmanijos velnią į gyvatvorę, buvo pagrindo manyti, kad šis spyris šunėko atmintyje išliks ilgiau nei pirmasis. Kai Robertsono šuo kitą kartą už vartų išgirs nepažįstamus žingsnius, jam tikriausiai ne smegenyse užvirs audra, o pradės skaudėti šonkaulius.

Robertsonas priėmė juos virtuvėje ir pasiūlė alaus. Endrius neatsisakė, bet Haris paprašė stiklinės mineralinio vandens. Deja, Robertsonas jo neturėjo, tad Haris nusprendė pasitenkinti cigarete.

– Jei neprieštaraujate, – tarė Robertsonas, Hariui išsitraukus pakelį cigarečių. – Mano name rūkyti draudžiama, cigaretės kenkia sveikatai, – paaiškino jis ir išmaukė pusę butelio alaus.

– Vadinasi, jūs rūpinatės savo sveikata? – paklausė Haris.

[*] Sugaukim tą niekšą. (Angl.)

– Žinoma, – atsakė Robertsonas, nekreipdamas dėmesio į sarkazmą. – Šiame name nerūkome, be to, nevalgome mėsos ir žuvies. Kvėpuojame gaiviu oru ir valgome tai, ką mums pateikia gamta.

– Ar tas pats taikoma ir šuniui?

– Mano šuo neragavo nei mėsos, nei žuvies nuo tada, kai dar buvo šunytis. Jis tikras laktovegetaras, – akivaizdžiai didžiuodamasis paaiškino Robertsonas.

– Tai paaiškina jo bjaurų būdą, – sumurmėjo Endrius.

– Kaip suprantame, jūs pažįstate Evansą Vaitą, pone Robertsonai. Ką galite apie jį papasakoti? – paklausė Haris, išsitraukdamas užrašinę. Jis neketino užsirašinėti, bet buvo patyręs, kad žmonės jaučia, jog jų liudijimas tampa svarbesnis, jei kas nors išsitraukia užrašinę. Jie nesąmoningai darosi atidesni, ilgiau apgalvoja, ar viskas teisinga, ir tiksliau pateikia tokius faktus kaip laikas, vardai ir vietos.

– Pareigūnas Kensingtonas skambino ir teiravosi, kas lankėsi pas Ingerę Holter. Papasakojau, kad esu buvęs jos kambaryje, pastebėjau ant sienos pakabintą nuotrauką ir prisimenu, jog esu matęs tą jaunuolį su vaiku ant rankų.

– Tikrai?

– Taip, mano žiniomis, tas vaikinas buvo čia dukart. Pirmą kartą jie užsirakino kambaryje ir neišėjo dvi paras. Ji buvo labai, hm... triukšminga. Aš pradėjau nerimauti dėl kaimynų ir pagarsinau muziką, kad jie nepradėtų jaustis nepatogiai. Ingerė ir tas vaikinas, turiu omeny. Nors ir neatrodė, kad jie dėl to jaudintųsi. Antrą kartą jis užtruko labai trumpai ir tuoj pat išrūko.

– Ar jie susipyko?

– Galima ir taip pasakyti. Ji šaukė jam pavymui, kad papasakos tai kalei, kas jis per niekšas. Ir kad papasakos kažkokiam vyrui apie jo planus.

– Kokiam vyrui?

– Ji pasakė vardą, bet aš nepamenu.

– O ta kalė? Kas ji galėtų būti? – paklausė Endrius.

– Stengiuosi nesikišti į savo nuomininkų asmeninį gyvenimą, pareigūne.

– Puikus alus, pone Robertsonai. Tai kas ta kalė? – Endrius apsimetė neišgirdęs paskutinės pastabos.

– Na, matote, – Robertsonas dvejojo, o jo akys šokčiojo nuo Endriaus prie Hario. Jis pabandė nusišypsoti. – Ko gero, ji svarbi šioje byloje, ar taip nemanote? – klausimas liko kabėti ore, bet neilgai. Endrius trinktelėjo ant stalo alaus butelį ir pasilenkė prie Robertsono.

– Per daug žiūri televizorių, Robertsonai. Realiame pasaulyje tam, kad sušnabždėtumei jos vardą, aš diskretiškai nepastumsiu per stalą šimto dolerių banknoto ir paskui neišsiskirstysime savais keliais, nepratarę vienas kitam nė žodžio. Realiame pasaulyje aš iškviesiu policijos automobilį, jis atlėks čia su kaukiančiomis sirenomis, tave surakins antrankiais ir, susigėdusį arba ne, visų kaimynų akivaizdoje nuves į automobilį. Tada nuvešim tave į nuovadą, nukreipsim į marmūzę lempą ir užrakinsim nakčiai kaip „galimą įtariamąjį", nebent iškosėtum tą vardą arba pasirodytų tavo advokatas. Realiame pasaulyje blogiausiu atveju būsi apkaltintas bandymu nuslėpti informaciją, siekiant pridengti žudiką. Už tai be ceremonijų gali sėsti šešeriems metams. Tai kaip darysim, pone Robertsonai?

Robertsonas išbalo, jo burna keletą kartų prasižiojo ir vėl susičiaupė, neišleisdama nė garso. Jis buvo panašus į akvariumo žuvytę, kuri ką tik suprato, kad ne ją šers, bet ji pati bus sušerta.

– Aš... aš ir nemaniau to siūlyti...

– Klausiu paskutinį kartą: kas ta kalė?

– Manau, kad tai ji, toje nuotraukoje... moteris, kuri čia buvo...

– Kokioje nuotraukoje?

– Ji stovi už Ingerės ir to vaikino toje nuotraukoje jos kambaryje. Smulki, rudaodė, su plaukų lankeliu. Aš ją atpažinau, kadangi ji čia lankėsi prieš keletą savaičių ir ieškojo Ingerės. Aš ją pašaukiau, ir jos abi kalbėjosi laiptinėje. Jų balsai vis garsėjo ir jos tikrai dėl kažko susibarė. Tada trinktelėjo durys ir Ingerė verkdama nubėgo viršun į savo kambarį. Nuo tada jos nebemačiau.

– Gal būtumėte toks malonus ir atneštumėte tą nuotrauką, pone Robertsonai. Turiu jos kopiją nuovadoje.

Robertsonas lyg įsikūnijęs paslaugumas nulėkė į Ingerės kambarį. Jam sugrįžus Haris iš pirmo žvilgsnio suprato, kokią moterį nuotraukoje Robertsonas turėjo omeny.

– Kai ją susitikom, taip ir pamaniau, kad jos veidas man kažką primena, – tarė Haris.

– Juk tai geraširdė mamytė, – nustebęs sušuko Endrius.

– Lažinuosi, kad jos tikrasis vardas Andželina Hačinson.

*

Jiems išeinant Tasmanijos velnio niekur nesimatė.

– Ar kada nors pasvarstei, kodėl visi tave vadina pareigūnu, detektyve Kensingtonai? – paklausė Haris, jiems sėdant į automobilį.

– Tikriausiai tai susiję su mano pasitikėjimą įkvepiančia asmenybe. „Pareigūnas“ – skamba kaip koks geraširdis dėdulė, ar ne? – patenkintas atsakė Endrius. – Ir man širdis neleidžia jų pataisyti.

– Aha, tu tikras pliušinis meškiukas, – nusijuokė Haris.

– Meškiukas koala, – pataisė Endrius.

– Sėsti šešeriems metams, – pratarė Haris. – Melagi tu.

– Tiesiog nieko geresnio nesugalvojau.

7.

Terra nullius, sąvadautojas ir Nikas Keivas

Sidnėjuje lijo. Vanduo liejosi ant asfalto, tekėjo namų sienomis ir subėgo į mažus upeliukus palei kelkraščius. Žmonės žliugsinčiais batais puldinėjo ieškodami pastogės. Tie, kurie ryte pasiklausė orų prognozės, ėjo su skėčiais. Dabar jie šokinėjo gatvėje lyg dideli spalvingi šungrybiai. Endrius su Hariu laukė prie šviesoforo Viljamo gatvėje, šalia Haid Parko.

– Ar prisimeni aborigeną, aną naktį sėdėjusį parke prie „Olberio“?

– Žaliajame parke?

– Jis bandė su tavim pasisveikinti, bet tu neatsakei. Kodėl?

– Aš jo nepažįstu.

Užsidegė žalia šviesa, ir Endrius nuspaudė greičio pedalą.

*

Hariui atvykus, „Olberyje“ buvo beveik tuščia.

– Tu ankstyvas, – tarė Birgita. Ji dėliojo švarias stiklines į lentynas.

– Pamaniau, kad aptarnavimas bus geresnis, kol dar neprasidėjo antplūdis.

– Mes čia aptarnaujame visus, – ji įgnybo jam į skruostą. – Ko norėtum?

– Tik kavos.

– Vaišiname.

– Ačiū, širdele.

Birgita nusijuokė.

– Širdele? Taip mano tėtis vadina mano mamą, – ji atsisėdo ant taburetės ir per barą pasilenkė prie Hario. – Ir tikriausiai turėčiau sunerimti, kai vaikinas, kurį pažįstu mažiau nei savaitę, kreipiasi į mane tokiais švelniais žodžiais.

Haris įkvėpė jos aromato. Mokslininkai vis dar mažai težino apie tai, kaip uoslės centrai smegenyse kvapo ląstelių nervinius impulsus paverčia sąmoningais pojūčiais. Bet Hariui tai nerūpėjo, jis tik suvokė, kad kai užuodžia jos aromatą, galvoje ir kūne ima dėtis keisti dalykai. Jo akys prisimerkia, lūpose išsiskleidžia plati šypsena, o nuotaika iškart pasitaiso.

– Atsipalaiduok. Negi nežinojai, kad „širdelė" priskiriama nepavojingų kreipinių kategorijai.

– Net nežinojau, kad egzistuoja toks nepavojingų kreipinių sąrašas.

– Žinoma, egzistuoja. Pavyzdžiui, „brangioji". „Mieloji". Arba „katyte".

– O kurie pavojingi?

– Na, „pūkuotukas", manau, gana pavojingas.

– Kas?

– „Pūkuotukas". „Mylimukas". Žinai, tokie minkšti žodelyčiai. Esmė ta, kad tokie kreipiniai yra nenuvalkioti ir pakankamai šilti. Jie labiau suasmeninti, intymūs. Dažniausiai tariami per nosį, taigi įgauna tą savitą skambesį, kurį paprastai naudojame kalbėdami su vaikais. Va tada gali pasijusti užspeistas į kampą.

– Gal turi daugiau pavyzdžių?

– O kur mano kava?

Birgita pliaukštelėjo jam šluoste. Tada į didelį puodelį įpylė kavos. Ji stovėjo atsukusi nugarą, ir Haris panūdo persisverti per barą ir pasiekti jos plaukus.

– Na, o dabar mano eilė. Noriu išgirsti likusį pasakojimą, – pasakė ji ir atsisėdo. Uždėjo jam ant rankos savąją.

Haris gurkštelėjo kavos ir atsilošė. Įkvėpė.

– Mano kolega buvo vardu Ronis Stiansenas. Chuligano vardas. Bet jis nebuvo chuliganas. Tai buvo malonus, paslaugus vaikinas, kuriam patiko policininko darbas. Na, bent jau dažniausiai. Jį laidojo, kai dar buvau prijungtas prie respiratoriaus.

Vėliau mano skyriaus viršininkas atvyko į ligoninę manęs aplankyti. Jis perdavė linkėjimus nuo Oslo policijos viršininko, o aš tikriausiai jau tuomet turėjau susiprasti. Bet buvau blaivus ir mano nuotaika buvo labai nekokia. Seselė pastebėjo alkoholio kontrabandą, tad mano kaimynas buvo perkeltas į kitą palatą ir aš buvau negėręs dvi dienas. „Žinau apie ką galvoji, – tarė viršininkas. – Liaukis, tavęs laukia darbas." Jis manė, kad galvoju apie savižudybę. Jis klydo. Aš galvojau, kaip gauti išgerti. Mano viršininkas iš tų žmonių, kurie eina tiesiai prie reikalo. „Stiansenas mirė. Tu nieko negali padaryti ar kaip nors padėti, – kalbėjo jis. – Vienintelis, kam gali padėti, esi tu pats ir tavo šeima. Ir mes. Ar skaitei laikraščius?" Atsakiau, kad išvis nieko neskaičiau, kad tėvas perskaitė man keletą knygų ir kad maldavau net neužsiminti apie avariją. Viršininkas atsakė, kad viskas gerai. Kad tik palengvinau padėtį su niekuo apie tai nešnekėdamas. „Iš tikrųjų ne tu vairavai automobilį, – pasakė jis. – Kitais žodžiais tariant, už vairo nesėdėjo joks įkaušęs policijos pareigūnas iš Oslo policijos skyriaus." Ir paklausė, ar tai prisimenu. Kad vairavo Stiansenas. O jo kraujo tyrimas patvirtino, kad būtent jis iš mudviejų buvo visiškai blaivus. Viršininkas man parodė dviejų savaičių senumo laikraščius, ir aš pusaklėmis akimis perskaičiau, kad vairuotojas žuvo vietoje, o jo kolega, sėdėjęs keleivio sėdynėje, sunkiai sužeistas. „Bet aš sėdėjau prie vairo", – papriešta ravau. „Abejoju. Tave rado ant keleivio sėdynės, – atsakė viršininkas. – Nepamiršk, kad tau stiprus smegenų sukrėtimas. Spėju, kad iš tos kelionės apskritai nieko nepameni." Aš, aišku, supratau, ko jis nori. Spauda domėjosi tik vairuotojo kraujo tyrimo rezultatais, o kadangi jis buvo švarus, niekas nesuko galvos dėl manęs. Reikalai ir be to buvo ganėtinai blogi.

Birgitai tarpuakyje susimetė gili raukšlė. Ji atrodė sutrikusi.

– Bet kaip buvo galima pasakyti Stianseno tėvams, kad tai jis vairavo automobilį? Tie žmonės tikriausiai visiški bejausmiai! Kaip...

– Kaip jau minėjau, lojalumas policijoje labai stiprus. Kai kuriais atvejais labiau atsižvelgiama į korpusą nei į artimuosius. Bet gali būti, kad šiuo atveju Stianseno šeimai buvo pateikta tokia versija, kurią jiems lengviausia priimti. Pasak viršininko, Stiansenas, vydamasis narkotikų prekeivį ir žudiką, ėmėsi pamatuotos rizikos, o tarnybos metu avariją gali padaryti kiekvienas. Kitą automobilį, šiaip ar taip, vairavo nepatyręs vaikinas, ir nebuvo galima atmesti prielaidos, kad koks nors kitas vairuotojas situaciją būtų įvertinęs kitaip ir nebūtų išvažiavęs į kelią tiesiai prieš mus. Nepamiršk, kad mes važiavome su sirena.

– Ir 110 kilometrų per valandą greičiu.

– Penkiasdešimties kilometrų per valandą greičio ruože. Taip, vaikino, savaime suprantama, kaltinti negalima. Visa esmė – argumentavimas. Kam šeimai žinoti, kad jų sūnus buvo keleivis? Ar tėvams būtų geriau, jei žinotų, kad jų velionis sūnus leido girtam kolegai vairuoti automobilį? Šefas be paliovos perkratinėjo argumentus. Man taip skaudėjo galvą, jog maniau, kad tuoj sprogs. Galiausiai persisvėriau per lovos kraštą ir tol spaudžiau žalią mygtuką, kol bėgte atbėgo seselė. Kitą dieną atvyko Stianseno šeima. Tėvai ir jaunesnioji sesuo. Jie atnešė gėlių ir palinkėjo greičiau pasveikti. Tėvas pasakė kaltinąs save, kadangi niekada nespaudė sūnaus išmokti geriau vairuoti. Verkiau lyg vaikas. Kiekviena sekundė prilygo egzekucijai. Jie prabuvo apie valandą.

– Dieve švenčiausias, ką tu jiems papasakojai?

– Nieko. Jie papasakojo *man*. Apie Ronį. Kokių planų jis turėjo, ką būtų daręs. Apie jo merginą, studijuojančią JAV. Kad jis apie mane buvo užsiminęs. Kad esu geras policininkas ir šaunus draugas. Toks, kuriuo galima pasikliauti.

– Kas nutiko paskui?

– Išgulėjau ligoninėje šešis mėnesius. Keletą kartų užsuko viršininkas. Sykį pakartojo tai, ką jau buvo sakęs anksčiau. „Žinau, apie ką galvoji. Turi liautis." Ir šįkart jis buvo teisus.

Tenorėjau numirti. Gal tas tiesos slėpimas ir buvo šiek tiek altruistiškas, melas nebuvo pats blogiausias dalykas. Blogiausia buvo tai, kad bijojau pats savęs. Tikriausiai skamba keistai, aš ir pats apie tai daug galvojau, tad leisk man papasakoti šiek tiek plačiau.

1950-aisiais buvo toks universiteto lektorius, vardu Čarlzas Van Dorenas, garsus visose JAV, kadangi jam niekas neprilygo viktorinose, transliuojamose per vieną TV kanalą. Savaitė po savaitės jis įveikdavo visus iššūkius. Klausimai buvo išties neįtikėtinai sunkūs, tad visi buvo apsalę iš susižavėjimo, nes tas vaikinas, matyt, žinojo visiškai viską. Jis paštu gaudavo vedybų pasiūlymų, turėjo savo gerbėjų klubą, o jo paskaitos, žinoma, buvo gausiai lankomos. Galiausiai jis prisipažino, kad programos režisieriai iš anksto pateikdavo jam visus klausimus.

Pasiteiravus, kodėl atskleidė apgaulę, jis papasakojo apie savo dėdę, kuris savo žmonai, Van Doreno tetai, prisipažino buvęs neištikimas. Tai šeimoje sukėlė tam tikrą šurmulį, ir po viso to Van Dorenas paklausė savo dėdės, kodėl jis pasipasakojo apie neištikimybę. Romano būta prieš daugelį metų, ir su ta moterimi jis jokių ryšių nebepalaikė. Dėdė atsakė, kad blogiausia buvo ne pati neištikimybė. Blogiausia buvo tai, kad jis pats negalėjo nuo to pabėgti. Taip atsitiko ir su Čarlzu Van Dorenu.

Manau, žmonės jaučia bausmės poreikį, kai patys nebeįstengia susitaikyti su savo poelgiais. Šiaip ar taip, aš to troškau – būti nubaustas, nuplaktas, nukankintas, pažemintas. Bet ko, kad tik kas nors tai padarytų už mane. Tačiau nebuvo kas mane nubaudžia. Jie net negalėjo išmesti manęs iš darbo, juk oficialiai aš buvau blaivus. Dargi atvirkščiai, gavau padėką iš policijos viršininko, nes buvau sunkiai sužeistas eidamas pareigas. Taigi aš nubaudžiau pats save. Nubaudžiau save geriausiai, kaip tik galėjau sugalvoti: nusprendžiau gyventi toliau ir mesti gerti.

Į barą pradėjo rinktis žmonės. Birgita parodė, kad tuoj atsilaisvins.

– O tada?

– Aš vėl atsistojau ant kojų, pradėjau dirbti. Dirbau daugiau už visus kitus. Treniravausi. Daug vaikščiojau. Skaičiau knygas. Nustojau matytis su netinkamais draugais. Su tinkamais taip pat, beje. Jų vis dar turėjau, net kai buvau įjunkęs į alkoholį. Tiesą sakant, nežinau, kam man reikėjo tokio didelio apsivalymo. Visa, kas sena, iš mano gyvenimo turėjo pasitraukti – tiek gera, tiek bloga. Vieną dieną aš tiesiog atsisėdau ir paskambinau visiems, kuriuos pažinojau praėjusiame gyvenime. Ir pasakiau: „Labas. Daugiau nebesusitiksime. Buvo malonu būti tavo draugu." Dauguma tai priėmė. Kai kurie gal netgi apsidžiaugė. Kai kurie teigė, kad aš apsistačiau sienomis. Gali būti, kad jie buvo teisūs. Pastaruosius trejus metus daugiausia laiko praleidau su seserimi.

– O tavo gyvenimo moterys?

Haris pažvelgė į barą. Kai kurie lankytojai jau pradėjo nekantrauti.

– O tai jau kita ir ne tokia ilga istorija. Ir gana sena. Po avarijos nebuvo nieko, apie ką vertėtų pasakoti. Aš tapau vienišu vilku. Ką gali žinoti, tikriausiai buvau daug žavesnis, kai gėriau.

– Kodėl jie atsiuntė tave čionai?

– Kai kurie vadai tikriausiai mano, kad dar galiu kam nors praversti. Tai lyg koks išbandymas, parodysiantis, ar sugebu veikti sudėtingomis aplinkybėmis. Jei įstengsiu nesumauti viso reikalo, namie atsivers tam tikros galimybės, bent jau aš taip manau.

– O tai reiškia, kad esi svarbus?

Haris patraukė pečiais.

– Nėra daug dalykų, kurie būtų labai svarbūs, – jis mostelėjo į kitą baro galą. – Bent jau tiek svarbūs kaip tas vaikinas ana ten, norintis gauti išgerti.

*

Birgita pradingo, o Haris sėdėjo ir maišė kavą. Jo dėmesį patraukė baro televizorius, pritvirtintas virš lentynų su buteliais. Rodė žinių laidą, ir galiausiai Haris suprato, kad kalbama apie aborigenų grupę, reikalaujančią tam tikrų teritorinių teisių.

– ...atsižvelgiant į naująjį prigimtinės nuosavybės teisės įstatymą, – kalbėjo žinių pranešėja.

– Taigi teisingumas triumfuoja... – išgirdo balsą sau už nugaros.

Haris atsisuko. Iš pradžių neatpažino ilgakojės nusipudravusios aštrių veido bruožų moteriškės su šviesių plaukų peruku. Bet paskui susivokė, kieno ta stambi nosis ir švarplė tarp dantų.

– *The clown!** – tarė jis. – Otas.

– Otas Rechtnagelis, jo aukštybė, pats asmeniškai, gražuoli Hari. Su tais aukštais kulnais vienas vargas. Tiesą sakant, man labiau patinka, kai mano vyrai aukštesni už mane. *May I?*** – jis įsitaisė ant baro kėdės šalia Hario.

– Kuo nuodysiesi? – paklausė Haris, bandydamas atkreipti užsiėmusios Birgitos dėmesį.

– Atsipalaiduok. Ji žino.

Haris pasiūlė Otui cigaretę, šis ją paėmė neištaręs nė vieno padėkos žodžio ir įsistatė į rožinį kandiklį. Haris palaikė degtuką, o Otas provokuojamai, įtraukdamas skruostus ir čiulpdamas cigaretę, jį stebėjo. Trumpa suknelė išryškino plonas nailoninėmis kojinėmis aptemptas šlaunis. Haris turėjo pripažinti, kad maskuotė prilygsta nedideliam meno kūriniui. Oto *drag**** buvo moteriškesni nei daugumos jo sutiktų moterų. Haris nukreipė akis ir įsistebeilijo į televizorių.

* Klounas! (Angl.)

** Ar galėčiau? (Angl.)

*** Moteriški drabužiai (transvestito). (Angl.)

– Ką turi omeny, sakydamas, kad teisingumas triumfuoja?

– Ar negirdėjai apie *terra nullius*? Edį Mabo?

Haris dukart papurtė galvą. Otas sudėjo lūpas, lyg ruošdamasis oraliniam seksui, išpūtė du sodrius dūmų žiedus, ir šie lėtai tirpo ore.

– Supranti, *terra nullius* – tai trumpa, smagi sąvoka. Ją sugalvojo keletas anglų, kai atvykę į Australiją pamatė, jog čia mažai dirbamos žemės. Aborigenai buvo pusiau klajokliai, gyvenantys iš medžioklės ir žvejybos, ir iš to, kas natūraliai užauga gamtoje. Ir tik dėl to, kad čiabuviai pusę dienos nelenkė nugaros bulvių lauke, anglai laikė juos žemesne rase. Jie manė, jog žemdirbystė yra privaloma bet kokios civilizacijos vystymosi sąlyga, ir pamiršo tą faktą, kad atvykę čionai pirmą kartą, bandydami išgyventi iš šios nevaisingos žemės, patys siaubingai badavo. O aborigenai pažinojo kiekvieną šios žemės lopinėlį, jie keliaudavo ten, kur tam tikru metų laiku galima rasti maisto, ir jiems nieko netrūko. Kapitonas Kukas pavadino juos laimingiausiais savo sutiktais žmonėmis. Jiems, šiaip ar taip, nebuvo jokio poreikio dirbti žemę. Bet kadangi jie nebuvo sėslūs, anglai nusprendė, kad žemė niekam nepriklauso. Tai buvo *terra nullius*. O pagal *terra nullius* principą anglai galėjo išduoti nuosavybės teisės dokumentus atvykėliams, neatsižvelgdami į aborigenų nuomonę. Juk jų žemė jiems nepriklausė.

Birgita pastatė priešais Otą didelę taurę „Margaritos“.

– Prieš keletą metų vienas vaikinas iš Toreso sąsiaurio salų, Edis Mabo, metė iššūkį nusistovėjusiai tvarkai, kvestionuodamas *terra nullius* principą ir tvirtindamas, kad anuomet žemė iš aborigenų buvo atimta neteisėtai. 1992 metais Aukščiausiasis Teismas patvirtino, kad Australija priklausė aborigenams. Teismo nutartimi čiabuviai turi teisę reikalauti grąžinti vietoves, kuriose jų protėviai gyveno prieš atsikraustant baltiesiems. Žinoma, tai sukiršino daugybę baltųjų, ir šie ėmė garsiai rėkauti, bijodami prarasti savo žemes.

– O kokia padėtis dabar?

Otas siurbtelėjo didelį gurkšnį kokteilio iš taurės druskuotu krašteliu, susiraukė, lyg būtų paragavęs acto, ir rūpestingai nusišluostė lūpas servetėle.

– Na, teismas priėmė sprendimą. Be to, egzistuoja prigimtinės nuosavybės teisės įstatymai. Tačiau jie interpretuojami taip, kad neatrodytų pernelyg despotiški. Dar nepasitaikė, kad koks nors vargšas fermeris staiga prarastų visą savo turtą. Taigi panika pamažu atlėgo.

Sėdžiu prie baro, galvojo Haris, ir klausausi transvestito paskaitos apie Australijos politiką. Staiga jis pasijuto beveik kaip namie, panašiai kaip Harisonas Fordas baro epizode „Žvaigždžių karuose".

Žinias pertraukė reklama su besišypsančiais australais, dėvinčiais medvilninius marškinėlius ir odines skrybėles. Reklamavo alų, kurio didžiausias pranašumas buvo tas, jog jis – *proudly Australian**.

– Na, tai už *terra nullius*, – tarė Haris.

– Už *terra nullius, handsome*. Ak, vos neužmiršau. Mūsų kitas pasirodymas įvyks ateinančią savaitę Šv. Jurgio teatre, Bondajaus paplūdimyje. Aš tiesiog reikalauju, kad jūs su Endrium atvyktumėt pažiūrėti. Gali atsivesti draugą. Būtų gerai, jei pataupytumėte aplodismentus mano pasirodymui.

Haris žemai nusilenkė ir padėkojo už tris bilietus, kuriuos Otas ištiesė atkišęs mažąjį pirštelį.

*

Eidamas iš „Olberio" į Kings Krosą pro Žaliąjį parką Haris nevalingai ieškojo žilojo aborigeno, bet šį vakarą blyškioje parko žibintų šviesoje ant suoliuko sėdėjo pora baltųjų girtuoklių. Dieną kaboję debesys nuslinko, tad dangus buvo giedras ir žvaigždėtas. Žingsniuodamas gatve jis praėjo du vyrus, kurie

* Išdidžiai australiškas. (Angl.)

aiškiai dėl kažko ginčijosi: juodu stovėjo vienas vienoje, kitas kitoje gatvės pusėje ir šaukė vienas ant kito, tad Haris turėjo praeiti tarp jų. „Nesakei, kad tavęs nebus visą naktį!“ – rėkė vienas laibu verksmingu balsu.

Prie vietnamiečių restorano atsirėmęs į sieną rūkė padavėjas. Atrodė, kad jo diena buvo ilga. Kings Krose automobilių ir žmonių eilė lėtai slinko Darlinghursto prospektu.

Prie Beisvoterio kelio kampo stovėjo Endrius ir žiaumojo dešrelę.

– Štai ir tu, – tarė jis. – Minutė į minutę. Kaip tikras germanas.

– Vokietija yra...

– Vokiečiai yra germanai. Tu esi šiaurės germanas. Tu net atrodai kaip toks. Ar ketini išsižadėti savo rasės, berneli?

Haris norėjo užduoti tą patį klausimą Endriui, bet atsispyrė pagundai.

Endrius buvo nusiteikęs žvaliai.

– Pradėkim nuo ko nors, ką aš pažįstu, – pasiūlė jis.

Jie nusprendė ieškoti žymiosios adatos kuo arčiau šieno kupetos vidurio – tarp Darlinghursto prospekto prostitučių. Jas rasti nebuvo sunku. Haris keletą iš jų jau atpažino.

– *Mongabi, my man, how's business*?* – Endrius sustojo ir širdingai pasisveikino su tamsiu vaikinu, dėvinčiu prigludusį kostiumą ir masyvius papuošalus.

– Tuka, pasiutęs eržile! Negaliu skųstis.

Atrodo kaip tikras sąvadautojas, pagalvojo Haris.

– Hari, susipažink su Tedžiu Mongabiu, prasčiausiu Sidnėjaus sąvadautoju. Jis verčiasi tuo jau dvidešimt metų ir vis dar stovi gatvėje su savo mergaitėmis. Ar nesidarai tam per senas, Tedi?

Tedis sumosikavo rankomis ir nusišypsojo.

– Man čia patinka, Tuka. Juk čia viskas ir vyksta, supranti? Jei įsitaisysi biure, ilgai netrukus prarasi ir perspektyvas, ir

* Mongabi, žmogau, kaip verslas? (Angl.)

kontrolę. O kontrolė šiame versle yra viskas, supranti? Merginų kontrolė ir klientų kontrolė. Žmonės lyg šunys, supranti? Nekontroliuojamas šuo yra nelaimingas šuo. O nelaimingi šunys kandžiojasi, supranti?

– Jei jau taip sakai, Tedi. Klausyk, norėčiau pasikalbėti su keliomis tavo mergaitėmis. Ieškome vieno blogiuko. Jis galėjo čia užsukti paišdykauti.

– *Sure*, su kuo norėtum pasikalbėti?

– Ar Sandra yra?

– Sandra tuoj pasirodys. Ar tikrai nenori nieko daugiau? Išskyrus pokalbį, turiu omeny.

– Ne, ačiū, Tedi. Mes būsime „Paladiume". Gal paprašytum, kad Sandra ten užsuktų?

Prie „Paladiumo" stovėjo durininkas ir rėkavo nešvankybes, drąsindamas lankytojus užeiti. Pamatęs Endrių jis visas nušvito. Juodu persimetė keliais žodžiais, ir abu policininkai buvo praleisti per bilietų kontrolę. Siauri laiptai leidosi į rūsį, kur blausiai apšviestame striptizo klube prie staliukų sėdėjo keletas vyrų, laukiančių kito pasirodymo. Endrius su Hariu susirado staliuką šiek tiek tolėliau.

– Regis, čia visi tave pažįsta? – paklausė Haris.

– Visi, kuriems reikia mane pažinoti. Ir kuriuos man reikia pažinoti. Juk ir Osle tikriausiai egzistuoja tokia keistoka simbiozė tarp policijos ir nusikaltėlių pasaulio, ar ne?

– Žinoma. Bet atrodo, kad tavo santykiai su informatoriais kur kas šiltesni nei mūsų.

Endrius nusijuokė.

– Tikriausiai jaučiu tam tikrą prieraišumą. Jei nebūčiau policininkas, gal pats sukčiausi šiame versle, kas žino?

Ant laiptų sušmėžavo juodas mini sijonėlis ir smailūs aukštakulniai. Iš po trumpų juodų garbanų skverbėsi sunkus, stiklinis žvilgsnis. Merginai priėjus prie stalelio, Endrius stumtelėjo kėdę.

– Sandra, tai Haris Houlis.

– Tikrai? – pakomentavo ji ir kreivai nusišypsojo plačiomis, raudonai išdažytomis lūpomis. Trūko vieno iltinio dantie. Haris paspaudė šaltą lyg numirėlio ranką. Kažkur jau buvo ją matęs. Galbūt Darlinghursto prospekte kurį nors vakarą? Gal ji buvo kitaip pasidažiusi arba kitaip apsirengusi?

– Na, tai kas atsitiko? Ar gaudai kokius nors niekšus, Kensingtonai?

– Mes ieškome vieno konkretaus niekšo, Sandra. Jam patinka smaugti merginas. Rankomis. Ar ką nors primena?

– Primena? Gal kokius penkiasdešimt procentų mūsų klientų. Ar jis ką nors nužudė?

– Tikriausiai tik tas, kurios galėjo jį atpažinti, – tarė Haris. – Ar esi mačiusi šį vaikiną? – jis atkišo Evanso Vaito nuotrauką.

– Ne, – atsakė ji net nepažvelgusi į nuotrauką ir pasisuko į Endrių. – Kas šitas tipas, kurį atsitempei su savimi, Kensingtonai?

– Jis iš Norvegijos, – atsakė Endrius. – Jis policininkas, o jo sesuo dirbo „Olberyje". Praėjusią savaitę ji buvo išprievartauta ir nužudyta. 23 metų. Haris pasiėmė atostogas ir atvyko čia, kad surastų žmogų, kuris tai padarė.

– Užjaučiu, – tarė Sandra ir žvilgtelėjo į nuotrauką. – Taip, – patvirtino ji.

Haris sujudo.

– Ką turi omeny?

– Turiu omeny, kad taip. Esu jį mačiusi.

– Ar buvai... su juo susitikus?

– Ne, bet jis keletą kartų lankėsi Darlinghursto prospekte. Neturiu supratimo, ką jis čia veikė, bet jo veidas matytas. Galiu šiek tiek paklausinėti.

– Labai tau ačiū... Sandra, – padėkojo Haris.

Ji plačiai nusišypsojo.

– Man reikia į darbą, vaikinai. Iki pasimatymo, manau.

Ir mergina nudrožė iš kur atėjusi.

– *Yes!* – tarė Haris.

– *Yes?* Tik todėl, kad kažkas matė vaikiną Kings Krose? Niekam neuždrausta pasirodyti Darlinghursto prospekte. Dulkinti prostitučių taip pat, jeigu jis tai darė. Na, bent jau nelabai uždrausta.

– Nejau nejauti, Endriau? Sidnėjuje gyvena keturi milijonai žmonių, o ji matė kaip tik tą asmenį, kurio ieškome. Žinoma, tai nieko neįrodo, bet tai juk ženklas, ar ne? Negi nejauti, kad darosi vis šilčiau?

Muzika pritilo, šviesos prigeso. Įstaigos lankytojai sužiuro į sceną.

– Tu visiškai tikras dėl to Evanso Vaito, ar ne?

Haris linktelėjo.

– Kiekviena mano kūno ląstelė sako, kad tai buvo Evansas Vaitas. Nuojauta kužda, kad tai jis.

– Nuojauta?

– Intuicija nėra tik žaidimas, kai apie tai pagalvoji, Endriau.

– Galvoju apie tai dabar, Hari. Ir neturiu jokios nuojautos. Būk toks malonus, paaiškink, kaip ta tavo nuojauta veikia?

– Na... – pradėjo Haris ir dirstelėjo į Endrių, norėdamas įsitikinti, ar tas nejuokauja.

Endrius žvelgė į jį su tikro susižavėjimo išraiška.

– Intuicija tėra visų žmogaus patirčių suma. Aš ją suprantu kaip viską, ką išgyvenai, viską, ką žinai, manai, kad žinai, ir nežinai, kad žinai, jei tai glūdi giliai pasąmonėje. Paprastai miegančio padaro nepastebi, jis tiesiog ten, pučia sau į akį ir sugeria tai, kas nauja, ar ne? Bet retkarčiais jis sumirksi, pasirąžo ir pasako tau: ei, jau mačiau tai anksčiau. Ir parodo kokio nors daikto vietą tame paveiksle.

– Puiku, Houli. Bet ar tu tikras, kad tas miegantis padaras mato visas paveikslo detales? Tai, ką matai, gali priklausyti nuo to, kur stovi ir iš kur žiūri.

– Ką nori pasakyti?

– Paimkim dangų. Dangus, kurį matai čia, Australijoje, yra toks pats, kokį matai Norvegijoje. Bet kadangi esi kitame

Žemės pusrutulyje, tai, palyginti su savo įprastine padėtimi, tu stovi aukštyn kojomis, ar ne taip? Taigi matai dangų aukštyn kojomis. Jei nežinai, kad stovi aukštyn kojomis, susipainioji ir pradedi daryti klaidas.

Haris pažiūrėjo į Endrių.

– Tai sakai – aukštyn kojomis?

– Taigi, – Endrius išpūtė cigaro dūmą.

– Mokykloje mokėmės, kad žvaigždės, kurias matote jūs, yra visai kitos nei tos, kurias matome mes. Jei esi Australijoje, Žemės rutulys uždengia tas žvaigždes, kurias mes matome Norvegijoje.

– Na, gerai, – nė kiek nesutriko Endrius. – Šiaip ar taip, tai tėra klausimas, iš kur žmogus stebi objektą. Esmė ta, kad viskas reliatyvu, ar ne taip? Ir kaip tik dėl to viskas yra taip velniškai sudėtinga.

Nuo scenos atsklido šnypštimas ir balti dūmai. Po akimirkos jie nusidažė raudonai, o iš garsiakalbių pasigirdo smuiko garsai. Iš dūmų uždangos į sceną žengė moteris paprasta suknele ir vyras su kelnėmis ir baltais marškiniais.

Haris jau buvo šią muziką girdėjęs. Ji visą kelią iš Londono zvimbė lėktuve kaimyno ausinėse. Bet tik dabar jis suprato žodžius. Moteris dainavo, kad vyras pavadino ją raudona rože, o ji nežinanti kodėl.

Mergaitiškas balselis kontrastavo su žemu, niūroku vyro balsu:

Then I kissed her good-bye,
Said all beauty must die,
I bent down and planted a rose between her teeth...[*]

Haris sapnavo žvaigždes ir geltonai rudas gyvates, kai jį pažadino beldimas į viešbučio kambario duris. Vieną minutę jis

[*] Tada pabučiavau ją atsisveikindamas,
Pasakiau, kad grožis nuvys,
Pasilenkiau ir įspraudžiau rožę jai tarp dantų... (Angl.)

pagulėjo ramiai, bandydamas suvokti savo dabartinę būseną. Vėl pradėjo lyti, ir lietvamzdžiai už lango šniokštė. Jis atsikėlė, nuogas atidarė duris, tikėdamasis, kad ji pamatys jo beprasidedančią erekciją. Birgita nustebusi nusijuokė ir puolė jam į glėbį. Jos plaukai buvo šlaput šlaputėliai.

– Regis, sakei – trečią valandą, – tarė Haris, vaizduodamas įsižeidusį.

– Klientai nenorėjo išeiti, – paaiškino ji keldama savo galvą prie jo.

– Aš esu visiškai, nevaldomai ir neapsakomai tave įsimylėjęs, – sušnabždėjo jis, laikydamas jos galvą tarp delnų.

– Žinau, – tarė ji rimtai ir sugriebė jo didžiulę varpą savo šlapia, šalta ranka. – Ei, ar tai dėl manęs?

*

Haris stovėjo prie lango, gėrė apelsinų sultis iš mini baro ir tyrinėjo žvaigždes. Debesys vėl nuplaukė ir kažkas šakute subadė aksominį dangų, kad pro skylutes galėtų skverbtis dieviška šviesa.

– Ką tu manai apie transvestitus? – paklausė Birgita iš lovos.

– Turi omeny, ką manau apie Otą?

– Taip pat ir apie jį.

Haris susimąstė. Paskui sukikeno.

– Manau, man patinka jo arogantiškas stilius. Nuleisti vokai, nepasitenkinimo išraiška veide. Tas viso pasaulio nuovargis. Kaip tai pavadinti? Tai lyg melancholiškas kabaretas, kuriame jis flirtuoja su visais. Paviršutiniškas flirtas tam, kad pasišaipytum iš savęs.

– Ir tau tai patinka?

– Man patinka tas „man ant visko nusispjauti“ požiūris. Ir tai, kad jis atstovauja tam, ko dauguma nekenčia.

– Ir ko gi ta dauguma nekenčia?

– Silpnumo. Pažeidžiamumo. Australai giriasi, kad jie liberali tauta. Galbūt jie ir tokie. Bet, kaip suprantu, jų idealas yra sąžiningas, paprastas ir sunkiai dirbantis tautietis, turintis gerą humoro jausmą ir šiek tiek patriotizmo.

– *True blue.*[*]

– Kaip?

– Jie tai vadina *true blue.* Arba *dinkum*[**]. Tai reiškia, kad kažkas yra tikras, padorus.

– O už malonaus padorumo fasado lengva paslėpti krūvas mėšlo. Otas, kita vertus, su visais savo keistais apdarais, reprezentuojantis pagundas, iliuziją ir netikrumą, sukrečia mane kaip pats tikriausias iš tų, kuriuos čia sutikau. Nuogas, pažeidžiamas ir tikras.

– Jei paklaustum manęs, Hari Houli, tai skamba labai politiškai korektiškai, panašiai kaip „gėjus – geriausias žmogaus draugas", – paerzino Birgita.

– Bet juk užčiuopiau esmę, ar ne?

Jis gulėjo ant lovos, žiūrėjo į Birgitą ir mirksėjo savo nekaltomis mėlynomis akimis.

– Koks aš laimingas, kad nenoriu tavęs dar kartą, panele. Turiu omeny, mums rytoj anksti keltis.

– Tu tai sakai tik tam, kad mane užvestum, – atkirto Birgita, ir jie vėl puolė vienas kitam į glėbį.

8.

Maloni prostitutė, keistas danas ir kriketas

Haris rado Sandrą priešais „Dez Go-Go". Ji stovėjo ant šaligatvio ir apžiūrinėjo savo mažą Kings Kroso karalystę. Kojos

[*] Tikras australas. (Australiškas žargonas.)

[**] Tikras. (Australiškas žargonas.)

buvo pavargusios nuo balansavimo ant aukštakulnių, rankos sukryžiuotos, ji tarp pirštų laikė cigaretę ir žvelgė tuo miegančiosios gražuolės žvilgsniu, kuris ir kvietė, ir stūmė nuo savęs. Trumpai tariant, ji atrodė taip, kaip atrodo prostitutės bet kuriame pasaulio kampelyje.

– Labas rytas, – pasisveikino Haris. Sandra dėbtelėjo į jį neatpažindama. – *Remember me?*[*]

Ji kilstelėjo lūpų kampučius aukštyn. Tai galėjo būti bandymas nusišypsoti.

– *Sure, love. Let's go.*[**]

– Aš Hūlė. Policininkas.

Sandra įsižiūrėjo į jį.

– Velnias, tikrai. Tokiu metu mano kontaktiniai lęšiai pradeda streikuoti. Tikriausiai nuo išmetamųjų dujų.

– Ar galiu pavaišinti kava? – mandagiai pasiteiravo Haris.

Ji patraukė pečiais.

– Nelabai čia kas bevyksta, tad manau, galiu darbą ir baigti.

Staiga striptizo klubo tarpduryje išdygo Tedis Mongabis, kramtydamas degtuką. Jis trumpai linktelėjo Hariui.

*

– Kaip į tai reaguoja jūsų tėvai? – paklausė Sandra, kai jiems atnešė kavą.

Jie sėdėjo ten, kur Haris paprastai pusryčiaudavo, bare „Bourbon & Beef", ir padavėjas buvo įsiminęs kasrytinį Hario užsakymą: Benedikto kiaušiniai, keptos bulvės ir kava *white flat*.

– *Excuse me?*[***]

– Tavo sesuo...

[*] Prisimeni mane? (Angl.)

[**] Žinoma, branguti. Eime. (Angl.)

[***] Atsiprašau? (Angl.)

– O, taip, žinoma, – kad laimėtų šiek tiek laiko, Haris kilstelėjo puodelį prie lūpų. – Na, reaguoja taip, kaip ir reikėtų tikėtis, dėkui, kad paklausei.

– Mes gyvename siaubingame pasaulyje.

Saulė Darlinghursto prospekte dar nebuvo nudažiusi stogų, bet dangus jau buvo žydras su kur ne kur pūpsančiais debesų kamuoliais. Atrodė kaip vaikų kambario tapetai. Bet tai negelbėjo, nes pasaulis buvo siaubingas.

– Pasikalbėjau su keliomis merginomis, – pradėjo Sandra. – Tas vaikinas iš nuotraukos vardu Evansas. Jis prekiauja amfetaminu ir LSD. Kai kurios iš merginų iš jo perka, bet jis nėra buvęs nei vienos jų klientas.

– Gal jam nereikia mokėti, kad patenkintų savo poreikius, – tarė Haris.

Sandra trumpai nusijuokė.

– Poreikis seksui yra viena, o poreikis pirkti seksą, visai kas kita. Daugumai tai kaip įprotis. Yra daug dalykų, kuriuos mes galime padaryti, ir kurių jūs negautumėte namie. Patikėk manim.

– Haris kilstelėjo galvą. Sandra žiūrėjo tiesiai į jį ir jos akių blizgesys akimirkai dingo.

Jis ja tikėjo.

– Ar patikrinai datas, apie kurias šnekėjome?

– Viena iš merginų sako, kad pirko iš jo LSD vakarą prieš randant tavo seserį.

Haris pastatė kavos puodelį ant stalo taip, kad jis net išsiliejo ir pasilenkė virš stalo. Išbėrė žodžius švelniai ir greitai:

– Ar galiu su ja pasikalbėti? Ar ji patikima?

Tarp Sandros plačių raudonų lūpų iltinio danties vietoje žiojėjo tamsus tarpas.

– Kaip jau sakiau, ji pirko LSD. LSD Australijoje uždraustas. Tu negali su ja pasikalbėti. O dėl antro klausimo – ar galima pasitikėti narkomanu? – ji patraukė pečiais. – Tik persakau tai, ką ji man sakė. Bet ji nelabai aiškiai suvokia, kuri diena – trečiadienis, o kuri – ketvirtadienis, sakykim taip.

*

Per rytinį susirinkimą tvyrojo dirgli nuotaika. Netgi ventiliatorius burzgė garsiau nei paprastai.

– *Sorry, Holy*. Mes atmetam Vaitą. Jokio motyvo, o jo mergina teigia, kad nužudymo metu jis buvo Nimbine, – tarė Vadkinsas.

Haris pakėlė balsą:

– Ar negirdit, ką jums sakau: Andželina Hačinson vartoja LSD ir dar dievai žino ką. Ji laukiasi, ir tikriausiai nuo Evanso Vaito. Jinai jo klauso, dėl Dievo meilės! Dievas ir Jėzus viename asmenyje! Ji pasakys bet ką. Mes kalbėjom su namo šeimininku, ir jis patvirtino, kad ta moteris nekentė Ingerės Holter ir turėjo tam priežastį. Norvegė bandė pavogti iš jos auksinę žąsį.

– Gal turėtume labiau pasidomėti ta ponia Hačinson, – tyliai pasiūlė Lebis. – Vis dėlto ji turėjo motyvą. Gali būti, kad tai jai reikia Vaito kaip alibi, o ne atvirkščiai.

– Juk Vaitas meluoja! Jį matė Sidnėjuje dieną prieš surandant Ingerę Holter, – Haris pakilo ir ėmė blaškytis pasitarimų kambaryje, žengdamas po du žingsnius pirmyn ir atgal, nes tiek ten tebuvo vietos.

– Jį matė prostitutė, vartojanti LSD, ir mes net nežinom, ar ji tai paliudytų, – pabrėžė Vadkinsas ir pasisuko į Jangą: – Ką sako oro linijos?

– Nimbino policininkai savo akimis matė Vaitą pagrindinėje miesto gatvėje trys dienos prieš nužudymą. Laikotarpiu nuo tada, kai jį matė, iki žmogžudystės Vaito nėra nei „Quantas“, nei „Ansett“ oro linijų keleivių sąrašuose.

– Tai dar nieko nereiškia, – sumurmėjo Lebis. – Jei prekiauji narkotikais, nekeliauji savo vardu. Be to, jis galėjo važiuoti traukiniu. Arba automobiliu, jei turėjo laiko.

Haris ėmė karščiuotis.

– Kartoju. Amerikiečių statistika teigia, kad septyniasdešimtyje procentų nužudymo bylų auka pažinojo žudiką. Ir vis dėlto mes susitelkėme į serijinio žudiko paiešką, nors visi žinome, kad galimybė jį pagauti yra tokia pati kaip laimėti loterijoje. Gal reikėtų pradėti nuo ten, kur daugiau šansų. Galų gale turime vaikiną, prie kurio veda nemažai netiesioginių įkalčių. Esmė ta, kad reikia jį papurtyti. Veikti, kol pėdsakai dar karšti. Atsivežkite jį čia ir tėkškit kaltinimą jam į veidą. Paspauskite, kad jis suklystų. Šiuo metu jis laiko mus ten, kur ir nori laikyti... – jis veltui ieškojo angliško atitikmens žodžiui „klampynė".

– Hm, – tarstelėjo Vadkinsas ir garsiai pasvarstė: – Žinoma, nekaip atrodys, jei paaiškės, kad nusikaltėlis sukiojosi mums prieš nosį, o mes to net nepastebėjome.

Tą pačią akimirką atsidarė durys ir įėjo Endrius.

– Sveiki, žmonės, atsiprašau, kad vėluoju. Bet kažkas juk turi užtikrinti gatvių saugumą. Kaip sekasi, bose? Jūs susiraukęs lyg Džeimisonas Valėjus.

Vadkinsas atsiduso.

– Sėdim ir mąstom, kaip paskirstyti išteklius. Kol kas atidėkime mintis apie serijinį žudiką ir nukreipkim jėgas į Evansą Vaitą. Arba Andželiną Hačinson. Hariui atrodo, kad jos alibi ne kažin ko vertas.

Endrius nusijuokė ir išsitraukė iš kišenės obuolį.

– Norėčiau pamatyti, kaip keturiasdešimt penkis kilogramus sverianti nėščia mergina išspaudžia gyvastį iš tvirtos skandinavės moteriškės. O paskui dar ją ir išdulkina.

– Tai tik prielaida, – sumurmėjo Vadkinsas.

– O dėl Evanso Vaito, tai galite jį pamiršti, – Endrius blizgino obuolį į rankovę.

– Tikrai?

– Pasišnekėjau su vienu savo informatorium. Nužudymo dieną jis buvo Nimbine. Norėjo nusipirkti porciją žolės, nes buvo girdėjęs apie nuostabiuosius Evanso Vaito produktus.

– Ir?

– Niekas jo neįspėjo, kad Vaitas namie neprekiauja, tad informatorius nuvyko pas jį, ir kažkoks pamišėlis su šratiniu šautuvu jį išvijo. Aš parodžiau jam nuotrauką. *Sorry*, bet nėra jokių abejonių, kad Evansas Vaitas nužudymo dieną buvo Nimbine.

Kambaryje stojo tyla. Girdėjosi tik ventiliatoriaus dūzgimas ir trekštelėjimas, kai Endrius atsikando didelį kąsnį obuolio.

– Atgal prie braižymo lentos, – tarė Vadkinsas.

*

Haris susitarė susitikti su Birgita prie Operos teatro ir prieš jai pradedant darbą išgerti po puodelį kavos. Jiems atėjus kavinė buvo uždaryta. Lapelis ant durų skelbė, kad tai kažkaip susiję su baleto spektakliu.

– Amžinai kas nors nutinka, – atsiduso Birgita.

Jie stovėjo prie turėklų ir žvelgė į Kiribilį kitame krante.

Pro šalį praplaukė aprūdijęs, bjauriai atrodantis laivas su rusiška vėliava, o tolėliau Džeksono Uoste buvo matyti pasvirusios baltos burės, iš pažiūros nejudančios.

– Ką darysi dabar?

– Nelabai čia ką bepadarysiu. Ingerės Holter karstas išsiunčiamas namo. Man šiandien skambino iš laidojimo biuro Osle ir paaiškino, kad ambasada suorganizavo pervežimą. Jie kalbėjo apie „palaikus". Profesinis lavono pavadinimas. Sakoma, kad mylimas vaikas turi daug vardų, bet, kad ir kaip būtų keista, numirėlis jų taip pat turi daug.

– Tai kada iškeliauji?

– Iškart, kai tik visi, su kuriais Ingerė Holter bendravo, bus išbraukti iš bylos. Rytoj pasikalbėsiu su Makormaku. Tikriausiai išvyksiu dar prieš savaitgalį. Jei nepaaiškės nieko konkretaus. Tai gali pavirsti į ilgą, varginantį procesą, bet mes susitarėme, kad ambasada mus informuos.

Ji linktelėjo. Šalia jų įsitaisė japonų turistų grupė, ir jų fotoaparatų zyzimas įsiliejo į japoniškos šnekos, kirų klykavimo ir motorinių valčių gausmo kakofoniją.

– Ar žinojai, kad žmogus, suprojektavęs Operos teatrą, viską metė ir pabėgo? – staiga paklausė Birgita. – Kai bangos aplink „The Sydney Opera House" buvo pačios aukščiausios, danų architektas Jornas Utsonas metė visą projektą ir protestuodamas pasitraukė.

– Taip, – atsakė Haris. – Mes apie tai kalbėjom, kai paskutinį kartą čia lankėmės.

– Tik įsivaizduok, pabėgti nuo to, ką pradėjai. Nuo kažko, kas, tikrai tikėjai, bus nuostabu. Nemanau, kad kada galėčiau taip pasielgti.

Jie nusprendė, kad Haris palydės Birgitą, užuot leidęs jai važiuoti į „Olberį" autobusu. Bet jie nelabai turėjo ką vienas kitam pasakyti, tad tylėdami žingsniavo Oksfordo gatve link Padingtono. Tolumoje sudundėjo griaustinis, ir Haris nustebęs pažvelgė į giedrą mėlyną dangų. Prie kampo stovėjo gerai atrodantis ir nepriekaištingai apsirengęs žilaplaukis vyras, ant krūtinės pasikabinęs lentelę su užrašu: „Slaptoji policija atėmė iš manęs darbą ir namus ir sugriovė man gyvenimą. Oficialiai jie neegzistuoja, neturi nei adreso, nei telefono numerio ir nėra įtraukti į valstybės biudžetą. Jie mano, kad jų negalima apkaltinti. Padėkite surasti nusikaltėlius ir nuteisti už jų nusikaltimus. Pasirašykite arba paaukokite." Jis laikė knygą, kurios puslapiai mirgėjo parašais.

Jiems einant pro muzikos įrašų parduotuvę Haris, pagautas impulso, stabtelėjo ir įėjo vidun. Už prekystalio prietemoje stovėjo vaikinas su akiniais nuo saulės. Haris paklausė, ar jie turi Niko Keivo įrašų.

– *Sure, he's Australian**, – atsakė vaikinas ir nusiėmė akinius. Ant kaktos buvo išsitatuiravęs erelį.

* Žinoma, jis australas. (Angl.)

– Duetas, kažkas apie *wild ros...* – pradėjo Haris.

– Taip, taip. Žinau, ką turi omeny. „Where the Wild Roses Grow"* iš „Murder Ballads"**. Šūdina daina. Šūdinas albumas. Verčiau nusipirk ką nors iš jo gerų įrašų.

Vaikinas vėl užsidėjo akinius ir pradingo už prekystalio.

Haris apstulbęs liko stovėti prietemoje.

– Kuo ta daina tokia ypatinga? – paklausė Birgita, jiems išėjus į gatvę.

– Niekuo, tiesą sakant, – Haris nusijuokė. Vaikinas iš parduotuvės jam pataisė nuotaiką. – Keivas ir ta dama dainuoja apie žmogžudystę. Skamba taip gražiai, lyg būtų meilės prisipažinimas. Bet tai tikrai šūdina daina, – jis vėl nusijuokė. – Manau, man pradeda patikti šis miestas.

Juodu ėjo toliau. Haris dairėsi. Jie, ko gero, buvo vienintelė mišri pora Oksfordo gatvėje. Birgita paėmė jį už rankos.

– Tau reikėtų pamatyti gėjų paradą per „Mardi Gras", – tarė ji. – Jie žygiuoja Oksfordo gatve. Sako, kad pernai čia buvo daugiau kaip pusė milijono žmonių iš viso pasaulio, atvykusių arba pažiūrėti, arba dalyvauti. Tai beprotiška.

Gėjų gatvė. Lesbiečių gatvė. Tik dabar Haris atkreipė dėmesį į vitrinose išstatytus drabužius. Lateksas. Oda. Aptemptos liemenėlės ir plonytės šilkinės kelnaitės. Užtrauktukai ir kniedės. Ekskliuzyvu, stilinga, tai ne tas prakaituotas, vulgarus Kings Kroso striptizo klube vyraujantis stilius.

– Man augant, netoliese gyveno gėjus, – ėmė pasakoti Haris. – Jam buvo apie keturiasdešimt. Gyveno vienas, ir visi kaimynai žinojo, jog jis gėjus. Žiemą apmėtydavome jį sniego gniūžtėmis ir pravardžiuodavome šikniumi. O paskui lėkdavome kaip akis išdegę, įsitikinę, kad jei jis kurį pagautų, tai išdulkintų per užpakalį. Bet jis niekada mūsų nesivijo, tik užsitraukdavo kepurę ant ausų ir droždavo namo. Vieną dieną

* Kur auga laukinės rožės. (Angl.)

** Žudiko baladės. (Angl.)

jis išsikraustė. Jis niekada man nieko blogo nepadarė, ir pats visada stebėjausi, kodėl jo taip nekenčiau.

– Žmonės bijo to, ko nepažįsta. Ir nekenčia to, ko bijo.

– Kokia tu protinga, – pakomentavo Haris, ir Birgita trinktelėjo jam į pilvą. Jis nukrito ant šaligatvio rėkdamas, o ji juokėsi ir maldavo nekelti scenos, tad jis atsistojo ir nusivijo ją Oksfordo gatve.

– Tikiuosi, jis atsikraustė čia, – pasakė Haris vėliau.

*

Haris atsisveikino su Birgita (jam kėlė nerimą, kad kiekvieną kartą ilgesniam ar trumpesniam laikui su ja išsiskyręs jaučia ilgesį) ir atsistojo į eilę autobusų stotelėje. Priešais jį stovėjo vaikinas su norvegiška vėliava ant kuprinės. Atvažiavus autobusui Haris susimąstė, ar verta išsiduoti.

Hariui padavus dvidešimties dolerių banknotą, autobuso vairuotojas sumaurojo.

– *So you didn't have a fifty, did ya?** – paklausė sarkastiškai.

– Jei turėčiau, tai ir duočiau, tu prakeiktas idiote, – atkirto Haris gryna norvegų kalba, nekaltai šypsodamasis, bet autobuso vairuotojui, regis, ne itin rūpėjo suprasti atsakymą, tad paduodamas grąžą nuožmiai dėbtelėjo į Harį.

Haris nusprendė patraukti tuo pačiu keliu, kuriuo Ingerė ėjo namo tą naktį, kai buvo nužudyta. Ne todėl, kad juo dar nebuvo ėjęs kas nors kitas – Lebis ir Jangas aplankė visus pakeliui esančius barus ir restoranus ir parodė Ingerės Holter nuotrauką. Bergždžiai, žinoma. Haris kvietė eiti ir Endrių, bet tas nepajudėjo iš vietos, sakydamas, kad tai tik brangaus laiko švaistymas ir verčiau jį praleisti įsitaisius prieš televizorių.

– Aš nejuokauju, Hari. Televizoriaus žiūrėjimas suteikia pasitikėjimo savimi. Kai pamatai, kokie buki paprastai būna

* Tai negalėjai surasti penkiasdešimtuko, ar ne? (Angl.)

žmonės, rodomi per televizorių, pradedi jaustis protingas. O moksliniai tyrimai rodo, kad žmonės, kurie jaučiasi protingi, dirba daug geriau už tuos, kurie jaučiasi kvaili.

Haris nelabai ką galėjo atsakyti į šią logiką, bet Endrius bent jau nurodė jam barą Bridž Roude, kur Haris galėtų perduoti linkėjimus šeimininkui.

– Vargu ar jis tau ką nors papasakos, bet gal padarys penkiasdešimties procentų nuolaidą kokakolai, – tarė Endrius ir linksmai nusišiepė.

Prie rotušės Haris išlipo iš autobuso ir nužingsniavo link Pirmonto. Žvelgė į aukštus pastatus ir tarp jų zujančius miestiečius, bet tai jam nieko nesakė apie tai, kaip Ingerė Holter praleido paskutinį savo vakarą. Žuvų turguje užsuko į kavinę ir užsisakė bandelę su lašiša ir kaparėliais. Pro langą matėsi tiltas per Blekvatlo įlanką į Glebą. Atviroje vietoje buvo pradėta statyti lauko scena, ir iš iškabintų plakatų Haris suprato, kad tai susiję su kitą savaitgalį švenčiama Australijos diena. Haris paprašė padavėjo kavos ir pradėjo grumtynes su *Sydney Morning Herald*, laikraščiu, į kurį būtų galima suvynioti visą žuvies krovinį ir kurį sudėtinga įveikti, net jeigu tenori peržvelgti vien paveikslėlius. Bet tems tik už valandos, o Haris norėjo pažiūrėti, kokie padarai išrėplioja į Glebą nusileidus tamsai.

*

„The Cricket" savininkas didžiavosi nacionalinio didvyrio Niko Ambroso marškinėliais, kuriuos tasai dėvėjo, kai 1980-ųjų pradžioje Australija per trejas atrenkamąsias kriketo rungtynes iš eilės įveikė Angliją. Jie kabėjo įrėminti po stiklu virš lošimo automato. Ant kitos sienos kabėjo dvi medinės lazdos ir kamuoliukas, kurie buvo panaudoti 1978 metais, kai Australija po ilgos pralaimėjimų serijos galiausiai įveikė Pakistaną. Po to, kai kažkas nuplėšė virš lauko durų kabėjusius stulpelius

iš rungtynių su Pietų Afrika, o viena Vilardui Stautonui priklausiusi kojos apsauga buvo perlaužta perpus, nes kažkokiam lankytojui niekaip nepavyko atlupti jos nuo sienos, šeimininkas suprato, jog savo lobius būtina prikalti vinimis.

Kai Haris įžengė pro duris ir pamatė kriketo lobių kolekciją ant sienų ir bare susirinkusius šio žaidimo aistruolius, pirma jam šovusi mintis buvo ta, kad jis turi pakeisti savo požiūrį į kriketą kaip į snobų žaidimą. Lankytojai anaiptol neatrodė išsipustę ir išsikvėpinę, taip neatrodė ir Barousas, stovintis už baro.

– *Evening**, – pasisveikino jis. Jo balsas sudžeržgė kaip atšipęs dalgis, braukiamas per girnas.

– *Tonic, no gin***, – užsisakė Haris ir liepė jam pasilikti grąžą iš dešimties dolerių banknoto.

– Per daug arbatpinigiams, per mažai kyšiui, – tarė Barousas ir pamojavo banknotu. – Ar tu policininkas?

– Ar man ant kaktos parašyta? – paklausė Haris nusivylusia veido išraiška.

– Na, kalbi kaip sumautas turistas. O šiaip – taip, – Barousas padėjo jam grąžą ir nusisuko.

– Aš Endriaus Kensingtono draugas, – prisistatė Haris.

Barousas žaibo greičiu atsisuko ir čiupo pinigus.

– Kodėl iškart nesakei? – sumurmėjo jis.

Barousas negalėjo prisiminti, kad būtų matęs ar girdėjęs Ingerę Holter, o tai, tiesą sakant, Haris ir taip žinojo, nes buvo apie tai kalbėjęs su Endrium, bet, kaip Oslo policijoje nuolatos kartodavo jo senasis mokytojas Simonsenas, pravarde Lumbago, „geriau paklausti per daug kartų nei per mažai".

Haris apsidairė.

– Ir ką gi čia turite? – paklausė jis.

* Labas vakaras. (Angl.)

** Tonikas be džino. (Angl.)

– Kebabą su graikiškomis salotomis, – atsakė Barousas. – Dienos patiekalas, septyni doleriai.

– Atsiprašau, neaiškiai suformulavau, – patikslino Haris. – Turiu omenyje – kokius žmones aptarnaujate? Kokią klientūrą?

– Manau, tai, ką tu pavadintum žemesniąja klase, – Barousas liūdnai šyptelėjo. Šypsena daug pasakė apie jo dabartinį gyvenimą ir apie tai, į ką pavirto svajonė padaryti iš šio baro kažką ypatingo.

– Ar tie vyrai – nuolatiniai lankytojai? – paklausė Haris, linktelėdamas į tamsų salės kampą, kur prie staliuko alų gėrė penki žmogėnai.

– Tikrai taip. Dauguma jų tokie. Mes nesame turistų lankoma vieta.

– Neprieštarausi, jei užduosiu jiems kelis klausimus? – pasiteiravo Haris.

Barousas dvejojo.

– Tie berneliai tikrai nėra mamyčiukai. Nežinau, kaip jie užsidirba alui, ir nė nemanau klausti. Bet jų darbas tikrai ne nuo devintos iki ketvirtos, sakykim taip.

– Juk niekam nepatinka, kai kaimynystėje išprievartaujama ir pasmaugiama niekuo dėta mergina, ar ne taip? Net ir tiems, kurie viena koja už įstatymo ribos, ar ne? Tai išgąsdina žmones ir nėra paranku verslui, kad ir kuo prekiautum, ar ne?

Barousas trynė ir blizgino stiklinę.

– Tavo vietoj būčiau atsargus.

Haris linktelėjo Barousui ir lėtai nužingsniavo prie staliuko kampe, taip, kad žmogėnams užtektų laiko jį apžiūrėti. Vienas iš jų pakilo dar jam nepriėjus. Sukryžiavo rankas ir pademonstravo ant išsipūtusio dilbio ištatuiruotą durklą.

– Šis kampas užimtas, blondine, – pratarė tokiu kimiu balsu, kad rodės, jog tai tik iš vamzdžio išsiveržęs oras.

– Turiu klausimą, – pradėjo Haris, bet užkimėlis jau purtė galvą. – Tik vieną. Ar kuris nors iš jūsų pažįsta šį vaikiną, Evansą Vaitą? – Haris iškėlė nuotrauką.

Iki tol du, atsisukę veidu į jį, sekė situaciją labiau nuobodžiaudami nei priešiškai. Paminėjus Vaitą jų susidomėjimas atgijo, ir Haris pastebėjo, kaip dviem sėdintiems į jį nugara vyrams ant tvirtų sprandų ėmė tvinkčioti kraujagyslės.

– Niekada apie tokį negirdėjom, – atsakė užkimėlis. – Šiuo metu mes aptarinėjame... asmeninius klausimus, pone. Gero vakaro.

– Tie klausimai juk ne apie prekybą medžiagomis, kurios pagal Australijos įstatymus laikomos nelegaliomis, ar ne? – paklausė Haris.

Ilga tyla. Jis pasirinko pavojingą taktiką. Įžūliai provokuoti galima tik tada, kai turi patikimą užnugarį arba šimtaprocentinę galimybę atsitraukti. Haris neturėjo nei vieno, nei kito. Jis tiesiog manė, jog pats laikas paspartinti įvykius.

Vienas iš tvirtasprandžių atsistojo. Atsuko savo bjaurų randuotą fasadą, o pats beveik siekė lubas. Žvilgantys ūsai pabrėžė rytietišką kilmę.

– Čingischanas! Malonu tave matyti. Maniau, kad tu miręs! – sušuko Haris, tiesdamas ranką.

Čingischanas pravėrė burną.

– Kas tu toks?

Džeržgiantis bosas nuskambėjo kaip mirties traškesys. Bet kuri *death-metal* grupė galėtų nužudyti, kad tik gautų tokį vokalistą.

– Aš policininkas ir nemanau...

– Vaje, – Čingischanas iš aukštybių žvelgė į Harį.

– *Pardon?*

– *The badge* – policijos ženklelį.

Haris suprato, kad šioje situacijoje nepakaks Oslo policijos išduotos plastikinės kortelės su dokumentine nuotrauka.

– Ar tau kas nors sakė, kad tavo balsas kaip „Sepulturos" dainininko, kuo jis vardu...

Haris įrėmė pirštą sau į pasmakrę ir vaidino įtemptai mąstantį. Prie jo jau artinosi užkimėlis. Haris bedė į jį pirštu.

– O tu esi Rodas Stiuartas, ar ne? Aha, taigi jūs čia sėdite ir planuojate antrąjį „Live Aid" koncertą ir...

Smūgis pataikė Hariui į dantis. Jis susvyravo, prispaudęs ranką prie burnos.

– Ar turiu suprasti, kad esu prastas komikas? – pasakė Haris ir pažiūrėjo sau į pirštus. Ten buvo kraujas, seilės ir kažkas minkšto ir balto, kas, kaip jis numanė, tegalėjo būti danties pulpa.

– Ar pulpa neturėtų būti raudona? Pulpa – tai minkštoji danties dalis, juk žinote? – paklausė jis Rodo, rodydamas pirštus.

Prieš pasilenkdamas atidžiau apžiūrėti minkštų baltų gabalėlių, Rodas atidžiai nužvelgė Harį.

– Tai danties kaulas iš po emalio, – paaiškino. – Senis dantistas, – tarstelėjo kitiems.

Tada atsitraukė per žingsnį atgal ir vožė dar kartą. Akimirką Hariui viskas aptemo, bet šviesai sugrįžus jis vis dar laikėsi ant kojų.

– Pažiūrėkim, ar surasi pulpą dabar, – smalsiai tarė Rodas.

Haris žinojo, kad tai kvaila. Visa jo patirtis ir sveikas protas bylojo, kad tai kvaila, jo skaudantis žandikaulis rėkte rėkė, kad tai kvaila, bet jo dešinioji ranka manė, kad tai nuostabi mintis, o tuo momentu sprendė ji. Ji smogė Rodui į pasmakrę taip, kad Haris išgirdo, kaip trakšteli Rodo žandikauliai prieš šiam žengiant du žingsnius atgal, o tai yra neišvengiama tobulo smūgio į žandikaulį pasekmė.

Toks smūgis persiduoda nuo žandikaulio iki smegenėlių, arba mažųjų smegenų (šis pavadinimas, Hario nuomone, šiuo atveju buvo tinkamesnis), o persiduodamas sukelia daugybę mažesnių reakcijų, taip pat, jei pasiseka, staigų sąmonės netekimą ir / arba ilgalaikius smegenų pažeidimus. Rodo atveju atrodė, kad jo smegenys neapsisprendžia, kurį iš variantų pasirinkti – sąmonės netekimą ar tik sutrenkimą.

Tačiau Čingischanas nelaukė, kol smegenys apsispręs. Jis griebė Harį už apykaklės, kilstelėjo jį į pečių aukštį ir nusviedė

lyg miltų maišą. Pora, kuri ką tik suvalgė dienos patiekalą už septynis dolerius, pašoko, gavusi daugiau nei užsisakė – Haris aukštielninkas triukšmingai nusileido ant jų stalelio. Dieve mano, galvojo Haris, pajutęs skausmą ir pamatęs besiartinantį Čingischaną, tikiuosi, kad tuoj apalpsiu.

Raktikaulis – tai trapus atsikišęs kaulas. Haris nusitaikė ir trenkė, bet Rodo smūgis tikriausiai buvo paveikęs jo regą, nes jis tik sumakalavo rankomis.

– *Smertzen!** – pažadėjo Čingischanas, iškeldamas rankas virš galvos.

Jam net nereikėjo kūjo. Smūgis pataikė Hariui į krūtinę ir akimirksniu paralyžiavo visas gyvybines sistemas. Taigi jis nei girdėjo, nei matė, kaip įžengė tamsiaodis vyras ir sugriebė kamuoliuką, kurį Australija naudojo rungtynėse prieš Pakistaną 1969 metais, – nedidelį kietą kaip akmuo daiktą, 160 gramų svorio ir 7,6 centimetro skersmens. Atvykėlis atsilošė atgal, šiek tiek palinko į šoną ir įsibėgėjęs užsimojo. Su didžiule jėga švystelėjo ranka horizontaliai, ne sulenkęs ją per alkūnę lyg žaisdamas beisbolą, ne virš galvos, bet ištiesęs ranką kaip žaisdamas kriketą – taip, kad kamuoliukas ne atsitrenktų į žemę ir nuriedėtų tolyn, bet skrietų tiesiai į taikinį.

Kitaip nei Rodo mažosios smegenys, Čingischano smegenėlės nedvejojo. Gavus smūgį į kaktą ties plaukų linija, jos iškart ištarė „labanakt". Čingischanas pradėjo kristi. Jis krito ir krito – lyg koks susprogdintas dangoraižis.

Likusieji trys tuoj pat pakilo nuo staliuko ir atrodė smarkiai įpykę.

Atvykėlis žengė pirmyn, rankas sudėjęs ties tarpkoju, kad apsisaugotų nuo galimo smūgio. Vienas iš vyrų jį puolė, o Haris, per miglą sugebėjęs atpažinti atvykėlį, atspėjo teisingai: tamsusis vyras loštelėjo atgal, žengė į priekį ir gerai nusitaikęs porą kartų vožtelėjo iš kairės, lyg būtų tiesiog matavęs atstumą,

* Skaudės (Vok.-turk.)

o tada dešine alkūne žiebė triuškinantį smūgį iš apačios. Laimė, salės gale buvo taip ankšta, kad vyrai negalėjo pulti visi vienu metu. Kritus pirmajam, puolė antrasis, šiek tiek atsargesnis, laikydamas rankas gynybinėje pozicijoje taip, jog buvo aišku, kad namie ant sienos turi pasikabinęs kokios nors spalvos kažkokių azijietiškų kovos menų diržą. Pirmoji bandomoji ataka neįveikė atvykėlio gynybos, o pabandžius privalomąjį karatė suktuką tamsiaodis jo išvengė. Spyris jo nekliudė.

Užtat greiti vienas po kito pasipylę smūgiai kaire–dešine–kaire nubloškė karatistą prie sienos. Tamsiaodis šoko jam iš paskos ir kaire vožė taip, kad karatisto galva loštelėjo atgal ir siaubingai pokštelėdama trenkėsi į mūrą. Vyras nuslinko žemyn lyg ant sienos išvemti maisto likučiai. Kriketo žaidėjas jam trinktelėjo dar kartelį, bet vargu ar tai buvo būtina.

Rodas sėdėjo ant kėdės ir sekė įvykius stiklinėmis akimis.

Pasigirdo spragtelėjimas: trečiasis vyras atlenkė peilį. Kai susikūprinęs ir išskėtęs rankas puolė tamsiaodį, Rodas apvėmė savo batus – akivaizdu, kad jam smegenų sutrenkimas, su malonumu konstatavo Haris.

Jį patį šiek tiek pykino, ypač pamačius, kad pirmasis vyras nuo sienos atplėšė medinę kriketo lazdą ir artinasi iš užnugario. Peilininkas stovėjo šalia Hario, bet nekreipė į jį dėmesio.

– Už tavęs, Endriau! – sušuko Haris, mesdamasis ant trečiojo vyro rankos, laikančios peilį.

Išgirdo duslų nusileidžiančios lazdos dunkstelėjimą ir vartomų kėdžių bei stalų bildesį, bet privalėjo susitelkti tik į peilininką, nes šis išsilaisvino iš jo gniaužtų ir dabar suko aplink jį ratus, teatrališkai mojuodamas rankomis ir pamišėliškai šypsodamasis.

Neatitraukdamas akių nuo peilininko, Haris grabaliojo stalą už savęs, ieškodamas ko nors, ką galėtų panaudoti. Jam už nugaros, prie baro, vis dar girdėjosi į darbą paleistos kriketo lazdos dunksėjimas.

Peilininkas nusijuokė ir prisiartino, mėtydamas peilį iš dešinės rankos į kairę ir atgal.

Haris šoktelėjo pirmyn, dūrė ir atsitraukė. Peilininko ranka nusviro, o peilis bumbtelėjo ant grindų. Vyras nustebęs pažvelgė į petyje styrantį kebabo iešmą, ant kurio dar buvo likęs gabalėlis pievagrybio. Pataikiau arba į raumenį, arba į nervą, galvojo Haris smogdamas.

Viskas, ką jis jautė, tai kad trenkė į kažką kieto, tačiau jo ranka nuvilnijo skausmo banga. Peilininkas žengė žingsnį atgal, žiūrėdamas į Harį sopulingu žvilgsniu. Iš nosies tekėjo plona tamsaus kraujo srovelė. Haris spaudė savo dešinę ranką. Pakėlė kumštį smogti dar kartą, bet apsigalvojo.

– Muštis taip skausminga. Negi negali pasiduoti? – paklausė jis.

Peilininkas linktelėjo ir klestelėjo šalia Rodo, kuris vis dar laikė galvą suspaudęs tarp kelių.

Atsisukęs Haris pamatė Barousą, nutaikiusį ginklą į pirmąjį Endriaus priešininką, o pats Endrius be gyvybės ženklų gulėjo tarp išvartytų stalų. Kai kurie lankytojai pasišalino, kai kurie stovėjo ir smalsiai stebėjo, kas vyksta, bet dauguma tebesėdėjo prie baro ir spoksojo į televizorių. Buvo transliuojamos kriketo rungtynės tarp Anglijos ir Australijos.

*

Atvykus greitajai pagalbai ir surinkus sužeistuosius, Haris pasirūpino, kad Endrius būtų išvežtas pirmas. Jį išnešė neštuvais, o Haris ėjo šalia. Endrius vis dar kraujavo iš ausies ir sunkiai švokštė kvėpuodamas, bet bent jau atgavo sąmonę.

– Nežinojau, kad žaidi kriketą, Endriau. Puikus metimas, bet ar reikėjo taip stipriai?

– Tu teisus, aš visiškai neįvertinau situacijos. Tu puikiai viską kontroliavai.

– Ne, – atsakė Haris. – Būsiu sąžiningas ir prisipažinsiu, kad tikrai taip nebuvo.

– Gerai, – tarė Endrius. – Būsiu sąžiningas ir prisipažinsiu, kad man velniškai skauda galvą ir aš gailiuosi, kad apskritai vėliausi į šį reikalą. Būtų sąžiningiau, jei vietoj manęs čia gulėtum tu. Ir aš tikrai taip manau.

Greitosios pagalbos automobilis atvažiavo ir išvažiavo, ir galiausiai bare teliko Haris su Barousu.

– Tikiuosi, kad nesugadinome pernelyg daug inventoriaus, – atsiprašė Haris.

– Ne, nebuvo taip jau blogai. Šiaip ar taip, mano klientams retkarčiais patinka gyvos pramogos... Bet nuo dabar tau reikia pradėti žvalgytis per petį. Apie visa tai išgirdęs šitų vaikinų bosas nebus labai patenkintas, – patarė Barousas.

– Tikrai? – sukluso Haris. Nujautė, kad Barousas nori jam kažką pasakyti. – O kas tas bosas?

– Aš nieko nesakiau, bet vaikinas nuotraukoje, kuria tu mojuoji, ganėtinai į jį panašus.

Haris lėtai linktelėjo.

– Na, tada verčiau pasisaugosiu. Ir apsiginkluosiu. Nieko prieš, jei pasiimsiu atsarginį iešmą?

9.

Du ekshibicionistai, girtuoklis, gėjus ir juodoji gyvatė

Kings Krose Haris susirado dantų gydytoją, ir šis vos į jį pažvelgęs iš karto pareiškė, kad prisieis šiek tiek padirbėti, kol atstatys per patį vidurį nudaužtą priekinį dantį. Jis uždėjo laikiną plombą ir paėmė honorarą, o Hariui teliko tikėtis, jog Oslo policijos viršininkas bus toks maloningas ir pinigus grąžins.

Policijoje jam pranešė, kad kriketo lazda sulaužė Endriui tris šonkaulius ir sutrenkė smegenis. Ir kad vargu ar per artimiausią savaitę jis pakils iš lovos.

Po priešpiečių Haris paprašė Lebio kartu su juo aplankyti keletą asmenų ligoninėje. Abu nuvažiavo į Šv. Stepono ligoninę, ten turėjo užsiregistruoti lankytojų žurnale – didelėje sunkioje knygoje, gulinčioje priešais dar sunkesnę vienuolę, sukryžiuotomis rankomis sėdinčią už langelio. Haris bandė paklausti, kur jiems eiti toliau, bet ji tik purtė galvą ir rodė pirštu.

– Ji nekalba angliškai, – paaiškino Lebis.

Juodu įžengė į registratūrą, kur jaunas besišypsantis vaikinas greitai suvedė vardus į kompiuterį, pasakė jiems palatos numerį ir paaiškino, kur eiti.

– Nuo viduramžių iki kompiuterių amžiaus per dešimt sekundžių, – šnipštelėjo Haris.

Jie persimetė keliais žodžiais su geltonai ir mėlynai išmargintu Endriumi, bet šis buvo prastos nuotaikos ir jau po penkių minučių liepė jiems dingti. Vienu aukštu aukščiau rado peilininką, gulintį vienvietėje palatoje. Vyras tysojo lovoje sutvarstyta ranka ir ištinusiu veidu ir žvelgė į Harį tuo pačiu sopulingu žvilgsniu kaip ir praeitą vakarą.

– Ko nori, prakeiktas fare? – paklausė jis.

Haris atsisėdo ant kėdės prie lovos.

– Noriu žinoti, ar Evansas Vaitas įsakė nužudyti Ingerę Holter, kam įsakė ir kodėl.

Vyras pabandė nusijuokti, tačiau tik užsikosėjo.

– Nė nenutuokiu, ką čia mali, fare, ir manau, kad ir pats nenutuoki.

– Kaip petys? – paklausė Haris.

Atrodė, kad vyro akys tuoj iššoks iš akiduobių.

– Tik pamėgink...

Haris iš kišenės išsitraukė iešmą. Vyrui ant kaktos išryškėjo mėlyna kraujagyslė.

– Tu juk nerimtai, sumautas fare.

Haris nieko neatsakė.

– Jūs išsikraustėt iš proto! Juk nemanot, kad taip paprastai išsisuksit! Jei jums išėjus man ant kūno liks bent žymelė, visi sužinos, kad tai jūsų darbas, prakeikti kiaulės! – vyro balsas perėjo į falcetą.

Haris pridėjo pirštą prie lūpų.

– Šš, būk toks malonus. Ar matai tą stambų pliką vaikiną prie durų? Gal sunku įžvelgti panašumą, bet jis to vyruko, kuriam vakar sutrenkėt galvą, pusbrolis. Jis paprašė, kad leisčiau jam ateiti kartu. Jo darbas – užklijuoti tau burną ir tvirtai laikyti, kol nuimsiu tvarsčius ir įkišiu šį gražuolį į vietą, kur neliks jokios žymės. Nes ten jau ir taip skylė, ar ne?

Jis atsargiai suspaudė peilininkui dešinį petį. Vyro akyse pasirodė ašaros, o krūtinė pašėlusiai kilnojosi. Žvilgsnis šokinėjo nuo Hario prie Lebio ir atgal. Žmogaus prigimtis yra gūdi laukinė giria, bet, peilininkui pravėrus burną, Hariui pasirodė, kad toje girioje jis mato proskyną. Peilininkas, be abejonių, kalbėjo tiesą.

– Negalite padaryti nieko, ko Evansas Vaitas nepadarytų man dešimt kartų blogiau, jei sužinotų, kad jį išdaviau. Ir jūs, ir aš žinome, kad net jei ir turėčiau ką papasakoti, laikyčiau liežuvį už dantų. Tad verčiau pradėkit. Bet prieš tai leiskite pasakyti jums vieną dalyką: jūs klaidingame kelyje. Labai apsirinkate.

Haris pažvelgė į Lebį. Šis nežymiai papurtė galvą. Haris minutėlę pagalvojo, tada atsistojo ir padėjo iešmą ant stalelio prie lovos.

– Linkim pasveikti, – atsisveikino Haris.

– *Hastala vista**, – atsakė vyras ir nusitaikė į jį rodomuoju pirštu.

* Iki pasimatymo. (Isp.)

*

Viešbučio registratūroje Hariui buvo palikta žinutė. Jis atpažino numerį ir tuojau pat atskambino iš savo kambario. Atsiliepė Jangas Sju.

– Dar kartą peržiūrime visus įrašus, – pasakė jis. – Ir tikriname šiek tiek atidžiau. Kai kurie nusižengimai po trejų metų iš registrų ištrinami. Toks jau įstatymas, mes negalime registruoti senų nusižengimų. Bet jei tai susiję su lytiniais nusikaltimais, na, tada... tarkim, kad turim juos susirašę labai neoficialiame atsarginiame faile. Taigi iškasiau kai ką įdomaus.

– Ir ką gi?

– Oficialūs Hanterio Robertsono, Ingerės Holter namo šeimininko, įrašai nepriekaištingi. Bet kai pasiknaisiojome giliau, atradome, kad jis buvo dukart baustas už ekshibicionizmą. Nepadorų ekshibicionizmą.

Haris pamėgino įsivaizduoti padorų ekshibicionizmą.

– Kiek nepadorų?

– Žaidė su savo lytiniais organais viešoje vietoje. Tai, žinoma, nieko nesako, bet yra ir šis tas daugiau. Lebis nuvažiavo pas jį, bet namie nieko nebuvo, išskyrus piktą šunėką, skalijantį už durų. Tačiau, jam ten bestovint, pasirodė kaimynas. Atrodo, jis susitaręs su Robertsonu, kad kiekvieną trečiadienio vakarą išleis ir įleis šunį, ir jis turi raktą. Taigi Lebis, žinoma, paklausė, ar jis atrakino duris ir išleido šunį trečiadienio vakarą, prieš surandant Ingerės Holter kūną. Taip ir buvo.

– Ir kas iš to?

– Anot Robertsono parodymų, naktį prieš surandant Ingerės kūną jis visą laiką buvo namie. Maniau, kad norėsi iškart apie tai sužinoti.

Haris pajuto greitėjant pulsą.

– Ką ketinate daryti?

– Policijos automobilis paims jį anksti ryte, kol jis dar nebus išėjęs į darbą.

– Hm. Kur buvo įvykdyti tie pasibaisėtini nusižengimai?

– Pažiūrėkim. Manau, tai buvo parke. Štai. Čia rašoma – Žaliajame parke. Tai mažas...

– Žinau tą parką, – Haris greitai mąstė. – Atrodo, tas parkas turi nuolatinių lankytojų. Gal jie ką nors žinos.

Hariui buvo pateikti visi duomenys apie nepadorų ekshibicionizmą, ir jis susirašė juos į mažą juodą „Sparebanken Nor“ užrašų knygelę. Tokią tėvas jam kasmet dovanodavo per Kalėdas.

– Tiesiog iš smalsumo, Jangai. Kas yra padorus ekshibicionizmas?

– Būti aštuoniolikos, apsvaigusiam ir rodyti pasturgalį patruliuojantiems policininkams per Nepriklausomybės dieną Norvegijoje.

Haris taip sutriko, kad nebegalėjo pratarti nė žodžio.

Jangas kikeno kitame laido gale.

– Kaip?.. – pradėjo Haris.

– Neįtikėtina, ką gali padaryti, turėdamas porą slaptažodžių ir kolegą daną gretimame kabinete, – Jangas jau kvatojo iš visos širdies.

Haris pajuto, kad pradeda kaisti.

– Tikiuosi, neįsižeidei, – Jango balsas staiga nuskambėjo taip, lyg jis būtų supratęs, jog nuėjo per toli. – Aš niekam nepasakojau.

Jis atrodė toks nusiminęs, kad Haris nesugebėjo pykti.

– Viena iš patruliavusių policininkų buvo moteris, – tarė Haris. – Vėliau ji man pasakė komplimentą dėl mano stangraus užpakalio.

Jangas su palengvėjimu nusijuokė.

*

Minėto parko šviesos jutikliai įvertino, jog jau pakankamai tamsu, ir Hariui einant prie suolelio įsižiebė žibintai. Jis patraukė tiesiai prie ten sėdinčio žilaplaukio vyro.

– Labas vakaras.

Ant krūtinės nuleista galva šiek tiek pakilo, dvi rudos akys pažvelgė į Harį ar, tiksliau sakant, kiaurai Harį ir susifokusavo į kažkokį labai tolimą tašką.

– Cigę? – paklausė žilaplaukis gergždžiančiu balsu.

– Atsiprašau?

– Cigę, cigę, – pakartojo jis, mojuodamas dviem pirštais.

– A, cigaretę. Tu nori cigaretės?

– Taip, cigę.

Haris ištraukė iš pakelio dvi cigaretes ir vieną prisidegė pats. Kurį laiką jie sėdėjo ir mėgavosi dūmu. Sėdėjo mažame žaliame plotelyje vidury milijoninio miesto, ir vis dėlto Haris jautėsi, lyg sėdėtų nuošalioje apleistoje vietoje. Gal taip buvo dėl to, kad atėjus vakarui nematomi žiogai ėmė trinti savo kojeles, skleisdami elektrišką garsą? O gal toks bendras baltojo policininko ir tamsiaodžio čiabuvio plačiu svetimu veidu rūkymas panėšėjo į kažkokį ritualą?

– Gal nori pirkti mano striukę?

Haris apžiūrėjo vyro striukę, kuri saugojo nuo vėjo ir buvo pasiūta iš plonos raudonos ir juodos medžiagos.

– Aborigenų vėliava, – paaiškino vyras Hariui ir parodė striukės nugarą. – Mano pusbrolis tokias gamina.

Haris mandagiai atsisakė.

– Kuo tu vardu? – paklausė aborigenas. – Haris? Angliškas vardas. Mano vardas taip pat angliškas. Džozefas. Su d ir ž. Tiesą sakant, tai žydiškas vardas. Jėzaus tėvas, įkerti? Džozefas Valteris Rodrigesas. Genties vardas Ngardagha. N-gar-dag-ha.

– Praleidi daug laiko parke, Džozefai?

– Taip, daugybę.

Džozefas vėl žvelgė kažkur į tolį. Iš striukės kišenės jis išsitraukė didžiulį sulčių butelį, pasiūlė Hariui, gurkštelėjo pats ir kruopščiai užsuko dangtelį. Striukė atsilapojo, ir Haris pamatė tatuiruotes ant krūtinės. Virš didžiulio kryžiaus puikavosi užrašas „Džeris".

– Graži tatuiruotė, Džozefai. Ar galiu paklausti, kas tas Džeris?

– Džeris – mano sūnus. Mano sūnus. Jam ketveri, – Džozefas išskleidė pirštus, bandydamas suskaičiuoti iki keturių.

– Ketveri. Supratau. Kur Džeris dabar?

– Namie, – Džozefas mostelėjo ranka, rodydamas, kurioje pusėje namai. – Namie su savo motina.

– Paklausyk, Džozefai. Ieškau vieno žmogaus. Jis vardu Hanteris Robertsonas. Baltasis, gan žemo ūgio ir smarkiai praplikęs. Retsykiais apsilanko šiame parke. Retsykiais demonstruoja... save. Ar žinai, apie ką kalbu? Ar esi jį matęs?

– Taip, taip. Jis ateina, – pasakė Džozefas ir pasikasė nosį, lyg Haris kalbėtų apie įprastą kasdienį dalyką. – Tik palauk. Jis ateina.

Haris patraukė pečiais. Nebuvo tikras, kad Džozefo tvirtinimas galėtų būti reikšmingas, tačiau daugiau nelabai turėjo ko imtis, tad davė Džozefui dar vieną cigaretę. Jie sėdėjo ant suolelio, kol tamsa lėtai nusileido, sutirštėjo ir galiausiai tapo beveik apčiuopiama.

*

Netoliese mušė bažnyčios laikrodis. Haris prisidegė aštuntą cigaretę ir giliai įtraukė. Kai pastarąjį kartą buvo nusivedęs Sėsę į kiną, ji pasakė, kad jis turėtų mesti rūkyti. Tada jie žiūrėjo „Robiną Hudą – vagių princą" su blogiausia vaidyba, kokią jis buvo matęs nuo „Plano 9 iš kosmoso" laikų. Bet Sėsė nesiskundė, kad Kevino Kostnerio Robinas Hudas su Notingamo šerifu kalba su grynai amerikietišku akcentu. Apskritai Sėsė

labai mažai kuo skundėsi. Ji patenkinta suspigo, kai Kostneris išvarė visus iš Šervudo girios, ir šniurkščiojo, kai Marijana ir Robinas galiausiai surado vienas kitą.

Po filmo jie nuėjo į kavinę, ir Haris nupirko jai kakavos. Sėsė jam pasakojo, kaip puikiai jaučiasi naujajame bute Sognės centre, nors pora, gyvenanti toje pačioje laiptinėje, yra tikri bukagalviai. Ir dar ji norėjo, kad Haris mestų rūkyti. „Ernestas sako, kad tai pavojinga. Nuo to galima numirti."

„Kas tas Ernestas?" – paklausė Haris, bet ji tik kikeno. Paskui vėl surimtėjo: „Tau negalima rūkyti, Haraldai. Tau negalima numirti, ar supranti?" „Haraldą" ir „ar supranti" ji perėmė iš mamos.

Krikščioniškas vardas Haris buvo jo tėvo triumfas. Hario tėvas, Ulavas Hūlė, žmogus, kuris paprastai visur ir dėl visko nusileisdavo žmonai, primygtinai reikalavo, kad berniukas būtų pavadintas jo senelio, jūreivio ir tikriausiai visokeriopai šaunaus vyruko, garbei. Mama, jos žodžiais tariant, silpnumo akimirką pasidavė, dėl ko vėliau labai gailėjosi.

„Ar kada nors kas nors yra girdėjęs apie kokį nors Harį, kuris būtų ką nors nuveikęs?" – pasakė ji. (Kai tėvas norėdavo paerzinti, kartodavo šiuos jos žodžius, pabrėždamas „kada nors" ir „kas nors".)

Kaip ten bebūtų, mama vadino jį Haraldu, savo dėdės garbei, nors niekam kitam, be jos, tai nerūpėjo. O dabar, po mamos mirties, Haraldu jį pradėjo vadinti Sėsė. Tikriausiai taip bandė užpildyti likusią tuštumą. To Haris nežinojo – sesers galvoje dėjosi tiek daug keistų dalykų. Štai ir tąsyk ašarotomis akimis ir grietinėle ištepliotu nosies galiuku ji šypsojosi, kai jis pažadėjo mesti rūkyti – jei ne iškart, tai bent jau su laiku.

Dabar jis sėdėjo ir įsivaizdavo tabako dūmą, besirangantį jo kūne lyg didžiulė gyvatė. Bubura.

Džozefas krūptelėjo. Buvo užsnūdęs.

– Mano protėviai buvo varnažmogiai – *crow people*, – prabilo jis be jokios įžangos ir išsitiesė. – Jie galėjo skraidyti.

Atrodė, kad miegas jį prablaivė. Jis abiem rankomis pasitrynė veidą.

– Puikus dalykas – skraidyti. Ar turi dešimtinę?

Haris teturėjo dvidešimties dolerių banknotą.

– Tiks, – tarė Džozefas, pagriebdamas pinigą.

Kadangi tai tebuvo laikinas prašviesėjimas, Džozefo smegenis vėl aptemdė debesys ir jis vėl ėmė murmėti savo nesuprantama kalba, primenančia tą, kuria Endrius kalbėjosi su Tuvumba. Gal Endrius ją pavadino kreolų kalba? Paskui girtuoklio smakras vėl nusviro ant krūtinės.

*

Haris jau buvo nusprendęs surūkyti cigaretę ir keliauti, kai pasirodė Robertsonas. Haris beveik tikėjosi išvysti jį su paltu, kas, jo įsivaizdavimu, atitinka įprastinę ekshibicionistų aprangą, bet Robertsonas vilkėjo tik baltus marškinėlius trumpomis rankovėmis ir džinsus. Jis apsidairė į dešinę ir į kairę ir ėjo keistu šokčiojančiu žingsniu, lyg galvoje skambėtų kokia nors daina, prie kurios ritmo jis derintų žingsnius. Jis neatpažino Hario, iki kol neprisiartino prie suolelio, ir iš jo veido neatrodė, kad labai džiaugtųsi šiuo susitikimu.

– Labas vakaras, Robertsonai. Bandėme su jumis susisiekti. Sėskitės.

Robertsonas apsižvalgė ir ėmė trypčioti vietoje. Atrodė taip, lyg norėtų bėgti, bet galiausiai beviltiškai atsiduseęs atsisėdo.

– Papasakojau viską, ką žinau. Kodėl jūs prie manęs kabinėjatės?

– Nes išsiaiškinome, kad tu kabinėjiesi prie kitų.

– Kabinėjuosi prie kitų? Po velnių, aš prie nieko nesikabinėju!

Haris jį nužvelgė. Robertsonas nebuvo iš tų žmonių, kuriuos lengva pamėgti, bet net ir labiausiai – arba mažiausiai – norėdamas

Haris niekaip neįstengė įsivaizduoti, jog sėdi šalia serijinio žudiko. Šis faktas jį supykdė, kadangi tai reiškė, jog veltui švaisto laiką.

– Ar žinai, kiek merginų per tave negali užmigti? – paklausė Haris ir pamėgino į savo balsą sudėti tiek neapykantos, kiek tik įstengė. – Kiek iš jų nesugeba užmiršti ir visą gyvenimą gyvens, prisimindamos, kaip kažkoks ištvirkėlis vaizduotėje jas išprievartavo? Tu įsiskverbei į jų mintis, privertei pasijusti nesaugiai, bijoti vaikščioti tamsoje; tu jas pažeminai ir privertei jaustis išnaudotas.

Robertsonas neištvėrė nesusijuokęs.

– Ir tai viskas, pareigūne? O kaip tos, kurioms sugadinau lytinį gyvenimą? Arba tos, kurioms kilo nerimo problemų ir kurios visą gyvenimą turės gerti raminamuosius? Beje, manau, tavo kolega turėtų pasisaugoti. Tas, kuris sakė, kad galiu būti nuteistas šešeriems metams už bendrininkavimą, jei nepaklusiu ir jums, bjaurybės, neduosiu parodymų. Pasikalbėjau su savo advokatu, ir jis ketina apsvarstyti šį klausimą su jūsų viršininku, taip ir žinok. Taigi nebandyk vėl su manimi blefuoti.

– Gerai, Robertsonai, tai galima padaryti dviem būdais, – pasiūlė Haris, pastebėjęs, kad vaidinti piktąjį policininką jam sekasi kur kas prasčiau nei Endriui. – Arba tu man iškloji viską, ką žinai, arba...

– ...arba važiuosime į policijos nuovadą. Ačiū, tai jau girdėjau. Prašom – gabenk mane tenai, paskui atvyks mano advokatas ir po valandos mane ištrauks, o tu ir tavo kolega būsite apkaltinti asmens persekiojimu. *Be my guest!*[*]

– Aš ne visai tai turėjau omeny, – ramiai atsakė Haris. – Įsivaizdavau diskretiškesnį informacijos nutekėjimą, tokį, kurio neįmanoma atsekti, savaime suprantama. Kokiam nors naujienų ištroškusiam Sidnėjaus sekmadieniniam laikraščiui. Įsivaizduoji antraštes? „Ingerės Holter namo šeimininkas,

[*] Maloniai prašom! (Angl.)

nuotraukoje, anksčiau teistas už ekshibicionizmą, atsidūrė policijos akiratyje...“

– Teistas? Man tebuvo paskirta bauda! Keturiasdešimt dolerių! – Hanterio Robertsono balsas perėjo į falcetą.

– Žinau, Robertsonai. Tai tebuvo smulkus nusižengimas, – atitarė Haris su apsimestine užuojauta. – Toks smulkus, kad jį buvo galima nuslėpti nuo aplinkinių. Kaip apmaudu, kad ten, kur tu gyveni, žmonės skaito sekmadieninius laikraščius, ar ne? O darbe... O tavo tėvai? Ar jie moka skaityti?

Robertsonas susigūžė. Subliūško kaip pradurtas paplūdimio kamuolys. Taip sėdėdamas priminė sėdmaišį, ir Haris suprato, kad paminėdamas jo tėvus pataikė tiesiai į dešimtuką.

– Tu, bešir di niekše! – skausmingu balsu sušnypštė Robertsonas. – Ir iš kur atsiranda tokie kaip tu? – ir po trumpos pauzės: – Ką nori sužinoti?

– Visų pirma noriu sužinoti, kur tu buvai vakarą, prieš surandant Ingerės kūną.

– Jau pasakojau policijai, kad buvau namie vienas ir kad...

– Šis pokalbis baigtas. Tikiuosi, redakcija ras tinkamą nuotrauką.

Haris atsistojo.

– Gerai jau, gerai. Manęs nebuvo namie! – beveik rėkė Robertsonas. Jis atlošė galvą ir užsimerkė.

Haris vėl atsisėdo.

– Kai buvau studentas ir nuomojausi kambarį viename geriausių mieto rajonų, kitoje gatvės pusėje gyveno našlė, – pradėjo pasakoti Haris. – Kiekvieno penktadienio vakarą, septintą valandą, lygiai septintą, ji atitraukdavo užuolaidas. Gyvenau tame pačiame aukšte, tad jos svetainę mačiau kaip ant delno. Ypač penktadieniais, kai ji užžiebdavo didžiulį sietyną. Jei pamatytum ją bet kurią kitą savaitės dieną, ji atrodytų tiesiog žilstanti pagyvenusi ponia, su akiniais ir megztiniu. Tokias moteriškes paprastai sutinki tramvajuje arba eilėje vaistinėje. Bet penktadieniais, septintą valandą, kai prasidėdavo šou,

ji nebebūdavo niurgzli kosėjanti senutė su lazdele. Ji vilkėdavo šilkinį chalatėlį, išmargintą japoniškais raštais, ir avėdavo juodus aukštakulnius. Pusę aštuntos pas ją ateidavo vyras. Be penkiolikos aštuonios ji nusivilkdavo chalatą ir pasirodydavo su juodu korsetu. Aštuntą jau būdavo pusiau nusivilkusi korsetą ir gulėdavo ant gobelenu aptrauktos sofos. Pusę devintos lankytojas išeidavo, užuolaidos būdavo užtraukiamos, pasirodymas baigdavosi.

– Įdomu, – sarkastiškai pakomentavo Robertsonas.

– Įdomu tai, kad niekada nekilo jokio triukšmo. Gyvenant mano pusėje buvo neįmanoma išvengti reginio, ir tą pasirodymą turėjo stebėti daugybė mano kaimynų. Bet apie tai niekada nebuvo kalbama ir, kiek aš žinau, niekada nebuvo pasiskųsta policijai. Antras įdomus dalykas buvo pasirodymų reguliarumas. Iš pradžių maniau, kad tai gali būti susiję su partneriu ir jo galimybėmis. Gal jis dirba, gal yra vedęs ar panašiai. Bet greitai pastebėjau, kad našlė keičia partnerius, nekeisdama tvarkaraščio. Ir tada supratau – ji akivaizdžiai žino tai, ką žino kiekviena televizija: jei įpratinai publiką prie nuolatinės programos, labai nenaudinga keisti transliacijos laiką. O būtent publika ir buvo tas prieskonis, kurio jai trūko lytiniame gyvenime. Supranti?

– Suprantu, – atsakė Robertsonas.

– Žinoma, tai bereikalingas klausimas. Taigi, kam aš tau pasakoju šią istoriją? Mane paveikė tai, kad mūsų miegantis draugas Džozefas buvo toks tikras, jog tu čia šįvakar ateisi. Todėl pasitikslinau savo užrašų knygelėje, ir dauguma datų sutapo. Šiandien trečiadienis, Ingerė dingo trečiadienio vakarą, o abu kartus, kai buvai pagautas dėl ekshibicionizmo, tai irgi įvyko trečiadieniais. Taigi turi pastovų tvarkaraštį, ar ne?

Robertsonas neatsakė.

– Tai štai, mano kitas klausimas yra toks. Kodėl apie tave daugiau nebuvo pranešta? Juk nuo pastarojo karto praėjo beveik ketveri metai? O žmonėms paprastai nepatinka, kai parkuose gąsdinamos mažos mergaitės.

– Kas sakė, kad tai mažos mergaitės? – paprieštaravo Robertsonas. – Ir kas sakė, kad tai nepatinka?

Jei Haris būtų mokėjęs švilpti, būtų taip ir padaręs. Jis staiga prisiminė porą, kuri čia ginčijosi praeitą vakarą.

– Darai tai dėl vyrų, – beveik pats sau tarė Haris. – Netoliese besirenkantiems homoseksualams. Tai paaiškina, kodėl taip tylu. Ar tu taip pat turi nuolatinių žiūrovų?

Robertsonas patraukė pečiais.

– Jie ateina ir išeina. Bet jie tikrai žino, kada ir kur gali mane pamatyti.

– O kas tave įskundė?

– Tiesiog atsitiktinis praeivis. Dabar mes atsargesni.

– Vadinasi, jei norėčiau rasti liudytoją, kuris patvirtintų, kad buvai čia tą naktį, kai buvo nužudyta Ingerė?..

Robertsonas linktelėjo.

Jie sėdėjo tylėdami ir klausėsi silpno Džozefo knarkimo.

– Yra dar vienas keistas dalykas, – po minutėlės prabilo Haris. – Tai man sukosi kažkur galvoje, bet niekaip negalėjau suvokti, kol neišgirdau, kad tavo kaimynas kiekvieną trečiadienio vakarą vedžioja ir šeria tavo šunį.

Pora vyrų lėtai praėjo pro šalį ir sustojo nuošaliau nuo lempų šviesos.

– Taigi aš susidomėjau: kodėl jis šeria šunį, jeigu Ingerė grįžta iš „Olberio“ su maisto likučiais? Iš pradžių per daug nesigilinau manydamas, kad judu tikriausiai vienas su kitu nepasikalbėjot, kad maistas skirtas kitai dienai ar panašiai. Bet paskui prisiminiau tai, apie ką turėjau pagalvoti iš pat pradžių: kad tavo šuo neėda... eee... na, bent jau neturi teisės ėsti mėsos. Tai kam gi Ingerei tie maisto likučiai? Bare ji pasakė, kad jie skirti šuniui, o kam jai meluoti?

– To nežinau, – atsakė Robertsonas.

Haris pastebėjo, kad Robertsonas žvilgčioja į laikrodį. Tikriausiai netrukus turi prasidėti spektaklis.

– Paskutinis dalykas, Robertsonai. Ką žinai apie Evansą Vaitą?

Robertsonas atsisuko ir pažvelgė į Harį pavandenijusiomis žydromis akimis. Ar jose atsispindėjo baimės šešėlis?

– Labai mažai, – atsakė jis.

Haris pasidavė. Pažanga buvo labai menka. Jo viduje virė noras medžioti, surasti, pavyti ir suimti, bet toks scenarijus nusitęsė. Po kelių sumautų dienų jis jau tikriausiai bus išvykęs namo, bet, nors ir keista, ši mintis neprivertė jo pasijusti geriau.

– Apie liudytojus, – pratarė Robertsonas. – Būčiau labai dėkingas, jei tu ne...

– Aš negadinsiu tavo pasirodymo, Robertsonai. Žinau, kad tavo žiūrovai juos mėgsta, – Haris žvilgtelėjo į pakelį, išsitraukė vieną cigaretę, likusias įkišo Džozefui į striukės kišenę ir atsistojo eiti. – Man tikrai patikdavo kassavaitiniai našlės pasirodymai.

*

Kaip paprastai, „Olberis" buvo pilnutėlis. Visu garsu grojo „*It's raining man*"*, scenoje staipėsi trys vaikinai, pasipuošę batais iki kelių ir nelabai kuo daugiau, o publika ūžė ir dainavo drauge. Prieš eidamas į barą pas Birgitą Haris šiek tiek pastovėjo, stebėdamas pasirodymą.

– Kodėl nedainuoji drauge, *handsome*? – paklausė pažįstamas balsas.

Haris atsisuko. Otas šiandien nebuvo išsidabinęs. Vis dėlto rožiniai marškiniai, nežymiai padažytos blakstienos ir lūpos rodė, kad jis tebėra neabejingas savo išvaizdai.

– Atleisk, Otai, mano balsas ne kažin koks.

* Lietaus žmogus. (Angl.)

– Oi, jau tie skandinavai, visi vienodi. Negali atsipalaiduoti, kol neprisigeria tiek, kad apskritai pasidaro nebenaudingi... na, tu supratai, ką aš noriu pasakyti.

Primerktos Oto akys sukėlė Hariui šypseną.

– Neflirtuok su manimi, Otai. Aš beviltiškas.

– Beviltiškas heteroseksualas, ar ne?

Haris linktelėjo.

– Leisk bent jau pavaišinti tave gėrimu, *handsome*. Ką geri?

Otas užsakė greipfrutų sulčių Hariui ir „Kruvinąją Merę" sau. Jie susidaužė, ir Otas vienu gurkšniu išmaukė pusę taurės.

– Vienintelis dalykas, padedantis nuo meilės kančių, – tarė jis ir susivertė likučius, nusipurtė, užsisakė dar vieną ir įsistebeilijo į Harį. – Taigi tu niekada neužsiėmei seksu su vyru? Niekada nebandei to įsivaizduoti?

Haris sukinėjo rankose stiklinę.

– Žiūrint, ką turi omeny, kalbėdamas apie įsivaizdavimą. Aš tai pavadinčiau košmarais.

– Ai ai, na, matai, – Otas pagrūmojo smiliumi. – Tu sapne sau iškėlei klausimą. Negali apgauti pasąmonės, *handsome*. Matau iš tavo akių, kad tai turi. Klausimas tik toks – kada tai prasiverš.

– Niekada nelaukiau, kad kas nors ateitų ir manyje pažadintų homoseksualą, – sausai atkirto Haris. – Atsiprašau, bet aš tuo netikiu. Tą lemia prigimtis. Žmogus arba normalus, arba ne. Viskas, kas sakoma apie aplinką ir auklėjimą, yra gryniausios nesąmonės.

– Ką tu sakai, o aš visuomet maniau, kad mano motina ir sesuo kaltos dėl... – sušuko Otas ir teatrališkai trinktelėjo sau per kaktą.

Haris nekreipdamas dėmesio kalbėjo toliau:

– Mokslininkai tai žino, kadangi pastaraisiais metais turėjo galimybę atlikti daugiau tyrimų su homoseksualų smegenimis. Dėl ŽIV buvo ištirta daugiau lavonų, kurie tikrai buvo homoseksualių asmenų...

– Tai, be abejo, pozityviausia šios ligos pusė, – lakoniškai atitarė Otas ir siurbtelėjo per šiaudelį.

– Jie atrado, kad egzistuoja fiziniai skirtumai tarp heteroseksualų ir homoseksualų smegenų.

– Normaliųjų smegenys mažesnės, papasakok man ką nors, ko aš nežinau, *handsome*.

– Paradoksalu, bet mokslininkai mano, jog ta mažytė jungtis, ar kaip ji vadinasi, kuri padaro žmogų homoseksualiu, yra paveldima.

Otas pavartė akis.

– Ką tu sakai? Ar nemanai, kad homoseksualus asmuo gali dulkintis ir su moterimis, jei yra priverstas? Jei visuomenė to iš jo reikalauja? Jei jis neturi pasirinkimo? – paklausė Otas, nedviprasmiškai gestikuliuodamas. – Jei moteris sutinka būti surogatu, tai kodėl gi ne? Tai juk tas pats socialinis mechanizmas, kuris priverčia heteroseksualius vyrus kalėjime dulkintis vienas su kitu.

– Tai homoseksualai dulkinasi ir su moterimis? – susidomėjo Haris.

– Laimė, aš niekada nebuvau tame mentaliniame kalėjime, kuriame gyvena dauguma homoseksualų, aš kilęs iš menininkų šeimos ir dar būdamas dešimties nusprendžiau, jog esu homoseksualus. Ir nuo tada nemačiau nė vienos priežasties apsigalvoti. Tad man sunku įsivaizduoti, kas turėtų nutikti, kad aš išdulkinčiau moterį, lygiai taip pat, kaip tau turėtų būti sunku įsivaizduoti, kas turėtų nutikti, kad užšoktum ant kokio jauno vaikino. Žinoma, manau, kad tau būtų kur kas lengviau...

– Liaukis! – riktelėjo Haris. – Kas čia iš viso per diskusija?

– Tu klausinėji apie dalykus, kad patenkintum savo smalsumą, *handsome*, – Otas uždėjo Hariui ant rankos savąją. – Gal kurią dieną mes galėsime tą smalsumą patenkinti kitaip?

Haris pajuto, kad jam kaista ausys. Jis tyliai keikė šitą gėjų, kuris jį, suaugusį vyrą, privertė taip susinepatoginti, kad čia

sėdėdamas pasijuto lyg anglas po šešių valandų Ispanijos paplūdimyje.

– Surenkime neskoningas ir neapsakomai vulgarias lažybas, – tarė Otas linksmai žibančiomis akimis. – Lažinuosi iš šimto dolerių, kad ši tavo minkšta liekna ranka pačiupinės mano svarbiausias kūno dalis prieš tau sugrįžtant į Norvegiją. Ar išdrįsi priimti iššūkį?

Pamatęs Hario purpurinį veidą Otas susižavėjęs suplojo.

– Jeigu taip nori išleisti pinigus, aš nieko prieš, – atsakė Haris. – Bet, kaip suprantu, tave kankina meilės kančios, Otai? Ar neturėtum sėdėti namie ir galvoti apie kitus dalykus, užuot gundęs normalius vyrus?

Pasigailėjo tą pačią akimirką, kai tik tai pasakė. Paerzintas jis visada netinkamai reaguodavo.

Otas atitraukė ranką ir pažvelgė sužeistu žvilgsniu.

– Atsiprašau, aš tik šiaip plepu. Netyčia išsprūdo, – atsiprašė Haris.

Otas patraukė pečiais.

– Kas naujo byloje? – paklausė jis.

– Nieko, – atsakė Haris su palengvėjimu, kad tema pakeista. – Matyt, turėsime ieškoti ne jos pažįstamų. Beje, ar ją pažinojai?

– Visi, kas čia lankosi, pažinojo Ingerę.

– Ar esi su ja kalbėjęs?

– Taip, esu persimetęs vienu kitu žodeliu. Mano skoniui ji buvo pernelyg komplikuota.

– Komplikuota?

– Ji susuko galvas kai kuriems heteroseksualiems lankytojams. Rengėsi rėksmingai, laidė ilgus žvilgsnius ir šypsojosi daugiau, nei reikia, jei tai garantavo didesnius arbatpinigius. Tokie dalykai gali būti pavojingi.

– Manai, kuris nors iš lankytojų galėjo?..

– Tiesiog manau, kad gal nereikia ieškoti pernelyg toli, pareigūne.

– Ką turi omeny?

Otas apsižvalgė ir baigė gerti.

– Aš tik šiaip plepu, *handsome*, – jis susiruošė eiti. – Dabar padarysiu, kaip ir sakei. Eisiu namo ir pamąstysiu apie kitus dalykus. Argi ne taip liepia gydytojai?

Jis mostelėjo vienam barmenui, šis priėjo ir padavė jam popierinį maišelį.

– Nepamiršk pasirodymo! – išeidamas riktelėjo per petį Otas.

*

„Olberis" buvo sausakimšas. Haris kukliai sėdėjo ant kėdės prie Birgitos baro ir stebėjo, kaip ji dirba. Sekė jos judesius: greitos rankos pilsto alų, keičia pinigus ir maišo gėrimus, kūnas siūbuoja, judesiai įprasti ir užtikrinti, lyg tai būtų antroji jos prigimtis; nuo alaus čiaupo iki kasos aparato. Jis matė, kaip plaukai užkrinta jai ant veido, kaip ji staigiu mostu juos nubraukia, pagaudavo jos žvilgsnį, kuriuo ji kartkartėmis nužvelgdavo naujus klientus ir Harį.

Strazdanotas veidas nušvisdavo, o jis pajusdavo, kaip krūtinėje ima stipriai ir maloniai daužytis širdis.

– Užsuko vienas Endriaus draugas, – pasakė ji praeidama pro Harį. – Aplankė jį ligoninėje ir labai norėjo susitikti su tavim. Ieškojo tavęs, ir manau, kad vis dar sėdi kažkur čia. Va, štai ir jis.

Ji parodė stalelį, ir Haris tuojau atpažino tamsų gražų vyrą. Tai buvo Tuvumba, boksininkas. Haris priėjo prie jo.

– Ar nesutrukdysiu? – paklausė, ir jam buvo atsakyta plačia šypsena.

– Jokiu būdu. Sėskis. Sėdžiu ir laukiu, ar nepasirodys mano senas draugas.

Haris prisėdo.

Robinas Tuvumba, pravarde Murėjus, vis dar šypsojosi. Dėl kažkokios priežasties stojo viena iš tų nemalonių pauzių,

kai niekas nepripažįsta, kad ji nemaloni, nors išties ji tokia ir yra.

– Šiandien kalbėjausi su vienu žmogumi iš varnų genties. Nežinojau, kad turite tokius genčių pavadinimus. Kokiai genčiai priklausai tu?

Tuvumba pažiūrėjo į jį nesusigaudydamas.

– Ką turi omeny, Hari? Aš iš Kvynslando.

Haris suprato, kaip kvailai nuskambėjo jo klausimas.

– Atsiprašau, kvailas klausimas. Mano liežuvis šiandien veikia greičiau nei smegenys. Aš nenorėjau... Nelabai gerai pažįstu jūsų kultūrą. Norėjau paklausti, ar esi kilęs iš kokios nors konkrečios genties... ar kažkaip panašiai.

Tuvumba paplekšnojo Hariui per petį.

– Aš tave tik erzinu, Hari. Atsipalaiduok.

Jis tyliai nusijuokė, ir Haris pasijuto dar kvailiau.

– Reaguoji kaip ir dauguma baltųjų, – pareiškė Tuvumba. – Ko dar būtų galima tikėtis? Juk tu pilnas prietarų.

– Prietarų? – Haris pajuto, kad pradeda irzti. – Ar aš pasakiau ką nors...

– Ne dėl to, kad kažką pasakei, – paaiškino Tuvumba. – Tiesiog yra dalykų, kurių nesąmoningai iš manęs tikiesi. Manai, kad leptelėjai kažką netinkamo, ir iš karto įsivaizduoji, kad reaguoju kaip įžeistas vaikas. Tau neateina į galvą, jog aš pakankamai protingas suvokti, kad tu užsienietis. Ar jautiesi asmeniškai įžeistas, kai japonų turistai ničnieko nežino apie Norvegiją? Pavyzdžiui, kad jūsų karaliaus vardas Haraldas? – Tuvumba mirktelėjo. – Ir tai liečia ne tik tave, Hari. Net ir baltieji australai isteriškai atsargūs, kad tik nežioptelėtų ko nors netinkamo. Tai ir yra paradoksas. Pirmiausia jie atima iš mūsų išdidumą, o paskui mirtinai bijo ant jo užminti.

Jis atsiduso ir atsuko į Harį savo baltus delnus. Lyg plekšnės, pagalvojo Haris.

Atrodė, jog dėl savitų Tuvumbos balso vibracijų jam nėra jokio poreikio kalbėti garsiai, kad perrėktų aplinkinį šurmulį.

– Verčiau papasakok man apie Norvegiją, Hari. Skaičiau, kad ten labai gražu. Ir šalta.

Haris papasakojo. Apie fiordus ir kalnus, ir tarp jų gyvenančius žmones. Apie sąjungas, priespaudą, Ibseną, Nanseną ir Grygą. Apie šiaurės kraštą, kurio žmonės save laiko versliais ir įžvalgiais, bet kuris labiau primena bananų respubliką. Kai olandams ir anglams reikėjo medienos, ten buvo miškų ir uostų; kai buvo išrasta elektra, ten nestigo krioklių ir, kas nuostabiausia, nafta ten buvo atrasta prie pat paradinių durų.

– Mes niekada negaminome „Volvo" automobilių arba „Tuborgo" alaus, – dėstė Haris. – Mes tiesiog eksportavome savo gamtą ir vengėme galvoti. Mes – tauta, kuriai ant subinės auga auksiniai plaukai, – Haris net nepasistengė parinkti tinkamo angliško posakio.

Paskui jis papasakojo apie Ondalsnesą, mažytę gyvenvietę Romsdaleno slėnyje, apsuptą kalnų, tokią gražią, kad jo mama visuomet sakydavo, jog nuo čia Dievas pradėjo kurti pasaulį ir čia praleido tiek laiko, kad visas likęs pasaulis, norint suspėti iki sekmadienio, buvo sukurtas paskubomis.

Apie žvejybą su tėvu ankstyvą liepos rytą ir gulėjimą prie jūros – klykaujant kirams, o kalnams stūksant lyg tyliems, nepajudinamiems jo mažos karalystės sargams.

– Mano tėvas kilęs iš Lešaskogo, mažos gyvenvietės šiek tiek aukštėliau slėnyje, o su mama susipažino miestelio šokiuose Ondalsnese. Jie visuomet šnekėjo, jog išėję į pensiją sugrįš atgal į Romsdaleną.

Tuvumba linktelėjo ir išgėrė savo alų, o Haris gurkšnojo dar vieną stiklinę greipfrutų sulčių. Pradėjo justi skrandyje kylančią rūgštį.

– Norėčiau galėti papasakoti, iš kur esu kilęs, Hari. Tiesiog tokie kaip aš nemėgstam būti prisirišę prie vietos arba genties. Aš užaugau trobelėje prie greitkelio netoli Brisbano. Niekas nežino, iš kokios genties kilęs mano tėvas. Jis pasirodė ir dingo taip greitai, kad niekas nespėjo jo paklausti. O mano motinai

nusispjauti, iš kur ji kilus, bent jau tol, kol gali sukrapštyti dar vienam vyno buteliui. Taigi laikau save *murri*.

– O Endrius?

– Jis tau nepasakojo?

– Ko nepasakojo?

Tuvumba vėl ištiesė rankas. Tarp akių susimetė gili raukšlė.

– Endrius Kensingtonas dar mažiau žino apie savo šaknis nei aš.

Haris daugiau nebekamantinėjo, bet po dar vieno alaus bokalo Tuvumba pratęsė pokalbį.

– Tikriausiai turėčiau leisti jam pačiam tau viską papasakoti. Endrius buvo užaugintas labai ypatingai. Jis iš tos aborigenų kartos, kuri neturi šeimų.

– Ką turi omeny?

– Tai ilga istorija. Viskas sukasi apie nešvarią sąžinę. Iki pat devyniolikto amžiaus pabaigos valdantieji engė vietinius žmones. Labai gaila, kad geri ketinimai ne visada duoda gerų rezultatų. Jei nori valdyti tautą, pirmiausia turi ją suprasti.

– O aborigenai nebuvo suprasti?

– Skirtingais laikotarpiais buvo vykdoma skirtinga politika. Aš priklausau per prievartą urbanizuotai kartai. Po Antrojo pasaulinio karo valdantieji nusprendė pakeisti ankstesnę politiką ir vietinius gyventojus ne izoliuoti, o asimiliuoti. Tai padaryti jie bandė kontroliuodami, kur mes gyvename ir netgi su kuo tuokiamės. Daugumą per prievartą iškeldino į miestus, kad prisitaikytų prie europietiškos urbanistinės kultūros. Padariniai buvo katastrofiški. Per trumpą laiką atsidūrėme visų baisių statistikų viršūnėje: alkoholizmas, bedarbystė, skyrybos, prostitucija, nusikalstamumas, smurtas ir narkotikai. *You name it.*[*] Aborigenai buvo ir tebėra socialiniai Australijos nevykėliai.

[*] Įvardink pats. (Angl.)

– O Endrius?

– Endrius gimė prieš karą. Tuo metu valdžios politika buvo mus „saugoti“, nors mus ir laikė kažkokia pavojinga rūšimi. Todėl galimybės įsigyti žemės arba susirasti darbą buvo ribotos. Bet pats keisčiausias buvo įstatymas, leidžiantis valdžiai atimti vaiką iš motinos aborigenės, jei kildavo įtarimų, kad vaiko tėvas – ne aborigenas. Gal istorija apie mano kilmę ir ne pati smagiausia, bet aš bent jau ją turiu. Endrius neturi jokios. Jis niekada nematė savo tėvų. Dar naujagimis jis buvo atimtas ir atiduotas į vaikų namus. Viskas, ką jis žino, tai, kad jo motina buvo rasta negyva autobusų stotelėje Bankstaune, už penkiasdešimties kilometrų į šiaurę nuo vaikų namų, ir niekas nežino, nei kaip ji ten atsidūrė, nei nuo ko mirė. Baltojo tėvo vardas buvo slepiamas tol, kol Endriui jau neberūpėjo.

Haris bandė įsisavinti informaciją.

– Ar tai tikrai buvo teisėta? O kaip Jungtinės Tautos ir Visuotinė žmogaus teisių deklaracija?

– Tai įvyko iškart po karo. Ir nepamiršk, kad politika dėl aborigenų buvo paremta geriausiais ketinimas. Tikslas buvo saugoti, o ne griauti kultūrą.

– O kas nutiko Endriui?

– Pastebėjus jo gabumus, jis buvo išsiųstas į privačią mokyklą Anglijoje.

– Maniau, jog Australija pernelyg lygiavinė valstybė, kad siųstų vaikus į privačias mokyklas?

– Visa tai tvarkė ir apmokėjo valdžia. Turbūt Endriaus pavyzdžiu jie siekė parodyti puikų tiek skausmo ir tragedijų sukėlusio politinio eksperimento rezultatą. Grįžęs Endrius įstojo į Sidnėjaus universitetą. Ir tuomet jis išsprūdo iš kontrolės. Prasidėjo bėdos, jis pasižymėjo kaip smurtautojas, pažymiai suprastėjo. Ko gero, kalta buvo kažkokia nelaiminga meilės istorija, baltoji moteris, kuri jį paliko, nes jos šeima nebuvo labai sužavėta, bet Endrius niekuomet nerodė noro apie tai kalbėtis. Šiaip ar taip, tai buvo sudėtingas jo gyvenimo tarpsnis,

ir galėjo būti dar blogiau. Anglijoje Endrius išmoko boksuotis; tvirtino, kad tik tai padėjo ištverti internatinėje mokykloje. Sidnėjuje jis vėl ėmėsi bokso, o kai jam pasiūlė keliauti su Džimiu Čiversu, metė mokslus ir kuriam laikui išvyko.

– Mačiau jį boksuojantis, – pasakė Haris. – Jis beveik nieko nepamiršo.

– Iš tikrųjų jis mąstė apie boksą tik kaip apie atotrūkį nuo studijų, bet pas Čiversą jam sekėsi, spauda pradėjo rodyti dėmesį, tad jis tęsė. Kai nusiboksavo iki Australijos čempionato finalo, jo pažiūrėti buvo atvykę net keli profesionalūs agentai iš JAV. Bet Melburne naktį prieš finalą kažkas nutiko. Tai įvyko restorane, ir kai kas tvirtino, kad Endrius bandė nuvilioti kito finalininko, tokio Kempbelo, merginą. Tasai atėjo su gražia panele iš šiaurės Sidnėjaus. Vėliau ji tapo Mis Naujuoju Pietų Velsu. Vyrai virtuvėje susimušė, ir visi – Endrius, Kempbelo treneris, agentas ir dar vienas vaikinas – viską išdaužė.

Endrius buvo rastas pakibęs virš kriauklės su perskelta lūpa, apdraskyta kakta ir išsuktu riešu. Policijai niekas nepranešė, todėl pasklido gandai, jog jis susidėjo su Kempbelo mergina. Vis dėlto Endrius turėjo pasitraukti iš finalo, ir atrodė, jog jo, kaip boksininko, karjera žlugo. Jis laimėjo prieš keletą stiprių boksininkų turnyruose, bet spauda nebesidomėjo, o profesionalūs agentai daugiau nebepasirodė. Po kurio laiko jis liovėsi boksuotis turnyruose, ir vėl pasklido gandai, kad ėmė gerti, o po vienos turnė vakarų pakrantėje jo buvo paprašyta palikti Čiverso komandą, kadangi pernelyg smarkiai sužeidė keletą mėgėjų. Tada Endrius pradingo, sunku pasakyti, ką tuo tarpu veikė, šiaip ar taip, jis porą metų be jokio konkretaus tikslo klajojo po Australiją, o paskui grįžo studijuoti.

– Taigi su boksu buvo baigta, – tarstelėjo Haris.

– Taip, – atsakė Tuvumba.

– Kas nutiko paskui?

– Tai va, – Tuvumba pamojo padavėjai atnešti sąskaitą. – Į universitetą Endrius tikriausiai grįžo labiau motyvuotas, ir

kurį laiką viskas ėjosi gerai. Bet tai buvo aštuntojo dešimtmečio pradžia, hipių laikai, vakarėliai, laisva meilė, ir tikriausiai jis šiek tiek per dideliais kiekiais ėmė vartoti draudžiamas medžiagas. Jos nepagerino rezultatų, tad egzaminus Endrius išlaikė ne kažin kaip.

Haris sukikeno.

– Taigi vieną rytą Endrius pabudo, atsikėlė, pažvelgė į veidrodį ir apsisprendė. Jis kentė stiprias pagirias, paakyje nežinia iš kur buvo atsiradusi mėlynė, jau perkopęs trisdešimt, vis dar neturintis jokios kvalifikacijos, o priklausomybė nuo tam tikrų cheminių medžiagų akivaizdžiai didėjo. Praeityje – nenusisekusi boksininko karjera, o prieš akis, švelniai tariant, neužtikrinta ateitis. Ir ką gi daryti? Ogi eiti į policijos mokyklą.

Haris nusijuokė.

– Aš tik cituoju Endrių, – pasakė Tuvumba. – Neįtikėtina, bet nepaisydami jo praeities ir nebejauno amžiaus jį priėmė. Gal dėl to, kad vyriausybė norėjo tarp policininkų matyti daugiau aborigenų. Endrius nusikirpo plaukus, išsivėrė iš ausies auskarą, metė visas chemines medžiagas, o visa kita tu jau žinai. Aišku, pakilti karjeros laiptais neturi jokių vilčių, bet jis vis tiek vienas geriausių detektyvų Sidnėjaus policijoje.

– Vis dar cituoji Endrių?

Tuvumba nusijuokė.

– Žinoma.

Nuo baro scenos girdėjosi paskutinis persirengėlių šou numeris „Y.M.C.A.“, „Village People“ versija, akivaizdus nugalėtojas.

– Tu daug žinai apie Endrių, – tarstelėjo Haris.

– Endrius man beveik kaip tėvas, – atsakė Tuvumba. – Kai atvykau į Sidnėjų, nieko kito netroškau, tik kuo toliau pabėgti nuo namų. Endrius tiesiogine to žodžio prasme paėmė mane iš gatvės ir pradėjo mane ir keletą kitų paklydėlių treniruoti. Tai Endrius privertė mane įstoti į universitetą.

– Oho, boksininkas, turintis universitetinį išsilavinimą?

– Anglų kalba ir istorija. Svajoju kada nors mokyti savo žmones, – jis ištarė tai tvirtai ir su pasididžiavimu.

– O kol kas daužai snukius girtiems jūreiviams ir kaimiečiams?

Tuvumba nusišypsojo.

– Norint šiame gyvenime ką nors nuveikti, reikia pradinio kapitalo. Neturiu iliuzijų, kad būdamas mokytoju ką nors uždirbsiu. Bet aš nesiboksuoju tik su mėgėjais; užsirašiau į šiųmetinį Australijos čempionatą.

– Kad iškovotum titulą, kurio negavo Endrius?

Tuvumba pakėlė taurę tostui.

– Galbūt.

*

Pasibaigus pasirodymui žmonių bare ėmė mažėti. Birgita pasakė, kad šį vakarą turi Hariui staigmeną, tad jis nekantriai laukė, kada bus uždarytas baras.

Tuvumba vis dar sėdėjo prie stalelio. Jis jau buvo susimokėjęs ir dabar tiesiog sukiojo alaus bokalą. Hariui kilo nepaaiškinamas pojūtis, kad Tuvumba kažko nori, kažko kito nei pasakoti senas istorijas.

– Ar pasistūmėjote į priekį su ta byla, dėl kurios čia atvykai, Hari?

– Nežinau, – prisipažino Haris. – Kartais atrodo, jog ieškome žiūrėdami pro teleskopą, o atsakymas taip arti, kad jis tėra ne kas kita, kaip dėmė ant objektyvo.

– Arba tiesiog žiūrite ne į tą pusę.

Haris stebėjo, kaip Tuvumba ištuština bokalą.

– Man jau reikia eiti, Hari. Bet leisk man papasakoti tau istoriją, kuri galėtų šiek tiek užpildyti žinių apie mūsų kultūrą spragas. Ar girdėjai apie juodąją gyvatę?

Haris linktelėjo. Prieš išvykdamas į Australiją jis šiek tiek pasiskaitęs apie roplius, kurių reikia saugotis. Jeigu atmintis

jo neapgaunanti, juodosios gyvatės nepasižymi dydžiu, bet yra labai nuodingos.

– Tikrai taip. Bet, pasak legendos, taip buvo ne visada. Seniai seniai, svajonių laikais, juodoji gyvatė nebuvo pavojinga. O iguana, priešingai, buvo nuodinga ir daug didesnė nei dabar. Ji maitinosi žmonėmis ir gyvūnais, kol vieną dieną kengūra sukvietė visus žvėris pasitarti, kaip nugalėti plėšrų žudiką – didįjį iguanų vadą Mungungalį. Juodoji gyvatė Oujubuluji, būdama maža ir bebaimė, apsiėmė atlikti užduotį.

Tuvumba sėdėjo šiek tiek atsilošęs ir pasakojo žemu, ramiu balsu, bet jo žvilgsnis visą laiką buvo įsmeigtas į Harį.

– Kiti gyvūnai juokėsi iš mažosios gyvatės ir sakė, kad nugalėti Mungungalį gali tik didesnis ir stipresnis žvėris. „Palaukite ir pamatysite“, – atsakė Oujubuluji ir nušliaužė į iguanų vado stovyklą. Atšliaužusi pasisveikino su didžiuoju padaru ir pasakė tesanti maža gyvatė, nelabai tinkama maistui, ir teieškanti ramios vietos, kadangi visi kiti gyvūnai iš jos tyčiojasi ir kankina. „Žiūrėk, nesipainiok ant kelio, nes bus blogai“, – įspėjo Mungungalis, nelabai kreipdamas dėmesį į juodąją gyvatę.

Kitą rytą išsiruošė Mungungalis į medžioklę, o Oujubuluji nušliaužė paskui jį. Prie laužo sėdėjo keliauninkas. Nespėjus jam nė mirktelėti, Mungungalis puolė ir vienu galingu ir taikliu smūgiu suskaldė jam galvą. Paskui iguana užsivertė žmogų ant nugaros ir grįžo į stovyklą, pasidėjo savo nuodų maišelį į šoną ir ėmė ėsti šviežią žmogieną. Oujubuluji lyg žaibas šoko į priekį, pagriebė nuodų maišelį ir dingo krūmuose. Mungungalis vijosi, bet nesugebėjo rasti mažosios gyvatės. Oujubuluji grįžus žvėrys vis dar buvo susirinkime.

„Pažiūrėkit!“ – sušuko ji ir išsižiojo, rodydama nuodų maišelį. Kiti gyvūnai susibūrė aplink ją ir sveikino įveikus Mungungalį. Kai visi išsiskirstė, prie Oujubuluji priėjo kengūra ir liepė išspjauti nuodus į upę, kad ateityje visi galėtų ramiai miegoti. Bet Oujubuluji įkando kengūrai, ir ji kaip akmuo krito

ant žemės. „Jūs visada manęs nekentėt, dabar mano eilė, – pasakė Oujubuluji negyvai kengūrai. – Kol turėsiu šiuos nuodus, jūs prie manęs nesiartinsite. Joks kitas gyvūnas nesužinos, kad aš vis dar nuodinga. Jie manys, kad aš, Oujubuluji, esu jų gelbėtoja ir saugotoja, o aš su laiku jiems visiems atkeršysiu, vienam po kito." Tada ji nustūmė kengūrą upėn, ir vanduo ją prarijo, o pati nušliaužė atgal į krūmus. Ten ją gali rasti ir šiandien. Krūmuose.

Tuvumba siurbtelėjo iš bokalo, bet šis jau buvo tuščias. Jis atsistojo.

Jau vėlu.

Haris taip pat pakilo.

– Ačiū už istoriją, Tuvumba. Aš greitai iškeliausiu, tad jeigu nebepasimatysim, sėkmės čempionate. Ir sėkmės įgyvendinant ateities planus.

Tuvumba sugriebė jo ištiestą ranką, ir Haris paklausė savęs, ar jis kada nors pasimokys. Po paspaudimo ranka tapo kaip išmuštas pjausnys.

– Tikiuosi, sužinosi, kas ta dėmė ant objektyvo, – pasakė Tuvumba.

Hariui susivokus, ką jis turėjo omenyje, Tuvumba jau buvo dingęs.

10.

Didysis baltasis, ponas Bynas ir dar vienas pacientas

Sargas padavė Birgitai žibintuvėlį.

– Žinai, kur mane rasti, Birgita. Žiūrėk, kad niekas jūsų nesuėstų, – pasakė ir juokdamasis nušlubavo atgal į savo postą.

Birgita ir Haris ėjo tamsiais painiais didelio pastato, Sidnėjaus akvariumo, koridoriais. Jau buvo beveik antra valanda nakties, tad juos įleido naktinis sargas Benas.

Į įprastinį Hario klausimą – kodėl taip tamsu? – senasis sargas atsakė išsamiai paaiškindamas:

– Žinoma, taupoma elektra, bet ne tai svarbiausia. Svarbiausia, kad taip įspėjame žuvis, jog dabar naktis. Na, bent jau aš taip manau. Anksčiau išjungdavome šviesą paprastu jungikliu, ir tuomet, kai viskas užtemdavo, girdėdavai, kaip žuvys sunerimsta. Jos imdavo siausti po visą akvariumą, šimtai žuvų, apimtos aklos panikos, bandydavo pasislėpti ar tiesiog pabėgti, – Benas dramatiškai prislopino balsą ir zigzaginiais plaštakų judesiais pavaizdavo žuvis. – Išjungus šviesą keletą minučių viskas taškydavosi ir banguodavo. O kai kurios žuvys, pavyzdžiui, menkės, visiškai sukvailėdavo, trenkdavosi į stiklą ir susižalodavo. Taigi taikydamiesi prie gamtos pradėjome naudoti apšvietimo reguliatorius, kad šviesa sloptų pamažu, kaip dieną. Žuvų sergamumas smarkiai sumažėjo. Šviesa kūnui pasako, kada diena, o kada naktis, ir asmeniškai aš manau, jog tam, kad žuvys jaustųsi ramiai, joms reikalingas natūralus paros ritmas. Jos turi tokį patį biologinį laikrodį kaip ir mes, ir su tuo nereikėtų juokauti. Žinau, kad kai kurie baramundžių veisėjai, pavyzdžiui, Tasmanijoje, rudenį suteikia žuvims daugiau šviesos. Taip žuvys apgaunamos, kad vis dar tęsiasi vasara, ir ilgiau neršia.

*

– Benas užsiplepa, jei užkabinama jo mėgstama tema, – paaiškino Birgita. – Jam beveik taip pat patinka kalbėtis su žuvimis kaip ir su žmonėmis.

Pastarąsias dvi vasaras ji dirbo pagalbininke akvariume ir susidraugavo su Benu, tvirtinančiu, jog dirba akvariume nuo jo atidarymo dienos.

– Naktimis čia taip ramu, – tarė Birgita. – Taip ramu. Žiūrėk!

Ji apšvietė stiklinę sieną, už kurios iš urvo išlindo geltonos ir juodos spalvų murena, iššiepusi eilę mažų aštrių dantų.

Paėjus koridoriumi tolėliau dar apšvietė dvi dėmėtąsias rajas, lyg sulėtintame filme plaukiančias už stiklo.

– Argi ne gražu? – sušnabždėjo spindinčiomis akimis. – Tai lyg baletas be muzikos.

Haris jautėsi taip, tarsi slinktų per miegamąjį. Girdėjosi tik jų žingsniai ir silpnas tolygus akvariumų burbuliavimas.

Prie vienos stiklo sienos Birgita sustojo.

– O štai čia akvariumo *druskis*, Matilda iš Kvynslando, – pasakė ji ir nukreipė šviesą į stiklo sieną.

Ant dirbtinės upės kranto gulėjo išdžiūvęs medžio kamienas. Baseine plūduriavo medžio gabalas.

– Kas tas *druskis*? – paklausė Haris ir pamėgino įžiūrėti ką nors gyvą.

Tuo pat metu medžio gabalas atmerkė dvi spindinčias žalias akis. Jos švietė tamsoje lyg reflektoriai.

– Tai krokodilas, gyvenantis sūriuose vandenyse, priešingybė gėlavandeniams. Gėlavandeniai daugiausia minta žuvimis, ir jų nereikia bijoti.

– O *druskių*?

– Reikia labai saugotis. Dauguma neva pavojingų padarų puola žmones tik jausdami grėsmę, išsigąsta, kai įžengi į jų teritoriją. *Druskis*, priešingai, yra paprastas, primityvus padaras. Jis tiesiog nori tave suėsti. Pelkėtose vietovėse Australijos šiaurėje kasmet žūva keletas aborigenų.

Haris pasilenkė prie stiklinės sienos.

– Ar tai nesukelia, eee... tam tikros antipatijos? Kai kur Indijoje išnaikino tigrus, tvirtindami, jog jie ėda kūdikius. Kodėl neišnaikinami šie žmogėdros?

– Dauguma čia gyvenančių žmonių į krokodilus žiūri taip pat atsainiai kaip ir į avarijas keliuose. Na, bent jau beveik taip. Jei nori turėti kelius, turi susitaikyti, kad kažkas juose žus, ar ne? Taigi, jei nori krokodilų, galioja ta pati taisyklė. Šie padarai ryja žmones. Taip jau yra.

Haris sudrebėjo. Matilda užmerkė akis lygiai taip pat, kaip uždengiami kai kurių poršė modelių priekiniai žibintai. Nė menkiausias raibuliukas neišdavė, jog vandenyje, už pusės metro nuo jo, už stiklo, iš tikrųjų guli dvi tonas sveriantis aštriadantis raumenų kalnas.

– Eime toliau, – pasiūlė Haris.

*

– O štai čia ponas Bynas, – tarė Birgita, apšviesdama mažą, šviesiai rudą, į plekšnę panašią žuvį. – Tai dryžoji gitaržuvė; taip mes pravardžiuojame Aleksą iš baro, tą vyrą, kurį Ingerė vadino ponu Bynu.

– Kodėl dryžąja gitaržuve?

– Nežinau. Taip jį praminė dar prieš man ten įsidarbinant.

– Juokinga pravardė. O ta žuvis tikriausiai mėgsta ramiai gulėti ant dugno?

– Taip, ir dėl to maudantis reikia būti atsargiam. Ji nuodinga ir gelia, jeigu ant jos užlipi.

Jie leidosi įvijais laiptais, kol priėjo vieną iš didžiųjų rezervuarų.

– Rezervuarai nėra tikri akvariumai įprastine to žodžio prasme, tai tiesiog atitvertos Džeksono Uosto dalys, – paaiškino Birgita jiems įeinant vidun.

Nuo lubų banguojančiomis juostomis sklido silpnos žalsvos šviesos. Jos slinko per Birgitos kūną ir veidą ir kėlė Hariui jausmą, kad juodu stovi po krištoliniu diskotekos rutuliu. Tada Birgita nukreipė žibintuvėlį aukštyn, ir jis pamatė, kad jie iš visų pusių apsupti vandens. Abu atsidūrė stikliniame tunelyje po jūra, į kurį pateko per vandens filtrą perėjusi šviesa. Pro juos praslinko milžiniškas šešėlis, ir Haris nevalingai atsitraukė. Birgita nusijuokė ir pašvietė į stambią ilgauodegę rają, plaukiančią palei stiklą.

– *Mobulidae*, – paaiškino ji. – Raguotosios rajos.

– Dieve mano, kokia galinga! – sušnabždėjo Haris.

Visa raja buvo vienas banguojantis judesys, ji priminė didžiulę vandens lovą, ir vien į ją žiūrėdamas Haris apsnūdo. Tuomet žuvis atsisuko į jį, pamojavo jiems pelekais ir lyg iš paklodės padarytas vaiduoklis nusklendė į tamsiųjų vandenų pasaulį.

Jie atsisėdo ant grindų, ir iš kuprinės Birgita išsitraukė kilimėlį, dvi taures, žvakę ir raudonojo vyno butelį be etiketės. Dovana nuo draugo, dirbančio Hanterio slėnio vynuogyne, paaiškino ji, atkimšdama butelį. Paskui abu atsigulė šalia vienas kito ant kilimėlio ir spoksojo į vandenį.

Lyg žiūrėtum į pasaulį aukštyn kojomis, lyg matytum atvirkščią dangų, pilną visų vaivorykštės spalvų žuvų ir keistų gyvių, kuriuos sukūrė kažkieno laki vaizduotė. Viena mėlynai spindinti žuvis susidomėjusiu mėnulio formos snukiu ir plonais vibruojančiais pelekais sustingo vandenyje tiesiai virš jų.

– Ar ne nuostabu stebėti, kiek jos turi laiko ir kokie akivaizdžiai beprasmiai yra jų veiksmai? – sukuždėjo Birgita. – Ar jauti, kaip lėtėja laikas? – ji uždėjo savo šaltą ranką Hariui ant kaklo ir švelniai suspaudė. – Ar jauti beveik sustojantį pulsą?

Haris nurijo seiles.

– Neturiu nieko prieš lėtėjantį laiką. Nei dabar, – pasakė jis, – nei artimiausias kelias dienas.

Birgita spustelėjo tvirčiau.

– Net nekalbėk apie tai, – paprašė ji.

*

– Kartais mąstau: „Hari, vis dėlto tu ne toks jau ir kvailas.“ Pavyzdžiui, atkreipiau dėmesį, kad Endrius, šnekėdamas apie aborigenus, vartoja įvardį „jie“ ir kad apie savo tautą kalba trečiuoju asmeniu. Taigi, prieš Tuvumbai papasakojant išsamiau, aš jau numaniau jo istoriją. Daugiau ar mažiau nuspėjau, kad

Endrius užaugo ne savo šeimoje, kad jis prie nieko nepriklauso, tik plūduriuoja paviršiuje ir žvelgia į viską iš šalies. Panašiai kaip mes, kai dabar sėdim ir žiūrim į pasaulį, kuriame patys dalyvauti negalime. Po pokalbio su Tuvumba suvokiau dar kai ką: gimdamas Endrius negavo natūralaus išdidumo dovanos, išdidumo, kad priklausai tam tikrai tautai, taigi turėjo jį susikurti pats. Iš pradžių maniau, jog jis gėdijasi savo brolių, bet dabar suprantu, kad kovoja su savo paties gėda.

Birgita kažką suniurnėjo. Haris kalbėjo toliau:

– Kartais manau, jog kažką suprantu. Bet kitą akimirką vėl atsiduriu kažkokioje maišalynėje. Man nepatinka maišalynė. Nepakenčiu maišalynės. Todėl norėčiau arba išvis neturėti gebėjimo pastebėti smulkmenas, arba geriau gebėti sudėlioti tas smulkmenas į vieną prasmingą paveikslą. – Jis pasisuko į Birgitą ir panardino veidą į jos plaukus. – Prastas Dievo sumanymas suteikti žmogui tiek mažai proto ir tiek daug pastabumo, – kalbėjo Haris, bandydamas prisiminti kažką, kas kvepėjo taip pat kaip Birgitos plaukai. Bet tai buvo taip seniai, kad jis jau kadais viską pamiršo.

– Tai ką gi tu matai? – paklausė ji.

– Visi bando atkreipti mano dėmesį į kažką, ko aš nesuprantu.

– Pavyzdžiui?

– Nežinau. Jie kaip moterys. Pasakoja man istorijas, kurios reiškia kažką kita. Tarp tų eilučių slepiasi kažkas labai akivaizdaus, bet, kaip jau sakiau, nesugebu to įžvelgti. Kodėl jūs, moterys, tiesiog negalite kalbėti tiesiai šviesiai? Jūs pervertinate vyrų gebėjimą interpretuoti.

– Tai dabar jau aš kalta? – sušuko Birgita juokdamasi ir trinktelėjo jam. Per povandeninį tunelį nuvilnijo aidas.

– Šš, pažadinsi didįjį baltąjį, – tarstelėjo Haris.

*

Praėjo šiek tiek laiko, kol Birgita pastebėjo, kad Haris nė neprisilietė prie vyno taurės.

– Šiek tiek vyno juk nepakenks, ar ne? – paklausė ji.

– Pakenks, – atsakė Haris. – Gali pakenkti, – jis šypsodamasis prisitraukė ją arčiau. – Bet nekalbėkim apie tai.

Tada jis ėmė ją bučiuoti, o ji virpėdama kvėpavo taip, lyg būtų laukusi šio bučinio visą amžinybę.

*

Haris krūptelėjęs pabudo. Stearino žvakė sudegė ir tvyrojo aklina tamsa. Jis nežinojo, kas anksčiau skleidė žaliąją šviesą, galbūt tai buvo mėnulis virš Sidnėjaus arba miesto žibintai, bet dabar jos nebeliko. Ir vis dėlto jautėsi stebimas. Susirado šalia Birgitos padėtą žibintuvėlį ir įjungė. Birgita gulėjo susivyniojusi į savąją kilimėlio pusę, nuoga, patenkinta veido išraiška. Haris nukreipė šviesą į stiklą.

Iš pradžių pamanė, jog temato savo paties atvaizdą, bet akims pripratus prie šviesos pajuto paskutinį širdies tvinksnį sustingstant į ledą. Didysis baltasis plūduriavo šalia ir žvelgė į jį savo šaltomis, negyvomis akimis. Haris iškvėpė ir stebėjo, kaip aprasoja stiklas priešais blyškų, pavandenijusį veidą, numirėlio šmėklą, tokią didžiulę, jog, regis, užpildo visą rezervuarą. Iš nasrų kyšojo dantys, atrodantys taip, lyg juos būtų nupiešęs vaikas, – zigzaginės trikampių linijos, durklai, sustatyti dviem kraugeriškomis eilėmis.

Šmėkla plūduriavo virš Hario, visą laiką spoksodama į jį savo negyvomis akimis, sustingusiu neapykantos kupinu žvilgsniu, paskui baltas numirėliškas kūnas lėtai banguodamas pamažu praslinko pro žibintuvėlį.

*

– Taigi rytoj iškeliauji?

– Taigi, – Haris sėdėjo, pasistatęs ant kelių kavos puodelį, nelabai žinodamas, ką su juo veikti.

Makormakas pakilo nuo savo stalo ir ėmė žingsniuoti palei langą pirmyn ir atgal.

– Vadinasi, manai, kad iki bylos išaiškinimo mums dar toli, ar ne? Manai, kad tai kažkoks psichopatas iš minios, beveidis žudikas, kuris smaugia pagautas impulso ir nepalieka įkalčių? Kad mes tiesiog turime tikėtis ir melstis, kad jis padarytų klaidą, kai smogs kitą kartą?

– Aš to nesakiau, sere. Tiesiog nemanau, kad galiu jums dar kuo nors padėti. Be to, man paskambino iš Oslo ir pasakė, kad aš reikalingas ten.

– Puiku, Houli, pranešiu jiems, kad gerai dirbai. Kaip suprantu, namie svarstomas tavo paaukštinimo klausimas.

– Man niekas nieko nesakė, sere.

– Pasiimk kitą dienos pusę laisvą, Houli, prieš iškeliaudamas aplankyk keletą žymių Sidnėjaus vietų.

– Pirmiausia išbrauksiu iš įtariamųjų sąrašo tą Aleksą Tomarosą, sere.

Makormakas stovėjo prie lango ir žvelgė į apsiniaukusį, tvankų ir karštą Sidnėjų.

– Kartais aš ilgiuosi namų, Houli. Gražiosios salos.

– Sere?

– Kivis. Aš esu kivis, Houli. Taip čia vadinami žmonės iš Naujosios Zelandijos. Mano tėvai persikėlė čia, kai man buvo dešimt metų. Žmonės čia malonesni vieni kitiems. Na, bent jau aš taip prisimenu.

*

– Atidarome po poros valandų, – prie durų burbtelėjo pikta moteriškė su šluotkočiu rankoje.

– Viskas gerai. Aš susitaręs susitikti su ponu Tomarosu, – paaiškino Haris ir susimąstė, ar ją įtikintų norvegiškas policijos ženklelis.

Tačiau to nereikėjo. Ji pravėrė duris tiek, kad Haris galėjo įsisprausti vidun. Kvepėjo senu alumi ir muilu. Keista, bet dienos šviesoje tuščias „Olberis" atrodė mažesnis.

Aleksą Tomarosą, pravardžiuojamą Ponu Bynu arba Dryžąja Gitaržuve, Haris susirado kabinete už baro. Haris prisistatė.

– Kuo galiu jums padėti, pone Holi? – Aleksas Tomarosas kalbėjo greitai ir su ryškiu akcentu, kaip užsienietis, jau kurį laiką gyvenantis šalyje ir turintis savo susikurtą kalbos versiją.

– Dėkingas, kad galėjote taip greitai su manimi susitikti, pone Tomarosai. Aš žinau, kad čia jau lankėsi daug kitų pareigūnų ir uždavė jums daugybę klausimų, tad ilgai jūsų neužlaikysiu, tenorėjau...

– Puiku, kaip matote, turiu nemažai darbo. Sąskaitos, žinote...

– Aišku. Iš jūsų parodymų suprantu, jog tą vakarą, kai dingo Ingerė Holter, jūs tvarkėte sąskaitas. Ar dar kas nors buvo čia su jumis?

– Jei būtumėte mano parodymus perskaitęs atidžiau, tikrai būtumėte radęs, kad buvau vienas. Aš visuomet vienas... – Haris nužvelgė arogantišką Alekso Tomaroso veidą ir seilėtą burną. Tikiu tavim, pamanė jis. – ...tvarkau sąskaitas. Visiškai vienas. Jei būčiau norėjęs, būčiau neteisėtai pasisavinęs tūkstančius dolerių, ir nė šuo nebūtų sulojęs.

– Taigi, techniškai kalbant, jūs neturite alibi dėl panelės Holter dingimo?

Tomarosas nusiėmė akinius.

– Techniškai kalbant, antrą valandą aš paskambinau savo motinai ir pasakiau, jog baigiau darbą ir grįžtu namo.

– Techniškai kalbant, tarp pirmos valandos, kai baras uždaromas, ir antros jūs galėjote daug nuveikti, pone Tomarosai. Nesakau, kad esate įtariamasis...

Tomarosas žvelgė į jį nemirksėdamas.

Haris vartė savo tuščią užrašų knygelę, apsimesdamas, jog kažko ieško.

– Beje, o kodėl skambinote motinai? Argi nėra kiek neįprasta tokiu reikalu skambinti antrą valandą nakties?

– Mano mamai patinka žinoti, kur aš. Policija su ja jau kalbėjo, ir aš nesuprantu, kam viso to reikia dar kartą.

– Jūs graikas, ar ne?

– Aš australas ir gyvenu čia jau dvidešimt metų. Mano motina gavo Australijos pilietybę. Dar kas nors? – jis puikiai valdėsi.

– Jūs rodėte asmeninį dėmesį Ingerei Holter. Kaip reagavote, kai ji jus atstūmė ir pasirinko kitą vyrą?

Tomarosas apsilaižė lūpas ir jau norėjo kažką sakyti, bet apsigalvojo. Liežuvio galiukas pasirodė vėl. Kaip maža gyvatė, pamanė Haris. Vargšė maža gyvatė, kurios visi nekenčia ir laiko nepavojinga.

– Mes su panele Holter tarėmės kartu papietauti, jei jau apie tai užsiminėte. Ji nebuvo vienintelė, kurią kviečiau pietų, galite paklausinėti kitų. Katrinos ir Birgitos, pavyzdžiui. Aš stengiuosi palaikyti gerus santykius su savo pavaldiniais.

– *Savo* pavaldiniais?

– Na, techniškai kalbant, aš esu...

– Baro valdytojas. Taigi, pone baro valdytojau, kaip jums patiko tai, jog ji atsitempė čia savo vaikiną?

Tomaroso akiniai pradėjo rasoti.

– Ingerė palaikė gerus santykius su dauguma baro klientų, taigi tikrai negalėjau žinoti, kuris iš jų yra jos vaikinas. Vadinasi, ji turėjo vaikiną? Jai pasisekė...

Hariui nereikėjo būti psichologu, kad pastebėtų Tomaroso mėginimą apsimesti abejingu.

– Taigi, Tomarosai, jūs nenutuokiate, kam ji rodė ypatingą draugiškumą?

Jis patraukė pečiais.

– Klounui, žinoma, bet jo interesai šiek tiek kitos pakraipos...

– Klounui?

– Otas Rechtnagelis, nuolatinis lankytojas, Ingerė atiduodavo maistą jo...

– Šuniui! – suriko Haris.

Tomarosas pašoko ant kėdės. Haris pakilo ir trenkė kumščiu sau į delną.

– Tai štai kas! Vakar Otas pasiėmė iš baro maišelį. Tai buvo maisto likučiai šuniui! Dabar prisimenu, jog jis minėjo turįs šunį. Dingimo vakarą Ingerė sakė Birgitai, kad nuneš maisto likučius šuniui, ir mes visą laiką manėme, kad tai namo šeimininko šuo. Bet Tasmanijos velnias – vegetaras. Ar žinai, kokio maisto likučiai tai buvo? Ar žinai, kur gyvena Rechtnagelis?

– Gerasis Dieve, iš kur man žinoti? – paklausė persigandęs Tomarosas. Su savo kėde jis prisispaudė prie knygų lentynos.

– Gerai, paklausykit manęs. Niekam nepasakokite apie šį pokalbį, net neužsiminkite apie jį savo brangiajai motinai, kitaip sugrįšiu ir nupjausiu jums galvą. Ar supratote pone By... pone Tomarosai?

Aleksas Tomarosas linktelėjo.

– O dabar pasiskolinsiu jūsų telefoną.

*

Ventiliatorius graudžiai inkštė, bet niekas iš buvusiųjų kambaryje to nepastebėjo. Visų dėmesys buvo nukreiptas į Jangą, kuris projektoriumi rodė skaidrę su Australijos žemėlapiu. Že-

mėlapyje jis buvo sužymėjęs raudonus taškus, o po jais surašęs datas.

– Čia pažymėti laikas ir vietos tų išprievartavimų ir nužudymų, kuriuos, mūsų manymu, įvykdė mūsų vaikinas, – tarė jis. – Anksčiau nesėkmingai bandėme surasti geografinius ir laiko modelius. Atrodo, kad dabar Haris kažką aptiko.

Ant pirmos skaidrės Jangas uždėjo dar vieną su tokiu pačiu žemėlapiu. Jame buvo sužymėti mėlyni taškai, kurie uždengė beveik visus po apačia atsidūrusius raudonuosius taškus.

– Kas tai? – nekantriai paklausė Vadkinsas.

– Tai „Keliaujančio Australijos šou parko" pasirodymų sąrašas, iš kurio matyti, kur jie vaidino tuo metu.

Kambaryje stojo tyla, tesigirdėjo nenutrūkstamas ventiliatoriaus skundas.

– Šventasis Jeronimai, mes jį turime! – pratrūko Lebis.

– Tikimybė, kad tai sutapimas, statistiškai šnekant, yra apytiksliai viena iš keturių milijonų, – nusišypsojo Jangas.

– Palaukit, palaukit, tai ko gi mes ieškome? – įsiterpė Vadkinsas.

– Ieškome šito vyro, – pasakė Jangas, dėdamas trečią skaidrę. Iš ekrano į juos žvelgė dvi liūdnos akys išblyškusiame, šiek tiek papurtusiame veide su atsargia šypsena. – Haris gali papasakoti, kas jis per vienas.

Haris atsistojo.

– Tai Otas Rechtnagelis, profesionalus klounas, keturiasdešimt dvejų metų, jau dešimtį metų gastroliuoja su „Keliaujančiu Australijos šou parku". Kai cirkas nedirba, gyvena vienas Sidnėjuje ir vaidina pagal užsakymus. Šiuo metu jis yra subūręs nedidelę trupę, kuri rengia pasirodymus mieste. Apie jį nėra jokių įrašų, jis niekada nebuvo susietas su jokiais lytiniais nusikaltimais, laikomas ramiu, draugišku vaikinu, nors ir kiek ekscentrišku. Kabliukas tas, kad jis pažinojo auką. Nuolatos lankėsi bare, kuriame dirbo Ingerė Holter, ir su laiku jie

tapo gerais draugais. Tą naktį, kai buvo nužudyta, ji tikriausiai ėjo pas Otą Rechtnagelį. Nešė maistą šuniui.

– Maistą šuniui? – nusijuokė Lebis. – Pusę dviejų nakties? Tas klounas tikriausiai turėjo galvoje kažką kita.

– Ir štai čia yra keistoji šio reikalo pusė, – tarė Haris. – Otas Rechtnagelis susikūręs šimtaprocentinio homoseksualo įvaizdį nuo tada, kai jam suėjo dešimt metų.

Ši informacija sukėlė murmesį prie stalo.

Vadkinsas atsiduso:

– Ar tikrai manai, kad toks homoseksualus asmuo galėjo nužudyti septynias moteris ir dar šešis kartus daugiau išprievartauti?

Į pasitarimų kambarį įėjo Makormakas. Jis jau buvo gavęs informaciją anksčiau.

– Jei visą gyvenimą buvai laimingas gėjus ir bendravai išimtinai su gėjais, tikriausiai nieko keisto, kad sudirgsti, kai pora papūstų papukų priverčia tavo mažąjį draugužį tvinkčioti. Jėzau, mes gyvename Sidnėjuje, vieninteliame mieste pasaulyje, kur žmonės gėdijasi būti heteroseksualūs.

Griausmingas Makormako kvatojimas nustelbė Jango kvarksėjimą. Jangas juokėsi taip, kad iš jo akių liko tik siauri plyšeliai.

Vadkinsas neleido sau užsikrėsti gera nuotaika. Jis pasikasė galvą.

– Ir vis dėlto yra keletas neatitinkančių dalykų. Kodėl staiga nusikaltėlis, visą laiką buvęs toks šaltakraujiškas ir atsargus, ėmė ir šitaip išsidavė? Kam kviestis auką pas save į namus?.. Turiu omeny, juk jis negalėjo žinoti, ar Ingerė niekam nepasipasakos, kur einanti. O jeigu pasipasakos, tai atves mus tiesiai pas jį. Be to, atrodo, kad visos kitos aukos buvo pasirinktos atsitiktinai. Kodėl jis staiga sulaužė modelį ir pasirinko pažįstamą merginą?

– Vienintelis dalykas, kurį žinome apie šį prakeiktą niekšą, yra tas, kad jis neturi jokio modelio, – atsakė Lebis, papūsdamas į vieną iš savo žiedų. – Priešingai, atrodo, kad jam patinka

įvairovė. Na, išskyrus tai, kad auka turi būti blondinė, – jis blizgino žiedą į marškinių rankovę, – ir kad jos dažnai pasmaugiamos.

– Viena iš keturių milijonų, – pakartojo Jangas.

Vadkinsas atsiduso.

– Gerai, pasiduodu. Gal tai tiesiog atsakas į mūsų maldas. Galbūt jis pagaliau padarė lemtingąją klaidą.

– Ko ketinate imtis? – paklausė Makormakas.

Haris prakalbo:

– Vargu ar Otas Rechtnagelis dabar namie, šį vakarą jis pasirodo su savo cirko trupe Bondajaus paplūdimyje. Siūlau eiti pažiūrėti vaidinimo ir jam pasibaigus iš karto jį suimti.

– Kaip suprantu, mūsų kolega norvegas mėgsta viską atlikti šiek tiek dramatiškai, – tarė Makormakas.

– Jei nutrauksime pasirodymą, tuoj pat prisistatys spauda, sere.

Makormakas lėtai linktelėjo.

– Vadkinsai?

– Man tinka, sere.

– Gerai, vaikinai, tempkit jį čionai.

*

Endrius užsitraukė antklodę iki smakro ir atrodė, lyg jau būtų pasiruošęs laidojimo ceremonijai. Sutinusi veido pusė įgavo visą spektrą įdomių spalvų, o kai pabandė nusišypsoti Hariui, veidą iškreipė skausmo grimasa.

– Jėzau, negi taip skausminga šypsotis? – paklausė Haris.

– Skauda, ką bedaryčiau. Net galvoti skauda, – nuožmiai atkirto Endrius.

Ant stalelio stovėjo puokštė gėlių.

– Nuo slapto gerbėjo?

– Galima ir taip pasakyti. Jo vardas Otas. Rytoj ateina Tuvumba, o šiandien atėjai tu. Gera jaustis mylimam.

– Aš tau taip pat kai ką atnešiau. Turėsi surūkyti, kai niekas nematys, – Haris ištiesė ilgą tamsų cigarą.

– Ak, *maduro*. Na, žinoma. Nuo brangaus draugo, norvegiškas *amarillo**, – Endrius nusišiepė ir nusijuokė taip atsargiai, kaip tik įstengė.

– Endriau, kiek laiko mes jau pažįstami?

Endrius glostė cigarą lyg murkiančią katę.

– Jau daug dienų, *mate*. Tuoj būsim lyg broliai.

– O kiek laiko reikia, kad tikrai ką nors pažintum?

– Tikrai pažintum? – Endrius pauostė cigarą. – Žinai, Hari, kad dideliam klaidžiam miške surastum pramintus takelius, nebūtinai reikia daug laiko. Kai kurie žmonės naudojasi tiesiais, tvarkingais takeliais, kuriuose yra gatvės žibintai ir nuorodos. Jie tik ir laukia, kada galės tau viską apie save papasakoti. Bet kartais reikia saugotis, kad nepriimtum visko už gryną pinigą. Nes miško padarų ant apšviestų takelių nerasi. Juos rasi krūmuose ir laužynuose.

– O kiek laiko reikia, kad juos atrastum?

– Priklauso nuo to, kas ten veisiasi. Ir nuo miško. Kai kurie miškai tamsesni už kitus.

– O tavo miškas? – paklausė Haris.

Endrius pasidėjo cigarą ant stalelio prie lovos.

– Tamsus. Kaip *maduro* cigaras, – jis pažvelgė į Harį. – Bet tu jau, be abejo, tą išsiaiškinai...

– Na, taip. Kalbėjausi su tavo draugu, ir jis mane šiek tiek apšvietė, kas per vienas tas Endrius Kensingtonas.

– Na, vadinasi, žinai, apie ką kalbu. Apie tai, kad negalima leistis apgaunamam apšviestų takelių. Bet tu ir pats turi keletą tamsių dėmių, juk neprivalau tau to aiškinti?

– Ką turi omeny?

* Cigarų spalvų apibūdinimas. *Maduro* – tamsiausi, *amarillo* – šviesiausi. (Čia ir toliau – red. past.)

– Sakykim, aš atpažįstu žmones, kurie ką nors metė. Tarkim, gerti.

– Manau, kad visi atpažįsta, – sumurmėjo Haris.

– Viskas, ką darome, palieka pėdsakus, argi ne taip? Visas tavo gyvenimas – lyg knyga tiems, kurie moka ją skaityti.

– O tu moki skaityti?

Endrius uždėjo savo didžiulę ranką Hariui ant peties. Jis pagijo neįtikėtinai greitai, pamanė Haris.

– Tu man patinki, Hari. Tu mano draugas. Manau, žinai, apie ką kalbama, tad neieškok ne ten, kur reikia. Aš – tik viena siela iš daugelio milijonų, bandanti išgyventi šioje Žemėje. Stengiuosi prisitaikyti, darydamas kuo mažiau klaidų. Retkarčiais netgi pabandau nuveikti ką nors gero. Tai ir viskas. Aš nesu svarbus, Hari. Gilesnis manęs pažinimas niekur tavęs nenuves. Velnias, net man pačiam nerūpi daugiau apie save sužinoti.

– Kodėl ne?

– Kai tavo miškas toks tamsus, kad net pats negali jo pažinti, nėra labai protinga traukti jo tyrinėti. Gali imti vaikščioti bedugnės pakraščiu.

Haris linktelėjo ir sėdėjo žiūrėdamas į vazą su gėlėmis.

– Ar tiki atsitiktinumais? – paklausė jis.

– Taip – atsakė Endrius. – Gyvenimas susideda iš galybės neįtikėtinų atsitiktinumų. Pavyzdžiui, jei nusiperki loterijos bilietą, kurio numeris 822531, tai tikimybė, kad gausi šį numerį, faktiškai yra viena iš milijono.

Haris vėl linktelėjo.

– Mane trikdo tai, – pratarė jis, – kad tas loterijos numeris man pasitaiko pernelyg daug kartų iš eilės.

– Tikrai? – Endrius dejuodamas atsisėdo lovoje. – Pasipasakok dėdulei Endriui.

– Atvykęs į Sidnėjų pirmiausia išgirdau, kad tau ši byla apskritai nebuvo paskirta, bet tu primygtinai prašeisi tirti Ingerės Holter nužudymą, be to, specialiai pasiprašei dirbti

su manimi, užsieniečiu. Jau tuomet turėjau sau užduoti keletą klausimų. Paskui supažindinai mane su vienu iš savo draugų ir privertei pažiūrėti ne itin juokingą cirko vaidinimą, kad pratemptume laiką. Sidnėjuje – keturi milijonai gyventojų, o aš tą vakarą susipažįstu būtent su tuo vyruku! Vienu vyruku! Vienu iš keturių milijonų! Tas pats vyrukas pasirodo vėl, beje, mudu net susilažinome iš šimto dolerių dėl vieno labai intymaus reikalo, bet svarbiausia, kad jis pasirodo bare, kuriame dirbo Ingerė Holter, ir išaiškėja, jog ją pažinojo! Vėlgi – vienas iš keturių milijonų! Ir kai mes mėginame užspeisti galimą žudiką, kažkokį Evansą Vaitą, tu staiga iškasi informatorių, vieną iš aštuoniolikos milijonų žmonių šiame žemyne, nužudymo vakarą iš visų įmanomų vietų pasirinkusį būtent Nimbiną!

Atrodė, jog Endrius giliai susimąstė. Haris kalbėjo toliau:

– Taigi natūralu, jog baro, kuriame nuolat renkasi Evanso Vaito gauja, adresą man davei tam, kad prispausti jie galėtų patvirtinti istoriją, kuria visi nori mane įtikinti: Evansas Vaitas čia niekuo dėtas.

Įėjo dvi seselės, ir viena jų sugriebė už lovos galo. Kita draugišku, bet tvirtu balsu tarė:

– Atsiprašau, bet lankymo valandos baigėsi. Ponui Kensingtonui bus atliekamas EEG tyrimas ir daktarai jau laukia.

Haris pasilenkė Endriui prie ausies.

– Mano protas, Endriau, geriausiu atveju labai vidutiniškas. Bet jaučiu, jog bandai man kažką pasakyti. Tiesiog nesuprantu, kodėl negali pasakyti to tiesiai šviesiai? Ir kam tau reikia manęs? Ar kas nors tave varžo, Endriau?

Haris žingsniavo palei lovą, kol seselės stūmė ją pro duris ir vežė koridoriumi. Endrius padėjo galvą ant pagalvės ir užsimerkė.

– Hari, tu sakei, kad ir baltieji, ir aborigenai turi daugmaž tokią pačią istoriją apie pirmuosius šioje Žemėje apsigyvenusius žmones, kadangi kalbėdami apie dalykus, apie kuriuos

nieko nežinom, mes padarome tas pačias išvadas, kad mes turime tam tikrą vidinį mąstymą. Iš vienos pusės, tai turbūt kvailiausia, ką esu girdėjęs, iš kitos pusės, šiek tiek tikiuosi, kad tu teisus. Tokiu atveju gana užmerkti akis ir pamatyti...

– Endriau, – sušnypštė Haris jam į ausį. Jie sustojo prie lifto, ir viena iš seselių atidarė duris. – Nežaisk su manim, Endriau! Ar girdi? Ar tai Otas? Ar Bubura – tai Otas?

Endrius atsimerkė.

– Kaip...

– Mes suimsime jį šįvakar, Endriau. Po pasirodymo.

– Ne! – Endrius pusiau pasikėlė lovoje, tačiau viena iš seselių atsargiai, bet ryžtingai paguldė jį atgal.

– Gydytojas liepė jums gulėti visiškai ramiai, pone Kensingtonai. Nepamirškit, kad jums rimtas smegenų sukrėtimas. – Ji pasisuko į Harį: – Toliau jums negalima.

Endrius vėl pabandė atsikelti.

– Dar ne dabar, Hari! Duok man dvi dienas. Dar ne dabar. Pažadėk man, kad palauksite dvi dienas! Eikit velniop, sesele! – Endrius nustūmė jį paguldyti bandančią ranką.

Haris stovėjo galvūgalyje ir laikė lovą. Pasilenkė žemiau ir ėmė šnabždėti greitai ir karštai, beveik išspjaudamas žodžius:

– Kol kas niekas daugiau nežino, kad Otas tave pažįsta, bet, aišku, tai tik laiko klausimas. Jie susidomės, koks tavo vaidmuo, Endriau. Aš negaliu uždelsti šito arešto, nebent duotum man velniškai gerą priežastį. Dabar pat!

Endrius sugriebė Harį už apykaklės.

– Žiūrėk atidžiau, Hari! Naudokis akimis! Žiūrėk... – pradėjo jis, bet išsekęs krito ant pagalvės.

– Žiūrėti kur? – pamėgino Haris, bet Endrius užsimerkė ir pamojo jam liautis. Hariui jis staiga pasirodė visai mažas ir senas. Senas, mažas ir juodas didelėje baltoje lovoje.

Viena iš seselių šiurkščiai stumtelėjo Harį šalin, ir paskutinis dalykas, kurį jis pamatė prieš užsidarant lifto durims, buvo didelė juoda vis dar mojuojanti Endriaus ranka.

11.

Egzekucija, ir Birgita nusirengia

Virš kalno, stūksančio už Bondajaus paplūdimio, pakibo plonytis mirgantis debesis ir uždengė popiečio saulę. Pliažai ir jūra pradėjo tuštėti, iš jų ėmė plūsti žmonės, kurie nuolat leidžia laiką populiariausiuose ir labiausiai kerinčiuose Australijos paplūdimiuose: banglentininkai kremu nuo saulės išteptiotomis lūpomis ir nosimis, krypuojantys kultūristai, riedutininkės suplėšytais džinsais, įdegusios B kategorijos žvaigždutės ir silikoninės besimaudančios nimfos; trumpai tariant, jauni, gražūs žmonės ir – bent jau iš pažiūros – lydimi sėkmės. Kambelio bulvaru, kuriame rikiuojasi madingų drabužių parduotuvėlės, prestižiniai maži viešbutukai ir paprasti, bet nepagrįstai brangūs restoranai, būtent šiuo paros metu plaukė žmonių srautas. Atviri sportiniai automobiliai nekantriai kriokiančiais varikliais slinko eilėje, o jų vairuotojai pro akinius nuo saulės žvalgėsi į šaligatvius.

Haris galvojo apie Kristiną.

Galvojo apie tą dieną, kai juodu su Kristina keliaudami traukiniais atsibeldė į Kanus. Buvo pats turistinio sezono įkarštis, ir visame mieste nebuvo įmanoma rasti kambario už padorią kainą. Jie keliavo jau taip ilgai, kad finansinės atsargos buvo beveik išsekusios ir jie tikrai negalėjo sau leisti nakvoti kokiame nors prabangiame viešbutyje. Taigi išsiaiškino, kada išvyksta artimiausias traukinys į Paryžių, paliko daiktus saugojimo kameroje ir nuėjo iki Kruazeto. Vaikščiojo pirmyn ir atgal ir žiūrėjo į žmones, gražius ir turtingus, į jų gyvūnus, į beprotiškas jachtas, kurių kiekviena turėjo savo įgulą, – tie laivagaliais prišvartuoti dideli motorlaiviai su sraigtasparnio nusileidimo aikštele ant stogo buvo lyg kasdienės transporto priemonės, ir tai privertė juos visą likusį gyvenimą balsuoti už socialistus.

Galiausiai bevaikščiodami jie taip suprakaitavo, kad turėjo išsimaudyti. Rankšluosčiai ir maudymosi kostiumėliai buvo

likę saugojimo kameroje, tad teko maudytis vienais apatiniais. Kristinai buvo pasibaigusios švarios kelnaitės, ir ji mūvėjo vyriškas Hario trumpikes. Jie pliurkštelėjo į Vidužemio jūrą tarp prabangių tangų ir sunkių papuošalų, kikendami iš savo paprastų baltų apatinių.

Haris prisiminė save gulintį ant nugaros ir stebintį, kaip Kristina, apsivilkusi laisvus marškinėlius, nusimauna šlapias sunkias trumpikes. Jam patiko stebėti jos žvilgančią odą, padengtą saulėje mirgančiais vandens lašeliais, marškinėlius, slidinėjančius jos ilga saulėje įdegusia šlaunimi, švelniai išlenktu klubu, ilgesingus prancūzų žvilgsnius, kai Kristina dirstelėjo į jį, pagavusi ją stebint, nusišypsojo ir žiūrėjo jam į akis užsitempdama džinsus, tada pakišo ranką po marškinėliais, kad užsisegtų užtrauktuką, bet jos taip ir neištraukė... Paskui erzindama rausvu liežuvio galiuku apsilaižė lūpas, pasilenkė į priekį ir kvatodama griuvo ant jo.

Tada jie valgė siaubingai brangiame restorane su vaizdu į jūrą, o saulei nusileidus susiglaudę sėdėjo ant kranto, ir Kristina, paveikta aplinkinio grožio, šiek tiek paverkė. Jie susitarė užsisakyti viešbutį „Carlton" ir išsmukti nesusimokėję, taip dviem dienomis sutrumpindami planuotą viešnagę Paryžiuje.

Galvodamas apie Kristiną Haris visuomet prisimindavo tą vasarą. Ji buvo tokia intensyvi, ir galima sakyti, kad jai pasibaigus išsiskyrimo nuojauta jau pleveno ore. Bet jis negalėjo prisiminti, kad būtų apie tai susimąstęs.

Tais metais Haris atliko karinę tarnybą, o Kristina prieš Kalėdas susipažino su vienu muzikantu ir išvyko į Londoną.

*

Haris, Lebis ir Vadkinsas sėdėjo prie stalelio lauko kavinėje prie Kambelio bulvaro ir Lamroko aveniu kampo. Stalelis stovėjo pavėsyje, jau buvo vėlyva popietė, bet dar ne taip vėlu, kad jų akiniai nuo saulės atkreiptų praeivių dėmesį. Švarkai

šiame karštyje nelabai pritiko, bet alternatyva buvo marškinėliai trumpomis rankovėmis ir pistoletų dėklai. Jie mažai tekalbėjo, tiesiog laukė.

Pėsčiųjų promenados vidury, tarp krantinės ir Kambelio bulvaro, stūksojo Šv. Jurgio teatras – gražus geltonas pastatas, kuriame vaidins Otas Rechtnagelis.

– Ar esi naudojęsis šio modelio pistoletu anksčiau? – paklausė Vadkinsas.

Haris papurtė galvą. Išduodant ginklą jam buvo parodyta, kaip jį užtaisyti ir kaip nuleisti saugiklį, ir viskas. Dėl to nevertėjo kvaršinti sau galvos; Haris nemanė, kad Otas išsitrauks kulkosvaidį ir juos visus išguldys.

Lebis dirstelėjo į laikrodį.

– Laikas eiti, – paragino jis. Jam ant kaktos žvilgėjo prakaitas.

Vadkinsas krenkštelėjo.

– Gerai, paskutinė repeticija: kol visi po vaidinimo lankstosi scenoje, mudu su Hariu įeiname pro šonines duris. Susitariau, kad teatro administratorius paliktų jas neužrakintas. O ant Rechtnagelio persirengimo kambario durų jis užkabins didelę lentelę su vardu. Mes stovėsime ir lauksime, kol Rechtnagelis ateis, ir tada jį suimsime. Uždėsime antrankius; jokių ginklų, nebent iškiltų būtinybė. Išeisime pro užpakalines duris, kur mūsų lauks policijos automobilis. Lebis sėdės salėje ir Rechtnageliui ateinant praneš mums per radijo stotelę. Taip pat praneš, jei Rechtnagelis užuos kažką negero ir bandys bėgti, braudamasis per salę iki pagrindinių durų. Užimkime pozicijas ir tyliai pasimelskime, kad veiktų kondicionieriai.

*

Maža, jauki Šv. Jurgio teatro salė buvo sausakimša, ir kylant uždangai buvo jaučiamas susijaudinimas. Tiesą sakant, uždanga ne pakilo, o nusileido. Klounai stovėjo ir spoksojo į lubas, iš

kur nukrito uždanga, paskui dramatiškai gestikuliuodami aptarė šį klausimą, ėmė pakrikusiai lakstyti, stumti uždangą nuo scenos ir klupinėdami vienas ant kito atsiprašinėjo publikos, kilnodami skrybėles. Visa tai buvo sutikta juoku ir linksmais šūksniais. Atrodė, kad salėje susirinko nemažai aktorių draugų ir pažįstamų. Scena buvo sutvarkyta ir paversta į ešafotą, o tada, būgnams atliekant liūdną ir nykų laidotuvių maršą, į sceną įžengė Otas.

Haris išvydo giljotiną ir iškart suprato, kad tai to paties „Powerhouse" matyto numerio variacija. Šį vakarą, be abejo, pasirodė karalienė: Otas vilkėjo raudoną vakarinę suknią, buvo užsimaukšlinęs neapsakomai ilgą peruką ir nusipudravęs veidą baltai. Budelis taip pat vilkėjo naują kostiumą, juodą aptemptą drabužį su didžiulėmis ausimis ir nuo rankų nukarusiais voratinkliais. Jis atrodė kaip velnias.

Arba kaip šikšnosparnis, dingtelėjo Hariui.

Giljotinos peilis pakilo ir krito žemyn ant apačioje padėto moliūgo. Kaukštelėjo į trinką taip, lyg jokio arbūzo ten nė būti nebuvę. Publikai švilpiant ir klykiant budelis triumfuodamas iškėlė abi moliūgo puses. Po kelių širdingų scenų, per kurias karalienė raudojo ir veltui meldė pasigailėti, bandydama įgyti budelio palankumą, didžiam publikos pasitenkinimui, ji buvo nutempta prie giljotinos su besivyniojančia aplink kojas suknele.

Peilis buvo pakeltas dar sykį, ir gęstant šviesoms pasigirdo garsėjantis būgno bildesys.

Vadkinsas pasilenkė į priekį:

– Tai jis žudo blondines ir ant scenos?

Būgno bildesys stiprėjo ir stiprėjo. Haris apsižvalgė, žmonės sėdėjo ant kėdžių krašto, kai kurie buvo išsižioję ir palinkę į priekį, kiti laikė rankomis užsispaudę ausis. Ištisos žmonių kartos taip sėdi jau daugiau nei šimtą metų, kartu bijo ir džiaugiasi, žiūrėdami tą patį spektaklį. Lyg atsakydamas į jo mintis prie jo vėl pasilenkė Vadkinsas:

– Smurtas – tai lyg kokakola ir Biblija. Klasika.

Būgnas vis dar bildėjo, ir Haris pastebėjo, kad viskas užsitęsė. Pirmą kartą paleisti peilį taip ilgai netruko... ar truko? Budelis nerimavo, trepseno ir žvilgčiojo į giljotinos viršų, lyg kas būtų buvę ne taip. Ir staiga, niekam nieko akivaizdaus nepadarius, peilis zvimbdamas krito žemyn. Haris nenorom sustingo, o ašmenims palietus karalienės kaklą publika aiktelėjo. Būgnas nutilo, ir jos galva trenkėsi į grindis. Stojo mirtina tyla, ir staiga iš vietos priešais Harį ir Vadkinsą pasigirdo klyksmas. Salėje kilo sumaištis, ir Haris prieblandoje bandė įžvelgti, kas vyksta. Viskas, ką jis matė, buvo besitraukiančio budelio nugara.

– Dieve švenčiausias! – sušnabždėjo Vadkinsas.

Nuo scenos pasigirdo garsas, lyg kas būtų plojęs rankomis. Haris pažvelgė tenai. Iš nukirsdintos karalienės iškirptės lyg baltas kirminas kyšojo stuburas, ant kurio tabalavo galva. Kraujas švirkštė iš atsivėrusios skylės ir taškėsi ant scenos.

– Jis žinojo, kad mes ateiname! – sušnabždėjo Vadkinsas. – Jis žinojo, kad mes jau čia! Jis net apsirengė taip, kaip tos jo sušiktos išprievartautos aukos! – jis pasilenkė Hariui prie pat veido. – Prakeikimas, Houli! Prakeikimas!

Haris nežinojo, dėl ko jį pykina: dėl kraujo, dėl neskoningo Vadkinso sugebėjimo derinti tokius žodžius kaip „sušiktos“ ir „išprievartautos“ ar tiesiog dėl liguistos žmogaus sielos.

Akimirksniu susidarė raudona bala, ir akivaizdžiai šoko ištiktas budelis, bėgdamas paimti galvos, paslydo. Jis griausmingai tėškėsi ant grindų, o du klounai įlėkė į sceną, šaukdami vienas kitam:

– Įjunkite šviesas!

– Pakelkite uždangą!

Dar du klounai įbėgo nešdami uždangą, ir visi keturi stovėjo scenoje, žvalgydamiesi vienas į kitą ir į aukštas lubas. Už scenos girdėjosi riksmai, elektros laidai sužaibavo, garsiai pokštelėjo ir salė paskendo visiškoje tamsoje.

– Man tai nepatinka, Houli, einam su manim! – Vadkinsas sugriebė Harį už rankos ir trūktelėjo.

– Sėskitės, – sušnabždėjo Haris, tempdamas jį atgal į kėdę.

– Ką?

Šviesos įsižiebė, ir scena, kurioje vos prieš porą akimirkų viešpatavo chaosas, liejosi kraujas, ritosi galvos, veikė giljotina, blaškėsi klounai ir plaikstėsi uždanga, buvo tuščia. Tik prie krašto stovėjo budelis ir Otas Rechtnagelis su šviesiaplauke karalienės galva po pažastimi. Publika juos sutiko klyksmais ir riaumojimu, o jie atsakė žemai lankstydamiesi.

– *I'll be damned**, – išspaudė Vadkinsas.

*

Per pertrauką Vadkinsas leido sau išgerti alaus.

– Vos nenumiriau per tą pasirodymą, – prisipažino jis. – Prakeikimas, aš vis dar drebu. Tikriausiai reikia suimti tą niekšą dabar. Šis laukimas mane erzina.

Haris patraukė pečiais.

– O kam? Jis niekur nedings ir nieko neįtaria. Laikykimės plano.

Vadkinsas paslapčia spustelėjo radijo stotelę, tikrindamas, ar gali susisiekti su Lebiu, kuris saugumo sumetimais liko sėdėti salėje. Policijos automobilis jau atvyko ir laukė prie užpakalinių durų.

Haris turėjo pripažinti, kad naujieji techniniai numerio efektai buvo įspūdingi, bet vis dar svarstė, kodėl Otas iškeitė Liudviką XVI į blondinę, kurios niekas negali atpažinti. Galbūt tikėjosi, jog Haris pasinaudos nemokamais bilietais ir sėdės salėje. Ar šitaip jis žaidžia su policija? Haris kažkur skaitė, kad jei serijinis žudikas ilgai nesuimamas, jo pasitikėjimas savimi ima augti. Ar tai prašymas, kad kas nors jį sustabdytų?

* Tebūsiu aš prakeiktas. (Angl.)

Žinoma, egzistavo ir trečia galimybė – jie tiesiog pakeitė vaidinimą.

Pasigirdo skambutis.

– *Here we go again**, – tarė Vadkinsas. – Tikiuosi, šįvakar daugiau žmogžudysčių nebus.

*

Antrame veiksme Otas pasirodė persirengęs medžiotoju, sliūkino su pistoletu rankoje ir žvalgėsi į ant ratukų į sceną įvežtus medžius. Nuo medžių atsklido paukščio giesmė, ir Otas, taikydamasis tarp šakų, bandė ją pamėgdžioti. Pasigirdo pokštelėjimas, nuo pistoleto pakilo mažas dūmelis ir kažkas juodas bumbtelėjo ant scenos. Medžiotojas pribėgo ir didžiai nustebęs pakėlė juodą katę! Otas žemai nusilenkė ir paliko sceną lydimas plojimų.

– Šito tai nesupratau, – šnipštelėjo Vadkinsas.

Haris tikriausiai būtų įvertinęs pasirodymą, jei nebūtų buvęs toks įsitempęs. Tačiau buvo, todėl dažniau žvilgčiojo į laikrodį nei į tai, kas vyksta scenoje. Be to, keletas numerių buvo politinės satyros, paremtos vietiniais įvykiais, kurių jis nelabai žinojo, bet publikai tai patiko. Galiausiai suskambo muzika, įsižiebė šviesos ir visi artistai išėjo nusilenkti.

Haris su Vadkinsu atsiprašė žmonių, sėdinčių jų eilėje, nes šiems teko pakilti ir juos praleisti, ir greitais žingsniais nuskubėjo prie šoninių scenos durų. Kaip ir buvo sutarta, jos buvo neužrakintos. Jie įėjo ir apibėgo pusratį už scenos. Koridoriaus gale rado duris su užrašu „Otas Rechtnagelis, klounas“ ir sustojo palaukti. Nuo scenos sklindanti muzika ir aplodismentai drebino sienas. Staiga suzvimbė Vadkinso radijo stotelė. Vadkinsas ją išsitraukė.

– Jau? – paklausė jis. – Juk muzika vis dar groja. Baigiau.

* Na, štai ir vėl prasideda. (Angl.)

Jo akys išsiplėtė.

– Ką?! Pakartok! Baigiau.

Haris pajuto, kad kažkas ne taip.

– Būk ten ir nenuleisk akių nuo scenos durų. Baigiau!

Vadkinsas įsikišo stotelę atgal į vidinę kišenę ir iš dėklo, kabančio ant peties, išsitraukė pistoletą.

– Lebis nemato Rechtnagelio scenoje!

– Gal jo tiesiog neatpažįsta, eidami į sceną jie naudoja daug grimo...

– To kiaulės scenoje nėra, – pakartojo Vadkinsas, klibindamas persirengimo kambario durų rankeną. Tačiau durys buvo užrakintos. – Šūdas, Houli, jaučiu, kad tai blogai baigsis. Šūdas!

Koridorius buvo siauras, tad Vadkinsas prisispaudė nugara prie priešingos sienos ir spyrė į durų spyną. Po trečio spyrio pasipylė atplaišos. Jie įpuolė į tuščią kambarį, pilną baltų garų. Garai ir vanduo veržėsi pro praviras dušinės duris. Jie atsistojo abipus durų, Haris taip pat išsitraukė pistoletą ir pamėgino pirštu užčiuopti saugiklį.

– Rechtnageli! – sušuko Vadkinsas. – Rechtnageli!

Jokio atsakymo.

– Man tai nepatinka! – sušnabždėjo Vadkinsas, sunkiai alsuodamas.

Haris per televizorių buvo prisižiūrėjęs pernelyg daug detektyvinių programų, todėl jam tai irgi nepatiko. Kai dušinėje teka vanduo, tačiau niekas neatsiliepia, ten paprastai randama nelabai malonių dalykų.

Vadkinsas nukreipė smilių į Harį, o nykštį – į dušą. Hariui kilo noras parodyti didįjį pirštą, bet jis suprato, kad dabar jo eilė veikti. Tad spyrė į duris, žengė du žingsnius į karštą prigaravusią vonią ir akimirksniu peršlapo kiaurai. Tiesiai priešais jį šmėstelėjo dušo užuolaida. Pistoleto vamzdžiu patraukė ją šalin.

Tuščia.

Nusidegino rankas užsukdamas vandenį ir garsiai norvegiškai nusikeikė. Žliugsinčiais batais pamėgino atsistoti taip, kad per besisklaidantį rūką galėtų apžvelgti patalpą.

– Čia nieko nėra, – sušuko jis.

– Kodėl, po velnių, čia tiek daug vandens?

– Kažkas neleidžia nutekėti. Minutėlę.

Haris įkišo ranką į vandenį, kur, jo manymu, turėjo būti kamštis. Šiek tiek pagrabinėjo ir pirštai užčiuopė kažką minkšto ir slidaus, bet tvirtai įstrigusio. Jis sugriebė ir ištraukė tai į paviršių. Pajuto, kaip gerklėje kyla šleikštulys, nurijo ir stengėsi giliai kvėpuoti, tačiau jautė, kad įkvepiami garai jį dusina.

– Kas nutiko? – paklausė Vadkinas. Jis stovėjo tarpduryje ir žiūrėjo į dušinėje tupintį Harį.

– Manau, jog pralošiau lažybas ir dabar esu skolingas Otui Rechtnageliui šimtą dolerių, – tyliai ištarė Haris. – Ar bent jau tam, kas iš jo liko.

*

Tai, kas paskui vyko Šv. Jurgio teatre, Haris prisiminė lyg per miglą, lyg garai iš Oto Rechtnagelio dušinės būtų pasklidę ir prasiskverbę visur: koridoriun, kur apgaubė administratoriaus, bandančio atidaryti rekvizito sandėlio duris, siluetą; pro rakto skylutę, raudonu filtru uždengdami vaizdą, kurį jie pamatė išlaužę duris, – krauju varvančią giljotiną; į ausų ertmes, pritildydami ir iškreipdami riksmus, jiems nesugebėjus sustabdyti kitų aktorių – šie įėjo ir pamatė Otą Rechtnagelį, išdrabstytą po visą kambarį.

Rankos ir kojos mėtėsi kampuose lyg lėlės galūnės. Sienos ir grindys buvo aptaškytos tikru lipniu krauju, šis greitai krešėjo ir juodavo. Liemuo be galūnių gulėjo ant giljotinos trinkos, mėsa ir kraujas, plačiai atmerktos akys, lūpdažiu išdažyti klouno nosis, burna ir skruostai.

Garai prikibo Hariui prie odos, burnos ir gomurio. Lyg sulėtintame filme jis matė Lebį išnyrant iš rūko, prisiartinant ir šnabždant jam į ausį: „Iš ligoninės pradingo Endrius."

Vadkinsas vis dar kaip prikaltas stovėjo prie giljotinos.

– Koks arogantiškas šiknius, – išgirdo Haris jį sakant.

Taip, tikrai, pagalvojo Haris.

Otui ant galvos žmogžudys buvo užmaukšlinęs baltą peruką.

*

Tikriausiai kažkas sutepė ventiliatorių, jis burzgė tyliai ir beveik be garso.

– Vienintelis žmogus, kurį automobilyje sėdintys policijos pareigūnai matė išeinantį pro užpakalines duris, buvo juodai apsirengęs budelis, teisingai?

Makormakas buvo sukvietęs visus į pasitarimą.

Vadkinsas linktelėjo.

– Tikrai taip, sere. Matysime, ką papasakos aktoriai ir administratorius, jie dabar apklausiami. Žudikas arba sėdėjo salėje ir įsmuko pro atdaras scenos duris, arba įėjo pro užpakalines duris prieš atvykstant policijos automobiliui, – jis atsiduso. – Administratorius teigia, kad vaidinimo metu užpakalinės durys buvo užrakintos, vadinasi, žudikas turėjo arba turėti raktą, arba būti įleistas, arba nepastebėtas įsmukti kartu su aktoriais ir kur nors pasislėpti. Paskui, po numerio su kate, kai Otas persirenginėjo finalui, žudikas pasibeldė į jo kambario duris. Tikriausiai jį apsvaigino, vaikinai iš laboratorijos rado dietilo eterio pėdsakų. Na, bent jau tikėkimės, kad taip buvo, – pridūrė Vadkinsas, – arba persirengimo kambaryje, arba po to, kai jie atėjo į rekvizito sandėlį. Šiaip ar taip, tas tipas – šaltakraujis niekšas. Sukapojęs auką jis pasiima nukirstus lytinius organus ir grįžta į persirengimo kambarį, kur atsuka čiaupus, kad jei kas nors ieškotų Oto, girdėtų tekantį vandenį ir manytų, jog jis maudosi po dušu.

Makormakas krenkštelėjo.

– O kaip dėl tos giljotinos? Yra paprastesnių būdų žmogui nužudyti...

– Na, sere, spėju, kad giljotina buvo spontaniška idėja. Vargu ar jis žinojo, kad per pertrauką ji bus perkelta į rekvizito sandėlį.

– Labai labai liguistas tipas, – tarė Lebis savo nagams.

– O kaip dėl durų? Juk visos buvo užrakintos. Kaip jie pateko į rekvizito sandėlį?

– Kalbėjau su administratoriumi, – įsiterpė Haris. – Kaip grupės vadovas, Otas savo kambaryje turėjo raktų ryšulį. Jis dingo.

– O kaip dėl to... velnio kostiumo?

– Žudikas rado jį dėžėje prie giljotinos, kartu su nukirsta galva ir peruku, sere. Užsivilko jį po nužudymo ir panaudojo kaip maskuotę. Taip pat labai klastinga. Ir vargu ar suplanuota iš anksto.

Makormakas susiėmė galvą delnais.

– Ką tu pasakysi, Jangai?

– Pamirškim kuriam laikui tą juodai apsirengusį velnią, – pasiūlė jis.– Logika sako, kad žudikas – vienas iš trupės narių.

Vadkinsas garsiai sušvokštė.

– Leiskite man paaiškinti, sere, – nesutriko Jangas. – Mes ieškome žmogaus, kuris išmano vaidinimą ir žinojo, kad po numerio su kate Otas scenoje nebeturės ką veikti, vadinasi, maždaug dvidešimt minučių iki finalo scenoje jo nebus. Trupės nariui nereikėjo įsibrauti paslapčiomis, o pašalietis to, mano manymu, nepastebėtas padaryti neįstengtų. Jei jis būtų ėjęs pro šonines scenos duris, bent vienas iš jūsų būtumėte jį pastebėjęs.

Visi kiti tegalėjo pritariamai linkčioti.

– Be to, aš patikrinau ir sužinojau, kad trys trupės nariai taip pat dalyvauja „Keliaujančio Australijos šou parko“ veikloje. Tai reiškia, kad žmogžudysčių vietose mūsų aptartomis

dienomis galėjo būti dar trys asmenys. Gal Otas buvo nekaltas ir tiesiog per daug žinojo? Pradėkime ieškoti ten, kur turime galimybę ką nors surasti. Siūlau pradėti nuo trupės, o ne nuo operos vaiduoklio, kuris tikriausiai kažin kur už jūrų marių.

Vadkinsas papurtė galvą.

– Negalime nepaisyti akivaizdaus fakto – nežinomas asmuo išeina iš teatro dėvėdamas apdarą, kuris buvo laikomas šalia nužudymo įrankio. Neįmanoma, kad jis būtų visiškai nesusijęs su žmogžudyste.

Haris pritarė:

– Manau, galime pamiršti kitus trupės narius. Pirma, niekas nekeičia fakto, kad Otas išprievartavo ir nužudė tas merginas. Gali būti daugybė priežasčių, kodėl kažkas norėjo nužudyti serijinį žudiką. Atvykėlis gali būti vienaip ar kitaip su juo susijęs. Gal žinojo, kad Otas bus suimtas, ir nenorėdamas rizikuoti, kad jis prisipažins, užmetė savo tinklą pirmas. Antra, neaišku, ar žudikas žinojo, kiek turi laiko: jis galėjo priversti Otą prisipažinti, kada jam vėl reikės lipti į sceną. Ir trečia: pasikliaukit nuojauta! – jis užsimerkė. – Žmogus-šikšnosparnis – vaikinas, kurio ieškome. Narahdarnas!

– Kas toks? – paklausė Vadkinas?

Makormakas sukikeno.

– Atrodo, mūsų draugas norvegas užėmė detektyvo Kensingtono vietą, – pasakė jis.

– Narahdarnas, – pakartojo Jangas. – Aborigenų mirties simbolis, žmogus-šikšnosparnis.

– Man kelia nerimą dar kai kas, – toliau kalbėjo Makormakas. – Vaikinas gali išsprukti pro užpakalines duris nepastebėtas ir būdamas už dešimties žingsnių nuo judriausių Sidnėjaus gatvių gali jose pradingti per kelias sekundes. Ir vis dėlto jis gaišta laiką ir velkasi kostiumą, kuris tikrai patrauks dėmesį. Bet tai taip pat reiškia, kad neturime jokio jo apibūdinimo. Tiesiog peršasi mintis, kad jis žinojo, jog ten bus policijos automobilis ir kažkas stebės duris. O jeigu taip, tai kaip tai įmanoma?

Tyla.

– Beje, kaip ligoninėje laikosi Kensingtonas? – Makormakas išsitraukė pastilę ir ėmė ją čiulpti.

Tyla kambaryje tapo spengianti. Ventiliatorius be garso pūtė šaltą orą.

– Jo ten nebėra, – galiausiai atsakė Lebis.

– Vaje, kaip greit pasveiko! – tarstelėjo Makormakas. – Tiek to, dabar mums reikalingos visos laisvos pajėgos, ir kuo greičiau, nes galiu jums pasakyti štai ką: sukapoti klounai sukuria didesnes antraštes nei išprievartautos merginos. Ir kaip jau sakiau anksčiau, vaikinai, tas, kas mano, kad į laikraščius neverta kreipti dėmesio, klysta. Laikraščiai šioje šalyje jau yra ir paskyrę, ir atleidę policijos viršininką. Tad jei nenorit, kad mane iš čia išspirtų, žinote, ką daryti. Bet pirmiausia važiuokit namo ir išsimiegokit. Klausau, Hari?

– Nieko, sere.

– Gerai. Labanakt.

*

Viskas buvo kitaip. Užuolaidos viešbučio kambaryje buvo neužtrauktos, ir Birgita nusirenginėjo priešais jį neoninėje Kings Kroso lempų šviesoje. Haris gulėjo lovoje, o ji stovėdama kambario viduryje metė drabužį po drabužio, prikausčiusi jį rimtu, beveik skausmingu žvilgsniu. Birgita buvo ilgakojė, liekna ir blyškioje šviesoje atrodė balta lyg sniegas. Pro pravirą langą girdėjosi intensyvaus naktinio gyvenimo garsai – automobiliai, motociklai, lošimo automatai, gatvės muzikantai ir pulsuojanti diskotekų muzika. O visa tai vainikavo žmonės svirpliai – garsūs pokalbiai, pasipiktinimo šūksniai ir audringas juokas.

Birgita atsisagstė palaidinę. Ne nesąmoningai ar gundydama, bet lėtai. Ji tiesiog nusirenginėjo.

Dėl manęs, pagalvojo Haris.

Jis jau anksčiau buvo matęs ją nuogą, bet šįvakar viskas buvo kitaip. Ji buvo tokia graži, kad gniaužė kvapą. Anksčiau jis nesuvokė jos grožio, nesuvokė, kodėl ji nenusivelka marškinėlių ir nenusimauna kelnaičių, kol nepalenda po antklode, arba kodėl prisidengia rankšluosčiu, kai išlipusi iš lovos eina į vonią. Bet pamažu jis suprato, kad ji tai daro ne todėl, kad būtų drovi ar gėdytųsi savo kūno, bet todėl, kad nenori atsiskleisti. Tam visų pirma reikėjo laiko ir jausmų, reikėjo sukurti saugų lizdelį, ir tik tuomet jis įgauna *teisę*. Todėl šįnakt viskas buvo kitaip. Nusirenginėjimas kažkuo priminė ritualą, lyg savo nuogumu Birgita norėtų parodyti, kokia ji pažeidžiama. Parodyti, kad išdrįso, nes juo pasitiki.

Haris jautė, kaip daužosi jo širdis – iš dalies dėl to, jog didžiuojasi, kad ši stipri, graži moteris įrodė, jog juo pasitiki, o iš dalies dėl to, jog bijo galįs nepateisinti jos pasitikėjimo. Bet labiausiai dėl to, jog supranta, kad viskas, ką galvoja ar jaučia, atsispindi išorėje ir kad visi gali tai pamatyti šioje raudonoje, mėlynoje ir žalioje reklaminių iškabų šviesoje. Kad ji nusirengdama nurengia ir jį.

Birgita nusirengė ir ramiai stovėjo; atrodė, jog jos balta oda apšviečia kambarį.

– Ateik, – ištarė jis duslesniu balsu, nei norėjo, ir sulanksteš antklodę padėjo ją į šalį, bet Birgita nejudėjo.

– Žiūrėk, – sušnabždėjo ji. – Žiūrėk.

12.
Apkūni ponia ir skrodimas

Buvo aštunta valanda ryto ir Čingischanas miegojo, kai po įnirtingų derybų seselė įleido Harį į vienvietę palatą. Jis atmerkė akis, kai Haris prisistūmė kėdę prie jo lovos.

– Labas rytas, – tarė Haris. – Tikiuosi, gerai išsimiegojai. Prisimeni mane? Tai aš gulėjau ant stalo ir nelabai galėjau kvėpuoti.

Čingischanas sudejavo. Jo galva buvo apvyniota baltu tvarsčiu, ir jis nebeatrodė toks pavojingas kaip tuomet, kai lenkėsi virš Hario bare „The Cricket".

Haris išsitraukė iš kišenės kriketo kamuoliuką.

– Kalbėjau su tavo advokatu. Sakė, kad nepateiksi skundo prieš mano kolegą, – Haris permetė kamuoliuką iš dešinės rankos į kairę. – Turint omeny, kad vos manęs neužmušei, manau, jog būtų labai negerai, jei paduotum skundą prieš vyruką, išgelbėjusį man gyvybę. Bet tas tavo advokatas įsitikinęs, jog turi tokią teisę. Pirma, jis sako, kad tu manęs nepuolei, o tiesiog *patraukei* nuo savo draugo, kurį aš *ketinau* rimtai sužeisti. Antra, jis tvirtina, kad tik per atsitiktinumą atsipirkai kaukolės lūžiu ir kriketo kamuoliukas tavęs neužmušė.

Haris išmetė kamuoliuką į orą ir sugavo jį tiesiai prieš blyškiojo riterio veidą.

– Ir žinai ką? Aš sutinku. Kamuoliukas lėkė tiesiai į veidą iš keturių metrų atstumo – tikras stebuklas, kad išgyvenai. Tavo advokatas paskambino man šiandien į darbą, norėdamas sužinoti tikslią įvykių eigą. Jis mano, jog yra pagrindas reikalauti kompensacijos, na, bent jau jei patyrei ilgalaikę žalą. Tokie advokatai priklauso tai grifų rūšiai, kuri pasiima trečdalį priteistos kompensacijos, bet jis tikriausiai tau jau sakė, ar ne? Paklausiau, kodėl jis nesugebėjo tavęs įkalbėti paduoti ieškinio. Jis mano, kad tai tik laiko klausimas. Todėl man įdomu: ar tai tik laiko klausimas, Čingi?

Čingis atsargiai papurtė galvą.

– *No. Please go now**, – silpnai sugargaliavo.

– Bet kodėl ne? Ką gi tu prarastum? Jei taptum neįgalus, gautum didžiulę pinigų sumą. Nepamiršk, kad paduotum į

* Ne. Prašau tuojau išeiti. (Angl.)

teismą ne vargšą neturtingą privatų asmenį, bet visą valstiją. Aš patikrinau ir sužinojau, kad tu netgi sugebėjai čia beveik nieko neprisidirbti. Tad galimas daiktas, jog prisiekusieji tave palaikytų ir taptum milijonieriumi. O tu net nenori pabandyti?

Čingis nieko neatsakė, tik žvelgė iš po tvarsčių savo įkypomis skausmingomis akimis.

– Man jau nusibodo sėdėti šioje ligoninėje, Čingi, tad pasistengsiu trumpai. Tavo užpuolimo padariniai – du sulaužyti šonkauliai ir pradurtas plautis. Kadangi buvau be uniformos, neparodžiau ženklelio ir tuo metu nevykdžiau policijos departamento pavedimo, o Australija yra šiek tiek nutolusi nuo mano jurisdikcijos, valdžia nutarė, kad teisiniu požiūriu veikiau kaip privatus asmuo, o ne kaip valstybės pareigūnas. Kitaip sakant, aš pats galiu nuspręsti, ar paduoti tave į teismą dėl žiauraus užpuolimo. O tai mus grąžina atgal prie fakto, kad buvai *beveik* nieko neprisidirbęs. Tau virš galvos kabo šešių mėnesių lygtinis teistumas, ar ne? Pridėkime dar šešis už šį užpuolimą, ir jau turėsime metus. Metai, arba gali man papasakoti... – jis pasilenkė prie iš po tvarsčių kyšančios Čingischano galvos ir suriko: – KAS ČIA, PO VELNIŲ, VYKSTA?!

Haris vėl atsisėdo ant kėdės.

– Tai ką pasakysi?

*

Makormakas sukryžiavęs rankas stovėjo nugara į Harį ir parėmęs smakrą žvelgė pro langą. Tiršta migla nuplovė spalvas ir sustingdė judėjimą, tad vaizdas priminė blausų nespalvotą miesto paveikslą. Tylą nutraukė bilsnojimas. Su laiku Haris susivokė, kad Makormakas turi įprotį nagais bilsnoti apatinius dantis.

– Taigi Kensingtonas pažinojo Otą Rechtnagelį. Ir tu visą laiką tai žinojai?

Haris patraukė pečiais.

– Suprantu, kad turėjau pasakyti anksčiau, sere. Bet nemaniau, kad...

– ...kad tavo reikalas pranešinėti, ką Endrius Kensingtonas pažįsta arba nepažįsta. Sąžininga. Bet dabar Kensingtonas dingo iš ligoninės, niekas nežino, kur jis, ir tu pradėjai įtarti kažką negero?

Haris linktelėjo jo nugarai.

Makormakas žiūrėjo į jo atspindį. Tada atliko dalinį piruetą ir dabar žvelgė tiesiai Hariui į veidą.

– Tu atrodai šiek tiek... – jis užbaigė piruetą ir dabar vėl stovėjo nugara į Harį, – sunerimęs, Houli. Ar tave kas nors slegia? Ar nori man dar ką nors papasakoti?

Haris papurtė galvą.

*

Oto Rechtnagelio butas buvo Suri Hilse, tiksliau sakant, pakeliui iš „Olberio" į Ingerės Holter namus Glebe. Jiems atvykus, moteris kalnas užstojo praėjimą ant laiptų.

– Mačiau automobilį. Ar jūs iš policijos? – paklausė ji aukštu, spigiu balsu ir nelaukdama atsakymo varė toliau: – Patys girdit tą šunį. Ir taip nuo pat ryto.

Iš už durų su užrašu „Otas Rechtnagelis" girdėjosi kimus lojimas.

– Gaila dėl pono Rechtnagelio, tikrai, bet jūs turite paimti jo šunį. Jis loja nesustodamas ir veda visus iš proto. Nereikėtų leisti čia laikyti šunų. Jei jūs nieko nedarysite, mes būsime priversti... eee... na, suprantate, ką turiu omeny.

Moteris pavartė akis ir ištiesė mėsingas rankas. Tuoj pat pasklido rūgštokas prakaito, sumišusio su kvepalais, tvaikas.

Hariui ši baisi moteriškė labai nepatiko.

– Šuo žino, – pratarė Lebis, perbraukdamas dviem pirštais per turėklus ir nepritariamai apžiūrinėdamas smilių, lyg tikrintų laiptinės švarą.

– Ką tuo norite pasakyti, jaunuoli? – paklausė moteris kalnas, įsisprendusi į šonus ir vis dar atrodanti taip, lyg neketintų trauktis.

– Jis žino, kad jo šeimininkas mirė, ponia, – paaiškino Haris. – Šunys jaučia tokius dalykus. Jis sielvartauja.

– Sielvartauja? – ji įtariai pažvelgė į juos. – Šuo? Kokia nesąmonė.

– Ką darytumėte, jei jūsų šeimininkui kas nors nupjautų rankas ir kojas, ponia? – Lebis pažvelgė į moteriškę. Jai atvipo žandikaulis.

– Ir penį, – pridūrė Haris. Jis tikėjosi, jog žodžio *dick* reikšmė Australijoje tokia pati kaip ir kitur.

– Jeigu turite šeimininką, suprantama, – Lebis nužvelgė ją nuo galvos iki kojų.

Moteriai kalnui atlaisvinus kelią, jie išsitraukė raktus, rastus persirengimo kambaryje, Oto kelnių kišenėje. Lojimas perėjo į urzgimą, Oto Rechtnagelio šuo jautė, kad artinasi svetimi žmonės.

Durims atsidarius bulterjeras laukė prieškambaryje pasiruošęs pulti. Lebis ir Haris stovėjo ir žiūrėjo į baltą juokingą šunį, manantį, jog jis valdo padėtį. Urzgimas perėjo į bejėgišką amsėjimą, tada šuo nutilo ir nusliūkino į svetainę. Haris nusekė iš paskos. Pro didžiulius svetainės langus krito dienos šviesa. Kambarys buvo neįprastai gausiai apstatytas: tvirta raudona sofa, apkrauta spalvingomis pagalvėlėmis, didžiuliai paveikslai ant sienos ir žemas, bet masyvus žalio stiklo stalas, stūksantis kambario viduryje. Kampuose stovėjo du porcelianiniai leopardai. Ant stalo gulėjo prie aplinkos nederantis lempos gaubtas.

Šuo įbedė nosį į šlapią dėmę ant grindų. Virš jos kabojo pora vyriškų batų. Trenkė šlapimu ir ekskrementais. Hario žvilgsnis nuslydo aukštyn nuo bato per kojinę iki tamsaus ruoželio ten, kur baigėsi kojinė ir prasidėjo kelnės. Tada – kelnėmis aukštyn, kol pamatė didžiules negyvas plaštakas. Haris

turėjo prisiversti pakelti akis ir pažvelgti į baltus marškinius. Ne todėl, kad būtų pirmą kartą išvydęs pakaruoklį, bet todėl, kad atpažino batus.

Galva ilsėjosi ant peties, o laido galas su pilkšva lempute tabalavo ant krūtinės. Laidas buvo pririštas prie tvirto kablio lubose – tikriausiai kitados čia kabėjo šviestuvas – ir tris kartus apvyniotas aplink Endriaus galvą, beveik liečiančią lubas. Svajingos blankios akys spoksojo į niekur, o mėlynai juodas liežuvis kyšojo iš burnos lyg pačios mirties grimasa. Arba gyvenimo. Priešais stalą gulėjo nuversta kėdė.

– Velniai tave griebtų, – sušnabždėjo Haris. – Velnias, velnias, velnias.

Jis be jėgų krito į kėdę.

Įėjęs Lebis suriko.

– Surask peilį, – paliepė Haris. – Ir paskambink greitajai. Ar kam jūs čia paprastai skambinate.

Iš ten, kur sėdi, Haris matė saulės apšviestą Endriaus nugarą, ir prieš langą siūbuojantis kūnas atrodė lyg nepažįstamas juodas siluetas. Haris meldė Viešpaties, kad tasai, prieš jam atsikeliant nuo kėdės, ant laido pakabintų kokį kitą žmogų. Pažadėjo niekam neprasitarti apie stebuklą. Būtų net pasimeldęs, jei tai būtų padėję.

Jis išgirdo žingsnius prieškambaryje ir Lebį, staiga surinkantį:

– Dink iš čia, tu stora karve!

*

Palaidojęs motiną Haris penkias dienas vaikščiojo, nejausdamas nieko, išskyrus tai, kad turėtų kažką jausti. Jam paaiškino, kad žmonėms, kurie visą gyvenimą pratinosi valdyti savo jausmus, sielvarto reakcija kartais vėluoja. Taigi jis nustebo, kai dabar, jam klestelėjus ant sofos tarp pagalvėlių, akys prisipildė ašarų, o iš gerklės išsiveržė kūkčiojimas.

Ne dėl to, kad nebūtų verkęs anksčiau. Jam buvo užspaudę gerklę, kai vienui vienas sėdėjo Bardufoso kareivinėse ir skaitė Kristinos laišką, kuriame ji rašė, kad „tai geriausias man gyvenime nutikęs dalykas“. Iš konteksto nebuvo labai aišku, ar Kristina turi omeny jį, ar tą anglą muzikantą, su kuriuo iškeliavo. Jis tik žinojo, kad tai blogiausias jam gyvenime nutikęs dalykas. Ir vis dėlto tuomet kūkčiojimas ten kažkur ir sustojo, kažkur gerklėje. Kaip tada, kai pykina ir *beveik* norisi vemti.

Haris pakilo ir apsižvalgė. Endriaus niekas nejudino. Jis norėjo žengti porą žingsnių, pastatyti kėdę, kad būtų ant ko pasilypėti, kai Endrių nuims, bet neįstengė pajudėti. Taip ir stypsojo, kol su virtuviniu peiliu įėjo Lebis. Lebis keistai į jį pažiūrėjo, ir Haris suprato, kad jam skruostais ritasi karštos ašaros.

Jėzau, jau visai blogai, pagalvojo sutrikęs.

Netardami nė žodžio jie nuėmė Endrių, paguldė ant grindų ir iškraustė kišenes. Rado du ryšulėlius raktų, didesnį ir mažesnį, ir dar vieną raktą, kuris, kaip paaiškėjo patikrinus Lebiui, tiko lauko durims.

– Jokių išorinių smurto žymių, – tarstelėjo Lebis po greitos apžiūros.

Haris atsagstė Endriaus marškinius. Ant krūtinės buvo ištatuiruotas krokodilas. Paskui atsmaukė kelnių klešnes ir apžiūrėjo kojas.

– Nieko, – pasakė jis. – Visiškai nieko.

– Palauksime, ką pasakys gydytojas, – tarė Lebis.

Haris pajuto vėl besitvenkiant ašaras ir tesugebėjo truktelėti pečiais.

*

Važiuodami į nuovadą jie pakliuvo į popietines spūstis.

– *Merde**, – suriko Lebis ir užgulė vairą.

* Šūdas. (Pranc.)

Haris vartė *The Australian*, kuriame straipsnis apie klouno nužudymą užėmė visą pirmą puslapį. „Sukapotas savo paties mirties mašina“ – puikavosi užrašas virš vaidinimo metu darytų nuotraukų: kruvina giljotina ir Otas Rechtnagelis klouno kostiumu.

Tikriausiai dėl keisto įvykio pobūdžio reportažas buvo parašytas lengvu, pusiau humoristiniu stiliumi. „Nežinoma, kodėl žudikas leido klounui išsaugoti galvą, – rašė žurnalistas ir padarė išvadą, kad nužudymas vargu ar buvo skirtas plačiajai publikai, – deja, tai nebuvo vaidinimas.“ Jis kažkaip rūgščiai gyrė policiją skubiai atvykus į nusikaltimo vietą. „Vis dėlto Sidnėjaus kriminalinės policijos viršininkas nieko nekomentavo, išskyrus tai, kad rastas nužudymo įrankis...“

Haris perskaitė garsiai.

– Labai juokinga, – tarstelėjo Lebis, pasignalizavo ir parodė didįjį pirštą taksi vairuotojui, užlindusiam priešais juos iš gretimos juostos. – *Your mother is...*[*]

– Vaidinimas, kuriame tas vaikinas medžiojo paukštį...

Sakinys pakibo ore ir liko ten, kol jie pravažiavo dvi sankryžas.

– *You said...*[**] – pratarė Lebis.

– Ne, nieko. Aš tik sudvejojau dėl to pasirodymo, kuris lyg ir neturėjo jokios prasmės. Medžiotojas, medžiojantis paukštį, staiga pamato, kad jo laimikis – katinas, kuris taip pat medžiojo paukštį. Bet ką gi tai reiškia?

Lebis negirdėjo, nes kabojo persisvėręs per langą.

– *Suck my hairy, sorry potato ass, you pigfucker...*[***]

Tai buvo pirmas kartas, kai Haris girdėjo jį taip turiningai pasisakant.

[*] Tavo motina... (Angl.)

[**] Sakei, kad... (Angl.)

[***] Laižyk mano gauruotą, skaudančią subinę, tu kiauliakrušy... (Angl.)

*

Kaip Haris ir tikėjosi, nuovadoje virė gyvenimas.

– Rodo per „Reuters“, – pasakė Jangas. – „Associated Press“ atsiunčia fotografą. Ir skambino iš merijos, pranešė, kad NBC atsiųs TV komandą, kuri kurs reportažą.

Vadkinsas papurtė galvą.

– Indijoje per potvynį žuvo šeši tūkstančiai žmonių, ir jie vos paminimi paskutinėse naujienose. Vienam homoseksualiam klounui nukertamos kelios galūnės, ir tai tampa pasaulinio masto įvykiu.

Haris sukvietė juos į pasitarimų kambarį ir uždarė duris.

– Endrius Kensingtonas negyvas, – prabilo jis.

Vadkinsas ir Jangas nepatikliai sužiuro į jį. Haris trumpai ir aiškiai nupasakojo, kaip jie rado Endrių, kabantį ant lubų Oto Rechtnagelio bute.

Jis žiūrėjo jiems tiesiai į akis, o jo balsas skambėjo tvirtai:

– Nepaskambinome, nes baiminomės informacijos nutekėjimo. Galbūt kol kas turėtume tai laikyti paslaptyje.

Jis suprato, kad lengviau apie tai kalbėti kaip apie policijos reikalą. Galėjo išlikti objektyvus ir žinojo, kaip su tuo susidoroti. Lavonas, mirties priežastis ir įvykių seka, kurią jie bandys nuslėpti. Tai kuriam laikui išlaikė Mirtį – nepažįstamąją, su kuria jis nežinojo kaip susitaikyti, – per ištiestos rankos atstumą.

– Gerai, – pratarė sukrėstas Vadkinsas. – Dabar ramiai. Nedarykime jokių skubotų išvadų. – Jis nusišluostė prakaitą nuo viršutinės lūpos. – Leiskit man pranešti Makormakui. Velnias. Velnias! Ir ką gi tu padarei, Kensingtonai? Jei suuos spauda... – Vadkinsas pradingo už durų.

Likusieji trys sėdėjo ir klausėsi ventiliatoriaus birbimo.

– Jis čia retkarčiais dirbdavo su nužudymų bylomis, – pratarė Lebis. – Lyg ir nebuvo vienas iš mūsų, bet vis dėlto buvo...

– Malonus žmogus, – pasakė Jangas, žiūrėdamas į grindis. – Malonus žmogus. Jis padėjo man, kai buvau naujokas, jis buvo... malonus žmogus.

*

Makormakas visiems įsakė laikyti liežuvį už dantų. Jis buvo labai prastos nuotaikos, žingsniavo pirmyn ir atgal sunkesniais žingsniais nei visada, o jo tankūs antakiai buvo stipriai suraukti virš nosies.

Po susirinkimo Haris atsisėdo į Endriaus vietą ir pasirausė jo užrašuose. Nelabai ką rado, tik keletą adresų, porą telefono numerių, kurie, kaip paaiškėjo vėliau, priklausė dviem autoservisams, ir keletą nesuprantamų raizgalynių ant popieriaus lapo. Stalčiai, išskyrus keletą kanceliarinių reikmenų, buvo beveik tušti. Tada Haris ištyrinėjo abu rastus raktų ryšulius. Ant vieno jų kabojo raktinė su Endriaus inicialais, tad jis nusprendė, jog šitie raktai – asmeniniai.

Jis surinko Birgitos numerį. Mergina buvo priblokšta, uždavė keletą klausimų, bet leido Hariui išsikalbėti.

– Nesuprantu, – pasakė Haris, – mirė vyrukas, kurį pažinojau kiek ilgiau nei savaitę, ir aš verkiu lyg vaikas, o mirus motinai tesugebėjau išspausti vos vieną ašarėlę. Motinai, nuostabiausiai moteriai pasaulyje! O šis vyrukas... aš net nežinau, ar mes buvom geri pažįstami. Ar tai logiška?

– Logiška, – atsiliepė Birgita. – Logika čia apskritai niekuo dėta. Negalima pernelyg pasitikėti logika, kad ir kaip žmonės to trokštų.

– Na, tik norėjau tau apie tai pranešti. Niekam nesakyk. Ar užsuksi, kai baigsi darbą?

Ji sudvejojo. Šį vakarą ji laukė tėvų skambučio iš Švedijos.

– Šiandien mano gimtadienis, – pasakė ji.

– Sveikinu, – atsakė Haris.

Jis padėjo ragelį. Pajuto, kaip pilve suurzgia senas nedraugas.

*

Po pusvalandžio kelionės Haris ir Lebis sustojo prie Endriaus Kensingtono namų Sidnėjaus kelyje, Čatvike, jaukioje gatvelėje gražiame priemiesčio rajone.

– Jėzau, ar tikrai čia? – pratarė Haris, jiems prisiartinus prie namo, kurio numerį davė personalo skyrius.

Tai buvo didelis mūrinis statinys su dvigubu garažu, išpuoselėta veja ir fontanu priešais. Žvyro keliukas vedė prie įspūdingų raudonmedžio durų. Jiems paskambinus, duris atidarė mažas berniukas. Paklaustas apie Endrių jis rimtai linktelėjo, parodė į save ir delnu prisidengė burną, taip duodamas suprasti, kad yra nebylys. Paskui nuvedė juos už namo ir parodė mažą, žemą mūrinį pastatą kitame didžiulio sodo gale. Jei tai būtų angliškas dvaras, galėtum jį pavadinti sodininko nameliu.

– Mes įeisime vidun, – pasakė Haris ir pastebėjo, kad kalba pernelyg artikuliuodamas. Taip, lyg berniukas dar ir neprigirdėtų. – Mes esame... buvome Endriaus kolegos. Endrius mirė.

Jis laikė Endriaus raktų ryšulį su odiniu pakabuku. Berniukas sutrikęs pažvelgė į ryšulį ir ėmė žiopčioti, gaudydamas orą.

– Jis mirė staiga praeitą naktį, – patikslino Haris.

Berniukas stovėjo priešais juos nusvirusiomis rankomis, o jo akys pradėjo drėkti. Haris suprato, kad juodu gerai vienas kitą pažinojo. Jam sakė, kad Endrius gyveno čia dvidešimt metų, o berniukas tikriausiai užaugo didžiajame name. Hariui nevalingai iškilo vaizdinys – mažas vaikas ir tamsiaodis vyras žaidžia kamuoliu sode, berniukas gauna pinigų, kad nubėgtų nupirkti ledų ir alaus. Iš namelyje gyvenančio policininko jis turbūt prisiklausė abejotinų patarimų ir neįtikėtinų istorijų, o užaugęs būtų išgirdęs, kaip elgtis su merginomis ir kaip smūgiuoti iš kairės.

– Na, ne visai taip. Mes buvome daugiau nei kolegos. Mes buvome ir draugai, – pridūrė Haris. – Neprieštarausi, jei įeisim vidun?

Berniukas sumirksėjo, suspaudė lūpas ir linktelėjo.

Haris mintyse nusikeikė. Susiimk, Hūle, pagalvojo jis. Pradedi atrodyti kaip koks amerikietis snarglius.

*

Pirmas dalykas, kuris jam paliko įspūdį įžengus į šį mažą viengungio namelį, tai švara ir tvarka. Kukliai apstatytoje svetainėje ant kavos stalelio priešais televizorių nesimėtė jokie laikraščiai, o virtuvėje nebuvo jokių neplautų indų. Prieškambaryje stovėjo išrikiuoti batai į vidų sukištais raišteliais. Ši griežta tvarka jam kažką priminė.

Miegamajame stovėjo nepriekaištingai paklota lova, baltos antklodės kraštai buvo taip tvirtai susprausti už lovos rėmo, jog norint po ja palįsti būtų reikėję atlikti akrobatinį numerį. Haris jau buvo prakeikęs šį juokingą lovos klojimo būdą savo viešbučio kambaryje. Jis žvilgtelėjo į vonią. Ant lentynėlės po veidrodžiu šalia skustuvo ir muilo kariškai rikiavosi losjonas po skutimosi, dantų pasta, dantų šepetėlis ir šampūnas. Ir tai buvo viskas. Jokios ekstravagancijos, pastebėjo Haris... ir staiga suprato, ką šis skrupulingumas jam primena – jo paties butą po to, kai metė gerti.

Kaip tik taip prasidėjo naujasis Hario gyvenimas – praktikuojant paprastą discipliną, kai viskas turi savo vietą, lentynėlę arba stalčių ir vos panaudojus sugrįžta atgal. Jokio besimėtančio rašiklio, jokio perdegusio saugiklio saugiklių dėžėje. Šalia praktiškumo, žinoma, buvo ir simbolinė viso to reikšmė: teisingai ar klaidingai, bet netvarkos lygiu bute jis matavo savo gyvenimo kokybę.

Haris paprašė Lebio apieškoti spintą ir komodą miegamajame ir palaukė, kol jis pasišalins, kad pats galėtų atidaryti

spintelę prie veidrodžio. Jie gulėjo ant viršutinės lentynos, tvarkingai sudėti eilėmis, į jį nutaikytais galais lyg miniatiūrinės raketos – kelios dešimtys vienkartinių švirkštų vakuuminėse pakuotėse.

Aišku, Endrius Kensingtonas galėjo sirgti cukralige ir leistis insuliną, bet Haris žinojo geriau. Jeigu jie apverstų namą aukštyn kojom, tikrai rastų slaptaviečių su tam tikromis medžiagomis, milteliais ir vartojimo įranga, bet tam nebuvo jokio poreikio. Haris žinojo, ką jam reikėjo žinoti.

Čingischanas nemelavo sakydamas, jog Endrius buvo narkomanas. Haris tuo neabejojo jau tada, kai rado Endrių Oto bute. Jis suprato, kad tokiame klimate, kai dažniausiai dėvimi trumparankoviai marškinėliai, policijos pareigūnas negali vaikščioti adatų dūriais išmargintais dilbiais. Taigi Endrius turėjo leistis ten, kur žymės ne tokios pastebimos, pavyzdžiui, į kojas. Endriaus blauzdos ir pakinkliai buvo subadyti.

*

Kiek Čingis prisiminė, Endrius buvo vyruko Rodo Stiuarto balsu klientas. Jis teigė, jog Endrius buvo iš tų, kurie gali vartoti heroiną ir kartu normaliai dalyvauti profesiniame ir socialiniame gyvenime. „Tai nėra taip įprasta, kaip daugelis mano“, – sakė Čingis.

„Bet kai Spydis sužinojo, kad tas vyras – policijos pareigūnas, paranojiškai užsimanė jį nušauti. Manė, kad jis policijos agentas. Bet mes jį nuo to atkalbėjom. Juk tas vyras jau daugelį metų buvo geriausias Spydžio klientas. Niekada nesiderėjo, visuomet su pinigais, laikydavosi susitarimų, nepliurpė, nekrėsdavo kvailysčių. Niekad nemačiau, kad aborigenas taip gerai tvarkytųsi. Po velnių, niekad nemačiau, kad apskritai kas nors taip gerai pakeltų narkotikus!“

Jis nebuvo matęs ar girdėjęs Endriaus kalbantis su Evansu Vaitu.

„Vaitas su klientais nebebendrauja. Jis didmenininkas, ir taškas. Bet girdėjau, kad kurį laiką šiek tiek prekiavo Kings Krose. Nenutuokiu dėl ko, juk ir taip pakankamai uždirba. Bet daugiau to nebedaro, turėjo bėdų su keliomis prostitutėmis, bent jau taip girdėjau."

Čingis buvo atviras. Atviresnis, nei reikėjo norint išgelbėti savo kailį. Atrodė, kad jam tai netgi smagu. Tikriausiai manė, kad Haris jiems nepavojingas, bent jau tol, kol į jų klientų sąrašą įtrauktas vienas iš jo kolegų.

„Perduok vyrukui linkėjimus ir pasakyk, kad laukiam sugrįžtant. Mes nuoskaudų užantyje nelaikom, – galiausiai pasakė Čingis šypsodamasis. – Kad ir kas jie būtų, visuomet sugrįžta, supranti? Visuomet."

*

Haris įėjo į miegamąjį, kur Lebis be didelio entuziazmo rausėsi po stalčius su apatiniais baltiniais ir popieriais.

– Ar radai ką nors įdomaus? – paklausė Haris.

– Nieko ypatingo. O tu?

– Nieko.

Jie pažvelgė vienas į kitą.

– Eime iš čia, – tarė Haris.

*

Šv. Jurgio teatro administratorius sėdėjo užkandinėje. Jis prisiminė Harį iš praeito vakaro. Atrodė, kad jam palengvėjo.

– Ga-galiausiai kažkas, kas nesiknaisios ir neklausinės, kaip viskas atrodė. Žurnalistai šniukštinėja čia vi-visą dieną, – sumikčiojo jis. – Ir dar tie jūsų teismo medicinos ekspertai. Bet jie dirba savo darbą, jie mums ne-netrukdo.

– Taip, jiems kliuvo nemenkas darbelis.

– Na, taip. Nedaug šiąnakt temiegojau. Žmona ga-galiausiai turėjo duoti vieną savo mi-migdomųjų tabletę. Tokių dalykų niekam nereikėtų patirti. Bet jūs tikriausiai prie to pripratę...

– Na, tai šiek tiek didesnis kąsnis, nei mes įpratę apžioti.

– Nežinau, ar kada pajėgsiu vėl įžengti į tą ka-kambarį.

– Susidorosit.

– Ne, klausykit, aš net neįstengiu jo vadinti rekvizito sandėliu, aš sakau *tas* ka-kambarys, – administratorius desperatiškai papurtė galvą.

– Jums reikia šiek tiek laiko, – paguodė Haris. – Patikėkit manim, aš žinau, ką sakau.

– Tikiuosi, jūs teisus, pareigūne.

– Vadinkite mane Hariu.

– Kavos, Hari?

Haris sutiko ir ant stalo padėjo raktų ryšulį.

– Štai kur jie, – apsidžiaugė administratorius. – Raktai, kuriuos pasiskolino Rechtnagelis. Jau baiminausi, kad jie neatsiras ir mes turėsim keisti visas spynas. Kur juos radote?

– Oto Rechtnagelio namuose.

– Ką? Juk jais naudojosi vakar vakare. Jo persirengimo kambario durys...

– Negalvokite apie tai. Svarstau, ar, be aktorių, vakar už scenos dar kas nors buvo?

– O, taip. Leiskite pagalvoti. Apšvietėjas, du scenos pagalbiniai da-darbininkai ir dar garso asistentas, savaime suprantama. Jokių kostiumininkų ar grimuotojų, tai nebuvo didelis renginys. Tai tiek. Vaidinimo metu čia buvo tik scenos pagalbiniai ir du kiti aktoriai. Ir aš.

– Ir daugiau nieko nematėte?

– Nė gyvos dvasios, – nedvejodamas atsakė administratorius.

– Ar galėjo kas nors patekti kitu keliu nei pro užpakalines ar šonines scenos duris?

– Na, kitoje galerijos pusėje yra koridorius. Ga-galerija vakar buvo uždaryta, bet durys nebuvo užrakintos, nes ten viršuje sėdėjo apšvietėjas. Pasikalbėkit su juo.

*

Išsprogusios apšvietėjo akys priminė ką tik į krantą išmestą giliavandenę žuvį.

– Taip, palaukite. Prieš pertrauką ten, viršuje, sėdėjo kažkoks vaikinas. Kai matome, jog nebus labai daug žmonių, parduodame bilietus tik į parterį, bet nieko keisto, kad ten kažkas sėdėjo. Galerija nerakinama, net jei bilietai skirti tik parteriui. Jis buvo vienas ir sėdėjo tolimiausioje eilėje. Pamenu, nusistebėjau, kad jis nori sėdėti būtent čia, taip toli nuo scenos. Ten nebuvo labai šviesu, bet, taip, aš tikrai jį mačiau. Man grįžus po pertraukos jo nebebuvo.

– Ar jis galėjo patekti už scenos pro tas pačias duris kaip ir jūs?

– Hm, – apšvietėjas pasikasė pakaušį. – Tikriausiai. Jei jis nuėjo tiesiai į rekvizito sandėlį, jo galėjo niekas nepastebėti. Kai dabar apie tai mąstau, tai tas tipas neatrodė labai gerai. Taip. Jaučiu, kad buvo dar kažkas, kažkas, kas slepiasi mano smegenyse, kažkas, kas niekaip nepritampa...

– Paklausykite, – pasakė Haris, – Visa tai labai puiku. Dabar aš jums parodysiu nuotrauką...

– Beje, dar vienas dalykas dėl to vyro...

– Bet pirmiausia, – pertraukė jį Haris, – noriu, kad pamėgintumėte įsivaizduoti vakar matytą vyrą ir, kai pamatysite nuotrauką, ne galvotumėte, o pasakytumėte pirmą į galvą šovusį dalyką. Vėliau turėsite daugiau laiko ir galėsite pakeisti nuomonę, bet kol kas man tereikia jūsų pirmos reakcijos. Gerai?

– Gerai, – atsakė apšvietėjas ir užmerkė savo išsprogusias akis. Dabar jis priminė varlę. – Aš pasiruošęs.

Haris parodė jam nuotrauką.

– Tai jis! – žaibiškai kvarktelėjo apšvietėjas.

– Dabar šiek tiek pagalvokit ir pasakykit, ką manote, – paprašė Haris.

– Nėra jokių abejonių. Tą ir bandžiau jums pasakyti, pareigūne. Tas vyras buvo tamsiaodis... aborigenas. Tai jūsų vaikinas!

*

Haris jautėsi pavargęs. Diena buvo ilga, ir jis bandė negalvoti apie tai, kas dar laukia. Kai asistento lydimas atėjo į skrodimų kambarį, rado mažą rubuilį daktarą Engelsoną pasilenkusį prie stambios, apkūnios moters kūno, gulinčio ant lempomis apšviesto operacinio stalo. Haris nemanė, kad įstengtų šiandien pakęsti dar vieną storulę, tad paprašė asistento pranešti daktarui, jog atvyko Hūlė, tas pats, kuris šiandien jam skambino.

Savo piktoka išvaizda daktaras Engelsonas priminė pamišusį profesorių. Jo skystučiai plaukai styrojo į visas puses, o šviesūs barzdos šeriai buvo išsibarstę po visą veidą.

– Taip?

Haris suprato, kad šis vyras jau pamiršo prieš dvi valandas kalbėjęs su juo telefonu.

– Aš esu Haris Hūlė. Skambinau jums dėl pirminių Endriaus Kensingtono autopsijos išvadų.

Nors patalpoje tvyrojo daugybė įvairiausių kvapų, Haris užuodė su nieko nesupainiojamą džino kvapą.

– O, taip. Žinoma. Kensingtonas. Liūdnas atvejis. Kalbėjau su juo keletą kartų. Kai buvo gyvas, savaime suprantama. Dabar jis tylus kaip austrė štai tame stalčiuje.

Engelsonas bedė pirštu už savęs.

– Tuo aš, daktare, nė kiek neabejoju. Ką išsiaiškinote?

– Paklausykite, pone... kuo jūs ten vardu?.. Houlis, tikrai! Čia mes turime aibę lavonų, ir kiekvienas nori būti pirmas.

Na, ne lavonai, bet tyrėjai. Tačiau visi turės tvarkingai palaukti savo eilės. Tokios jau čia taisyklės, jokių sukčiavimų, suprantat? Taigi, kai šiandien ryte pats didysis vadas Makormakas paskambina ir liepia suteikti pirmenybę savižudybei, man pasidaro įdomu. Nesuspėjau paklausti Makormako, bet galbūt jūs, pone Hoganai, paaiškinsite man, kuo tas Kensingtonas toks ypatingas?

Jis paniekinamai papurtė galvą ir kvėptelėjo į Harį džino tvaiku.

– Na, mes tikėjomės, kad *jūs* mums tai pasakysite, daktare. Ar jis ypatingas?

– Ypatingas? Ką turite omeny, sakydamas *ypatingas*? Kad jis turi tris kojas, keturis plaučius arba spenelius ant nugaros?

Haris buvo pavargęs. Dabar jam mažiausiai reikėjo girto patologo, kuris jaučiasi įžeistas, nes kažkas užmynė jam ant nuospaudos. O žmonių, turinčių akademinį išsilavinimą, nuospaudos paprastai jautresnės nei kitų.

– Ar buvo kas nors... neįprasto? – pabandė performuluoti Haris.

Engelsonas pažvelgė į jį apsiblaususiomis akimis.

– Ne, – atsakė. – Nėra nieko neįprasto. Visiškai nieko.

Daktaras vis dar žiūrėjo į jį ir lingavo galvą, ir Haris numanė, kad tai dar ne viskas. Jis tiesiog padarė dramatišką pauzę, kuri jo alkoholio permerktoms smegenims neatrodė tokia ilga kaip Hariui.

– Čia, pas mus, tai nėra neįprasta, – kalbėjo daktaras, – kad lavonai prifarširuoti narkotikų. Šiuo atveju – heroinas. Galėtų būti neįprasta tai, kad jis policininkas, bet, kita vertus, jūsų kolegos ant mano stalo atsiduria pernelyg retai, kad galėčiau teigti, jog tai *tikrai* neįprasta.

– Mirties priežastis?

– Argi nesakėt, kad tai jūs jį suradot? Kaip manote, nuo ko miršta ant lubų kabantis žmogus su laidu aplink kaklą? Nuo kokliušo?

Hariui viduje pradėjo putoti fontanas, bet kol kas jis dar tvardėsi.

– Vadinasi, jis mirė nuo uždusimo, o ne nuo perdozavimo?

– *Bingo*, Hoganai.

– Gerai, kitas klausimas – mirties laikas.

– Sakykim taip: apytiksliai tarp vidurnakčio ir antros valandos ryto.

– O tikslesnio laiko pasakyti negalite?

– Ar būtumėte laimingesnis, jei pasakyčiau, jog tai įvyko keturios minutės po pirmos? – Jau ir taip rausvas daktaro veidas dar labiau paraudo. – Gerai, sakykim, keturios minutės po pirmos.

Haris porą kartų giliai įkvėpė ir iškvėpė.

– Atsiprašau, jei kartais pasakau... jei pasirodau nemandagus, daktare, mano anglų kalba ne visiškai tokia... – kokia turėtų būti, – užbaigė Engelsonas už jį.

– Būtent. Jūs, be jokios abejonės, labai užimtas žmogus, daktare, tad aš jūsų ilgiau negaišinsiu. Tiesiog norėčiau įsitikinti, kad supratote, ką Makormakas sakė apie skrodimo ataskaitą. Ji neturėtų keliauti oficialiais kanalais, bet atsidurti tiesiai pas jį.

– Tai neįmanoma. Mano instrukcijos labai aiškios, Horganai. Galite perduoti nuo manęs linkėjimus Makormakui.

Mažasis pamišęs profesorius stovėjo priešais Harį plačiai iššergtomis kojomis ir sukryžiuotomis rankomis. Akyse žaižaravo karingos kibirkštėlės.

– Instrukcijos? Nežinau, kokias instrukcijas pateikia Sidnėjaus policija, bet ten, iš kur aš atvykau, instrukcijomis žmonės vadovaujasi tada, kai viršininkas jiems nenurodo, ką jie turėtų daryti, – pasakė Haris.

– Pamiršk, Horganai. Profesinė etika tau akivaizdžiai nepažįstamas dalykas, taigi abejoju, ar mūsų tolimesnė diskusija būtų vaisinga. Ką manai? Gal užbraukime brūkšnį ir atsisveikinkime, pone Horganai?

Haris nepajudėjo.

– Tai ką manot?

Jis žiūrėjo į žmogų, galvojantį, jog nebeturi ko prarasti. Alkoholikas, vidutinio amžiaus, nelabai paklausus patologas, nebesitikintis nei paskatinimų, nei paaukštinimų ir todėl nieko nebijantis. O ką gi jam padarysi? Hariui tai buvo ilgiausia ir sunkiausia diena gyvenime. Ir jam trūko kantrybė. Jis sugriebė už balto chalato apykaklės ir pakėlė daktarą nuo grindų.

– Ką aš manau? Manau, kad padarysime jūsų kraujo tyrimą ir tada pasikalbėsime apie profesinę etiką, daktare Engelsonai. Manau, pasikalbėsim apie tai, kiek žmonių gali paliudyti, kad buvote girtas, kai atlikote Ingerės Holter skrodimą. Paskui, manau, pasikalbėsim su kuo nors, kas gali jus išspirti lauk, ne tik iš čia, bet ir iš visų darbų, kuriuose reikalinga gydytojo licencija. Tai ką manote *jūs*, daktare Engelsonai? Ką manote apie mano anglų kalbą dabar?

Daktaras Engelsonas manė, kad Hario anglų kalba nepriekaištinga ir, šiek tiek pagalvojus, šį vienintelį kartą ataskaita gal galėtų keliauti ir ne oficialiais kanalais.

13.

Frognerio baseinas ir seno nedraugo pabudimas

Makormakas vėl sėdėjo nugara į Harį ir žiūrėjo pro langą. Saulė jau leidosi, bet tarp dangoraižių vis dar galėjai matyti viliojantį mėlynos jūros kraštelį ir žaliuojančius Karališkuosius botanikos sodus. Hariui džiūvo burna ir įsiskaudėjo galvą. Jis ką tik argumentuotai ir beveik nepertraukiamai prakalbėjo keturiasdešimt penkias minutes. Apie Otą Rechtnagelį, Endrių Kensingtoną, heroiną, barą „The Cricket“, apšvietėją, Engelsoną; trumpai tariant, apie viską.

Makormakas suglaudė pirštų galiukus. Jis jau kurį laiką neištarė nė žodžio.

– Ar žinojai, kad ten toli, Naujojoje Zelandijoje, gyvena kvailiausi žmonės pasaulyje? Jie gyvena vieni saloje, neturi kaimynų, kurie jiems trukdytų, ir yra apsupti vandens. Ir vis dėlto ta šalis dalyvavo beveik visuose dvidešimto amžiaus karuose. Jokia kita valstybė, netgi Rusija, per Antrąjį pasaulinį karą neprarado tiek daug jaunų vyrų pagal santykį su gyventojų skaičiumi. Moterų skaičius Naujojoje Zelandijoje perteklinis. Ir dėl ko visi tie karai? Dėl to, kad padėtum kitiems. Dėl to, kad užstotum kitus. Tie nenuovokos kovėsi net ne savuose mūšiuose, ne, jie sėdo į laivus ir lėktuvus tam, kad numirtų kuo toliau nuo namų. Jie padėjo sąjungininkams prieš vokiečius ir italus, Pietų Korėjai prieš Šiaurės Korėją ir amerikiečiams prieš japonus ir šiaurės vietnamiečius. Mano tėvas buvo vienas iš tų nenuovokų.

Jis nusisuko nuo lango ir atsigręžė į Harį.

– Tėvas pasakojo man istoriją apie artileristą jo laive per Okinavos mūšį prieš Japoniją 1945 metais. Japonai mobilizavo pilotus kamikadzes, ir šie atakavo pagal taktiką, kurią vadino „kristi ant vandens kaip graikinio riešuto lapui“. Pirmiausia atskrisdavo vienas lėktuvas, ir jei jį numušdavo, jam iš paskos atlėkdavo dar du, paskui dar keturi ir taip toliau, nesibaigianti krintančių lėktuvų piramidė. Visi mano tėvo laive buvo klaikiai persigandę. Tai buvo visiška beprotybė, pilotai pasiruošę mirti, kad tik jų bombos pasiektų taikinį. Vienintelis būdas juos sustabdyti buvo suformuoti kuo tankesnį užtveriamosios ugnies ruožą. Mažiausia spraga ugnies sienoje, ir japonai tuo pasinaudotų. Buvo paskaičiuota, kad jei lėktuvas nenumušamas per dvidešimt sekundžių nuo tada, kai patenka į šaudymo zoną, jau būna per vėlu, nes smarkiai padidėja tikimybė, kad jis suduš, atsitrenkęs į laivą. Artileristai žinojo, kad *privalo* pataikyti kiekvieną sykį, o lėktuvų atakos kartais tęsdavosi visą dieną. Mano tėvas apibūdino patrankų griausmą ir aukštą,

garsėjantį krintančių lėktuvų žviegimą. Sakė girdįs jį kasnakt, visą savo gyvenimą.

Paskutinę mūšio dieną stovėdamas ant tiltelio jis pamatė iš šūvių krušos išnyrantį lėktuvą, nusitaikiusį tiesiai į jų laivą. Aplinkui griaudėjo patrankos, bet lėktuvas lėtai artinosi. Atrodė, kad tai tik danguje kabantis nejudantis taškelis, kuris kas sekundę vis didėja ir didėja. Jau buvo galima įžiūrėti lėktuvo kabiną ir piloto kontūrus joje. Ant laivo denio pasipylė granatos. Tuo pat metu buvo paleistos priešlėktuvinės granatos, jos pataikė į lėktuvo sparnus ir korpusą. Uodega atsiskyrė ir lėktuvas pamažu, lyg sulėtintame filme, skilo į atskiras dalis. Beliko variklis su nedidele atplaiša, jis rėžėsi į denį, palikdamas ugnies ir juodų dūmų pėdsaką. Kiti artileristai iškart nusitaikė į kitus lėktuvus, o bokštelyje tiesiai po tilteliu sėdėjęs vaikinas, kurį mano tėvas pažinojo, nes abu buvo kilę iš Velingtono, išsiropštė lauk, šypsodamasis pamojavo mano tėvui ir tarė: „Karšta šiandien." Tada šoko per bortą ir pradingo.

Galbūt dėl apšvietimo Hariui susidarė įspūdis, kad Makormakas atrodo senas.

– Karšta šiandien, – pakartojo Makormakas.

– Žmogaus prigimtis – gūdi laukinė giria, sere.

Makormakas linktelėjo.

– Jau anksčiau tai girdėjau, Houli, ir tai tikriausiai tiesa. Kaip suprantu, judu su Kensingtonu neblogai susipažinote. Taip pat girdėjau, jog reikia ištirti kai kuriuos Endriaus Kensingtono veiksmus, susijusius su šia byla. Ką manai, Houli?

– Aš nežinau, ką manau, sere.

Makormakas pakilo ir pradėjo Hariui jau pažįstamą žingsniavimo palei langą procedūrą.

– Visą gyvenimą dirbu policininku, Houli. Bet vis dar žvelgiu į savo kolegas ir stebiuosi, kas verčia juos tai daryti, kas verčia juos kovoti kitų žmonių kovas? Kokia jėga juos varo į priekį? Kas tie žmonės, ištveriantys tiek kančių vien tam, kad kiti pasiektų tai, kas jiems atrodo teisinga? Kvailiai jie, Houli.

Ir mes. Mes tokie kvaili, kad manome, jog galime ką nors pakeisti.

Mus suvarpo kulkomis, mus žudo, ir vieną dieną mes šokame į jūrą, bet kol kas dėl savo begalinio naivumo tikime, kad kažkam mūsų reikia. Ir jei vieną dieną iliuzija išsisklaidys, bus jau per vėlu, nes mes jau *tapome* policininkais, tūnome apkasuose ir nebeturime jokių galimybių trauktis. Mes tiesiog stebimės, kas, po velnių, atsitiko, kada gi mes pasirinkome klaidingai. Mes pasmerkti visą likusį gyvenimą daryti gera ir pasmerkti klysti. Bet, laimė, tiesa yra reliatyvus dalykas. Ir ji lanksti. Mes lankstom ir sukinėjam ją, kol ji suranda vietą mūsų gyvenime. Šiaip ar taip, bent jau dalis jos. Kad atgautum sielos ramybę, kartais užtenka sugauti kokį nors banditą. Bet visi žino, kad nesveika ilgam išnaikinti kenkėjus. Nes tada paragausi savo paties nuodų.

Tai kokia viso to prasmė, Houli? Žmogus visą gyvenimą praleido šaudymo bokštelyje, o dabar jo nebėra. Ką čia bepridursi? Tiesa yra reliatyvi. Ne taip jau lengva numatyti, kaip žmogus pasielgs ištiktas ekstremalaus streso, ypač tiems, kurie patys nėra to patyrę. Turime teismo psichiatrus, bandančius užbrėžti liniją tarp ligonių ir nusikaltėlių, ir jie lanksto ir sukinėja tiesą taip, kad ji sutaptų su jų pasaulio teoriniais modeliais. Turime teisinę sistemą, kuri, kaip mes geriausiu atveju tikimės, gali pašalinti destruktyviausius individus iš gatvės, ir turime žurnalistus, kurie nori būti matomi kaip idealistai, kadangi garsina savo vardus, atskleisdami kitų vardus ir tikėdami, kad kuria kažkokį teisingumą. Bet *tiesa*? – paklausė Makormakas. Ir pats atsakė: – Esmė ta, kad iš tiesos niekas negyvena ir niekam ta tiesa nerūpi. Mes priimame tiesą kaip kažkieno interesų sumą, prilygstančią turimai galiai.

Jis įsistebeilijo Hariui į akis.

– Taigi, kam įdomi tiesa apie Endrių Kensingtoną? Kas laimėtų, jei mes išraižytume bjaurią, iškreiptą tiesą aštriu, pavojingu įrankiu, kuris visur kyšo ir niekur nepritinka? Tik ne

policijos viršininkas. Ir ne miesto tarybos politikai. Ir ne kovotojai už aborigenų teises. Ir ne profesinė policijos pareigūnų sąjunga. Ir ne mūsų ambasada. Niekas. Ar aš klystu?

Hariui knietėjo atsakyti, kad laimėtų Ingerės Holter giminaičiai, bet susilaikė. Makormakas sustojo prie dar jaunos karalienės Elžbietos II portreto.

– Norėčiau, kad tai, ką man papasakojai, liktų tarp mūsų, Houli. Pats supranti, kad taip būtų geriausia.

Haris nuėmė nuo savo kelnių ilgą raudoną plauką.

– Aptariau šį klausimą su meru, – kalbėjo Makormakas. – Kad visas šis reikalas nepasirodytų įtartinas, Ingerės Holter bylą kurį laiką dar bus tiriama. Jei neatrasime nieko daugiau, po kurio laiko žmonės nusiramins ir patikės, kad norvegę merginą nužudė klounas. Sudėtingiau išsiaiškinti, kas nužudė klouną, bet daug kas rodo nusikaltimą iš aistros, pavydą, gal koks atstumtas slaptas gerbėjas, ką gali žinoti? Tokiais atvejais žmonės susitaiko su tuo, kad kaltininkas paspruko. Žinoma, niekas nebus patvirtinta, bet netiesioginiai įrodymai akivaizdūs, ir po kelerių metų visas šis reikalas pasimirš. Serijinis žudikas tebuvo viena iš policijos teorijų, prie kurios kurį laiką buvo dirbama, bet vėliau ji buvo atmesta.

Haris susiruošė eiti. Makormakas krenkštelėjo.

– Rašau ataskaitą apie tave, Houli. Nusiųsiu ją Oslo policijos viršininkui, kai išvyksi. Išvyksti rytoj, ar ne?

Haris trumpai linktelėjo ir išėjo.

*

Švelnus vakaro vėjelis nesumažino galvos skausmo. Ir ši susitaikėliška tamsa padėties negerino. Haris be tikslo klajojo gatvėmis. Smulkus gyvūnėlis perbėgo takelį Haid Parke. Iš pradžių Haris pamanė pamatęs didelę žiurkę, bet praeidamas pro šalį išvydo spoksant mažą kailiniuotą išdykėlį, kurio akutėse atsispindi parko žibintai. Haris niekada nebuvo regėjęs tokio

gyvūno, bet nusprendė, jog tai turėtų būti oposumas. Neatrodė, kad gyvūnas būtų jo išsigandęs, greičiau atvirkščiai, jis smalsiai uodė orą ir išleido keletą keistų, verksmingų garsų.

Haris pasilenkė prie gyvūno.

– Ar ir tu stebiesi, ką veiki šiame dideliame mieste? – paklausė jis.

Gyvūnas pakreipė galvą, lyg norėdamas atsakyti.

– Kaip manai? Ar keliaujam rytoj namo? Tu į savo mišką, o aš – į savąjį?

Oposumas nubėgo savais keliais, jis nenorėjo klausytis įtikinėjimų kur nors išvykti. Jo namai buvo čia, šiame parke, tarp automobilių, žmonių ir šiukšliadėžių.

*

Vulumulu jis praėjo pro barą. Skambino iš ambasados. Jis pasakė, kad atskambins. Ką galvojo Birgita? Ji nedaug tepasakė. O jis nelabai ko ir klausė. Ji nepasakė, kad šiandien jos gimtadienis, galbūt todėl, kad žinojo, jog jis gali sugalvoti ką nors kvailo. Persistengti. Padovanoti ką nors pernelyg brangaus arba pasakyti ką nors, ko nereikėtų sakyti, vien dėl to, jog tai paskutinis vakaras ir giliai širdyje jis jaučiasi kaltas, kad turi iškeliauti. „Kokia prasmė?“ – tikriausiai galvojo ji.

Kaip ir Kristina, kai grįžo iš Anglijos.

Jie susitiko lauko kavinėje Frognerio parke, ir Kristina pasakė jam, kad namie praleis du mėnesius. Ji buvo įdegusi, meili, gerdama alų šypsojosi savo senąja šypsena, ir Haris tiksliai žinojo, ką reikia sakyti ir daryti. Tai lyg skambinti pianinu seną dainą, kurią manaisi pamiršęs – galva tuščia, bet pirštai išmano savo darbą. Galiausiai jie mirtinai nusigėrė, tačiau viską, kas vyko begeriant, Haris prisiminė. Nudardėjo tramvajumi iki miesto centro, ir jiems stovint eilėje prie klubo „Sardines“ Kristina šypsojosi. Naktį, suprakaitavę ir prisišokę, taksi grįžo atgal į Frognerio parką, perlipo baseino tvorą ir, užkopę

į tramplino bokštą, dešimt metrų virš tuščio Frognerio parko, kartu išmaukė butelį vyno, kurį Kristina turėjo rankinėje. Žiūrėjo į miestą ir pasakojo vienas kitam, kuo norėtų būti, ir tai, kaip visuomet, skyrėsi nuo to, ką jau buvo sakę anksčiau. Jie susikibo už rankų, įsibėgėjo ir nušoko nuo tramplino. Jiems krintant Haris visą laiką girdėjo jos klyksmą lyg ausyse gaudžiančią nuostabią, nevaldomą sireną. Paskui Haris gulėjo ant baseino krašto ir juokėsi, kai Kristina išlipo iš vandens ir ėjo link jo, prie kūno prilipusia suknele.

Kitą rytą jie pabudo apsikabinę jo lovoje, suprakaitavę, pagiringi ir susijaudinę. Jis atidarė balkono duris ir grįžo į lovą, siūbuodamas nuo girtumo sustandėjusiu peniu, kurį ji su džiaugsmu priėmė. Jis dulkino ją kvailai, išradingai ir aistringai, ir kieme žaidžiančių vaikų triukšmui nutilus vėl pasigirdo sirena.

Ir tik po to ji uždavė nesuvokiamą klausimą:

– Kokia prasmė?

Kokia prasmė, jei tarp jų nieko negali būti? Jei ji ketinanti grįžti į Angliją, jei jis esąs toks savanaudis, jei juodu tokie skirtingi ir niekada nesusituoksią, neturėsią vaikų ir kartu nepasistatysią namo? Jei tai niekur *neveda*?

– Argi pastarosios dvidešimt keturios valandos pačios savaime nėra priežastis? – atsakė Haris. – O jei rytoj tau krūtyje aptiks gumbelį, kokia prasmė tada? Jei sėdi savo name su vaikais ir mėlyne paaky ir tikiesi, kad prieš tau einant į lovą vyras jau bus užmigęs, kokia prasmė tada? Ar tikrai manai, kad šiuo meistrišku planu gali pagauti laimę?

Ji išvadino jį amoraliu lėkštu hedonistu ir pareiškė, kad gyvenime, be dulkinimosi, yra ir kitų dalykų.

– Suprantu, kad nori tų kitų dalykų, – pasakė tada Haris, – bet ar tikrai reikia žengti rožiniu šeimyninės nirvanos keliu? Kai atsidursi senelių namuose, pamirši, kokios spalvos servizą gavai dovanų per vestuves, bet lažinuosi, kad prisiminsi nardymo bokštelį ir kaip paskui mylėjomės ant baseino krašto.

Tai Kristiną iš jųdviejų būtum galėjęs pavadinti bohemiška, bet paskutiniai jos žodžiai prieš išeinant ir užtrenkiant duris buvo, kad jis nieko nesupranta ir kad jam jau pats laikas suaugti.

*

– Kokia prasmė? – suriko Haris, ir porelė, einanti Harmerio gatve, atsigręžė.

Ar Birgita taip pat nesupranta prasmės? Ar bijo, kad prieš jam rytoj išvykstant reikalai pernelyg kompĺikuosis? Ar todėl nusprendė švęsti gimtadienį sėdėdama ir laukdama skambučio iš Švedijos? Žinoma, jis turėtų jos paklausti tiesiai šviesiai, bet vėlgi – kokia prasmė?

Haris jautėsi pavargęs ir žinojo, jog neužmigs. Jis apsisuko ir nužingsniavo į barą. Ant lubų kabojo neoninės lempos su negyvais vabzdžiais, o palei sienas stovėjo lošimo automatai. Jis susirado stalelį prie lango ir laukdamas, kol jį aptarnaus, nusprendė, kad jei niekas neprieis, jis nieko ir neužsisakys. Tiesiog norėjo pasėdėti.

Priėjo padavėjas ir paklausė Hario, ko jis norėtų, ir Haris, išstudijavęs gėrimų meniu, užsisakė kolos. Jis paprašė Birgitos nueiti į Endriaus laidotuves. Ji linktelėjo ir atsakė, kad tai savaime suprantama.

Lange jis matė savo dvigubą atspindį ir pagalvojo, kad jei Endrius būtų čia, būtų su kuo aptarti bylą. Jei tai būtų kriminalinė kronika, dabar rodytų vinjetę, Haris su tėčiu skaitytų bėgančias raides, o nesupratusi prasmės mama uždavinėtų idiotiškus klausimus. Bet nebuvo jokios kriminalinės kronikos, buvo tik prasmės nesuprantantis Haris.

Ar Endrius bandė jam pasakyti, kad Otas Rechtnagelis nužudė Ingerę Holter? Ir jei taip, tai kodėl? Ar egzistuoja kažkas taip isteriškai komiško, kas pakeistų orientaciją į heteroseksualią ir sukurtų serijinį žudiką, keršijantį blondinėms? Kaip

galėjo Haris *nesuprasti* to, ką Endrius stengėsi jam atskleisti? Prisistatymas, suklastotos ataskaitos, atviras melas, kad kažkoks liudytojas Nimbine matęs Vaitą, – ar visa tai nebuvo daroma, siekiant nukreipti dėmesį nuo Vaito ir priversti Harį *praregėti*?

Endrius pasiprašė paskiriamas tirti bylos su užsieniečiu, kurį, kaip jis manė, sugebės kontroliuoti. Bet kodėl Endrius nesustabdė Oto Rechtnagelio pats? Kodėl prireikė Hario kaip tarpininko? Ar dėl to, kad Endrius ir Otas buvo meilužiai? Ar tai Endrius buvo Oto širdperšos priežastis? Jei taip, kam žudyti Otą tik tada, kai jie ketino jį suimti? Gal Endrius planavo kitaip – neleisti Otui jo demaskuoti kaip savo meilužio? Pavyzdžiui, sudaryti įspūdį, jog tai Haris išaiškino Otą, paskui suorganizuoti greitą sulaikymą ir nušauti Otą „savigynos tikslais" arba „kaip bandantį pabėgti". Kažkas panašaus. Haris pamąstė ir pamanė, kad viskas kažkaip ne taip. Jei tai tiesa, Otas visą tą laiką buvo pasmerktas mirčiai. Bet kadangi jie išsprendė galvosūkį, kai Endrius gulėjo ligoninėje, viskas įgavo pagreitį ir pirminis planas žlugo.

Haris atsisakė girtos moters, norinčios atsisėsti prie jo stalelio, draugijos.

Ir kam žudytis po žmogžudystės? Juk Endrius galėjo išsisukti. Ar tikrai galėjo? Jį matė apšvietėjas, Haris žinojo apie jo draugystę su Otu ir žmogžudystės metu jis neturėjo alibi.

Tai gal jau vis dėlto laikas pabaigos titrams? Velnias, palauk!

Iš bėdos Haris galėjo sutikti, kad Endrius galėjo planuoti, pavyzdžiui, nušauti Otą per neva nesėkmingą sulaikymą. Tačiau jeigu Otas būtų suimtas gyvas, byla būtų patraukusi didelį žiniasklaidos dėmesį. Endrius rizikavo, jog viskas išaiškės. Antraštės laikraščiuose „Juodaodis tyrėjas – buvęs serijinio žudiko meilužis" ir didžiulė nuotrauka po straipsniu – gyvenimas po to smarkiai pasikeistų. Be to, galėjo būti, kad Endrių graužė sąžinė, kad jautėsi asmeniškai atsakingas, jog nesustabdė Oto

anksčiau, ir todėl paskyrė Otui tokią bausmę, kuria Australijos teismai nuteisti negali – mirties.

Galimybės suorganizuoti fiktyvią susišaudymo dramą be liudytojų buvo kuo palankiausios, visai kas kita būtų išsisukti dėl paprastos žmogžudystės.

Hario skrandis suurzgė.

Endrius nepaprastai rizikavo, nusprendęs susidoroti su Otu, prieš Hariui ir kitiems šį sučiumpant. Ar logiška, kad vyras sukapojo buvusį meilužį, siekdamas nuslėpti savo lytinę orientaciją mieste, kuriame kiekvienas sutiktas laikomas iškrypėliu, kol neįrodoma kitaip? Ir ar logiška, kad jis po to nusižudė?

Tvinkčiojantis skausmas palaipsniui augo, ir dabar Haris jautėsi taip, lyg jo galva būtų naudojama vietoj priekalo. Akyse mirgėjo, bet jis bandė vienu metu laikytis vienos minties, nors nuolat kildavo naujos, išstumiančios senąsias. Galbūt Makormakas buvo teisus – gal tai tebuvo karšta diena sutrikusiai sielai. Haris neįstengė negalvoti apie alternatyvą – buvo kažkas daugiau. Endrius Kensingtonas norėjo nuslėpti kažką daug baisesnio, pabėgti nuo kažko blogesnio nei meilė vyrui.

Harį uždengė šešėlis, ir jis pakėlė galvą. Padavėjo galva užstojo šviesą, ir Hariui pasirodė, kad šis siluetas primena iškištą mėlynai juodą Endriaus liežuvį.

– Ar dar ko nors pageidausite, sere?

– Matau, turite gėrimą, kuris vadinasi „Juodoji gyvatė“?

– „Jim Beam“ ir kola.

Skrandis tiesiog užriaumojo.

– Puiku. Man dvigubą „Juodąją gyvatę“. Be kolos.

*

Haris prarado savitvardą. Prieš jį buvo laiptai, už jo – vanduo ir dar daugiau laiptų. Viskas vis labiau pynėsi, stiebai įlankoje siūbavo, ir jis neturėjo nė menkiausio supratimo, kaip čia

atsidūrė. Ryžosi lipti viršun. „Viršuje geriausia“, – visuomet sakydavo jo tėvas.

Nebuvo lengva, tačiau ramstydamasis į namo sienas laiptus įveikė. Čaliso aveniu, skelbė užrašas ant lentelės, bet jam tai nieko nesakė ir jis patraukė pirmyn. Bandė pažiūrėti į laikrodį, bet negalėjo jo rasti. Gatvės buvo tamsios ir tuščios, todėl Haris nusprendė, jog jau vėlu. Pakilęs dar keliais laipteliais pamanė, jog jau gana, ir pasuko į kairę, į Maklėjaus gatvę. Matyt, ėjo ilgai, kadangi suprakaitavo kojos. O gal bėgo? Skylė kairėje kelnių klešnėje bylojo, jog tikriausiai buvo pargriuvęs.

Praėjo keletą barų ir restoranų, bet visi buvo uždaryti. Juk tokiame milijoniniame mieste kaip Sidnėjus turėtų būti įmanoma gauti išgerti net ir tokį vėlyvą metą? Haris išėjo į gatvę ir pamojo geltonam taksi su šviesele ant stogo. Taksi iš pradžių sustojo, bet paskui vairuotojas apsigalvojo ir nuvažiavo tolyn.

Velnias, negi aš tikrai taip prastai atrodau, pamanė Haris ir sukikeno.

Kiek paėjęs gatve pagaliau išvydo žmones, išgirdo vis garsėjantį klegesį, automobilius ir muziką ir pasukęs už kampo staiga susivokė, kur esąs. Kokia laimė, jis buvo Kings Krose! Priešais driekėsi Darlinghursto prospektas, visas blyksintis ir triukšmingas. Hariui atsivėrė visos galimybės. Į pirmą barą jo neįleido, bet maža kiniška užeiga buvo svetingesnė – ten jam įpylė viskio į didelę plastikinę stiklinę. Viduje buvo ankšta ir tamsu, o nuo lošimo automatų sklido nepakeliamas triukšmas, tad išgėręs stiklinės turinį Haris vėl išėjo į gatvę. Laikėsi už stulpo, žvelgė į pravažiuojančius automobilius ir bandė ištrinti iš atminties neryškų epizodą, kaip jis šįvakar nusispjovė ant grindų.

Stovėdamas pajuto plekšnojimą per nugarą. Atsisuko ir išvydo raudoną burną, kuriai išsižiojus matėsi, jog trūksta iltinio danties.

– Girdėjau apie Endrių. Užjaučiu, – tarė ji. Ir toliau kramtė gumą. Tai buvo Sandra.

Haris bandė kažką pasakyti, bet jo tartis tikriausiai buvo siaubinga, nes Sandra pažvelgė į jį nesuprasdama.

– Ar tu laisva? – paklausė jis galiausiai.

Sandra nusijuokė.

– *Yes, but I dont't think you're up to it.*[*]

– Ar tai būtina? – vargais negalais sugebėjo paklausti Haris.

Sandra apsižvalgė. Šešėlyje Haris pastebėjo blizgantį kostiumą. Netoliese buvo Tedis Mongabis.

– Klausyk, aš dabar dirbu. Gal tau reikėtų eiti namo ir šiek tiek numigti. O rytoj mes galėsime pasikalbėti.

– Aš galiu sumokėti, – pasisiūlė Haris, traukdamas piniginę.

– Slėpk ją! – patarė Sandra, kišdama piniginę atgal. – Aš eisiu su tavim, ir tu man turėsi sumokėti, bet ne čia, gerai?

– Eime į mano viešbutį, jis čia pat, už kampo, viešbutis „Crescent", – pasakė Haris.

Sandra truktelėjo pečiais.

– *Whatever.*[**]

Pakeliui jie užsuko į alkoholio parduotuvę, ir Haris nusipirko du butelius „Jim Beam".

Jiems einant pro registratūrą, budintysis nužvelgė Sandrą nuo galvos iki kojų. Lyg ir žiojosi kažką sakyti, bet Haris užbėgo jam už akių.

– Ar niekada nematėte persirengusios policininkės?

Budintysis, jaunas kostiumuotas azijietis, nepatikliai nusišypsojo.

– Gerai, pamiršk, kad ją matei, ir duok man raktą. Turime darbo.

Haris suabejojo, ar budintysis patikės jo silpnu pretekstu, bet tasai neprieštaraudamas padavė raktą.

[*] Taip, bet nemanau, kad dabar esi pajėgus. (Angl.)

[**] Koks skirtumas. (Angl.)

Kambaryje Haris atidarė mini barą ir ištraukė visą alkoholį.

– Paimsiu šitą, – pasakė Haris, išsirinkdamas miniatiūrinį buteliuką „Jim Beam“. – Kitus gali išgerti tu.

– Tau, matyt, tikrai patinka viskis, – pasakė Sandra, atsikimšdama alų.

Haris pažiūrėjo į ją šiek tiek sutrikęs.

– Kodėl turėtų?

– Dauguma mėgsta nuodytis įvairiais nuodais. Dėl įdomumo, ar ne?

– Tikrai? Ar tu geri?

Sandra sudvejojo.

– Tiesą sakant, ne. Bandau mesti. Laikausi dietos.

– Tiesą sakant, ne, – pakartojo Haris. – Vadinasi, nežinai, apie ką šneki. Ar matei „Paliekant Las Vegasą“ su Nikolu Keidžu?

– Ką tokį?

– Pamiršk. Tai buvo filmas apie alkoholiką, kuris nusprendė mirtinai nusigerti. Tuo aš galiu patikėti. Bėda ta, kad vaikinas gėrė absoliučiai viską. Džiną, degtinę, viskį, burboną, brendį... visą asortimentą. Viskas puiku, jei nėra iš ko rinktis. Bet tas vaikinas buvo geriausiame Las Vegaso taške, turėjo daugybę pinigų ir niekam neteikė pirmenybės! Niekam! Niekada nesutikau alkoholiko, kuriam būtų nusispjaut, ką jis geria. Kai surandi savo nuodus, tai jų ir laikaisi, ar ne? O jis netgi buvo nominuotas „Oskarui“.

Haris atsilošė, ištuštino mini buteliuką ir nuėjo atidaryti balkono durų.

– Ir kuo tai baigėsi? – paklausė Sandra.

– Jis mirtinai nusigėrė, – atsakė Haris.

– Turiu omeny, ar jis laimėjo Oskarą?

– Trauk butelį iš maišo ir eikš čionai. Noriu, kad pasėdėtume ir pažiūrėtume į miestą. Mane ką tik aplankė *déjà vu*.

Sandra paėmė butelį, dvi stiklines ir atsisėdo šalia jo, nugara atsiremdama į sieną.

– Kuriam laikui pamirškim, ką tas niekšas padarė būdamas gyvas. Išgerkim už Endrių Kensingtoną, – Haris pripylė stiklines.

Jie sėdėjo ir tylėdami gėrė. Haris pradėjo juoktis.

– Tarkim, tas vaikinas, Ričardas Manuelis, „The Band" muzikantas. Jis turėjo rimtų problemų, ne tik dėl gėrimo, bet ir dėl... na, apskritai gyvenime. Galiausiai nebeįstengė to įveikti ir pasikorė viešbučio kambaryje. Jo name rado du tūkstančius butelių, ir visi jie buvo vienodi – „Grand Marnier". Ir viskas. Supranti? Prakeiktas apelsinų likeris! Štai čia buvo žmogus, atradęs, kas jam patinka. Nikolas Keidžas – cha! Mes gyvename keistoje visatoje...

Jis mostelėjo ranka į žvaigždėtą naktinį Sidnėjaus dangų, ir jie vėl išgėrė. Hariui pradėjo merktis akys, ir Sandra uždėjo ranką jam ant skruosto.

– Klausyk, Hari, man reikia grįžti dirbti. Manau, turėtum pamiegoti.

– Kiek kainuoja visa naktis? – Haris įsipylė dar viskio.

– Nemanau...

– Pasilik. Išgersim. Paskui tai padarysim. Pažadu pabaigti greitai, – Haris sukikeno.

– Ne, Hari, aš jau eisiu, – Sandra pakilo ir stovėjo sukryžiavusi rankas ant krūtinės.

Haris stojosi, prarado pusiausvyrą ir žengė du žingsnius atbulas link balkono turėklų. Sandra jį sugavo, jis apkabino ją per liaunus pečius, sunkiai palinko virš jos ir sušnabždėjo:

– Ar negalėtum manęs šiek tiek pasaugoti, Sandra? Tik šią nakt. Dėl Endriaus. Ką aš čia šneku? Dėl manęs paties.

– Tedis pradės nerimauti, kur aš...

– Tedis gaus savo pinigus ir laikys žabtus užčiauptus. Prašau.

Sandra sudvejojo, bet paskui atsiduso:

– Na, gerai. Bet pirmiausia nuvilkime šituos skudurus, pone Houli.

Sandra nuvedė jį į lovą, nuavė batus ir nutraukė kelnes. Kažkaip stebuklingai jis sugebėjo pats atsisagstyti marškinius. Juodas Sandros mini sijonas buvo akimirksniu numautas per galvą. Be drabužių ji atrodė dar lieknesnė, pečiai ir klubai styrojo atsikišę, o šonkauliai po mažomis krūtimis panėšėjo į skalbimo lentą. Sandrai einant išjungti šviesos Haris pastebėjo, kad jai ant nugaros ir vidinės šlaunų pusės yra mėlynių. Mergina atsigulė šalia jo ir paglostė jo beplaukę krūtinę ir pilvą.

Sandra šiek tiek atsidavė prakaitu ir česnaku. Haris spoksojo į lubas. Stebėjosi, kad būdamas tokios būklės apskritai gali ką nors užuosti.

– Tas kvapas, – paklausė jis. – Ar jis tavo, ar tų vyrų, su kuriais buvai šiąnakt?

– Manau, abiejų, – atsiliepė Sandra. – Ar tau trukdo?

– Ne, – atsakė Haris, nelabai suprasdamas, ar ji turi omeny kvapą, ar kitus vyrus.

– Tu visiškai girtas, Hari, mums nebūtina...

– Pačiupinėk, – paliepė Haris ir uždėjo jos lipnią šiltą ranką sau tarp kojų.

Sandra nusijuokė.

– Vaje. O mano mama sakė, kad girti vyrai teturi palaidą liežuvį.

– Su manimi atvirkščiai, – atsakė Haris. – Alkoholis paralyžiuoja liežuvį, bet išpučia penį. Taip jau yra. Nežinau kodėl, bet taip visada būna.

Sandra atsisėdo ant jo, patraukė į šoną plonas kelnaites ir nesimaivydama įsileido į save.

Haris žiūrėjo, kaip ji šokinėja aukštyn ir žemyn. Ji pagavo jo žvilgsnį, trumpai jam šyptelėjo ir nusuko akis į šalį. Tai buvo tokia šypsena, kokios sulauki tramvajuje, kai nesąmoningai į ką nors pernelyg ilgai užsižiūri.

Haris užsimerkė, klausėsi ritmingo lovos girgždėjimo ir galvojo, kad visa tai netiesa. Alkoholis paralyžiavo viską.

Jausmas, kad jis baigs greit, kaip žadėjęs, kažkur dingo. Sandra darbavosi toliau, o Hario mintys ištrūko iš po antklodės ir išpleveno pro langą. Jis skriejo po atvirkščiu žvaigždėtu dangum, per jūrą, kol pasiekė balto smėlio ruoželį paplūdimyje.

Nusileidęs žemiau išvydo į krantą dūžtančias bangas, o dar žemiau – miestą, kuriame jau buvo lankęsis. Ant smėlio gulėjo pažįstama mergina. Ji miegojo, ir jis, nenorėdamas jos pažadinti, švelniai nusileido šalimais. Prigulė greta ir užsimerkė. Jam pabudus saulė jau buvo nusileidusi ir jis buvo vienas. Po promenadą už jo vaikštinėjo matyti žmonės. Gal kai kuriuos iš jų buvo matęs filmuose? Kai kurie buvo su akiniais nuo saulės ir vedėsi mažyčius perkarusius šunelius, o už jų, kitoje gatvės pusėje, stūksojo aukšti viešbučių fasadai.

Haris nuėjo prie vandens ir jau norėjo įbristi, bet staiga pastebėjo, kad čia pilna medūzų. Jos plūduriavo paviršiuje, tiesdamos savo ilgus raudonus čiuptuvus, o minkštuose drebučiuose jis atpažino veidų kontūrus. Subildėjo motorinė valtis. Ji artėjo ir artėjo, ir staiga Haris pabudo. Jį purtė Sandra.

– Kažkas atėjo! – sušnabždėjo ji. Haris išgirdo beldimą į duris.

– Prakeiktas administratorius! – pasakė jis, pašoko iš lovos ir prisidengęs pagalve atidarė duris.

Ten stovėjo Birgita.

– Labas! – tarė ji, bet jos šypsena sustingo, pamačius skausmingą Hario veido išraišką.

– Kas atsitiko? Ar kas nors negerai, Hari?

– Taip, – atsakė Haris. – Negerai. – Jam galvoje tvinksėjo, ir kiekvienas tvinksnis temdė protą. – Kodėl tu čia?

– Jie nepaskambino. Aš laukiau ir laukiau, tada paskambinau namo, bet niekas neatsiliepė. Jie tikriausiai sumaišė valandas ir skambino man būnant darbe. Vasaros laikas ir panašiai. Tikriausiai juos suklaidino laiko skirtumas. Būdinga mano tėčiui.

Birgita kalbėjo greitai ir aiškiai bandė apsimesti, kad stovėti viešbučio koridoriuje ir plepėti apie nereikšmingus dalykus

su vyru, kuris akivaizdžiai nesiruošia jos įsileisti, yra pats natūraliausias dalykas pasaulyje.

Jie stovėjo ir žiūrėjo vienas į kitą.

– Ar pas tave kas nors yra? – paklausė ji.

– Taip, – atsakė Haris. Tai nuskambėjo kaip sausos šakelės triokštelėjamas.

– Tu girtas! – tarė ji. Akyse pasirodė ašaros.

– Klausyk, Birgita...

Ji stipriai jį stumtelėjo, ir jis atbulas įvirto į kambarį. Ji įėjo iš paskos. Sandra jau buvo apsimovusi savo mini sijonėlį. Sėdėjo ant lovos ir avėsi batus. Birgita susirietė, lyg jai staiga būtų suskaudę pilvą.

– *You, whore!** – suriko ji.

– Teisingai atspėjai, – sausai atsakė Sandra. Ji šioje situacijoje reagavo daug ramiau nei kiti du šiame kambaryje, bet vis dėlto dairėsi, kaip čia greičiau pasprukus.

– Pasiimk savo daiktus ir dink iš čia! – suriko Birgita graudžiu balsu ir metė į Sandrą ant kėdės gulinčią rankinę. Pataikė į lovą, ir ant jos pažiro rankinės turinys. Haris svyruodamas stovėjo vidury kambario ir staiga, savo nuostabai, ant lovos pamatė tupintį pekinų veislės šuniuką. Šalia šio gauruoto daikto gulėjo plaukų šepetys, cigaretės, raktai, gabalas žaliai švytinčio kriptonito ir didžiausia prezervatyvų kolekcija, kokią tik Haris buvo kada regėjęs. Sandra pavartė akis, čiupo šunį už pakarpos ir įgrūdo atgal į rankinę.

– Kaip dėl užmokesčio, branguti? – paklausė ji.

Haris nė nekrustelėjo, tad ji pati paėmė jo kelnes ir ištraukė piniginę. Birgita susmuko ant kėdės ir kurį laiką tesigirdėjo prislopintas Birgitos kūkčiojimas ir kaip Sandra susikaupusi tyliai skaičiuoja pinigus.

* Tu, šliundra! (Angl.)

– *I'm outta here*[*], – patenkinta pareiškė Sandra ir pradingo už durų.

– Palauk! – pratarė Haris, bet jau buvo per vėlu. Durys užsidarė.

– Palauk? – perklausė Birgita. – Tu pasakei – palauk? – sušuko ji ir pakilo nuo kėdės. – Tu prakeiktas eržile! Tu šlykštus girtuokli. Tu neturi jokios teisės...

Haris pabandė ją apkabinti, bet Birgita jį atstūmė. Jie stovėjo vienas prieš kitą lyg du imtynininkai. Birgita atrodė lyg apimta transo; jos akys buvo stiklinės ir negyvos, o lūpos drebėjo iš įniršio. Haris pagalvojo, kad jeigu ji turėtų galimybę jį nužudyti, padarytų tai nedvejodama.

– Birgita, aš...

– Nusigerk mirtinai ir dink iš mano gyvenimo! – ji pasisuko ant kulno ir išrūko. Nuo durų trenksmo sudrebėjo visas kambarys.

Suskambo telefonas. Skambino iš registratūros.

– Kas vyksta, pone Houli? Skambino moteris iš gretimo kambario ir...

Haris padėjo ragelį. Staiga jį suėmė nevaldomas įsiūtis, ir jis apsidairė, ieškodamas ką sudaužyti. Pagriebė nuo stalo viskio butelį ir jau norėjo trenkti į sieną, bet paskutinę akimirką apsigalvojo.

Ilgalaikė savitvardos praktika, pamanė jis, atkimšdamas butelį ir apžiodamas jo kakliuką.

*

Sužvangėjo raktai, ir Haris pabudo nuo atsidarančių durų garso.

– *No room service now, please come back later!*[**] – sušuko jis įsikniaubęs į pagalvę.

[*] Dingstu iš čia. (Angl.)

[**] Nereikia jokių kambarių aptarnavimo paslaugų, prašau ateiti vėliau! (Angl.)

– Pone, Houli, aš atstovauju viešbučio vadovybei.

Haris pasivertė ant šono. Kambaryje buvo du kostiumuoti asmenys. Jie stovėjo pagarbiu atstumu nuo lovos, bet vis tiek atrodė labai ryžtingai nusiteikę. Haris atpažino, jog vienas iš jų – vakarykštis budintysis. Kitas prakalbo:

– Jūs pažeidėte viešbučio taisykles. Bijau, kad turime paprašyti jūsų kuo greičiau apmokėti sąskaitą ir išsikraustyti iš viešbučio, pone Houli.

– Viešbučio taisykles? – Haris jautė, kad tuoj vems.

Kostiumuotis kostelėjo.

– Jūs atsivedėte į kambarį moterį, kuri, mūsų manymu, buvo... hm... prostitutė. Be to, jūsų keliamas triukšmas prižadino daugumą šio aukšto gyventojų. Mes esame padorus viešbutis ir tokio elgesio toleruoti negalime. Esu tikras, kad mus suprantate, pone Houli.

Haris atsakydamas suurzgė ir pasisuko į juos nugara.

– Puiku, pone vadovybės atstove. Šiaip ar taip, šiandien išvykstu. Leiskite man išsimiegoti, kol ateis laikas išsiregistruoti.

– Jūs jau turėtumėte būti išsiregistravęs, pone Houli, – pasakė administratorius.

Haris žvilgtelėjo į laikrodį. Buvo penkiolika po antros.

– Mes bandėme jus pažadinti.

– Mano lėktuvas, – žioptelėjo Haris, keldamas kojas iš lovos.

Po poros bandymų pajuto tvirtą pagrindą po kojomis ir atsistojo. Pamiršo, kad yra nuogas, ir administratorius su vadybininku išsigandę atsitraukė. Hariui svaigo galva, lubos sukosi, ir jis vėl atsisėdo ant lovos. Tada apsivėmė.

BUBURA

14.

Administratorius, du apsauginiai ir vaikinas, pravarde Spydis

Restorane „Bourbon & Beef“ padavėjas nunešė nepaliestus Benedikto kiaušinius ir užjaučiamai pažvelgė į lankytoją. Šis jau visą savaitę ateidavo čia kiekvieną rytą, perskaitydavo laikraščius ir papusryčiaudavo. Kai kada atrodydavo pavargęs, tačiau padavėjas jo dar niekada nematė tokios būklės kaip šiandien. Be to, šiandien jis pasirodė tik apie pusę trijų.

– *A hard night, sir?*[*]

Lankytojas sėdėjo, šalia pasistatęs lagaminą, ir paraudusiomis akimis spoksojo kažkur į tolį; beje, buvo nesiskutęs.

– Taip. Taip, buvo sunki naktis. Aš daug... nuveikiau.

– *Good on ya.*[**] Tam Kings Krosas ir skirtas. Dar ko nors, sere?

– Ačiū, ne. Man reikia suspėti į lėktuvą.

Padavėjas apgailestaudamas klausėsi. Jam jau pradėjo patikti šis ramus norvegas, kuris atrodė šiek tiek vienišas, bet visuomet buvo draugiškas ir dosniai palikdavo arbatpinigių.

– Taip, matau lagaminą. Jei tai reiškia, kad šiandien pas mus valgote paskutinį kartą, leiskite jus pavaišinti. Gal galėčiau pasiūlyti burbono arba „Jack Daniels“? *One for the road, sir?*[***]

[*] Sunki naktelė, sere? (Angl.)

[**] Jums gerai. (Angl.)

[***] Vieną prieš išvykstant, sere? (Angl.)

Norvegas nustebęs į jį pažiūrėjo. Taip, lyg padavėjas būtų pasiūlęs kažką, kas pačiam lankytojui niekaip neatėjo į galvą, ir lyg toks pasiūlymas būtų buvęs visiškai natūralus.

– Įpilk dvigubą.

*

„Springfildo Lodžo" savininkas buvo vardu Džo. Jis buvo apkūnus linksmas vyriškis, jau dvidešimt metų taupiai ir sumaniai tvarkantis savo mažą, kiek apšiurusią įstaigą Kings Krose. Viešbutis nebuvo nei geresnis, nei prastesnis už kitus tos pačios kainų kategorijos viešbučius šiame rajone; nusiskundimų susilaukdavo nedaug, o galbūt ir išvis nesusilaukdavo. Viena iš priežasčių buvo ta, kad, kaip jau minėta, Džo buvo linksmas vyriškis. Kita priežastis – jis visada reikalaudavo, kad svečiai pirmiausia apžiūrėtų kambarį, ir padarydavo penkių dolerių nuolaidą, jei jie mokėdavo daugiau nei už vieną naktį. Na, ir trečia, tikriausiai lemiama priežastis – jis sugebėjo neįsileisti keliautojų autostopu, girtuoklių, narkomanų ir prostitučių.

Nepageidautini svečiai taip pat nemėgo Džo. Nebuvo taip, kad „Springfildo Lodže" ką nors sutiktų kreivomis akimis ar išvarytų. Apgailestaujamai šypsodamasis ir atsiprašinėdamas Džo pareikšdavo, kad viešbutis, deja, pilnas, bet galbūt atsiras vietų kitą savaitę, tad svečiai maloniai kviečiami užsukti.

Gebėdamas iš pirmo žvilgsnio perprasti žmones ir greitai ir teisingai apie juos spręsti, Džo ryžtingai vykdė savo pareigas ir retai susidurdavo su konfliktiškoms asmenybėms.

Bandydamas paskubomis įvertinti priešais jį stovintį aukštą prieštaringos išvaizdos šviesiaplaukį, Džo prisiminė keletą incidentų. Ne itin kokybiški atvykėlio drabužiai leido spėti, kad jis turi pinigų, bet anaiptol nenusiteikęs su jais skirtis. Tai, kad jis užsienietis, buvo šioks toks pliusas, nes rūpesčių dažniausiai keldavo australai. Keliautojai autostopu su kuprinėmis paprastai reiškė audringus vakarėlius ir dingusius

rankšluosčius, bet šis vyras turėjo gerą, visai padoriai atrodantį lagaminą, taigi nebuvo bastūnas. Tiesa, jis buvo nesiskutęs, bet, kita vertus, buvo matyti, kad neseniai lankėsi pas kirpėją. Nagai – švarūs ir tvarkingi, o vyzdžiai daugmaž normalaus dydžio.

Visi šie požymiai ir tai, kad vyras padėjo ant stalo VISA kortelę kartu su Norvegijos policininko pažymėjimu, privertė įprastinį Džo „atsiprašau, bet...“ užstrigti gerklėje.

Tačiau nebuvo jokių abejonių, kad vyras girtas. Girtas kaip pėdas.

Pastebėjęs Džo dvejones vyras prabilo nelabai aiškia, bet stebėtinai taisyklinga anglų kalba:

– Žinau, esu išgėręs. Tarkim, imsiu siautėti kambaryje. Sudaužysiu televizorių ir vonios veidrodį ir privemsiu ant kilimo. Man taip yra pasitaikę. Ar tūkstančio dolerių užstato pakaks žalai atlyginti? Vis tiek ketinu nusigerti taip, jog vargu ar triukšmausiu, trukdysiu kitiems svečiams ar pasirodysiu koridoriuje arba registratūroje.

– Bijau, kad šią savaitę viešbutis perpildytas. Galbūt...

– Gregas iš „Bourbon & Beef“ rekomendavo šią vietą ir prašė perduoti linkėjimus Džo. Ar tai jūs?

Džo ilgai žiūrėjo į vyrą.

– Neverskite manęs gailėtis, – pasakė, paduodamas 73-io kambario raktus.

*

– Klausau?

– Sveika, Birgita, čia Haris. Aš...

–Turiu lankytoją. Dabar netinkamas metas.

– Tik norėjau pasakyti, kad nenorėjau...

– Klausyk, Hari. Aš nepykstu, ir nieko baisaus nenutiko. Laimė, kai pažįsti vaikiną vos savaitę, iš širdgėlos nenumirsi, bet norėčiau, kad daugiau manęs neieškotum, gerai?

– Na, ne, tiesą sakant, ne...

– Kaip sakiau, turiu lankytoją, tad linkiu tau sėkmės Australijoje ir tikiuosi, kad laimingai sugrįši į Norvegiją. Iki.

...

– Iki.

*

Tedžiui Mongabiui nepatiko, kad Sandra visą naktį praleido su skandinavu policininku. Jis manė, kad tai gali prišaukti bėdą. Kai pamatė Darlinghursto prospektu žingsniuojantį vyrą linkstančiais keliais ir nusvirusiomis rankomis, vidinis balsas liepė žengti atgal ir dingti minioje. Vis dėlto smalsumas nugalėjo, Tedis sukryžiavo rankas ir užtvėrė tam pakvaišusiam policininkui kelią. Šis pabandė jį apeiti, bet Tedis griebė jį už peties ir apsuko.

– Ar nepasisveikinsi su senu draugu, *mate*?

Mate blausiomis akimis pažvelgė į jį.

– Sąvadautojas... – sumurmėjo nerišliai.

– Tikiuosi, Sandra pateisino jūsų lūkesčius, pareigūne.

– Sandra? Leisk pagalvoti... Sandra buvo puiki. Kur ji?

– Šį vakarą ji laisva. Bet gal galėčiau sugundyti pareigūną kuo nors kitu.

Pareigūnas žengė žingsnį, kad išlaikytų pusiausvyrą.

– Žinoma, žinoma. Pirmyn, sąvadautojau. Sugundyk mane.

Tedis nusijuokė.

– Čionai, pareigūne.

Jis palydėjo girtą policininką laiptais žemyn į klubą ir pasodino prie stalelio taip, kad matytų sceną. Tedis spragtelėjo pirštais ir tuoj pat prisistatė negausiai prisidengusi dama.

– Atnešk mums du alaus, Eme. Ir paprašyk, kad Klaudija mums pašoktų.

– Kitas pasirodymas tik aštuntą valandą, pone Mongabi.

– Vadink tai papildomu pasirodymu. Greičiau, Eme!

– Gerai, pone Mongabi.

Policininkas idiotiškai šypsojosi.

– Aš žinau, kas ateis, – pasakė jis. – Žudikas. Žudikas ateis.

– Kas?

– Nikas Keivas.

– Nikas *Who*[*]?

– Ir blondinė dainininkė. Ji tikriausiai taip pat nešioja peruką. Klausyk...

Disko muzikos garsai nutilo. Policininkas laikė iškėlęs abu smilius taip, lyg būtų dirigavęs simfoniniam orkestrui, bet muzika nebeskambėjo.

– Girdėjau apie Endrių, – tarė Tedis. – Kraupu. Siaubingai kraupu. Kaip supratau, jis pasikorė. Kodėl, po galais, toks gyvenimą mylintis žmogus...

– Sandra nešioja peruką, – pasakė policininkas. – Jis iškrito jai iš rankinės. Tai dėl to neatpažinau jos, vėl ją čia sutikęs. Štai čia! Mes su Endrium sėdėjome va ten. Esu ją matęs Darlinghurste anksčiau, bet tuomet ji buvo su peruku. Šviesių plaukų peruku. Kodėl jo nebenešioja?

– Aha. Policijos pareigūnui patinka blondinės. Tada, manau, turiu ką jums pasiūlyti...

– Kodėl?

Tedis patraukė pečiais.

– Sandra? Na, dėl kažkokio tipo kaltės ji neseniai patyrė sukrėtimą. Sandra manė, kad tai atsitiko dėl peruko, tad nusprendė kurį laiką jo nenešioti. Dėl viso pikto, jeigu tas tipas vėl pasirodytų.

– Kas?

– Aš nežinau, pareigūne. O jei ir žinočiau, nesakyčiau. Mūsų darbe diskretiškumas – didelė vertybė. Tikiu, kad ir tu tai vertini. Aš taip prastai įsimenu vardus, tu juk Ronis, ar ne?

– Haris. Man reikia pasikalbėti su Sandra.

[*] Kas toks? (Angl.)

Haris pabandė atsistoti ir apvertė Emės atneštą padėklą su alumi. Tada sunkiai palinko virš stalo.

– Gal turi jos telefono numerį, sąvadautojau?

Tedis mostelėjo Emei eiti.

– Mes iš principo niekada neduodame klientams merginų adresų ir telefono numerių. Saugumo sumetimais, juk supranti, ar ne? – Tedis gailėjosi nepaklausęs vidinio balso. Jam reikėjo laikytis atokiau nuo šito keisto ir girto norvego.

– Suprantu. Duok numerį.

Tedis nusišypsojo.

– Kaip jau sakiau, mes ne...

– Greičiau! – Haris sugriebė už žvilgančių kostiumo atvartų ir kvėptelėjo viskio ir vėmalų tvaiką tiesiai Tedžiui į veidą. Iš garsiakalbių plūstelėjo padrąsinantys styginių instrumentų garsai.

– Pareigūne, skaičiuoju iki trijų. Jei per tą laiką manęs nepaleisi, pašauksiu Ivaną ir Džefą. Skrisi pro užpakalines duris. Už jų yra laiptai. Dvidešimt stačių betoninių laiptelių.

Haris išsišiepė ir suspaudė dar stipriau.

– Manai, išsigąsiu, prakeiktas sąvadautojau? Pažiūrėk į mane. Aš toks girtas, kad nieko nebejaučiu. *I'm fuckin' indestructable, man.** Džefai! Ivanai!

Už baro sujudėjo šešėliai. Hariui pasukus galvą pažiūrėti, Tedis išsilaisvino iš jo glėbio. Stumtelėjo, ir Haris nuvirto atbulas. Griūdamas nuvertė ir kėdę su stalu. Užuot kėlęsis, gulėjo ant grindų ir krizeno, kol pasirodė Ivanas su Džefu ir klausiamai pažvelgė į Tedį.

– Išmeskite jį pro užpakalines duris, – įsakė Tedis.

Juodas kostiumuotas raumenų kalnas pakėlė Harį ir persimetė per petį lyg skudurinę lėlę.

– Nesuprantu, kas per velnias darosi su žmonėmis šiomis dienomis, – sumurmėjo Tedis, lygindamas savo nesiglamžantį švarką.

* Po velnių, žmogau, aš neįveikiamas. (Angl.)

Ivanas nuėjo ir atidarė duris.

– Ir kuo šitas tipelis kvaišinosi? – paklausė Džefas. – Jis taip juokiasi, kad net dreba.

– Pažiūrėsim, ar ilgai dar juoksis, – burbtelėjo Ivanas. – Pastatyk jį čia.

Džefas atsargiai pastatė Harį ant kojų. Tasai stovėjo ir svyravo prieš abu vyrus.

– Ar galite išsaugoti paslaptį, pone? – paklausė Ivanas, kukliai šypsodamasis. – Žinau, kad tai būdinga nusikaltėliams, bet aš nekenčiu smurto.

Džefas sukikeno.

– Baik, Džefai. Aš rimtai. Tikrai nekenčiu smurto. Paklausk bet ko, kas mane pažįsta. „Ivanas negali pakęsti smurto, – pasakys jie. – Jis neužmiega, puola į depresiją." Pasaulis ir šiaip ganėtinai žiaurus, kam dar laužyti kokiam nors vargšeliui rankas ir kojas, ar ne? Taigi. Taigi tu tiesiog eisi namo ir daugiau nebekelsi čia triukšmo. Gerai?

Haris linktelėjo ir ėmė raustis kišenėse.

– Nors šiandien nusikaltėlis esi tu, – tarė Ivanas. – Tu!

Jis bedė pirštu Hariui į krūtinę.

– Tu! – pakartojo Ivanas, bakstelėdamas šiek tiek stipriau. Šviesiaplaukis policininkas pavojingai susvyravo.

– Tu!

Haris stovėjo siūbuodamas ant kulnų ir mojuodamas rankomis. Jis neatsisuko pažiūrėti, kas už jo, bet, regis, ir taip tą žinojo. Šypsena nušvito jo veide, kai jo ir Ivano žvilgsniai susitiko. Jis krito atbulas ir sudejavo, kai nugara ir sprandas atsitrenkė į pirmą laiptelį. Toliau krito tylėdamas.

*

Džo išgirdo kažką brazdant prie paradinių durų, o pažvelgęs pro stiklą į savo naująjį svečią suprato, kad šįsyk vis dėlto bus suklydęs. Jam atidarius duris, svečias susmuko priešais jį. Jei

ne tvirtas Džo sudėjimas, jie abu būtų nusiridenę. Džo sugebėjo perkišti Hariui ranką po pažastimis ir nuvilkti jį iki kėdės registratūroje, kur galėjo atidžiau apžiūrėti. Ne todėl, kad šis šviesiaplaukis girtuoklis įsiregistruodamas būtų kritęs į akį, bet todėl, kad dabar jis tikrai prastai atrodė. Vienos alkūnės oda buvo smarkiai nubrozdinta – Džo matė šviečiant raudoną mėsą, vienas skruostas buvo ištinęs, o iš nosies ant purvinų kelnių tekėjo kraujas. Marškiniai buvo suplėšyti, o kvėpuodamas jis švokštė.

– Kas atsitiko? – paklausė Džo.

– Nukritau nuo laiptų. Nieko rimto, tereikia šiek tiek pagulėti.

Džo nebuvo gydytojas, bet iš svečio kvėpavimo nusprendė, jog šiam lūžęs šonkaulis ar du. Surado antiseptinio tepalo ir pleistrų, kaip mokėdamas sutvarstė žaizdas ir galiausiai įgrūdo į šnervę medvilnės tamponą. Haris papurtė galvą, kai Džo pasiūlė jam vaistų nuo skausmo.

– *Painkiller stuff in my room**, – sušvokštė jis.

– Tau reikia gydytojo, – pasakė Džo. – Aš...

– Kam tas gydytojas? Po poros valandų viskas bus gerai.

– Tu sunkiai kvėpuoji.

– Visada taip kvėpuoju. Astma. Duok man porą valandų, ir aš nulipsiu tau nuo sprando.

Džo atsiduso. Žinojo, jog daro antrą klaidą.

– Liaukis, – pasakė jis. – Tau reikia daugiau nei poros valandų. Šiaip ar taip, ne tavo kaltė, kad Sidnėjuje laiptai tokie statūs. Užsuksiu rytoj ryte.

Jis padėjo svečiui nueiti iki kambario, paguldė į lovą ir nuavė batus. Ant stalo stovėjo du tušti ir du neliesti „Jim Beam" buteliai. Džo buvo abstinentas, bet sulaukęs tokio amžiaus žinojo, jog su girtuokliu ginčytis beprasmiška. Jis atkimšo vieną

* Vaistų nuo skausmo yra mano kambaryje. (Angl.)

butelį ir pastatė jį ant stalelio prie lovos. Tas vyras pabudęs jausis baisiai.

*

– „Krištolo pilis“. Sveiki.

– Sveiki, ar galėčiau kalbėti su Margarita Doson?

– *Speaking.*[*]

– Galiu padėti jūsų sūnui, jei pasakysite man, jog jis nužudė Ingerę Holter.

– Ką? Kas jūs?

– Draugas. Jūs turite pasitikėti manimi, ponia Doson. Jei ne, jūsų sūnus žuvęs. Ar suprantate? Ar jis nužudė Ingerę Holter?

– Kas tai? Ar tai pokštas? Kas ta Ingerė Holter?

– Jūs esate Evanso mama, ponia Doson. Ingerė Holter taip pat turėjo mamą. Jūs ir aš esame vieninteliai, galintys padėti jūsų sūnui. Pasakykite man, kad jis nužudė Ingerę Holter! Ar girdite?!

– Girdžiu, kad jūs girtas. Skambinu policijai.

– Pasakykite!

– Dedu ragelį.

– Pasakykite... Prakeikta boba!

*

Birgitai įėjus į kabinetą, Aleksas Tomarosas susidėjo rankas už galvos ir pasilenkė į priekį.

– Sėskis, Birgita.

Ji atsisėdo į kėdę prieš kuklų Tomaroso rašomąjį stalą, ir Aleksas pasinaudojo galimybe apžiūrėti ją atidžiau. Jam

[*] Klausau. (Angl.)

pasidingojo, jog ji pavargusi. Po akimis juodavo ratilai, ji atrodė nelaiminga ir dar labiau išblyškusi nei paprastai.

– Birgita, prieš keletą dienų mane apklausė policininkas. Toks ponas Houlis, užsienietis. Per pokalbį paaiškėjo, kad jis šnekėjosi su kai kuo iš personalo ir gavo tam tikros mmm... nediskretiškos informacijos. Žinoma, mums visiems rūpi, kad Ingerės Holter žudikas būtų surastas, bet norėčiau atkreipti tavo dėmesį, kad bet kurie panašūs teiginiai ateityje bus laikomi... mmm... nelojalumu. Ir man tikriausiai nereikia sakyti, kad šiais sunkiais laikais mes negalime sau leisti samdyti žmonių, kuriais nepasitikime.

Birgita tylėjo.

– Taip jau atsitiko, kad šiandien atsiliepiau į telefono skambutį. Skambino vyras. Jis bandė pakeisti balsą suliedamas žodžius, bet aš atpažinau akcentą. Tai ir vėl buvo ponas Houlis, ir jis norėjo kalbėti su tavimi, Birgita.

Birgita staigiai pakėlė galvą.

Aleksas nusiėmė akinius.

– Juk žinai, kad man patinki, Birgita, ir turiu pripažinti, kad į šį... mm... informacijos nutekėjimą reaguoju šiek tiek subjektyviai. Tikėjausi, kad su laiku tapsime gerais draugais. Tad prašau: nebūk kvaila ir visko nesugadink.

– Ar jis skambino iš Norvegijos?

– Norėčiau, kad taip būtų buvę, deja, tai, matyt, buvo vietinė linija. Birgita, juk žinai, kad neturiu ko slėpti, bent jau nieko, kas būtų susiję su šiuo reikalu. O būtent to jis ir ieško, ar ne? Viską išplepėjusi, Ingerei juk nepadėsi. Tad brangioji Birgita, ar galiu tavimi pasitikėti?

– Ką – viską, Aleksai?

Jis atrodė nustebęs.

– Maniau, Ingerė tau bus papasakojusi. Apie pasivažinėjimą.

– Apie kokį pasivažinėjimą?

– Po darbo. Maniau, kad Ingerė mane skatina, ir reikalai pasisuko nevaldoma linkme. Aš tiesiog ketinau parvežti ją

namo ir nenorėjau jos gąsdinti, bet bijau, jog ji mano pajuokavimą suprato pernelyg paraidžiui.

– Aleksai, nė nenutuokiu, apie ką čia kalbi, ir, ko gero, nė nenoriu nutuokti. Ar Haris pasakė, kur jis? Ar paskambins dar kartą?

– Ei, ei, neskubėk. Tu vadini tą vyruką vardu, ir tavo skruostai nurausta, vos man paminėjus jo pavardę. Kas čia iš tikrųjų vyksta? Ar tarp jūsų kažkas yra?

Birgita iš nevilties pasitrynė delnus.

Tomarosas pasilenkė virš stalo ir ištiesė rankas, norėdamas paplekšnoti jai per plaukus, bet ji susierzinusi nustūmė jo ranką.

– Baik, Aleksai. Tu idiotas, ir ne kartą tai sakiau. Nebūk toks idiotas, kai jis kitą kartą paskambins. Ir paklausk, kur galėčiau jį rasti, gerai? – Birgita pakilo ir išbildėjo lauk.

*

Įėjęs į barą „The Cricket", Spydis vargiai galėjo patikėti savo akimis. Už baro stovintis Barousas gūžtelėjo pečiais.

– Jis sėdi čia jau dvi valandas, – pasakė jis. – Visiškai girtas.

Tolimiausiame kampe prie jų nuolatinio stalelio sėdėjo vyras, per kurį du jo draugai atsidūrė ligoninėje. Jausdamas prie šlaunies pritvirtintą HK. 45 ACP pistoletą Spydis priėjo prie stalelio. Vyras knapsojo ir atrodė miegantis. Ant staliuko priešais jį stovėjo nugertas viskio butelis.

– Labas! – riktelėjo Spydis.

Vyras lėtai pakėlė galvą ir nusišypsojo imbecilo šypsena.

– Laukiau tavęs, – sušniaukrojo jis.

– Pasirinkai ne tą staliuką, – tarė Spydis ir toliau stovėjo. Prieš akis buvo įtemptas vakaras, ir jis negalėjo leistis gaišinamas šio idioto. Bet kurią akimirką turėjo pasirodyti klientai.

– Norėčiau, kad man kai ką pasakytum, – tarė vyras.

– Kodėl turėčiau? – Spydis jautė prie kojos pritvirtintą pistoletą.

– Todėl, kad atėjai prekiauti ir dabar tave lengviausia pričiupti, nes turi su savimi prekę ir nenori, kad liudytojų akivaizdoje tave apieškočiau. Nejudėk!

Tik dabar Spydis pastebėjo, kad vyras laiko rankose „Hi-Power“ pistoletą ir abejingai taikosi tiesiai į jį.

– Ką nori žinoti?

– Noriu žinoti, kaip dažnai Endrius Kensingtonas pirko ir kada pirko paskutinį kartą.

Spydis pasvarstė. Jam nepatiko, kad į jį nutaikytas ginklas.

– Ar tu su įrašymo aparatūra, fare?

Faras nusišypsojo.

– Atsipalaiduok. Parodymai, gauti grasinant ginklu, negalioja. Blogiausia, kas gali atsitikti, – aš tave nušausiu.

– Gerai jau gerai.

Spydis pajuto, kad ima mušti prakaitas. Jis įvertino atstumą iki savo pistoleto.

– Jei tai, ką girdėjau, ne melas, jis miręs. Tad niekam tai nepakenks. Jis buvo atsargus, nepirkdavo pernelyg daug. Pirkdavo du kartus per savaitę po vieną pakelį. Rutina.

– Kada paskutinį kartą jis buvo čia pažaisti kriketo ir nusipirkti?

– Prieš tris dienas. Turėjo pirkti rytojaus dieną.

– Ar jis kada nors pirko iš ko nors kito?

– Niekada. Bent jau mano žiniomis. Tokie dalykai asmeniški, konfidencialūs, taip sakant. Be to, jis buvo policininkas, tad negalėjo sau leisti išsiduoti.

– Vadinasi, kai čia ateidavo, narkotikų beveik nebeturėdavo? Tačiau po poros dienų būtų turėjęs tiek, kad būtų galėjęs perdozuoti ir mirti nuo narkotikų, o ne pasikarti. Kaip tai paaiškintum?

– Jis pritrūko narkotikų ligoninėje. Abstinencija neabejotinai privertė jį iš ten pabėgti. Kas žino, gal vis dėlto kur nors turėjo atsargų.

Faras sunkiai atsiduso.

– Tu teisus, – pasakė jis, kišdamasis pistoletą į vidinę kišenę ir čiupdamas nuo stalo stiklinę. – Viskas šiame pasaulyje paremta šitais „gal". Kodėl kas nors tiesiog negali to nutraukti ir pasakyti, kad yra taip, ir viskas, *two and two are whatever it is and that's that**. Gyvenimas daugeliui žmonių taptų daug lengvesnis, patikėk manim.

Spydis siekė pistoleto, bet apsigalvojo.

– O kur švirkštas? – sumurmėjo faras beveik pats sau.

– Ką? – paklausė Spydis.

– Ten mes neradome švirkšto. Galbūt nuleido jį tualete. Kaip ir sakei – atsargus žmogus. Net prieš pat mirtį.

– Pasidalinsi? – paklausė Spydis sėsdamasis.

– Kepenys tavo, – atsakė faras, pastumdamas butelį.

15.

Erikas Miuklandas, parašiutizmas ir rokoko stiliaus sofa

Haris bėgo per dūmus ankštu skersgatviu. Grupė grojo taip garsiai, kad viskas aplinkui drebėjo. Tvyrojo rūgštus sieros tvaikas, o debesys kybojo taip žemai, kad jis trankėsi į juos galva. Per garso sieną, radęs neužimtą dažnį, vis prasiskverbdavo kažkoks džeržgimas. Taip džeržgia kalenantys dantys ir per asfaltą velkamos grandinės. Paskui jį lėkė šunų gauja.

Skersgatvis vis siaurėjo ir siaurėjo, ir kad galėtų prasisprausti pro aukštas raudonas sienas, Haris galiausiai turėjo bėgti atstatęs rankas į priekį. Jis pažvelgė į viršų. Mūrinės sienos viršuje pro langus kyšojo mažos galvos. Ten esantys

* Du plius du yra tiek ir tiek, ir viskas. (Angl.)

žmonės mojavo žaliomis ir auksaspalvėmis vėliavėlėmis ir dainavo pagal kurtinančią muziką.

– *This is the lucky country, this is the lucky country, we live in the lucky country.*[*]

Sau už nugaros Haris išgirdo griežimą. Jis suriko ir parkrito. Jo nuostabai, aplinkui tvyrojo tamsa, o jis, užuot skaudžiai nusileidęs ant asfalto, vis dar krito. Tikriausiai pataikė į duobę ir arba krito labai lėtai, arba duobė buvo labai gili. Muzika viršuje vis tilo ir tilo, ir akims pripratus prie tamsos jis išvydo, kad duobės šonuose yra langai, pro kuriuos matosi kiti žmonės.

– Vaje, ar aš krentu kiaurai žemę? – nusistebėjo Haris.

– Tu – švedas, – tarė moteriškas balsas.

Hariui apsižvalgius šviesos ir muzika sugrįžo. Jis stypsojo lauke, buvo naktis, o už nugaros koncertavo muzikos grupė. Jis stovėjo pasisukęs veidu į parduotuvės vitriną, tiksliau sakant, į televizorių parduotuvės vitriną, kurioje bent tuzinas įvairių televizorių transliavo vis kitą kanalą.

– Tai švenčiate Australijos nepriklausomybės dieną, ar ne? – paklausė jau kitas, vyriškas balsas suprantama kalba.

Haris atsisuko. Porelė jam drąsinamai šypsojosi. Jis pasiuntė įsakymą savo lūpoms šypsotis ir tikėjosi, kad jos paklus. Tam tikras tempimas veide pranešė, kad šią kūno funkciją jis vis dar valdo. Dėl kitų jau pasidavė. Pasąmonė maištavo, ir būtent dabar jis kovojo dėl savo regos ir klausos. Smegenys dirbo visu pajėgumu, bandydamos išsiaiškinti, kas vyksta, bet tai nebuvo lengva, nes jas visą laiką bombardavo iškraipyta ir kartais absurdiška informacija.

– Beje, mes danai. Mano vardas Polas, o čia mano žmona Gina.

– Kodėl jūs manote, kad aš švedas? – išgirdo Haris save sakant.

[*] Čia laiminga šalis, čia laiminga šalis, mes gyvenam laimingoj šaly. (Angl.)

Danų pora susižvelgė.

– Jūs kalbėjotės pats su savimi, žmogau, negi neprisimenat? Žiūrėjote televizorių ir svarstėte, ar Alisa kris kiaurai per visą Žemę. O ji taip ir padarė, cha cha!

– O, tikrai, – pasakė Haris, visiškai nesuprasdamas, apie ką jie kalba.

– Tai ne tas pats, kas skandinaviška vidurvasario šventė, ar ne? Viskas tiesiog juokinga. Girdisi leidžiamos raketos, bet per rūką neįmanoma jų pamatyti. Sprendžiant iš to, ką žinome, raketos galėjo padegti kurį nors dangoraižį. Cha cha! Ar užuodžiate parako kvapą? Dėl drėgmės parako dulkės nusėda ant žemės. Ar jūs irgi turistas?

Haris susimąstė. Tikriausiai mąstė ganėtinai ilgai, kadangi jam susiruošus atsakyti danų jau nebebuvo.

Jis vėl nukreipė dėmesį į televizorių ekranus. Degantys medžiai viename ekrane ir tenisas kitame. Rodė kasmetinius Melburno įvykius: miškų gaisrus ir „Australian Open" turnyrą; kažkoks baltai apsirengęs paauglys tapo milijonieriumi, o tuo tarpu vos už kelių kilometrų kažkokia šeima prarado namus. Kitame ekrane buvo rodoma Gru Harlem Brundtland, o po ja – norvegų žvejų valtelės ir juodi ir balti banginių kūnai, išnyrantys ir vėl nugrimztantys vandenin. Ir lyg to būtų buvę maža, ketvirtame ekrane jis pamatė norvegų futbolo komandą, žaidžiančią su kažkokiais baltai apsirengusiais varžovais. Haris prisiminė, kad *Sidney Morning Herald* skaitė straipsnį apie varžybas tarp Australijos, Naujosios Zelandijos ir Norvegijos. Staiga ekrane pasirodė Erikas Miuklandas, pravarde Uodas, ir Haris nusijuokė.

– Ar ir tu čia, Uode? – sušnabždėjo jis vėsiam stiklui. – Ar man jau haliucinacijos? Ką pasakytum apie šiek tiek LSD, Uode?

– Ar tau galvoje negerai? Aš juk paauglių dievaitis, – atsakė Uodas.

– Hendriksas taip elgėsi. Bjornebu taip elgėsi. Haris Hūlė taip elgiasi. LSD padaro tave įžvalgesnį, Uode. Daugiau nei

įžvalgesnį. Jis padeda pamatyti sąsajas, kurių net nėra... – Haris nusijuokė.

Saugas atmušė Uodo pasiųstą kamuolį.

– Tu netgi gali kalbėtis per stiklą su televizoriaus ekranu ir gauti atsakymą. Ar pažįsti Rodą Stiuartą? Jis man padovanojo šį mažutį pakelį, ir dabar mano smegenys vienu metu apdoroja šešis televizijos kanalus, du danus ir muzikos grupę. Šį daiktą jau senai reikėjo legalizuoti, Uode, kaip manai? Pompelis ir Piltas!*

Per žinias rodė banglentininkus, verkiančią moterį ir geltono neperšlampamo kostiumo dalis su didžiulėmis kandimo žymėmis.

– Tai didysis baltasis išplaukė prasivėdinti iš savo akvariumo, Uode. Pietūs gamtoje, cha cha!

Šalimais esantis televizorius rodė vėjyje plevėsuojančią mėlynai ir baltai dryžuotą policijos juostą miško pakraštyje, o uniformuoti pareigūnai, nešini krepšiais, vaikščiojo pirmyn ir atgal. Paskui ekraną užpildė didelis išblyškęs veidas. Tai buvo prasta nepatrauklios, jaunos blondinės nuotrauka. Jos akys buvo liūdnos, lyg ji būtų nusiminus dėl savo nepatrauklumo.

– Graži, – ištarė Haris. – Retai kuri tai sugeba. Ar žinojai, kad...

Interviu į kamerą duodančiam policininkui už nugaros praėjo Lebis.

– Šūdas, – suriko Haris. – Velnias! – Jis ėmė rankomis baladoti vitrinos stiklą. – Pagarsinkite! Ei, jūs ten, įjunkite garsą! Kas nors...

Vaizdas pasikeitė ir dabar buvo rodomas rytinės Australijos pakrantės orų žemėlapis. Haris prisispaudė nosimi prie stiklo taip, kad ji susiplojo, ir viename iš neįjungtų ekranų pamatė Džono Belušio veidą.

* Norvegijos televizijos laidos vaikams personažai.

– Ar tai tebuvo mano vaizduotė, Uode? Nepamiršk, kad šiuo metu mane veikia pakankamai stiprios haliucinogeninės medžiagos.

Uodas prarado kamuolį.

– Susiimk. Susiimk po velnių!

*

– Įleiskite mane! Aš turiu su ja pasikalbėti...

– Eik namo ir išsimiegok. Girtuokliai... Ei!

– Įleiskite mane! Juk sakau jums, kad aš Birgitos draugas, ji dirba bare.

– Mes tai žinom, bet mūsų darbas neįleisti tokių kaip tu, supranti, *blondie*?

– Ai!

– Eik ramiai namo, kitaip būsiu priverstas sulaužyti tavo ranką... oi! Bobai! Bobai!

– Atsiprašau, bet man jau atsibodo, kad su manimi elgiamasi brutaliai. Viso gero.

– Kas atsitiko, Nikai? Ar tai tas vyras?

– *Shit!* Tegul eina. Jis tiesiog išsilaisvino ir trinktelėjo man į pilvą. Paduok man ranką.

– Šis miestas ritasi velniop. Ar matei šio vakaro naujienas? Dar viena jauna mergina išprievartauta ir nužudyta. Ji rasta popiet, centriniame parke. Po velnių, manau, kraustysiuosi atgal į Melburną.

*

Hariui pabudus, galva plyšo iš skausmo. Šviesa degino akis, ir supratęs gulįs po antklode, jis iškart metėsi į šalį. Vėmimas užklupo staiga ir visas skrandžio turinys išsitaškė ant akmeninių grindų. Jis krito atgal ant lovos ir pajutęs nosyje tulžies kvapą uždavė sau klasikinį klausimą: kur, po galais, aš esu?

Paskutinis dalykas, kurį prisiminė, buvo kelionė į Žaliąjį parką ir kad į jį kaltinamai žiūrėjo gandras. Dabar, regis, jis buvo apskritoje patalpoje, kurioje stovi keli suolai ir pora medinių stalų. Palei sienas kaba įrankiai, kastuvai, grėbliai ir vandens žarnos, o patalpos viduryje padaryta anga vandeniui nutekėti. Pro mažus purvinus langus, išeinančius į visas puses, skverbiasi šviesa, o geležiniai sraigtiniai laiptai veda į antrą aukštą. Po laiptais stovi kažkas, kas galėtų būti elektrinė žoliapjovė. Sraigtiniai laiptai sudrebėjo ir sugirgždėjo.

– Labas rytas, baltasis broli, – tarė žemas pažįstamas balsas. – Labai baltas broli, – pasakė jis, priėjęs arčiau. – Tiesiog gulėk.

Tai buvo Džozefas. Žilasis aborigenas iš varnų genties.

Jis atsuko čiaupą prie sienos, paėmė žarną ir nuplovė vėmalus.

– Kur aš? – paklausė Haris, norėdamas nuo ko nors pradėti.

– Žaliajame parke.

– Bet...

– Šiltnamyje. Tu miegojai ant žolės, tvenkėsi lietus, todėl atitempiau tave čionai.

– Bet...

– Atsipalaiduok. Aš turiu raktus. Tai mano antrieji namai, – jis pažvelgė pro langą. – Graži diena šiandien.

Haris dirstelėjo į Džozefą. Kaip benamis, jis atrodė nepaprastai žvalus.

– Mudu taip susitarę su sargu, – paaiškino Džozefas. – Kartais jis pasiima laisvą dieną, nepranešęs apie tai parko vadovybei, o tada aš padarau tai, ką reikia – surenku šiukšles, ištuštinu šiukšliadėžes, nupjaunu žolę ir panašiai. Užtat galiu čia retsykiais apsistoti. Kartais jis man palieka šiokio tokio maisto, bet bijau, kad šiandien nepaliko.

Haris norėjo išspausti ką nors kito nei „bet...“, tačiau pasidavė. Džozefas, atvirkščiai, šiandien buvo nusiteikęs išlieti širdį:

– Atvirai šnekant, labiausiai man šis sandoris patinka dėl to, kad galiu šį tą nuveikti. Tai užpildo mano dieną ir nukreipia mintis kita linkme. Kartais net pasijuntu naudingas.

Džozefas plačiai nusišypsojo ir palingavo galvą. Haris niekaip nepajėgė suvokti, kad tai tas pats žmogus, kuris dar visai neseniai lyg komos ištiktas sėdėjo ant suolelio, o jis veltui stengėsi su juo pasikalbėti.

– Kai pamačiau tave vakar, negalėjau patikėti savo akimis, – pasakė Džozefas. – Kad tu – tas pats žmogus, kuris prieš keletą dienų sėdėjo čia toks blaivus ir tiesus ir iš kurio aš kaulijau cigarečių. O vakar su tavimi išvis nebuvo įmanoma susišnekėti. Cha cha!

– *Touché*[*], – atsakė Haris.

*

Džozefas trumpam pradingo ir grįžo nešinas maišeliu skrudintų bulvyčių ir puodeliu kolos. Jis stebėjo, kaip Haris atsargiai valgo šiuos paprastus, bet stebėtinai skanius pusryčius.

– Kokakolos pirmtaką išrado amerikietis vaistininkas, kuris norėjo sukurti priemonę nuo pagirių, – paaiškino Džozefas. – Bet nusprendė, kad jam nepasisekė, ir pardavė receptą už aštuonis dolerius. Jei nori išgirsti mano nuomonę, tai nieko geresnio dar nebuvo išrasta.

– „Jim Beam“, – atsakė Haris pilna burna.

– Na taip, išskyrus Džimį. Ir Džeką, Džonį[**] ir dar keletą kitų vaikinų. Che che. Kaip jautiesi?

– Geriau.

Džozefas pastatė ant stalo du butelius.

– Pigiausias raudonvynis iš Hanterio slėnio, – pasakė jis. – Ar išgersi su manim, baltaveidi?

[*] Sukrečia. (Pranc.)

[**] „Jim Beam“, Jack Daniel's“, „Johnnie Walker“ – viskio rūšys.

– Ačiū, Džozefai, bet raudonasis vynas nėra mano... Gal turi ko nors kito? Pavyzdžiui, ko nors rudo?

– Gal manai, kad turiu gėrimų rūsį?

Hariui atsisakius dosnaus pasiūlymo Džozefas atrodė kiek pyktelėjęs.

Haris sunkiai atsikėlė. Pamėgino rekonstruoti atminties spragą tarp įvykių, kai jis nutaikė ginklą į Rodą Stiuartą ir kai jie tiesiogine prasme puolė vienas kitam ant kaklo ir pasidalijo LSD. Jis niekaip negalėjo prisiminti, kas sukėlė tokį tyrą džiaugsmą ir abipusę trauką, išskyrus savaime suprantamą dalyką – „Jim Beam". Bet Haris vis dėlto prisiminė trinktelėjęs „Olberio" apsauginiukui.

– Hari Hūle, tu esi apgailėtinas girtuoklis, – sumurmėjo jis.

Jie išėjo laukan ir klestelėjo ant žolės prie šiltnamio. Saulė spigino į akis, o nuo vakarykščių svaigalų sprogo galva, bet visa kita buvo ne taip jau ir blogai. Pūtė švelnus vėjelis, jie gulėjo aukštielninki ir stebėjo baltus praplaukiančius debesėlius.

– Šiandien geras oras šokinėti, – pakomentavo Džozefas.

– Neturiu jokio noro šokinėti, – atsakė Haris. – Ketinu gulėti visiškai ramiai arba – blogiausiu atveju – šiek tiek pavaikštinėti.

Džozefas prisimerkė nuo šviesos.

– Kalbu ne apie strakaliojimą, kalbu apie šokinėjimą danguje. *Skydiving* – parašiutizmą.

– Vaje, ar tu parašiutininkas?

Džozefas linktelėjo.

Haris prisidengė akis ir pažvelgė į dangų.

– O kaip debesys? Ar jie netrukdo?

– Anaiptol. Tai plunksniniai debesys, maždaug penkiolikos tūkstančių pėdų aukštyje.

– Tu mane stebini, Džozefai. Aš, aišku, nežinau, kaip turėtų atrodyti tikras parašiutininkas, bet tikrai neįsivaizdavau jo...

– Girtuoklio?

– Na, tarkim.

– Cha cha. Tai dvi to paties medalio pusės.

– Tikrai taip manai?

– Ar kada nors buvai vienas ore, Hari? Ar skridai? Ar kada kritai iš didelio aukščio ir jutai, kaip oras tave stabdo, gaudo ir glamonėja tavo kūną?

Džozefas jau buvo nugėręs nemažai pirmojo butelio, tad jo balsas skambėjo kiek šilčiau. Pasakojant apie laisvojo kritimo grožį jo akys spindėjo.

– Tai atveria visus pojūčius. Visas tavo kūnas šaukia, kad tu negali skristi. „Aš juk neturiu sparnų!" – rėkia jis ir bando nuraminti ausyse švilpiantį vėją. Kūnas įsitikinęs, jog mirs, tad ima veikti visi apsauginiai režimai – kūnas maksimaliai išnaudoja visus pojūčius, kad kuris nors iš jų surastų išeitį. Tavo smegenys tampa didžiausiu pasaulio kompiuteriu, jos registruoja viską: oda matuoja temperatūrą, kuri tau krintant palaipsniui kyla, ausys jaučia didėjantį slėgį, ir tu pradedi pastebėti kiekvieną kraštovaizdžio nelygumą ir atspalvį. Tu netgi gali užuosti artėjančią *planetą*. Ir jei sugebi nustumti mirties baimę į atokiausią proto kertelę, Hari, vienai akimirkai tampi angelu. Išgyveni visą gyvenimą per keturiasdešimt sekundžių.

– O jei nepavyksta nustumti mirties baimės?

– Tau nereikia jos *išstumti*, tereikia patraukti į tolimesnę proto kertelę. Mat ji turi ten būti – kaip aštri nata, kaip šaltas vanduo odai. Visus pojūčius atveria ne kritimas, o mirties baimė. Žengiant iš lėktuvo ištinka šokas, venomis ima tekėti adrenalinas. Kaip injekcija. Jis susimaišo su krauju ir priverčia tave jaustis laimingą ir stiprų. Užsimerkęs gali pamatyti nuostabią nuodingą gyvatę, kuri guli ten kažkur ir žvelgia į tave savo gyvatiškomis akimis.

– Kalbi kaip apie narkotikus, Džozefai.

– Tai ir yra narkotikai! – Džozefas užsidegęs mostagavo rankomis. – Kaip tik taip ir yra. Norisi, kad kritimas tęstųsi amžinai, ir jei šokinėji jau kurį laiką, pastebi, kad patraukti

parašiuto išskleidimo virvelę darosi vis sunkiau ir sunkiau. Galiausiai pradedi bijoti perdozuoti, baiminiesi, kad išvis jos nebepatrauksi, ir nustoji šokinėti. Ir tada supranti, jog tapai priklausomas. Abstinencija tave drasko, gyvenimas atrodo beprasmis, lėkštas, ir galų gale tu vėl susispaudęs sėdi už piloto mažame senoviniame lėktuvėlyje „Cesna", kuriam pakilti į dešimties tūkstančių pėdų aukštį reikia visos amžinybės, ir tai suryja visas tavo santaupas.

Džozefas giliai įkvėpė ir užsimerkė.

– Trumpai tariant, Hari, yra dvi to paties medalio pusės. Gyvenimas tampa pragaru, bet alternatyva dar blogesnė. Cha cha.

Džozefas pasikėlė ant alkūnių ir gurkštelėjo iš butelio vyno.

– Aš paukštis, kuris nebegali skraidyti. Ar žinai, kas yra emu, Hari?

– *An Australian ostrich* – australiškas strutis.

– Protingas berniukas.

Haris užsimerkė ir išgirdo Endriaus balsą. Lyg čia būtų pats Endrius, gulėtų šalia jo ant žolės ir pamokslautų apie tai, kas svarbu, o kas ne.

– Ar girdėjai istoriją, kodėl emu negali skraidyti?

Haris papurtė galvą.

– Gerai, klausykis manęs, Hari. Senais laikais emu turėjo sparnus ir galėjo skraidyti. Kartu su pačia jis gyveno prie ežero. Jų duktė buvo ištekėjusi už gandro Jabiru. Vieną dieną Jabiru su pačia žvejojo ir sugavo didelį laimikį. Jie surijo beveik viską ir per skubą pamiršo palikti geriausius gabalėlius jos tėvams, kaip paprastai darydavo. Kai duktė atnešė tėvams žuvies likučius, emu įsiuto. „Ar po medžioklės aš tau visuomet neatiduodu geriausių gabalėlių?" – paklausė jis. Emu pasigriebė lazdą ir ietį ir išskrido pas Jabiru, kad gerai jį pamokytų.

Jabiru nenorėjo gauti pylos, tad susirado didelę šaką ir gindamasis išmušė lazdą uošviui iš nagų. Tada trenkė jam į kairį, o paskui į dešinį šoną ir nulaužė abu sparnus. Emu

atsvirduliavo prie žento ir pervėrė jį ietimi. Ji persmeigė jam nugarą ir išlindo per gerklę. Kęsdamas didžiulį skausmą gandras nuskrido į pelkes ir ten panaudojo ietį žuvims gaudyti. Emu iškeliavo į sausas lygumas, kur ir dabar gali pamatyti jį bėgiojantį – nepaskrendantį mažais sužalotais sparnais.

Džozefas priglaudė butelį prie lūpų, bet ten tebuvo likę keli lašai. Jis pažvelgė į butelį nuskriaustojo žvilgsniu ir jį užkimšo. Tada atkimšo antrą butelį.

– Ar ši istorija tinka ir tau, Džozefai?

– Na...

Butelis sukliuksėjo, ir Džozefas vėl buvo pasirengęs pasakoti.

– Aštuonerius metus dirbau parašiutizmo instruktoriumi Sesnoke. Mes buvome puiki komanda, nuostabi darbinė aplinka. Nė vienas nepraturtėjom – nei mes, nei savininkai, klubas veikė grynai iš entuziazmo. Pinigus, kuriuos mes, instruktoriai, uždirbdavome, išleisdavome savo pačių šuoliams. Aš buvau geras instruktorius. Kai kas manė, kad buvau geriausias. Ir vis dėlto netekau instruktoriaus licencijos dėl vieno incidento. Jie tvirtino, kad šokdamas su vienu kursantu buvau girtas. Lyg būčiau gadinęs šuolio malonumą prisigerdamas!

– Kas nutiko?

– Ką turi omeny? Ar nori smulkmenų?

– Ar tu užsiėmęs?

– Cha cha. Gerai, papasakosiu.

Butelis blykstelėjo saulėje.

– Gerai, buvo taip. Tai atsitiko dėl neįtikėtino aplinkybių sutapimo, o ne dėl kokios taurelės ar dviejų. Pirmiausia tai įvyko dėl oro. Kai pakilome, aštuonių tūkstančių pėdų aukštyje driekėsi debesis. Nieko baisaus, jei debesys aukštai, nes virvelę reikia patraukti likus keturiems tūkstančiams pėdų iki žemės. Svarbiausia, kad kursantai pamatytų žemę prieš parašiutui išsiskleidžiant, kitaip jie supanikuoja ir gali nulėkti iki Niukaslo. Jie turi matyti ant žemės esančius orientyrus, kad

atsižvelgdami į vėją ir kraštovaizdį galėtų laviruoti ir nusileisti, teisingai? Mums pakilus plaukė debesys, bet jie atrodė dar pakankamai toli. Bėda buvo ta, kad klubas naudojo senutėlį lėktuvėlį „Cesna“, kurį palaikė tik lipni juosta, vakarinės maldos ir gera valia. Per dvidešimt minučių lėktuvėlis pasiekė dešimties tūkstančių pėdų aukštį, iš kurio turėjome šokti. Mums pakilus pradėjo pūsti stiprus vėjas, perskridus aštuonių tūkstančių pėdų aukštyje esančius debesis, po jais paplaukė antras debesų sluoksnis, kurio mes nematėm. Supranti?

– Ar neturėjote radijo ryšio su žeme? Ar jie negalėjo jūsų perspėti apie žemai tvyrančius debesis?

– Radijas, taip, cha cha. Tai dar vienas dalykas, apie kurį vėliau buvo nutylėta. Matai, artėjant prie dešimties tūkstančių pėdų aukščio, pilotas paprastai visu garsu paleisdavo rolingus, kad padidintų kursantų entuziazmą, sukeltų jiems agresiją, kad jie mažiau bijotų. Jei mums ir siuntė radijo pranešimą, mes jo negirdėjome.

– Ar prieš šokdami nepatikrinote visko dar kartą?

– Hari, nedaryk šios istorijos sudėtingesnės, nei jau yra. *OK?*

– *OK.*

– Kitas dalykas, pasisukęs ne ta linkme, buvo altimetras. Kylant jis turi būti nustatytas ant nulio, kad rodytų sąlyginį aukštį nuo žemės. Tą akimirką, kai mums jau reikėjo šokti, pastebėjau, kad palikau savo altimetrą ant žemės, bet pilotas visuomet turėdavo visą parašiuto įrangą, tad prietaisą pasiskolinau. Pilotas, kaip ir mes visi, bijojo, kad lėktuvas vieną gražią dieną subyrės. Jau buvome dešimties tūkstančių pėdų aukštyje, tad jis pritildė muziką ir pastebėjo radijo pranešimą apie atplaukiančius žemus debesis, bet ne apie tai, kad jie jau atplaukę. Taigi mes skubėjome. Skubėjau išlipti ant sparno ir nesulyginau savo ir kursanto aukščiamačių, o jo aukščiamatis, kaip kad patikrinau ant žemės, buvo nustatytas ties nuline padala. Tikėjausi, kad piloto aukščiamatis bus daugmaž tikslus,

net jei pilotas prieš kiekvieną kilimą jo ir nenustato. Tai manęs nejaudino, nes atlikęs daugiau nei penkis tūkstančius šuolių, kaip aš, apytikslį aukštį gali apskaičiuoti iš akies, žvelgdamas žemyn.

Stovėjome ant sparno, tas kursantas jau buvo tris kartus sėkmingai šokęs, tad aš nesijaudinau. Jokių problemų iššokti, šokome ištiesę rankas ir kojas, ir mums krintant per pirmą debesį kursantas pakankamai gerai laviravo. Pamatęs po mumis dar vieną debesų sluoksnį aš šiek tiek išsigandau, bet pamaniau, kad tiesiog atliksime reikalingus judesius ir tada patikrinsime, kokiame aukštyje esame. Kursantas kelis kartus teisingai pasisuko devyniasdešimties laipsnių kampu ir padarė keletą horizontalių judesių, ir mes vėl grįžome į padėtį, kai rankos ir kojos ištiestos. Mano aukščiamatis rodė šešis tūkstančius pėdų, ir tuomet kursantas sugriebė parašiuto išskleidimo virvelę. Aš daviau ženklą palaukti. Jis pažvelgė į mane, bet nėra lengva išskaityti veido išraišką, kai vaikino skruostai ir lūpos plakasi vienoje linijoje su ausimis lyg šlapi skalbiniai ant virvės per audrą.

Džozefas nustojo pasakoti ir patenkintas linktelėjo.

– Skalbiniai ant virvės per audrą, – pakartojo jis. – Velniškai gerai pasakiau. Į sveikatą.

Butelis vėl pakilo.

– Mums pasiekus antrąjį debesų sluoksnį, mano aukščiamatis rodė penkis tūkstančius pėdų, – atsikvėpęs toliau porino jis. – Dar tūkstantis pėdų iki virvelės patraukimo. Aš sugriebiau kursantą ir stebėjau aukščiamatį – tam atvejui, jei debesis pasirodytų per storas ir mums reikėtų patraukti virveles dar būnant jame. Išnirome iš debesies. Pamatęs artėjančią žemę pajutau, kaip stoja širdis: medžiai, žolė, asfaltas artėjo, lyg pritraukti fotoaparato objektyvo. Iš karto trūktelėjau mudviejų virveles. Jei kurio nors parašiutas būtų nesuveikęs, nebūtų buvę laiko patraukti atsarginių virvelių. Pasirodo, debesis tvyrojo dviejų tūkstančių pėdų aukštyje. Apačioje

stovintys žmonės išbalo, pamatę mus išnyrančius iš debesies be parašiutų. Bet išsiskleidus parašiutui tas mulkis kursantas supanikavo ir sugebėjo nuvairuoti į medį. Tai būtų buvę pusė bėdos, bet jis pakibo keturių metrų aukštyje ir, užuot laukęs pagalbos, išsilaisvino iš parašiuto, krito ir susilaužė koją. Jis pasiskundė, kad nuo manęs sklido alkoholio tvaikas, ir klubo komitetas priėmė sprendimą. Man atimta licencija visam gyvenimui.

Džozefas pabaigė antrą butelį.

– Kas nutiko paskui, Džozefai?

Džozefas nušveitė butelį į šalį.

– Štai kas. Draudimas, blogi draugai ir prastas vynas, – jam ėmė pintis liežuvis. – Jie nulaužė man sparnus, Hari. Aš iš varnų genties, negaliu gyventi kaip emu.

*

Šešėliai parke ėmė tįsti. Hariui pabudus, Džozefas stovėjo šalia jo.

– Pėdinsiu namo, Hari. Prieš man išeinant tikriausiai norėsi pasiimti iš šiltnamio keletą daiktų?

– Velnias. Pistoletas. Ir striukė.

Haris pakilo. Buvo pats laikas išgerti. Džozefui užrakinus šiltnamį jie abu stovėjo čepsėdami, linkstančiomis kojomis.

– Taigi, tikriausiai greitai trauksi į Norvegiją, ar ne? – paklausė Džozefas.

– *Oh, any day now.*[*]

– Tikiuosi, kad kitą kartą suspėsi į lėktuvą.

– Manau, šiandien turėčiau paskambinti į kelionių agentūrą. Ir į darbą. Jie tikriausiai svarsto, kas man nutiko.

– Velnias, – tarė Džozefas, trinktelėdamas sau per kaktą. Jis vėl išsitraukė raktus. – Tikriausiai vyne, kurį gėriau, buvo

[*] O, artimiausiu metu. (Angl.)

per daug taninų. Jie pažeidžia smegenų ląsteles. Niekada neprisimenu, ar išjungiau šviesą, ar ne. Parko sargas baisiai supyksta, jei atėjęs randa įjungtą šviesą.

Jis atrakino. Šviesos buvo išjungtos.

– Cha cha. Žinai, kai taip gerai pažįsti kokią nors vietą, šviesą išjungi negalvodamas. Ir paskui, po velniais, niekaip negali prisiminti, ar ją išjungei, ar ne... argi ne kvaila, Hari?

Haris sustingo ir apstulbęs pažvelgė į Džozefą.

– Šviesa, – tepasakė jis. – Šviesa buvo išjungta.

*

Šv. Jurgio teatro administratorius nepatikliai papurtė galvą ir įpylė Hariui dar kavos.

– Dar niekada nebuvau to matęs. Kiekvieną vakarą salė būna pi-pilnutėlė. Kai atliekamas numeris su giljotina, žmonės pašėlsta, rėkia ir ne-nesivaldo. Netgi plakate rašoma „Mirtina giljotina – matyta per televizorių ir spaudoje. Ji jau yra žudžiusi...“ Kad ir kaip keista, ta giljotina tapo vakaro žvaigžde. Nesuvokiama.

– Nesuvokiama. Tad jie rado, kuo pakeisti Otą Rechtnagelį, ir rodo tą patį vaidinimą?

– Daugmaž taip. Jie dar niekada nebuvo sulaukę to-tokios sėkmės.

– O kaip dėl to numerio su kate, kurią nušauna?

– Jo neberodo. Nepasakysi, kad būtų nusisekęs.

Haris pasimuistė. Po marškiniais tekėjo prakaitas.

– Aš apskritai nesuprantu, kodėl jie išvis rodė tą numerį?..

– Tai buvo paties Oto Rechtnagelio sumanymas. Aš jaunystėje irgi mė-mėginau tapti klounu, tad kai atkeliauja cirkas, mė-mėgstu užmesti akį į tai, kas vyksta scenoje, ir prisimenu, kad tas numeris iki tol nebuvo įtrauktas į programą.

– Taip ir nujaučiau, kad už viso to stovėjo Otas.

Haris pasikasė neseniai nuskustą smakrą.

– Man kelia nerimą vienas dalykas. Gal galite man padėti? Gali būti, kad labai klystu, bet tiesiog išklausykite šią teoriją ir pasakykite, ką manote. Otas žino, kad aš sėdžiu salėje, jis žino kažką, ko aš nežinau, ir bando man tai pasakyti, bet negali to iškloti tiesiai šviesiai. Dėl daugybės įvairių priežasčių. Galbūt dėl to, kad pats yra į kažką įsivėlęs. Tad šis numeris – tai užuomina man. Jis sako man, kad žmogus, kurį medžioju, pats yra medžiotojas, kad mes tokie patys, kolegos. Suprantu, kad skamba šiek tiek keistai, bet juk žinote, koks ekscentriškas galėjo būti Otas. Ką manote? Ar tai būtų panašu į jį?

Administratorius kurį laiką žvelgė į Harį.

– Pareigūne, manau, jums reikėtų išgerti dar ka-kavos. Tuo numeriu Otas nebandė nieko pasakyti. Tai klasikinis Jandžio Jandaševskio numeris, bet kuris cirke di-dirbantis žmogus jums tai patvirtins. Nei daugiau, nei mažiau. Atsiprašau, jei sugrioviau jūsų teoriją, bet...

– Atvirkščiai, – su palengvėjimu atsiduso Haris. – Po teisybei, tai ir norėjau išgirsti. Dabar galiu drąsiai išbraukti šią teoriją. Sakėt, turit dar kavos?

Jis paklausė, ar negalėtų apžiūrėti giljotinos, ir administratorius nuvedė jį į rekvizito sandėlį.

– Čia įžengus man vis dar per nu-nugarą nubėga šiurpuliukai, bet dabar bent jau užmiegu na-naktimis, – pasakė administratorius ir atrakino duris. – Šveitėm šį sandėlį dvi dienas.

Atsidarant durims dvelktelėjo šaltukas.

– Apsisiauskite skudurais, – tarė administratorius, nuspausdamas šviesos jungiklį.

Patalpoje lyg besiilsinti kino žvaigždė stūksojo kilimu uždengta giljotina.

– Apsisiauskite skudurais?

– Tai tiesiog pokštas. Mes taip juokaujame Šv. Jurgyje, įeidami į ta-tamsų kambarį. Taigi.

– Kodėl? – Haris kilstelėjo kilimą ir palietė giljotinos ašmenis.

– O, tai sena kvaila istorija, siekianti aštuntąjį de-dešimtmetį. Tuo metu teatrui vadovavo belgas Alberas Moso, temperamentingas vyras, bet mes visi, su juo dirbantys, labai jį mėgome, jis buvo labai atsidavęs teatrui, *bless his soul**. Kaip žinote, žmonės sako, jog teatrui atsidavę žmonės būna siaubingi mergišiai ir pasileidėliai, ir tai tikriausiai tiesa, na, aš tiesiog sakau, kaip yra. Šiaip ar taip, tuo metu savo trupėje turėjome įžymų gražuolį aktorių, ne-neminėsiu vardų, bet jis buvo užkietėjęs mergišius. Moterys dėl jo alpdavo, o vyrai jam pavydėjo. Jei atsirasdavo pageidaujančių, teatre kartais būdavo rengiamos ekskursijos, ir vieną dieną gidas atvedė į rekvizito sandėlį būrį mo-mokyklinukų. Jis įjungė šviesą, o ten ant barokinės sofos, kurią naudojome Tenesio Viljamso „Stikliniame žvėryne" gulėjo tas pasileidėlis ir glamonėjosi su viena va-valgyklos darbuotoja. Gidas, žinoma, galėjo išgelbėti padėtį, nes žymusis aktorius, kurio vardo neminėsime, gulėjo ant pilvo. Bet gidas buvo jaunas išsišokėlis, jis pats tikėjosi vieną dieną tapti aktoriumi ir, kaip ir dauguma teatro žmonių, buvo tuščiagarbis kvailys. Tad jis nenešiojo akinių, nors smarkiai neprimatė. Trumpai tariant, jis neįžiūrėjo, kas ten dedasi ant rokoko stiliaus sofos, ir pamanė, kad mo-mokinukai taip staiga susibūrė prie durų dėl jo nuostabaus pasakojimo, ar kažką panašaus. Gidui tebepostringaujant apie Tenesį Viljamsą, senasis mergišius garsiai nusikeikė, saugodamasis, kad matytųsi tik jo plaukuota subinė, o ne veidas, bet gidas atpažino jo balsą ir sušuko: „Vaje, ar tai tu, Briusai Lislingtonai?"

Administratorius prikando apatinę lūpą.

– O varge.

Haris nusijuokė ir iškėlė rankas.

– Nieko tokio, aš jau pamiršau tą vardą.

– Na, šiaip ar taip, kitą dieną Moso sušaukė susirinkimą. Jis pa-paaiškino, kas atsitiko, ir pasakė, kad žiūri į tai labai

* Tebūnie palaiminta jo siela. (Angl.)

rimtai. „Negalime sau leisti tokio viešumo – pareiškė jis. – Taigi, deja, esu priverstas uždrausti to-tokio tipo ekskursijas."

Administratoriaus juokas nuaidėjo tarp rekvizito sandėlio sienų. Haris nejučia nusišypsojo. Tik besiilsinti žvaigždė iš plieno ir medžio stūksojo tyli ir nepajudinama.

– Taip, dabar suprantu, kodėl sakote „apsisiauskite skudurais". Kas atsitiko tam nevykėliui gidui? Ar jis galiausiai tapo aktoriumi?

– Jo nelaimei ir scenos laimei, ne. Bet jis vis dar sukiojasi šioje srityje ir da-dabar dirba apšvietėju čia, Šv. Jurgio teatre. O, taip. Buvau visai pamiršęs, jūs buvote susitikę...

Haris lėtai įkvėpė. Kažkur suskambo varpai. Velniai griebtų, darosi visai karšta!

– Taip, tikrai. Tikriausiai jis dabar nešioja kontaktinius lęšius, ar ne?

– Ne. Jis sako, kad ge-geriau dirba, kai sceną mato neaiškiai. Sako, kad, užuot kreipęs dėmesį į detales, gali susitelkti į visumą. Ti-tikras keistuolis.

– Tikras keistuolis, – pritarė Haris.

16.

Negyvos kengūros, perukas ir laidotuvės

Po kelerių metų Kristina grįžo į Oslą. Iš draugų Haris išgirdo, kad ji parsivežė dvejų metukų dukrelę, bet anglas liko Londone. Taigi vieną vakarą jis pamatė ją klube „Sardines". Priėjo arčiau pažiūrėti, kaip ji pasikeitė. Kristina buvo išblyškusi, o plaukai be gyvybės karojo palei veidą. Pastebėjusi Harį išgąstingai nusišypsojo. Hariui buvo pristatytas Chiartanas, draugas „muzikantas". Kristina kalbėjo greitai ir nervingai, malė apie nereikšmingus dalykus ir neleido Hariui užduoti klausi-

mų, kuriuos, ji žinojo, jis nori užduoti. Tad tauškė apie ateities planus, bet jos akys nebespindėjo, o energingus jo pažinotos Kristinos rankų mostus pakeitė lėti ir vangūs judesiai.

Tuo metu Hariui atrodė, jog ji verkė, bet jis buvo toks girtas, kad negali būti dėl to tikras.

Chiartanas nuėjo, grįžo, sumurmėjo kažką jai į ausį ir išsilaisvinęs iš jos glėbio arogantiškai nusišypsojo Hariui. Visiems išėjus Haris ir Kristina liko sėdėti tuščioje patalpoje tarp cigarečių pakelių ir stiklinių bokalų tol, kol buvo išprašyti lauk. Sunku pasakyti, kuris kurį prilaikė einant pro duris ir kuris iš jų pasiūlė traukti į viešbutį, bet galiausiai jie atsidūrė „Savojoje", kur greitai ištuštino mini barą ir nuslinko iki lovos. Haris grynai iš pareigos pabandė į ją įsiskverbti, bet buvo jau per vėlu. Žinoma, kad buvo per vėlu. Kristina gulėjo veidu įsikniaubusi į pagalvę ir raudojo. Pabudęs Haris išslinko pro duris, sėdo į taksi ir nuvažiavo iki „Pašto" kavinės, atsidarančios valanda anksčiau už kitas miesto girdyklas. Sėdėjo ten ir galvojo, kaip vis dėlto vėlu.

*

– Klausau?

– Atsiprašau, kad skambinu taip vėlai, Lebi. Čia Haris Houlis.

– Houlis? Viešpatie Dieve. Kelinta dabar valanda Norvegijoje?

– Neįsivaizduoju. Klausyk, aš ne Norvegijoj. Iškilo problemų su lėktuvu.

– Kokių?

– Jis išskrido per anksti, sakykim taip, o naują bilietą gauti ne taip jau lengva. Man reikia pagalbos.

– Rėžk.

– Man reikia su tavimi susitikti Oto Rechtnagelio bute. Ir atsinešk laužtuvą, jei kartais nesi spynų meistras.

– Gerai. Dabar?

– Būtų puiku. *Appreciate it, mate.*[*]

– Vis tiek negalėjau užmigti.

*

– Alio?

– Daktaras Engelsonas? Noriu paklausti apie lavoną, mano vardas...

– Man nusispjauti, kuo jūs vardu. Dabar... trečia valanda nakties, tad savo klausimus galite užduoti budinčiam daktarui Hansonui. Labanakt.

*

– Ar jūs kurčias? Aš sakiau...

– Čia Houlis. Prašau nedėti ragelio.

...

– *Tas* Houlis?

– Džiaugiuosi, kad galiausiai prisiminėte mano pavardę, daktare. Bute, kuriame mirė Endrius Kensingtonas, aptikau kai ką įdomaus. Turiu jį pamatyti, tiksliau, turiu pamatyti drabužius, su kuriais jis mirė. Juos vis dar turite, ar ne?

– Taip, bet...

– Po pusvalandžio susitinkame prie morgo.

– Brangus pone Houli, tikrai nemanau, kad...

– Neverskite manęs kartotis, daktare. Išmetimas iš gydytojų profesinės sąjungos, bylinėjimasis su giminaičiais, laikraščių antraštės... ar man tęsti?

– Per pusvalandį aš nesuspėsiu.

– Šiuo paros metu gatvės visiškai tuščios, daktare. Manau, suspėsite.

[*] Vertinu tai, drauge. (Angl.)

*

Makormakas įėjo į kabinetą, uždarė paskui save duris ir įsitaisė prie lango. Sidnėjaus vasaros oras tikrai buvo permainingas; lijo visą naktį. Makormakui buvo per šešiasdešimt, jis jau pasiekė policininkų pensinį amžių ir, kaip dažnas pensininkas, būdamas vienas kambaryje pradėjo kalbėtis pats su savimi.

Daugiausia tai buvo smulkūs kasdieniai pastebėjimai, be jo, vargu ar dar kam nors įdomūs. Pavyzdžiui, „atrodo, kad ir šiandien bus giedra, tikrai". Jis stovėjo, suposi ant kulnų ir žvelgė į savo miestą. „Šiandien į darbą atėjau pirmas, tikrai taip."

Ir tik kabindamas švarką į spintą jis atkreipė dėmesį į garsus, sklindančius nuo sofos. Sėdosi ant sofos gulėjęs žmogus.

– Houli? – Makormakas nustebęs spoksojo į Harį.

– Atleiskite, sere. Tikiuosi, nieko baisaus, kad pasinaudojau jūsų sofa...

– Kaip įėjai?

– Nespėjau grąžinti tarnybinio pažymėjimo, tad naktinis sargas mane įleido. Jūsų kabineto durys buvo neužrakintos, o kadangi norėjau pasikalbėti būtent su jumis, tai čia ir nusnūdau.

– Turėtum būti Norvegijoj. Skambino tavo šefas. Atrodai siaubingai, Houli.

– Ką jam pasakėte, sere?

– Kad lieki dalyvauti Kensingtono laidotuvėse. Kaip Norvegijos atstovas.

– Bet kaip?..

– Skrydžių bendrovei nurodei nuovados telefono numerį, todėl kai neatvykai, jie, likus pusvalandžiui iki skrydžio, paskambino čia, ir aš susidariau tam tikrą vaizdą. Tada paskambinau į viešbutį „Crescent" ir konfidencialiai pasišnekėjęs su viešbučio valdytoju išsiaiškinau visa kita. Bandėme su tavimi susisiekti, bet nesėkmingai. Aš viską suprantu, Houli, ir siūlau

daugiau nekelti dėl to triukšmo. Nieko nuostabaus, kad žmogus šitaip sureaguoja į tokius įvykius. Svarbiausia, kad galiausiai susiėmei ir mes įsodinsime tave į lėktuvą.

– Ačiū, sere.

– Nėra už ką. Paprašysiu sekretorės paskambinti skrydžių bendrovei.

– Tik dar keletas dalykėlių, sere. Šiąnakt mes šį bei tą nuveikėme, galutiniai rezultatai paaiškės tik pasidarbavus laboratorijos ekspertams. Vis dėlto manau, kad žinau, kokie bus tie rezultatai, sere.

*

Senasis ventiliatorius, nors ir suteptas, visiškai subyrėjo, tad buvo pakeistas nauju, didesniu ir tylesniu. Haris konstatavo, kad kol jo nebuvo, pasaulis nestovėjo vietoje.

Iš dalyvaujančiųjų tik Vadkinsas ir Jangas nežinojo smulkmenų, bet Haris vis tiek pradėjo pasakoti nuo pradžių:

– Radę Endrių mes apie tai nepagalvojome, nes buvo vidurdienis. Išgirdęs mirties laiką aš taip pat apie tai nepagalvojau. Ir tik vėliau man dingtelėjo, kad atvykę į Rechtnagelio butą radome išjungtą šviesą. Jei viskas būtų vykę taip, kaip mes manėme, įvykiai turėjo klostytis šitaip: Endrius išjungė šviesą prie durų, apsvaigęs nuo heroino apgraibomis susirado kėdę ir aklinoje tamsoje, antrą valandą nakties, balansuodamas ant išgverusios kėdės, užsinėrė kilpą ant kaklo.

Stojusioje tyloje tapo akivaizdu, kad netgi naudojantis naujausiomis technologijomis sudėtinga pagaminti ventiliatorių, kurio zyzimas neerzintų, kad ir koks tylus jis būtų.

– Na, taip. Skamba keistai, – prašneko Vadkinsas. – Bet gal nebuvo aklinai tamsu? Gal gatvės žibintai ar kas nors kitas apšvietė kambarį iš lauko?

– Mudu su Lebiu šiąnakt buvome ten antrą valandą ir patikrinome. Tokiu metu ten tamsu kaip kape.

– Gal šviesa jums atvykus buvo įjungta, o jūs to nepastebėjote? – paklausė Jangas. – Juk buvo vidurdienis. Vėliau šviesą išjungti galėjo koks nors pareigūnas.

– Mes nukabinome Endrių, nupjovę laidą peiliu, – paaiškino Lebis. – Mane būtų nukrėtusi elektra, tad aš patikrinau, ar šviesa neįjungta.

– Gerai, – tarė Vadkinsas, – tarkim, kad jam šovė į galvą pasikarti tamsoje, Kensingtonas ir šiaip buvo gan ypatingas vyrukas, *what else is new**?

– Bet jis nepasikorė tamsoje, – paprieštaravo Haris.

Makormakas kambario gale kostelėjo.

– Štai ką radome Rechtnagelio bute, – kalbėjo Haris, iškėlęs elektros lemputę.– Ar matote šią rudą dėmę? Tai sudegusi viskozė. – Jis iškėlė baltą drabužį. – O štai čia jūs matote marškinius, kuriais vilkėjo Endrius, kai jį radom. Nelyginami. 60 procentų viskozės. Viskozė tirpsta 260 laipsnių pagal Celsijų temperatūroje. Elektros lemputės paviršius įkaista apytiksliai iki 450 laipsnių. Ar matote rudą dėmę ant viršutinės kišenės? Šioje vietoje lemputė lietė marškinius, kai jį radome.

– Įspūdingos fizikos žinios, Houli, – įvertino Vadkinsas. – Gal galėtume išgirsti, kas, tavo manymu, įvyko?

– Viena iš dviejų, – atsakė Haris. – Kažkas ten buvo prieš mus, pamatė ant laido kabantį Endrių, išjungė šviesą ir išėjo. Bėda ta, kad vieninteliai du buto raktai, kuriuos žinome esant, buvo rasti pas Otą ir pas Endrių.

– Tame bute užsitrenkianti spyna, ar ne? – prisiminė Vadkinsas. – Galbūt tas žmogus atsirakino duris ir įdėjo raktą Endriui į kišenę?

– Bet tada Endrius nebūtų galėjęs įeiti.

Vadkinsas šiek tiek paraudo.

– Vis dėlto gali būti ir tavo tiesa, – neužginčijo Haris. – Pagal mano teoriją, Endrius neturėjo buto rakto, bet jį įleido kažkas, kas ten jau buvo, arba kažkas, kas atėjo drauge su juo

* Kas čia naujo? (Angl.)

ir turėjo antrąjį raktą. Tas žmogus buvo ten, kai Endrius mirė. Tada jis įdėjo raktą Endriui į kišenę, kad atrodytų, jog šis ten atėjo vienas. Tai rodo ir faktas, kad raktas nebuvo užvertas ant žiedo kartu su kitais raktais. Paskui jis išjungė šviesą ir išeidamas užtrenkė duris.

Tyla.

– Ar nori pasakyti, kad Endrius Kensingtonas buvo nužudytas? – paklausė Vadkinsas. – Jei taip, tai kokiu būdu?

– Manau, kad iš pradžių Endrius buvo priverstas susileisti heroino, perdozuoti. Tikriausiai jam į galvą buvo nutaikytas ginklas.

– Kodėl jis to negalėjo padaryti prieš ten atvykdamas? – paklausė Jangas.

– Pirma, aš netikiu, kad toks save kontroliuojantis, prityręs narkomanas kaip Endrius būtų netyčia perdozavęs. Antra, Endrius neturėjo pakankamai narkotikų, kad būtų galėjęs perdozuoti.

– Tai kam jį karti?

– Perdozavimas nėra tikslusis mokslas. Ne visada gali numatyti, kaip sureaguos kūnas. Jis galėjo išgyventi pakankamai ilgai, ir kas nors būtų radęs jį dar gyvą. Tikriausiai patogiau buvo jį apsvaiginti, kad statomas ant kėdės su laidu ant kaklo nesipriešintų. Beje, kalbant apie laidą, Lebi?

Lebis vartaliojo burnoje dantų krapštuką nelyginant koks lūpų ir liežuvio virtuozas.

– Paprašėme laboratorijos ekspertų patikrinti laidą. Lubinių šviestuvų laidai retai kada valomi, ar ne, tad tikėjomės rasti ten puikių atspaudų. Bet laidas buvo švarus kaip eee...

Lebis pamojavo ranka.

– Kaip kažkas labai švaraus? – pasiūlė pagalbą Jangas.

– Būtent. Vieninteliai rasti pirštų atspaudai yra mūsų pačių.

– Vadinasi, jei Endrius prieš pasikardamas pats nenuvalė pirštų atspaudų, – garsiai pamąstė Vadkinsas, – ir neįlindo į

kilpą, neliesdamas jos pirštais, kažkas kitas tai padarė už jį. Ar tai norite pasakyti?

– Atrodo, kad taip, šefe.

– Bet jei tas vaikinas toks protingas, kaip jūs sakote, tai kodėl išeidamas išjungė šviesą? – Vadkinsas skėstelėjo rankomis ir įdėmiai pažvelgė į sėdinčiuosius aplink stalą.

– Kadangi, – atsakė Haris, – tai nesąmoninga reakcija, veiksmas atliekamas negalvojant. Žmonės taip daro, kai išeina iš savo buto. Arba iš buto, kurio raktą turi ir į kurį yra įpratę ateiti ir išeiti kada panorėję.

Haris atsilošė ant kėdės. Jis prakaitavo kaip kiaulė ir neįsivaizdavo, kaip ilgai ištvers negavęs išgerti.

– Manau, kad žmogus, kurio ieškome, yra slaptas Oto Rechtnagelio meilužis.

*

Lebis stovėjo lifte šalia Hario.

– Eini pietauti? – pasiteiravo jis.

– Manau, kad taip, – atsakė Haris.

– Neprieštarausi, jei prisidėsiu?

– Tikrai ne.

Lebis buvo puikus kompanionas, jei nenori per daug kalbėtis.

Jie susirado stalelį bare „Southern" Turgaus gatvėje. Haris užsisakė „Jim Beam". Lebis skaitinėjo meniu.

– Atneškite mums dvi porcijas baramundžių salotų, juodos kavos ir šviežios skanios duonos, ačiū.

Haris nustebęs pažvelgė į Lebį.

– Dėkoju, bet manau, kad kol kas neužsisakysiu, – tarė jis padavėjui.

– Daryk, kaip sakau, – nusišypsojo Lebis. – Paragavęs jūsiškių baramundžių salotų mano draugas apsigalvos.

Padavėjas pradingo, ir Haris pažvelgė į Lebį. Šis buvo padėjęs abi rankas ant stalo ir išskėtęs pirštus žiūrėjo tai į vieną, tai į kitą, lyg ieškotų skirtumų.

– Jaunystėje autostopu nukeliavau aukštyn pakrante į Kernsą prie Didžiojo barjerinio rifo, – pasakė jis savo vienodoms rankoms. – Pigiame viešbutyje sutikau dvi jaunas vokietes, keliaujančias aplink pasaulį. Jos buvo išsinuomojusios automobilį ir atvažiavusios nuo pat Sidnėjaus. Jos man daug papasakojo apie vietas, kurias aplankė, kaip ilgai ir kodėl ten lankėsi, ir kaip suplanuota jų tolesnė kelionė. Buvo akivaizdu, kad nepalikta vietos jokiems atsitiktinumams. Tikriausiai tai vokiškas mentalitetas. Taigi, kai paklausiau, ar keliaudamos matė kengūrų, jos nusijuokė ir užtikrino mane, kad tikrai matė. Žinoma, tai buvo punktas, kurį reikėjo pažymėti savo privalomųjų dalykų sąraše. „Ar sustojote ir jas pašėrėte?“ – paklausiau aš, bet jos sutrikusios pažiūrėjo viena į kitą, o tada – į mane.

– *Aber nein!*[*]

– *Why not? They are quite cute, you know.*[**]

– *Aber, zey were dead!*[***]

Harį taip prabloškė ilgas Lebio monologas, jog pamiršo šypsotis. Į greitkelį išbėgusios kengūros yra gerai žinoma Australijos eismo problema, ir visi, kas buvo iškišę nosį iš miesto, matė kelkraščiuose besivoliojančias negyvas kengūras.

Atėjo padavėjas ir pastatė priešais Harį gėrimą. Lebis pažvelgė į stiklinę.

– Užvakar mačiau merginą, kuri buvo tokia graži, jog užsimaniau paglostyti jai skruostą ir pasakyti ką nors malonaus. Jai buvo apie dvidešimt, vilkėjo mėlyna suknele ir buvo basa.

[*] Betgi ne! (Vok.)

[**] Kodėl ne? Jos juk gana mielos. (Angl.)

[***] Bet jos buvo negyvos! (Vok.–angl.)

*Aber, she was dead.** Kaip jau žinai, ji buvo blondinė, išprievartauta, o jai ant kaklo matėsi mėlynos smaugimo žymės. O praeitą naktį sapnavau, kad šių beprasmiškai jaunų ir beprasmiškai gražių merginų kūnai užpildė pakelių griovius visoje Australijoje – nuo Sidnėjaus iki Kernso, nuo Adelaidės iki Perto, nuo Darvino iki Melburno. Ir tik dėl vienos vienintelės priežasties. Mes užsimerkėme, nes negalėjome žiūrėti tiesai į akis. Mes nepakankamai stengėmės. Mes leidome sau būti silpniems ir žmogiškiems.

Haris suprato, kur link suka Lebis. Padavėjas atnešė žuvį.

– Tu labiausiai prie jo priartėjai, Hari. Tu buvai priglaudęs ausį prie žemės ir gali atpažinti jo žingsnius, jei jis vėl bandys prisiartinti. Visuomet galima atrasti šimtą gerų priežasčių prisigerti, bet jei gulėsi ir vemsi viešbučio kambaryje, iš tavęs nebus jokios naudos. Jis nėra žmogiškas. Tad ir mes negalime būti žmogiški. Mes turime viską ištverti ir viskam pasipriešinti.

Lebis išskleidė servetėlę.

– Bet mes turime valgyti.

Haris apžiojo stiklinę su viskiu ir žiūrėdamas į Lebį lėtai ją išgėrė. Pastatė tuščią stiklinę ant stalo, nusivaipė ir pagriebė šakutę su peiliu. Toliau pietavo tylėdami.

*

Haris nesusilaikė nešyptelėjęs, kai išgirdo, jog Vadkinsas išsiuntė Jangą pakamantinėti storosios Oto Rechtnagelio kaimynės.

– Tikėkimės, kad ji jo neprispaus, – pakomentavo Lebis.

Haris su Lebiu nuvažiavo iki Kings Kroso, ir Haris išlipo.

– Ačiū, Sergejau. Kaip ir tarėmės, manau, bus geriau, jei nuo čia eisiu vienas.

Lebis atidavė pagarbą ir pradingo.

* Bet ji buvo negyva. (Vok.–angl.)

*

Sandra stovėjo įprastoje vietoje. Ji neatpažino Hario, kol šis neprisiartino.

– Malonu ir vėl tave matyti, – pasisveikino ji, žvelgdama kažkur į tolį.

Jie nuėjo į „Bourbon & Beef“; padavėjas skubiai prišoko ir prilaikė jai kėdę.

Haris paklausė Sandros, ko ji norėtų, ir užsakė kolos ir dvigubą viskio.

– Vaje, jau maniau, kad mane pamiršai, – ištarė ji su palengvėjimu.

– Aš nuolatinis klientas, – paaiškino Haris.

– Kaip tavo mergina?

– Birgita? – Haris pritilo. – Nežinau. Ji su manimi nekalba. Jaučiasi siaubingai. Tikiuosi.

– Kodėl tikiesi, kad jaučiasi siaubingai?

– Žinoma, todėl, kad tikiuosi, jog ji mane myli.

Sandra garsiai nusijuokė.

– O kaip laikaisi tu, Hari Houli?

– Siaubingai, – Haris liūdnai nusišypsojo. – Bet jausčiausi daug geriau, jei sugaučiau žudiką.

– Ir manai, kad galiu tau padėti? – paklausė ji, prisidegdama cigaretę. Jos veidas buvo dar baltesnis nei anksčiau, jei tik tai išvis buvo įmanoma, o akys paraudusios.

– Mudu panašiai atrodome, – pasakė Haris, linktelėdamas į atspindį užtamsintame lange už stalo.

Sandra neatsiliepė.

– Miglotai prisimenu, kad Birgita numetė tavo rankinę ant lovos ir išbiro visas jos turinys. Iš pradžių pamaniau, jog rankinėje nešiojiesi pekinų veislės šuniuką, – Haris trumpam nutilo. – Sakyk, kam tau reikalingas šviesių plaukų perukas?

Sandra žvelgė pro langą. Tiksliau, žvelgė *į* langą, į jų abiejų atspindį.

– Nupirko klientas. Norėjo, kad užsimaučiau, kai būnu su juo.

– Kas?

Sandra papurtė galvą.

– Pamiršk tai, Hari. Nesakysiu. Mano profesijoje nėra daug taisyklių, bet išlaikyti klientų konfidencialumą, galima sakyti, viena iš jų. Ir tai tikrai gera taisyklė.

Haris atsiduso.

– Tu bijai, – tarė jis.

Sandros akys sužaibavo.

– Net nebandyk, Hari. Nieko aš tau nesakysiu, supratai?

– Tau nereikia sakyti, kas jis toks, Sandra. Aš ir taip žinau. Tiesiog norėjau patikrinti, ar bijosi pasakyti.

– *Aš ir taip žinau*, – pamėgdžiojo Sandra, aiškiai įsiutusi. – Ir iš kur tu žinai?

– Sandra, mačiau, kaip iš tavo rankinės išriedėjo akmenėlis. Žalias kristalas. Aš jį atpažinau iš ant jo nupiešto ženklo. Tą akmenėlį tau davė jis. Akmenėlis iš jo motinos parduotuvės „Krištolo pilis“.

Sandra įsistebeilijo į jį savo didelėmis juodomis akimis. Jos raudona burna bjauriai susiraukė. Haris atsargiai uždėjo ranką jai ant rankos.

– Sandra, kodėl taip bijai Evanso Vaito? Kodėl jo neįduodi?

Sandra patraukė ranką. Vėl nusisuko į langą. Haris laukė. Ji sukūkčiojo, ir Haris ištiesė jai nosinaitę, kurią kažkodėl nešiojosi kišenėje.

– Ne tu vienas jautiesi siaubingai, supranti? – sušnabždėjo ji po kurio laiko. Kai atsisuko, jos akys buvo dar labiau paraudusios. – Ar žinai, kas tai? – ji atraitojo suknelės rankovę ir parodė baltą dilbį su raudonomis grasiomis žymėmis.

– Heroinas?

– Morfinas, – atsakė Sandra. – Mažai kas Sidnėjuje gali jo gauti, tad dauguma, šiaip ar taip, baigia heroinu. Bet aš alergiška heroinui. Mano kūnas jo netoleruoja. Kartą bandžiau ir vos

nenumiriau. Tad nuodijuosi morfinu. O pastaraisiais metais Kings Krose tebuvo vienas žmogus, galintis jo gauti pakankamai. Užmokestį jis pasiima per tam tikrą žaidimą vaidmenimis. Aš nusigrimuoju ir užsimaunu šviesų peruką. Man tas pats, man nerūpi, kokį pasitenkinimą jis iš to gauna, bent jau tol, kol pati gaunu to, ko man reikia. Be to, tikrai yra nenormalesnių už tuos, kurie nori, kad apsirengtum kaip jų motina.

– Motina? – perklausė Haris.

– Manau, jis nekenčia savo motinos. Arba myli šiek tiek per daug, nei įprasta. Viena iš dviejų, nesu tikra, jis apie tai nekalba, ir, dievai mato, aš taip pat nenoriu apie tai kalbėti! – ji dusliai nusijuokė.

– Kodėl manai, kad jis jos nekenčia? – paklausė Haris.

– Pastaruosius kartus jis buvo šiek tiek šiurkštesnis nei visada, – prisipažino Sandra. – Paliko keletą mėlynių.

– Smaugimo žymių? – pasitikslino Haris.

Sandra papurtė galvą.

– Kartą bandė. Iš karto po to, kai laikraščiai parašė, jog buvo nužudyta mergina iš Norvegijos, pasmaugta. Jis uždėjo rankas man ant gerklės ir liepė gulėti ramiai ir nebijoti. Vėliau aš apie tai nebegalvojau.

– Kodėl ne?

Sandra patraukė pečiais.

– Žmones veikia tai, ką jie skaito ir mato. Paimkim, pavyzdžiui, „Devynias su puse savaitės“, kai jas rodė kino teatruose. Staiga atsirado daugybė klientų, norinčių, kad mes nuogos šliaužiotume ant grindų, kol jie sėdi ant kėdės ir į mus žiūri.

– Sušiktas filmas, – įvertino Haris. – Tai kas atsitiko?

– Jis rankomis suėmė mane už kaklo ir ėmė nykščiais braukyti per gerklę. Nieko brutalaus. Bet aš nusitraukiau peruką ir pareiškiau, kad tokio žaidimo nežaisiu. Jis atsipeikėjo ir pasakė, kad viskas gerai. Kad jam tiesiog kažkas užėjo. Kad tai nieko nereiškia.

– Ir tu juo patikėjai?

Sandra patraukė pečiais.

– Neįsivaizduoji, kaip nedidelė priklausomybė gali paveikti požiūrį į įvairius dalykus, – apibendrino ji, pabaigdama viskį.

– Neįsivaizduoju? – tarstelėjo Haris, kritiškai nužvelgdamas nepaliestą kolos butelį.

*

Makormakas nekantriai barbeno pirštais. Haris prakaitavo, nors ventiliatorius veikė visu pajėgumu. Storoji Oto Rechtnagelio kaimynė turėjo daug ką papasakoti. Pernelyg daug. Deja, niekas iš to, ką ji papasakojo, nebuvo reikšminga. Atrodė, kad jos draugijoje netgi Jangui sunku gražiai elgtis ir būti geru klausytoju.

– *Fat ass**, – atsakė jis šypsodamasis, kai Vadkinsas paklausė, kokį įspūdį apie ją susidarė.

– Ar turite kokių nors naujienų apie merginą iš Šimtmečio parko? – pasiteiravo Makormakas.

– Nelabai, – atsakė Lebis. – Bet ji nebuvo mamyčiukė – vartojo metamfetaminą ir buvo ką tik pradėjusi dirbti Kings Kroso striptizo klube. Ji buvo nužudyta pakeliui namo. Turime du liudytojus, kurie matė, kaip ji įėjo į parką.

– Dar kas nors?

– Kol kas ne, sere.

– Hari, – tarė Makormakas, šluostydamasis prakaitą. – Kokia tavo teorija?

– Naujausia, – sumurmėjo Vadkinsas pakankamai garsiai, kad visi girdėtų.

– Na, – pradėjo Haris, – mes neradome liudytojo, kuris, pasak Endriaus, matė Evansą Vaitą Nimbine Ingerės Holter nužudymo dieną. Dabar žinome, kad Evansą Vaitą keistai traukia blondinės, jo vaikystė buvo nesaugi, ir tikriausiai būtų įdomu

* Storašiknė. (Angl.)

patyrinėti, kokie ryšiai jį sieja su jo paties motina. Jis niekada neturėjo nuolatinio darbo ar nuolatinės gyvenamosios vietos, ir būtent dėl to iki šiol buvo sudėtinga jį sekti. Jis galėjo palaikyti slaptus santykius su Otu Rechtnageliu, ir visai įmanoma, kad galėjo lydėti Otą gastrolėse. Galėjo išsinuomoti kambarį viešbutyje ir susirasti aukų ten, kur apsistodavo. Žinoma, visa tai tik teorija.

– Galbūt Otas buvo serijinis žudikas, – svarstė Vadkinsas. – Galbūt jį ir Kensingtoną nužudė kažkas kitas, kažkas, kas nėra susijęs su kitomis žmogžudystėmis?

– Šimtmečio parkas, – pratarė Lebis. – Štai mūsų serijinis žudikas. Statau viską, ką turiu. Ir ne todėl, kad neturiu ko prarasti...

– Lebis teisus, – sutiko Haris. – Jis vis dar kažkur ten.

– Gerai, – tarė Makormakas. – Pastebėjau, kad mūsų draugas Houlis, išsakydamas savo teorijas, ėmė vartoti tokias frazes kaip „galėjo" ir „visai įmanoma", kas tikriausiai yra gana išmintinga. Būdami pasipūtę nieko nelaimėsime. Be to, visiems jau turėtų būti aišku, jog susidūrėme su protingu žmogumi. Ir labai savimi pasitikinčiu. Jis mums pakišo gatavus atsakymus į klausimus, kuriuos kėlėme, pateikė žudiką ant sidabrinės lėkštelės ir tikisi, kad šiais atsakymais mus nuramino. Kad mes manome, jog byla išspręsta, nes kaltasis mirė nuo savo rankos. Bakstelėdamas pirštu į Kensingtoną jis, savaime suprantama, žinojo, kad mes šį reikalą užgniaušime; ir tenka pripažinti, kad mąstė tikrai nekvailai.

Toliau kalbėdamas Makormakas žiūrėjo į Harį.

– Užgniaužtami bylą mes, žinoma, stabdytume tolesnį tyrimą. Mūsų pranašumas tas, jog jis mano esąs saugus. Žmonės, kurie mano esą saugūs, dažniausiai elgiasi neapdairiai. Dabar pats laikas nuspręsti, kaip veiksime toliau. Turime naują įtariamąjį ir negalime sau leisti apsirikti dar kartą. Bėda ta, kad jei per smarkiai sujudinsime vandenį, rizikuojame nubaidyti didelę žuvį. Turime veikti šalta galva ir elgtis ramiai, kol

išvysime tą didelę žuvį visiškai aiškiai, taip aiškiai, kad tikrai nesuklysime, ir taip arti, kad tikrai nepaleisime. Tada ir tik tada galėsime smeigti žeberklą.

Jis visus apžvelgė. Visi linktelėjo, patvirtindami neginčytiną viršininko logiką.

– Ir kad tai padarytume, turime veikti ramiai, tyliai ir nuosekliai, – pasakė Makormakas.

– Nesutinku, – paprieštaravo Haris.

Kiti atsigręžė į jį.

– Matote, yra ir kitas būdas sugauti žuvį per smarkiai nejudinant vandens, – paaiškino Haris. – Valas ir kabliukas su jauku, ant kurio, kaip žinome, jis tikrai užkibs.

*

Vėjas varinėjo dulkių debesis, šie sūkuriavo žvyrkelyje ir ant žemos akmeninės kapinių tvoros, kol atsimušdavo tiesiai į mažą susirinkusiųjų grupelę. Haris turėjo prisimerkti, kad dulkių nepatektų į akis. Vėjas plaikstė susirinkusiųjų švarkų atlapus, tad iš toliau atrodė, jog jie šoka ant Endriaus Kensingtono kapo.

– Pragariškas vėjas, – sušnabždėjo Vadkinsas, kunigui skaitant maldas.

Haris stovėjo, galvojo apie Vadkinso žodžius ir tikėjosi, kad Vadkinsas klysta. Žinoma, sunku supaisyti, kurion pusėn keliauja vėjas, tačiau jis vis dėlto keliavo gana greitai. Ir jei jo tikslas – nusinešti Endriaus Kensingtono sielą, niekas negalėtų pasakyti, kad šis darbelis iš lengvųjų. Vėjas sklaidė maldaknygės lapus, o šalia kapo patiesto žalio brezento su žemėmis kraštai užsilankstė. Tie, kuriems nereikėjo nusiimti galvos apdangalo, galėjo stebėti, kas liko iš kitų dalyvių šukuosenų.

Haris nesiklausė kunigo, primerkęs akis žiūrėjo į kitą kapo duobės pusę. Birgitos plaukai plevėsavo jai už nugaros lyg raudona liepsna. Ji sutiko jo žvilgsnį be jokios išraiškos.

Ant kėdės sėdėjo žilaplaukė drebanti senučiukė, ant kelių laikanti lazdą. Jos oda buvo pageltusi, o garbus amžius neišdildė aiškiai angliškų arkliškų veido bruožų. Vėjas šiek tiek pakreipė jos skrybėlaitę. Galiausiai Haris suvokė, jog ji – Endriaus įmotė, bet ji buvo tokia sena ir silpnutė, kad vargu ar suprato prie bažnyčios Hario pareikštą užuojautą, – tiesiog linktelėjo ir tik neaiškiai kažką sumurmėjo. Už jos stovėjo tamsi, maža ir beveik nepastebima moterytė, už rankų laikanti dvi mergaites.

Kunigas liuteronišku papročiu užbėrė ant karsto žemių. Haris jau buvo išsiaiškinęs, kad Endrius priklausė prie Anglikonų bažnyčios (šioji ir Katalikų bažnyčia yra didžiausios visoje Australijoje), bet Haris, per visą savo gyvenimą dalyvaujantis tik antrose laidotuvėse, nelabai matė skirtumo tarp laidotuvių čia ir Norvegijoje. Netgi oras buvo panašus. Kai laidojo mamą, virš Vakarinių kapinių slinko atšiaurūs tamsūs debesys, bet, laimė, slinko per greitai, kad pradėtų lyti. Kai laidojo Ronį, švietė saulė. Bet tuomet Haris gulėjo ligoninėje su žemyn nuleistomis žaliuzėmis, nes šviesa jam sukeldavo galvos skausmą. Kaip ir šiandien, dauguma atėjusiųjų į laidotuves buvo policijos pareigūnai. Galbūt pabaigoje netgi buvo sugiedota: „Nearer, my God, to Thee!"*

Susirinkusieji ėmė skirstytis ir pajudėjo link savo automobilių, o Haris nusekė paskui Birgitą. Mergina stabtelėjo, kad jis galėtų ją prisivyti.

– Atrodai taip, lyg sirgtum, – prakalbo ji, nepakeldama galvos.

– Tu nežinai, kaip aš atrodau, kai sergu, – atsakė jis.

– O tu neatrodai kaip sergantis, kai sergi? – paklausė ji. – Aš tesakau, kad *atrodai* taip, lyg sirgtum. Ar sergi?

Stiprokas vėjo gūsis pakėlė Hario kaklaraištį ir uždengė veidą.

* Dieve, arčiau tavęs! (Angl.)

– Na, gal šiek tiek ir sergu, – sutiko jis. – Nepasakyčiau, kad *labai* sergu. O tu atrodai kaip medūza su savo plaukais, besiplaikstančiais man į... veidą, – Haris ištraukė raudoną plauką sau iš burnos.

Birgita nusišypsojo.

– Džiaukis, kad aš ne *box jellyfish**, – tarstelėjo ji.

– *Jelly*... kas tokia? – perklausė Haris.

– *Box jellyfish*, – atsakė Birgita. – Jos plačiai paplitusios Australijoje. Jų nudilginimas baisesnis nei paprastos medūzos, galima sakyti...

– *Box jellyfish?* – sau už nugaros Haris išgirdo pažįstamą balsą. Atsisuko ir pamatė Tuvumbą.

– *How are you?* – pasisveikino Haris ir angliškai paaiškino, kad tokią asociaciją sukėlė jam į veidą besiplaikstantys Birgitos plaukai.

– Na, jei tai būtų *box jellyfish*, tau ant veido imtų ryškėti raudoni dryžiai, o tu pats klyktum lyg skerdžiamas, – paaiškino Tuvumba. – Po kelių sekundžių parkristum, nuodai paralyžiuotų kvėpavimo organus, ir jei nesulauktum skubios pagalbos, mirtum skausminga mirtimi.

Haris gindamasis iškėlė rankas.

– Ačiū, bet šiandienai mirčių jau gana, Tuvumba.

Tuvumba linktelėjo. Vilkėjo šilkinį smokingą ir buvo pasirišęs varlytę. Jis pastebėjo Hario žvilgsnį.

– Tai vienintelis mano turimas daiktas, panašus į kostiumą. Be to, paveldėtas iš jo, – jis linktelėjo link kapo. – Ne dabar, savaime suprantama, bet prieš daugelį metų. Endrius sakė, kad jį išaugo. Nesąmonė, savaime suprantama. Jis nenorėjo to pripažinti, bet aš žinau, kad nusipirko jį pokyliui po Australijos čempionato. Tikriausiai tikėjosi, kad aš su tuo smokingu patirsiu tai, ko jis nepatyrė.

Jie ėjo žvyrkeliu, o pro juos slinko automobiliai.

* Kubomedūza. (Angl.)

– Ar galiu užduoti asmenišką klausimą, Tuvumba? – pasiteiravo Haris.

– Tikriausiai gali, – atsakė Tuvumba.

– Kaip manai, kur atsidurs Endrius?

– Ką turi omeny?

– Kaip manai, ar jo siela nukeliaus aukštyn, ar žemyn?

Tuvumba atrodė labai rimtas.

– Aš paprastas žmogus, Hari. Nedaug nutuokiu apie tokius dalykus. Nedaug nutuokiu apie sielas. Bet šį tą žinau apie Endrių Kensingtoną, ir jei ten aukštai kažkas yra ir jiems reikia gražių sielų, tai jo sielai vieta kaip tik ten, – Tuvumba nusišypsojo. – Bet jei ko nors esama ten, apačioje, manau, Endrius verčiau pasirinktų keliauti tenai. Jis nekentė nuobodžių vietų.

Jie tyliai sukikeno.

– Bet kadangi tai asmeniškas klausimas, Hari, pateiksiu tau asmenišką atsakymą. Manau, kad mano ir Endriaus protėviai buvo teisūs. Jie blaiviai žiūrėjo į mirtį. Nors dauguma genčių tikėjo pomirtiniu gyvenimu, kai kurios tikėjo persikūnijimu, kad siela keliauja iš vieno žmogaus į kitą, o kai kurie tikėjo, jog siela gali sugrįžti kaip dvasia. Kai kurios gentys tikėjo, jog mirusiųjų sielas galime matyti dangaus skliaute kaip žvaigždes. Ir taip toliau. Bet bendra jungianti gija buvo tikėjimas, kad žmonės, perėję visas šias pakopas, anksčiau ar vėliau miršta tinkama, galutine, tikra mirtimi. Ir tuomet ateina pabaiga. Tampi akmenų krūva ir tavęs nebėra. Kažkodėl man ši mintis patinka. Tos amžinojo gyvenimo perspektyvos šiek tiek vargina, nemanai?

– Manau, skamba taip, lyg Endrius būtų palikęs tau daugiau nei šilkinį smokingą, štai ką aš manau, – atsakė Haris.

Tuvumba nusijuokė.

– Ar tai taip pastebima? – paklausė jis.

– *His master's voice**,– atitarė Haris. – Tas vyrukas turėjo tapti kunigu.

* Jo šeimininko balsas. (Angl.)

Jie sustojo prie mažo apdulkėjusio automobilio, kuris akivaizdžiai priklausė Tuvumbai.

– Klausyk, Tuvumba, – prakalbo Haris, išnaudodamas momentą, – man gali prireikti ko nors, kas pažinojo Endrių. Žinojo, kaip jis mąsto. Kodėl jis darė tai, ką darė.

Jis išsitiesė, ir jų akys susitiko.

– Įtariu, kad Endrių kažkas nužudė, – tarė Haris.

– *Bullshit!* – pratrūko Tuvumba. – Tu ne įtari, tu *žinai*! Visi, kurie pažinojo Endrių, žinojo, kad savo noru jis iš šio vakarėlio nepasitrauks. Jam gyvenimas buvo šauniausias vakarėlis. Nepažįstu nieko, kas būtų labiau džiaugęsis gyvenimu. Kad ir ką jis su juo padarė. Jei norėjo pasitraukti, ir iki tol turėjo daugybę galimybių ir priežasčių.

– Tad mes mąstome vienodai, – pripažino Haris.

– Paprastai gali susisiekti su manimi šiuo numeriu, – pasakė Tuvumba ir kažką pakeverzojo ant degtukų dėžutės. – Tai mano mobilusis telefonas.

Tuvumbai išdardėjus savo sena balta honda, Haris ir Birgita liko stovėti vienudu. Tuvumba nuvažiavo šiaurėn, tad Haris pasisiūlė paieškoti kokio nors kolegos, kuris pamėtėtų juos miestan. Bet pasirodė, jog dauguma pareigūnų jau išvažiavę. Tiesiai priešais juos sustojo milžiniškas senas biuikas, vairuotojas nuleido langelį ir iškišo raudoną veidą su didžiule nosimi. Ji atrodė lyg keletas į krūvą suaugusių bulvių ir dėl kapiliarų tinklo buvo dar raudonesnė už visą veidą.

– Jums į miestą? – paklausė didžianosis ir liepė šokti vidun. – Aš esu Džimas Konelis. O čia mano žmona Klaudija, – prisistatė, Hariui su Birgita įsitaisius ant plačios užpakalinės sėdynės.

Iš priekinės sėdynės į juos atsisuko smulkutis tamsus besišypsantis veidelis. Ji panėšėjo į indėnę ir buvo tokia mažytė, kad jie vos galėjo įžiūrėti jos galvą virš sėdynės atramos.

Džimas pažvelgė į Birgitos ir Hario atvaizdą veidrodėlyje.

– Endriaus draugai? Kolegos?

Hariui beaiškinant jų ryšius, Džimas atsargiai vairavo savo senieną greitkeliu.

– Taigi, tu – iš Norvegijos, o tu – iš Švedijos. Toli nuo namų, ar ne? Beveik visi čia gyvenantys atvyko iš kur nors toli. Štai, pavyzdžiui, Klaudija, ji iš Venesuelos, kur pilna mis visatų, žinote. Kiek ten mis visatų turite, Klaudija? Įskaitant tave pačią. Cha cha cha, – jis kvatojo taip nuoširdžiai, kad akys pradingo raukšlėse, o Klaudija juokėsi kartu.

– Aš pats – australas, – plepėjo Džimas. – Mano pro-pro-prosenelis atvyko čionai iš Airijos. Jis buvo vagis ir žudikas. Cha cha cha. Ar žinote, kad seniau žmonėms labai nepatiko prisipažinti, kad jie nusikaltėlių palikuonys, nors tai buvo prieš bemaž du šimtus metų? Bet aš visuomet tuo didžiavausi. Būtent jie kartu su saujele jūreivių atrado šią žemę. *And a fine country it is.** Mes ją vadiname *The lucky country***. Taip, laikai keičiasi. Girdėjau, jog dabar tapo madinga atsekti savo giminės liniją iki nusikaltėlių. Cha cha cha. Nepasisekė Endriui, ar ne?

Džimas lyg kulkosvaidis šaudė žodžius, ir Hariui su Birgita nelabai buvo kada įsiterpti. Ir kuo greičiau jis kalbėjo, tuo lėčiau važiavo. Kaip Deividas Bouvis sename kasetiniame Hario grotuve. Vaikystėje tėtis jam buvo padovanojęs baterijomis varomą kasetinį grotuvą, ir kuo labiau jis atsukdavo garsą, tuo lėčiau sukosi juostelė.

– Mudu su Endriumi kartu boksavomės Džimio Čiverso komandoje. Ar žinote, kad Endriui niekada nebuvo sulaužyta nosis? Ne, sere, niekas niekada nepalietė jo brangenybės. Aborigenų nosys ganėtinai priplotos iš prigimties, galbūt dėl to niekas niekada apie tai nesusimąstė. Bet Endrius buvo žvalus ir sveikas. Turėjo sveiką širdį ir sveiką nosį. Na, bent jau tiek, kiek širdis gali būti sveika, kai valdžios atstovai pagrobia tave dar naujagimį. Ir, žinoma, širdis nebebuvo tokia sveika po to

* Ir tai puiki šalis. (Angl.)

** Laimingoji šalis. (Angl.)

kiviržo Australijos čempionate Melburne. Tikriausiai girdėjote? Tuomet jis daug prarado.

Jie važiavo mažesniu nei keturiasdešimties kilometrų per valandą greičiu.

– To čempiono, Kempbelo, mergina šliaužiojo paskui Endrių ant kelių; visą savo gyvenimą ji buvo tokia pritrenkianti gražuolė, jog niekada nepatyrė pralaimėjimo. Jei būtų patyrusi, viskas būtų galėję susiklostyti kitaip. Bet kai ji tą vakarą pasibeldė į Endriaus duris, o jis mandagiai paprašė jos išeiti, ji negalėjo su tuo susitaikyti. Nudrožė pas savo vaikiną ir primelavo, jog Endrius prie jos kabinėjosi. Jie paskambino į jo kambario duris ir pareikalavo nusileisti į virtuvę. Apie ten įvykusias muštynes gandai sklinda iki šiol. Po to įvykio Endriaus gyvenimas pasuko šunkeliu. Bet jo nosies jie niekuomet negavo. Cha cha cha. Ar jūs pora?

– Ne visai, – prisivertė atsakyti Haris.

– Atrodot, lyg būtumėt, – paaiškino Džimas, žvelgdamas į jų atvaizdą šoniniame veidrodėlyje. – Gal kol kas to ir nežinote, bet net jei dabar esate prispausti kokių nors sunkumų, vis tiek turite vilties spindulėlį. Pataisykite mane, jei klystu, bet jūs atrodote kaip mudu su Klaudija, kai buvome ką tik įsimylėję, pirmuosius dvidešimt ar trisdešimt metų. Cha cha cha. Dabar mes tiesiog įsimylėję. Cha cha cha.

Klaudija spindinčiomis akimis pažvelgė į vyrą.

– Susipažinau su Klaudija per vieną turnė. Ji pasirodydavo kaip akrobatė. Netgi šiandien ji gali susilankstyti kaip vokas. Taigi nesuprantu, kam man reikalingas šis didžiulis biuikas. Cha cha cha. Aš siekiau jos kasdien daugiau kaip metus, kol galiausiai ji leidosi pabučiuojama. O vėliau ji man papasakojo, kad įsimylėjo mane vos pamačiusi. Jau vien tai buvo neįtikėtina, turint galvoje, kad mano nosis tuo metu jau buvo atlaikiusi daugiau smūgių, nei Endrius gavo per visą gyvenimą. Bet kad ji saugos nekaltybę visus tuos ilgus ir siaubingus metus? Moterys mane kartais gąsdina. Ką tu į tai, Hari?

– Taigi, – tarstelėjo Haris. – Suprantu, ką turi omeny.

Jis pažvelgė į Birgitą. Ši silpnai šyptelėjo.

Per keturiasdešimt minučių įveikę atstumą, kuris paprastai įveikiamas per dvidešimt, jie atvažiavo prie miesto rotušės. Haris su Birgita padėkojo ir išlipo. Mieste taip pat siautėjo vėjai, tad jie stovėjo kedenami vėjo gūsių ir nėmaž neįsivaizdavo, ką turėtų vienas kitam pasakyti.

– Labai neįprasta pora, – pakomentavo Haris.

– Taip, – atitarė Birgita. – Jie laimingi.

Vėjas siautėjo ir purtė parko medžius, ir Hariui pasirodė, kad matė kažkokį gauruotą šešėlį, ieškantį prieglobsčio.

– Ką dabar darysim? – paklausė Haris.

– Tu eisi namo kartu su manimi.

– Gerai, – sutiko Haris.

17.

Negyvos musės, kerštas ir masalas

Birgita įgrūdo Hariui į burną cigaretę ir ją pridegė.

– Nusipelnei, – pasakė.

Haris susimąstė. Jautėsi visai neblogai. Užsitraukė ant savęs antklodę.

– Ar gėdijiesi? – nusijuokė Birgita.

– Tiesiog man nepatinka tavo geidulingas žvilgsnis. Tikriausiai nepatikėsi, bet aš ne mašina.

– Tikrai? – Birgita žaismingai krimstelėjo jam į apatinę lūpą. – Tu mane apgavai. Tas stūmoklis...

– Gerai jau gerai. Brangioji, ar būtina būti tokiai vulgariai būtent dabar, kai gyvenimas vėl tapo toks palaimingas?

Ji prisiglaudė prie jo ir padėjo galvą jam ant krūtinės.

– Tu pažadėjai man istorijos pabaigą.

– Tikrai, – Haris giliai įkvėpė. – Taigi pradžia tokia. Kai buvau aštuntokas, į paralelinę klasę atėjo naujokė. Ji buvo vardu Kristina. Tepraėjus trims savaitėms ji ir mano geriausias draugas Terjė, turėjęs balčiausius dantis mokykloje ir grojęs gitara grupėje, buvo paskelbti oficialia pora. Bėda buvo ta, kad ji buvo ta mergina, kurios aš laukiau visą gyvenimą.

Jis nutilo.

– Tai ką gi tu darei? – paklausė Birgita.

– Nieko. Laukiau. Tapau jos draugu, su kuriuo ji galėjo kalbėtis apie viską. Kuriuo galėjo pasitikėti, kai reikalai tarp jų imdavo klostytis nepalankiai, ir niekas nė neįtarė, kad tas draugas džiūgauja ir laukia progos smogti, – jis išsišiepė. – Dieve, kaip aš tuomet savęs nekenčiau.

– Aš priblokšta, – sumurmėjo Birgita ir meiliai paglostė jam plaukus.

– Kartą vienas draugelis pasikvietė visą mūsų šutvę į tuščią savo senelio sodybą, o tą savaitgalį Terjė turėjo koncertuoti su grupe. Gėrėme naminį vyną, o mudu su Kristina sėdėjome ant sofos ir plepėjome iki išnaktų. Po kurio laiko mes nusprendėme apžiūrėti namą ir nuėjome į palėpę. Durys buvo užrakintos, bet Kristina rado ant kablio kabantį raktą ir jas atrakino. Gulėjome vienas šalia kito ant antklodės trumpoje senovinėje lovoje. Patalynės įlinkiuose kažkas juodavo, ir aš pašokau iš lovos, pamatęs, kad tai negyvos musės. Tikriausiai jų ten buvo tūkstančiai. Mačiau Kristinos veidą arti savojo, apsuptą negyvų musių ant baltos pagalvės, užlietą balsvai melsvos mėnesienos, kurioje jos oda atrodė beveik permatoma.

– Fui! – riktelėjo Birgita ir užsirideno ant Hario. Jis ilgai į ją žiūrėjo.

– Mes kalbėjomės apie viską ir apie nieką. Ilgai gulėjome, klausydamiesi tylos. Nakties tamsoje pro šalį pravažiavo automobilis, ir priekinių žibintų šviesos šokinėjo ant lubų, kambaryje sukurdamos keistus šešėlius. Po dviejų dienų Kristina išsiskyrė su Terje.

Jis gulėjo savo lovos pusėje, atsukęs Birgitai nugarą. Birgita prisispaudė prie jo.

– Kas nutiko toliau, Valentinai?

– Kristina ir aš ėmėme paslapčia susitikinėti. Kol galiausiai paslaptis išaiškėjo.

– Kaip į tai reagavo Terjė?

– Na, kartais žmonės reaguoja tiesiog kaip pagal vadovėlį. Terjė liepė savo draugams pasirinkti: arba jis, arba aš. Manau, tai buvo triuškinanti pergalė. Vaikino balčiausiais dantimis mokykloje.

– Tikriausiai tai buvo siaubinga. Jauteisi vienišas?

– Nežinau, kas blogiau. Ir ko labiau gailėjausi. Terjės ar savęs.

– Na, šiaip ar taip, judu su Kristina turėjote vienas kitą.

– Taip, bet tam tikra dalis žavesio dingo. Idealios merginos nebebuvo.

– Ką turi omeny?

– Aš gavau merginą, kuri paliko savo vaikiną dėl jo geriausio draugo.

– O tu jai buvai vaikinas, be jokių moralinių skrupulų pasinaudojęs savo geriausiu draugu, kad prieitum prie jos.

– Būtent. Ir tai mes visuomet jautėm. Gal tik pasąmoningai, bet vis dėlto tarp mūsų ruseno neišsakyta abipusė neapykanta. Lyg būtume tapę skandalingos žmogžudystės bendrininkais.

– Taigi turėjai tenkintis santykiais, kurie nebuvo tobuli. Sveikas atvykęs į realybę!

– Nesuprask manęs neteisingai. Manau, mūsų bendros nuodėmės daugeliu atvejų mus stipriai jungė. Ir manau, kad kurį laiką mes vienas kitą tikrai mylėjom. Kai kurios dienos buvo... tobulos. Lyg vandens lašai. Lyg nuostabus paveikslas.

Birgita nusijuokė.

– Man patinka, kai tu kalbi, Hari. Tau sakant tokius dalykus, rodos, kad tavo akyse įsižiebia ugnis. Lyg vėl ten būtum. Ar norėtum sugrįžti?

– Pas Kristiną? – Haris susimąstė. – Gal ir norėčiau sugrįžti atgal į tuos laikus, bet pas Kristiną? Žmonės keičiasi. Žmogaus, kurio ilgiesi, gal jau net nebėra. Velniava, juk mes ir patys keičiamės. Kai ką nors patiri, tampa per vėlu, nebegali sugrąžinti to pirmosios patirties jausmo. Liūdna, bet taip jau yra.

– Lyg būti įsimylėjusiam pirmą kartą? – tyliai tarė Birgita.

– Lyg būti įsimylėjusiam... pirmą kartą, – pakartojo Haris ir paglostė jai skruostą. Tada dar kartą giliai įkvėpė. – Birgita, noriu tavęs kai ko paprašyti. Paslaugos.

*

Muzika buvo kurtinanti, tad Hariui teko pasilenkti, kad išgirstų, kas jam sakoma. Tedis pasakojo apie savo naująją žvaigždę Melisą, devyniolikmetę, kuri kaip tik dabar kaitino publiką. Ir Haris turėjo pripažinti, kad ji tikrai pritrenkianti.

– Gandai. Jie ir yra svarbiausi, supranti, – kalbėjo Tedis. – Gali reklamuoti, kiek tik nori, bet galiausiai vienintelis dalykas, kuris atneša pinigus, yra gandai.

Gandai akivaizdžiai atliko savo darbą, nes pirmą kartą per gana ilgą laiką klubas buvo pilnutėlis. Po kaubojiško Melisos numerio su lasu vyrai pakilo nuo kėdžių ir netgi nedidelė moteriškoji publikos dalis mandagiai paplojo.

– Matai, – prabilo Tedis. – Tai ne todėl, kad šis numeris būtų naujas. Dievaži, tai senas, klasikinis numeris. Mes turėjome gal tuziną jį atliekančių merginų, ir niekas net antakio nekilstelėjo. Priežastis visiškai kita: nekaltybė ir emocijos.

Bet Tedis iš patirties žinojo, jog tokios populiarumo bangos, deja, laikinas dalykas. Viena vertus, publika visuomet ieško ko nors naujo, kita vertus, ši verslo šaka turi bjaurią tendenciją suryti savo pačios vaikus.

– Geram striptizui reikia entuziazmo, supranti, – Tedis bandė perrėkti disko muziką. – Nedaugelis merginų sugeba

išlaikyti entuziazmą, nors ir labai stengiasi. Keturi pasirodymai kiekvieną suknistą dieną. Pradedi nuobodžiauti ir pamiršti publiką. Mačiau tai daugybę kartų. Kad ir kokia populiari būtum, patyrusi akis pastebi, kad žvaigždė jau gęsta.

– Kaip?

– Na, jos juk šokėjos, ar ne? Jos turi klausytis muzikos, jausti ją, supranti? Kai jos pradeda irzti, ima šiek tiek skubėti. Visi mano, kad tai entuziazmas, bet taip nėra. Atvirkščiai, tai ženklas, kad joms viskas įgriso ir jos nori kuo greičiau baigti. Be to, dažniausiai nesąmoningai, jos ne iki galo atlieka judesius ir jie atrodo neužbaigti. Taip būna su žmonėmis, kurie begalę kartų pasakojo tą patį anekdotą: jie ima praleidinėti smulkias, bet svarbias detales, kurios priverčia tave kvatotis. Ir čia nelabai ką bepadarysi, kūno kalba nemeluoja, ir publika tai jaučia, supranti? Merginos šitą problemą žino ir, kad suteiktų pasirodymui daugiau žavesio, kad būtų lengviau nusirengti, prieš lipdamos į sceną šiek tiek išgeria. Kartais truputį padaugina. O tada... Tedis pridėjo pirštą prie šnervės ir šnirpštelėjo.

Haris linktelėjo. Pažįstama istorija.

– Jos atranda miltelius, kurie, kitaip nei alkoholis, suteikia energijos, be to, būna prisiklausiusios, kad nuo jų lieknėjama. Ilgainiui joms reikia vis daugiau, kad vakare galėtų gerai pasirodyti. Po kurio laiko ima vartoti vien tam, kad apskritai galėtų pasirodyti. Ir netrukus pasimato rezultatas, jos nebeįstengia susitelkti ir ima nekęsti girtos besilinksminančios publikos. Kol vieną vakarą tiesiog išbėga iš scenos. Įpykusios ir ašarodamos. Jos susibara su klubo vadovu, pasiima savaitę atostogų, bet po atostogų grįžta atgal. Tačiau *nebejaučia* tos nuotaikos, kaip jausdavo anksčiau, nebeturi to vidinio jausmo, kuris padėdavo viską atlikti *laiku*. Salė ima tuštėti, ir galiausiai ateina metas gatvei ir naujoms pareigoms.

Taip, Tedis tikrai išmanė šią sritį. Bet visa tai laukė ateity. Dabar reikėjo melžti karvę, – ši kaip tik dabar stovėjo scenoje,

didelėmis akimis ir pritvinkusiais tešmenimis, ir tikriausiai – sprendžiant iš visko – buvo labai patenkinta karvė.

– Nepatikėtum, kas čia pas mus užsuka pasižvalgyti į mūsų naujuosius talentus, – sukikeno Tedis, valydamasis švarko atlapą. – Kai kurie iš tavo profesinės srities, jei galima taip pasakyti. Ir jie tikrai ne žemiausio rango pasiuntinukai, supranti?

– Na, striptizas juk niekam nekenkia.

– Gal ir nekenkia, – nutęsė Tedis. – Nežinau. Jei prieš atlygindami žalą ir užsidirba vieną kitą įbrėžimą, tai gal ir nieko baisaus.

– Ką nori tuo pasakyti?

– Nelabai ką. Užteks apie tai. Kokie vėjai jus vėl pas mus atpūtė, pareigūne?

– Du dalykai. Mergina, rasta Šimtmečio parke, buvo ne tokia jau nekalta, kaip pamanėme iš pirmo žvilgsnio. Kraujo mėginiai atskleidė, kad ji buvo smarkiai padauginusi amfetamino, ir po nuodugnesnio tyrimo pėdsakai atvedė čionai. Tiesą sakant, išsiaiškinome, kad savo dingimo naktį ji šoko šioje scenoje.

– Barbara, taip. Tragiška, ar ne? – Tedis pabandė nutaisyti sielvartingą veidą. – Nelabai talentinga, bet šauni mergina. Ar ką nors sužinojote?

– Tikėjomės, kad galėsi mums padėti, Mongabi.

Tedis nervingai perbraukė ranka per savo juodus sulaižytus plaukus.

– Atleiskite, pareigūne, bet jos mano arklidėse nebuvo. Pasikalbėkit su Semu. Jis ateis vėliau.

Ūmai tarp jų įsiterpė milžiniškas satinu aptrauktas biustas, o jam pradingus priešais Harį ant stalo stovėjo spalvotas gėrimas.

– Sakėt, kad norit pasikalbėti apie du dalykus, pareigūne. Koks antras?

– A, tiesa. Grynai asmeninis reikalas, Mongabi. Man įdomu, ar esi čia anksčiau matęs mano draugą? – Haris parodė į barą.

Jiems pamojavo smokingu vilkinti aukšta tamsi figūra. Tedis papurtė galvą.

– Ar tu tikras, Mongabi? Jis gan gerai žinomas. Neilgai trukus jis taps Australijos bokso čempionu.

Stojo tyla. Tedžio Mongabio akys ėmė lakstyti į šalis.

– Ką tu nori...

– Sunkiasvorių kategorijoje, savaime suprantama, – vaisių gėrime tarp skėtuko ir citrinos skiltelės Haris sukrapštė šiaudelį ir ėmė siurbti.

Tedis prisivertė nusišypsoti.

– Klausykit, pareigūne, gal aš klystu, bet maniau, jog tiesiog jaukiai šnekučiuojamės.

– Tikrai taip. Bet ne viskas juk gyvenime jauku, ar ne? Jaukūs laikai baigėsi.

– Klausykit, pareigūne Houli, tai, kas ne per seniausiai nutiko, man tikrai nebuvo maloniau nei jums. Atsiprašau dėl to. Nors ir pats turėtumėt prisiimti dalį kaltės, na, suprantat? Kai šįvakar atėjote ir čia atsisėdote, tikėjausi, kad bendru supratimu viskas, kas nutiko, pamiršta. Manau, kad galime sutarti daugelyje sričių. Jūs ir aš, mes kalbame ta pačia kalba, pareigūne.

Sekundę stojo tyla, nes disko muzika staiga nutilo. Tedis dvejojo. Pasigirdo garsus gurgimas, ir paskutinės vaisių sultys iš Hario stiklinės išnyko šiaudelyje.

Tedis nurijo seiles.

– Pavyzdžiui, aš žinau, kad Melisa likusį vakarą neturi jokių planų, – jis maldaujamai žvilgtelėjo į Harį.

– Ačiū, Mongabi. Vertinu tai. Bet dabar, tiesą sakant, neturiu tam laiko. Pirmiausia turiu išspręsti šį reikalą, o paskui dingsiu.

Iš užančio jis išsitraukė juodą guminę policininko lazdą.

– Mes taip velniškai užsiėmę, kad net nežinau, ar spėsiu tave kaip reikiant prikulti, – pasakė Haris.

– Kas per vel...

Haris pakilo.

– Tikiuosi, kad šįvakar budi Džefas ir Ivanas. Mano draugas nekantrauja su jais susipažinti, supranti?

Tedis pabandė atsistoti.

– Užsimerk, – pasiūlė Haris ir smogė.

*

– Alio?

– Sveiki, ar čia Evansas?

– Galbūt. Kas klausia?

– Sveiki. Čia Birgita. Ingerės draugė, švedė. Mes keletą kartų buvome susitikę „Olberyje“. Aš ilgais šviesiai rusvais plaukais. Prisimeni mane?

– Žinoma, prisimenu. Kaip laikaisi? Iš kur gavai mano numerį?

– Laikausi gerai. Tai blogiau, tai geriau. *Na, supranti?* Šiek tiek depresuoju dėl Ingerės ir panašiai. Bet tu ir taip viską žinai, tad trukdau tave ne dėl to. Gavau numerį iš Ingerės, jei man būtų prireikę su ja susisiekti, kai ji buvo Nimbine.

– Suprantu.

...

– Taigi, reikalas tas, kad žinau, jog turi tai, ko man reikia.

– Ir ko gi?

– Kai ko.

– Suprantu. Man nemalonu tave nuvilti, bet abejoju, ar turiu tai, ko ieškai. Paklausyk... eee... Birgita...

– Tu nesupranti, aš *privalau* su tavimi susitikti!

– Ramiai. Gali gauti tai iš daugybės kitų tiekėjų, o ši telefono linija nėra saugi, tad siūlau nekalbėti nieko, ko nereikia. Gaila, kad negaliu tau padėti.

– Tai, ko man reikia, prasideda ne raide h, o raide m. Ir tu vienintelis tai turi.

– Nesąmonė.

– Gerai, gal keletas ir yra, bet aš nė vienu iš jų nepasitikiu. Perku keliems žmonėms. Man reikia daug, ir aš gerai moku.

– Birgita, šiuo metu aš šiek tiek užsiėmęs. Būk gera, daugiau man nebeskambink.

– Palauk! Aš galiu... aš kai ką žinau. Žinau, kas tau patinka.

– Patinka?

– Kas tau... labai patinka. Žinau tavo silpnybę.

...

– Palauk šiek tiek.

...

...

– Atsiprašau, turėjau kai ką išprašyti iš kambario. Čia nuolatinis šurmulys. Taigi. Ir kas gi tavo nuomone man patinka?

– Negaliu to sakyti telefonu, bet... bet mano plaukai šviesūs, ir man... man taip pat tai patinka.

– Jėzau. Draugės! Tai niekada nenustoja manęs stebinti. Maniau, kad apie tokius dalykus Ingerė niekam neišplepės.

– Evansai, kada galime susitikti? Tai skubu.

...

– Būsiu Sidnėjuje poryt, bet gal reikėtų pagalvoti apie ankstesnį skrydį?..

– Taip!

– Hm.

– Kada galime...

– Ššš, Birgita, aš mąstau.

...

– Gerai, Birgita, paklausyk. Rytoj aštuntą valandą ryto eik Darlinghursto prospektu. Sustok kairėje pusėje prie „Alkanojo Džono“ užkandinės. Dairykis juodo holdeno tamsintais stiklais. Jei jis neatvažiuos iki pusės devintos, gali eiti. Ir pasistenk, kad matyčiau tavo plaukus.

*

– Paskutinį kartą? Na, vieną naktį Kristina man netikėtai paskambino. Manau, buvo šiek tiek išgėrusi. Kažkuo mane apkaltino, net nepamenu kuo. Tikriausiai tuo, kad sugrioviau jai gyvenimą. Ji buvo linkusi manyti, kad aplinkiniai amžinai sugadina dalykus, kuriuos ji buvo kruopščiai suplanavusi.

– Taip dažnai nutinka mergaitėms, kurios didžiąją vaikystės dalį praleido vienos, žaisdamos su lėlėmis, – įkišo trigrašį Birgita.

– Galbūt. Kaip jau minėjau, nepamenu. Ir pats nebuvau labai blaivus.

Haris pasikėlė ant alkūnių smėlyje ir nužvelgė vandenyną. Bangos kilo, jų keteros pabaldavo ir, prieš krisdama žemyn ir suduždama į Bondajaus paplūdimio uolas, balta puta akimirką sustingdavo, spindėdama saulėje lyg sudužęs stiklas.

– Bet buvome susitikę dar kartą. Ji aplankė mane ligoninėje po avarijos. Iš pradžių atmerkęs akis ir pamatęs ją, išblyškusią, beveik permatomą, pamaniau, jog sapnuoju. Ji buvo tokia pat graži, kaip ir pirmą kartą, kai ją išvydau.

Birgita žnybtelėjo jam į šoną.

– Ar aš persistengiu?

– Visai ne, pasakok, – ji gulėjo ant pilvo ir kikeno.

– Kas čia dabar? Turėtum pavyduliauti, kai pasakoju apie savo pirmąją meilę. Bet atrodo, kad kuo smulkiau dėstau apie savo romantišką praeitį, tuo labiau tu mėgaujiesi.

Birgita pažvelgė į jį per akinių nuo saulės viršų.

– Man patinka, kad šitas mano mačo faras turi emocinį gyvenimą. Net jei tai buvo jau senokai.

– Senokai. O kaip pavadinsi tai, kas vyksta dabar?

Ji nusijuokė.

– Tai brandus, kruopščiai apgalvotas atostogų romanas, kuris nėra pernelyg intensyvus, bet jame pakankamai sekso, kad dėl jo būtų verta stengtis.

Haris papurtė galvą.

– Tai netiesa, Birgita, ir tu tai žinai.

– Tiesa, bet viskas gerai, Hari. Dabar yra gerai. Tiesiog kurį laiką buvau šiek tiek sutrikusi. Pasakok toliau. Jei smulkmenos taps pernelyg skausmingos, aš tau pasakysiu. Be to, atsikeršysiu pasakodama apie savo buvusį vaikiną.

Birgita patenkinta veido išraiška apsivertė šiltame smėlyje.

– Tai yra – buvusius vaikinus.

Haris nuvalė jai smėlį nuo baltos nugaros.

– Ar tikrai nebijai nudegti? Tokia kaitri saulė tavo odai...

– Juk pats ištepėte mane losjonu nuo saulės, pone Hūle!

– Tiesiog nežinau, ar pakankamas apsaugos faktorius. Tiek to. Paprasčiausiai nenoriu, kad nudegtum.

Haris spoksojo į jos šviesią, jautrią odą. Kai paprašė jos paslaugos, ji iškart sutiko – be jokių dvejonių.

– Atsipalaiduok, tėtuši, ir pasakok savo istoriją.

*

Ventiliatorius nebeūžė.

– Velnias, jis juk visiškai naujas! – pyktelėjo Vadkinsas, trinktelėdamas per ventiliatorių, išjungdamas jį ir įjungdamas. Viskas veltui. Tai tebuvo tylaus aliuminio ir mirusios elektronikos gabalas.

Makormakas suurzgė.

– Liaukis, Lari. Paprašyk Lauros, kad nupirktų naują! Šiandien reikšminga diena, ir mes turime svarbesnių reikalų. Lari?

Vadkinsas suirzęs pastatė ventiliatorių į šalį.

– Viskas paruošta, sere. Toje vietovėje turėsime tris automobilius. Panelė Enkvist turės radijo siųstuvą, kad visą laiką galėtume ją sekti, taip pat ir mikrofoną, kad galėtume girdėti ir vertinti situaciją. Pagal planą ji turėtų nusivesti jį į savo butą, o ten vonioje, balkone ir spintoje slėpsimės Houlis, Lebis

ir aš. Jei kas nors atsitiks automobilyje arba jei jie nuvažiuos kur nors kitur, juos seks trys automobiliai.

– Taktika?

Jangas pasitaisė akinius.

– Jos darbas yra ištraukti iš jo ką nors apie žmogžudystes, sere. Jinai jį paspaus pagrasinusi, jog nueis į policiją ir išklos tai, ką Ingerė Holter pasakojo jai apie jo seksualinius polinkius. Jei jis jausis saugus ir manys, jog ji negali pabėgti, tai gal ką nors išplepės.

– Kiek laiko lauksime prieš įsiveržd ami?

– Lauksime, kol įrašysime reikiamus parodymus. Blogiausiu atveju – kol jis paleis į darbą rankas.

– Rizika?

– Na, žinoma, tai nėra visiškai nepavojinga, bet kol ką nors pasmaugi, šiek tiek užtrunka. Mes visą laiką būsim nuo jos per poros sekundžių atstumą.

– O kas, jei jis ginkluotas?

Jangas patraukė pečiais.

– Iš to, ką žinome, tai būtų jam nebūdingas elgesys, sere.

Makormakas atsistojo ir ėmė žingsniuoti pirmyn ir atgal po mažutį kambarį. Jis priminė Hariui seną storą leopardą, kurį vaikystėje matė zoologijos sode. Narvas buvo toks ankštas, jog gyvūno priekis pradėdavo suktis, užpakaliui dar nebaigus ankstesnio posūkio... Pirmyn ir atgal, pirmyn ir atgal.

– O kas, jei jis užsimanys sekso prieš ką nors pasakydamas ar prieš kam nors nutinkant?

– Ji atsisakys. Pareikš, kad apsigalvojo, kad tiesiog mėgino jį įtikinti parduoti jai morfino.

– Ir kaip niekur nieko leis jam eiti savo keliu?

– Mes nedrumsime vandens tol, kol nebūsime visiškai tikri, kad jis įkliuvo, sere.

Makormakas kietai sučiaupė lūpas.

– Kodėl ji tai daro?

Tyla.

– Todėl, kad jai nepatinka prievartautojai ir žudikai, – pratarė Haris po ilgos pauzės.

– O dar dėl ko?

Stojo dar ilgesnė tyla.

– Todėl, kad aš jos paprašiau, – galiausiai prisipažino Haris.

*

– Jangai, ar galiu tave šiek tiek sutrukdyti?

Jangas šypsodamasis pakėlė galvą nuo kompiuterio.

– *Sure, mate.*

Haris dribtelėjo ant kėdės. Kinas buvo užsiėmęs spausdinimu, tad viena akimi žvelgė į Harį, o kita – į kompiuterio ekraną.

– Jangai, būtų gerai, jog tai liktų tarp mudviejų, bet aš pradedu prarasti viltį.

Jangas nustojo spausdinti.

– Manau, kad Evansas Vaitas – tai akligatvis, – kalbėjo Haris.

Jangas atrodė sutrikęs.

– Kodėl?

– Sudėtinga paaiškinti, bet yra keletas dalykų, apie kuriuos aš niekaip nesiliauju galvojęs. Endrius ligoninėje bandė man kažką pasakyti. Ir anksčiau bandė.

Haris nutilo. Jangas linktelėjo jam tęsti.

– Jis bandė man pasakyti, jog sprendimas yra arčiau, nei atrodo. Manau, kad nusikaltėlis yra asmuo, kurio Endrius dėl vienų ar kitų priežasčių negalėjo įduoti pats. Jam reikėjo žmogaus iš šalies. Pavyzdžiui, manęs – norvego, kuris čia netikėtai atvyko ir kuris artimiausiu lėktuvu išskris atgal. Taip galvojau, kai maniau, kad žudikas yra Otas Rechtnagelis ir Endrius nori, jog jį sustabdytų kas nors kitas, nes juodu yra draugai. Bet viduje kirbėjo abejonė. Dabar suprantu, kad Endrius norėjo, jog sugaučiau kažką kitą.

Jangas krenkštelėjo:

– Hari, neminėjau to anksčiau, bet kai Endrius papasakojo apie tą savo liudytoją, kuris neva matė Evansą Vaitą Nimbine žmogžudystės dieną, aš nustebau. Vėliau pagalvojau, kad Endrius, bandydamas nukreipti dėmesį nuo Evanso Vaito, galėjo turėti kokį nors kitą motyvą. Svarbus jau vien tas faktas, kad Evansas Vaitas galėjo daryti Endriui įtaką. Jis žinojo, jog Endrius priklausomas nuo heroino, o už tai gali būti išmestas iš policijos ir sėsti į kalėjimą. Man ši mintis nepatinka, bet ar kada nors pagalvojai apie galimybę, jog Endrius ir Vaitas sudarė nedidelę sutartį, kad Endrius nukreips mūsų dėmesį nuo Vaito?

– Viskas darosi labai sudėtinga, Jangai, bet – taip, aš apie tai pagalvojau. Ir aš tai atmečiau. Prisimink, kad būtent Endriaus dėka mes toje nuotraukoje nustatėme, o vėliau suradome Evansą.

– Taip, – Jangas pieštuku pasikrapštė pakaušį. – Būtume tai padarę ir be jo, bet būtume užtrukę ilgiau. Ar žinai, kokia tikimybė tokioje byloje, kad į tai bus įsivėlęs partneris? Penkiasdešimt aštuoni procentai. Tau išvertus laišką, Endrius žinojo, kad pasitelksime visus išteklius, bandydami surasti slaptąjį Ingerės Holter meilužį. Tad jeigu jis tikrai norėjo apsaugoti Vaitą ir tuo pat metu tai nuslėpti, pravarčiau buvo mums padėti. Ar tau nepasirodė šiek tiek keista, kad jis lengvai atpažino kelių namų sienas miestelyje, kuriame buvo lankęsis tik kartą, apsvaigęs, prieš šimtą metų.

– Gal tu ir teisus, Jangai, nebežinau. Tikriausiai nedera skleisti abejonių, kai vaikinai jau nusprendė, ką daryti. Gal vis dėlto pasirodys, kad Evansas – būtent tas žmogus, kurio ieškome. Bet jei tikrai tuo tikėčiau, nė už ką nebūčiau prašęs Birgitos mums padėti.

– Ir kaip manai, kas tas žmogus, kurio ieškom?

– Turi omeny, ką aš įtariu *šį kartą*?

Jangas nusišypsojo.

– Panašiai.

Haris pasitrynė smakrą.

– Aš jau du kartus skambinau varpais, Jangai. Ar tik ne trečią kartą vaikui surikus „vilkas“ juo niekas nebepatikėjo? Taigi šį kartą aš turiu būti šimtu procentų tikras.

– Hari, kodėl su visu tuo atėjai pas mane? Kodėl ne pas vieną iš viršininkų?

– Kadangi man reikėtų, kad dėl manęs padarytum keletą dalykų, keletą diskretiškų užklausų, surastum man kai kuriuos duomenis taip, kad niekas daugiau šioje nuovadoje to nesužinotų.

– Daugiau niekas neturi žinoti?

– Žinau, kad skamba nekaip. Ir taip pat žinau, kad gali prarasti daugiau nei kiti. Bet, Jangai, tu vienintelis gali man pagelbėti. Ką pasakysi?

Jangas ilgai žiūrėjo į Harį.

– Ar tai padės tau surasti žudiką, Hari? – paklausė jis.

– Tikiuosi.

18.

Planas ir pasivaikščiojimas parke

– Bravo, atsiliepk.

Radijas sutraškėjo.

– Radijas veikia kaip dera, – tarstelėjo Lebis. – Kaip ten viskas einasi?

– Puikiai, – atsakė Haris.

Jis sėdėjo ant paklotos lovos ir žiūrėjo į Birgitos nuotrauką, stovinčią ant naktinio stalelio. Tai buvo perfotografuota Sutvirtinimo sakramento nuotrauka. Birgita buvo jauna, rimta ir keistoka, garbanotais plaukais ir be strazdanų. Atrodė nekaip.

Birgita buvo sakiusi, jog laiko šią nuotrauką kaip padrąsinimą juodoms dienoms, kaip įrodymą, kad, nepaisant visko, jos gyvenimas pagerėjo.

– Koks mūsų tvarkaraštis? – šūktelėjo Lebis iš virtuvės.

– Ji baigia darbą po penkiolikos minučių. Dabar „Olberyje“ jai prisegamas mikrofonas ir siųstuvas.

– Ar jie nuveš ją į Darlinghursto prospektą?

– Ne. Mes nežinome, kur tame rajone lauks Vaitas. Jis gali pamatyti ją išlipančią iš automobilio ir pasidaryti įtarus. Nuo „Olberio“ ji nueis pėsčiomis.

Iš koridoriaus atėjo Vadkinsas.

– Atrodo, viskas gerai. Galiu atsistoti gatvėje už kampo ir nepastebimai juos pasekti. Mes visą laiką nepaleisime tavo merginos iš akių, Houli. Kur tu, Houli?

– Aš čia, sere. Klausau jūsų. Malonu tai girdėti.

– Radijas, Lebi?

– Turime ryšį, sere. Visi savo vietose. Belieka pradėti.

*

Haris svarstė apie tai be perstojo. Išnarstė skersai ir išilgai. Ginčijosi pats su savimi, vertino ir šiaip, ir taip ir galiausiai nusprendė, jog jam nesvarbu, ar ji pažiūrės į tai kaip į siaubingą klišę, vaikiškumo išraišką ar tiesiog lengvą išeitį. Jis išvyniojo laukinę raudoną rožę, kurią buvo nupirkęs, įmerkė į stiklinę vandens ir pastatė prie nuotraukos ant stalelio šalia lovos.

Jis dvejojo. Galbūt tai blaškys jos dėmesį? Galbūt Evansas Vaitas, pamatęs prie lovos rožę, ims kamantinėti? Smiliumi jis atsargiai perbraukė per spyglius. Ne. Birgita įvertins tai kaip padrąsinimą; rožės vaizdas padės jai jaustis stipresnei.

Jis pažiūrėjo į laikrodį. Aštunta valanda.

– Ei, baikime šį reikalą, – šūktelėjo jis į svetainę.

*

Kažkas buvo ne taip. Haris negirdėjo, kas sakoma, bet girdėjo, kaip svetainėje traška radijas. Ir tai truko pernelyg ilgai. Visi iš anksto žinojo, ką turi daryti, tad jei viskas vyktų pagal planą, nebūtų jokio reikalo taip ilgai kalbėti per radiją kaip dabar.

– Šūdas, šūdas, šūdas, – nusikeikė Vadkinsas.

Lebis nusiėmė ausines ir atsisuko į Harį.

– Ji nepasirodė, – pranešė jis.

– Ką pasakei?

– Ji išėjo iš „Olberio" lygiai penkiolika po aštuntos. Nuo ten iki Kings Kroso ne daugiau kaip dešimt minučių kelio. O praėjo dvidešimt penkios minutės.

– Regis, sakei, kad stebėsime ją visą laiką!

– Jai atvykus į susitikimo vietą – taip. Kam reikėtų...

– O kaip mikrofonas? Juk jai išeinant jis jau buvo pritvirtintas.

– Ryšys nutrūko. Iš pradžių buvo, ir staiga – nieko. Nė garso.

– Ar turim žemėlapį? Kuriuo keliu ji ėjo? – jis kalbėjo greitai, žemu balsu.

Lebis iš krepšio išsitraukė atlasą ir padavė Hariui, o šis surado Padingtono ir Kings Kroso žemėlapį.

– Kuriuo keliu ji turėjo eiti? – paklausė Lebis per radiją.

– Pačiu paprasčiausiu. Viktorijos gatve.

– Štai jis, – pasakė Haris. – Pasukti už kampo Oksfordo gatvėje, tada Viktorijos gatve, pro Šv. Vincento ligoninę ir per Žaliąjį parką, paskui iki sankryžos, kur prasideda Darlinghursto prospektas, ir už dviejų šimtų metrų prieisi „Alkanąjį Džoną". Po, velnių, juk paprasčiau ir būti negali!

Vadkinsas paėmė radijo mikrofoną.

– Smitai, pasiųsk dvi mašinas į Viktorijos gatvę, kad surastų merginą. Pasitelk į pagalbą žmones iš „Olberio". Vienas automobilis tegul lieka stovėti prie „Alkanojo Džono", jei ji pasirodytų. Veik greitai ir nekelk sumaišties. Pranešk, kai tik ką nors sužinosi.

Vadkinsas padėjo mikrofoną.

– Šūdas, šūdas, šūdas! Kas čia vyksta? Gal ji pakliuvo į avariją? Buvo apiplėšta? Išprievartauta? Šūdas, šūdas!

Lebis ir Haris susižvalgė.

– Gal Vaitas važiavo Viktorijos gatve, pastebėjo ją ir įsisodino į automobilį? – pasiūlė Lebis. – Galų gale juk buvo matęs ją „Olberyje" anksčiau, tad galbūt atpažino.

– Radijo siųstuvas, – pratarė Haris. – Jis dar turėtų veikti.

– Bravo, Bravo! Čia Vadkinsas. Ar gaunate kokius nors signalus iš radijo siųstuvo? Taip? „Olberio" kryptis? Tad ji kažkur netoliese. Greičiau! Greičiau! Greičiau! Puiku! Baigiu!

Visi trys vyrai sėdėjo tylėdami. Lebis dirstelėjo į Harį.

– Paklausk, ar kas nors matė Vaito automobilį, – paprašė Haris.

– Bravo, atsiliepk. Čia Lebis. Kaip dėl to juodo holdeno? Ar kas nors jį matė?

– *Negative.*[*]

Vadkinsas pašoko ir tyliai keikdamasis ėmė žingsniuoti po kambarį. Haris nuo tada, kai įėjo į svetainę, sėdėjo susilenkęs ir tik dabar pastebėjo, jog jo šlaunų raumenys virpa.

Sutraškėjo radijas.

– Čarli, čia Bravo, atsiliepk.

Lebis nuspaudė garsiakalbio mygtuką.

– Bravo, čia Čarlis, kalbėk.

– Čia Stocas. Žaliajame parke radome krepšį su mikrofonu ir siųstuvu. Mergina pradingo.

– Krepšyje? – pasitikslino Haris. – Ar jie neturėjo būti pritvirtinti jai prie kūno?

Vadkinsas susiraukė.

– Tikriausiai pamiršau pasakyti, kad mes nusprendėme, jog jei jis ją sugriebs... eee... apkabins, na, supranti? Jei atmosfera pradės kaisti. Panelė Enkvist sutiko, kad saugiau įrangą laikyti krepšyje.

[*] Atsakymas neigiamas. (Angl.)

Haris jau buvo apsivilkęs striukę.

– Kur eini? – paklausė Vadkinsas.

– Jis jos laukė, – pasakė Haris. – Ko gero, sekė nuo pat „Olberio“. Ji net nespėjo surikti. Įtariu, kad ją apsvaigino dietilo eteriu, kaip ir Otą Rechtnagelį.

– Vidury gatvės? – suabejojo Lebis.

– Ne, parke. Važiuoju ten. Kai ką ten pažįstu.

*

Džozefas niekaip negalėjo nustoti mirksėti. Jis buvo girtas kaip pėdas.

– Maniau, kad jie čia stovi ir glėbesčiuojasi, Hari.

– Džozefai, tu jau sakei tai keturis kartus. Kaip jis atrodė? Kur jie nuėjo? Ar jis turėjo automobilį?

– Kai jis vilko ją pro šalį, mudu su Mikiu netgi pakomentavome, kad ji atrodo girtesnė už mus abu kartu sudėjus. Manau, kad Mikis jai to pavydėjo, chi chi. Susipažink su Mikiu. Jis iš Suomijos.

Mikis gulėjo ant kito suolo ir buvo visiškai išsijungęs.

– Pažiūrėk į mane, Džozefai! Pažiūrėk! Turiu ją surasti, supranti? Tas tipas tikriausiai žudikas.

– Aš stengiuosi, Hari. Tikrai stengiuosi. Velnias, norėčiau tau padėti.

Džozefas stipriai užsimerkė ir ėmė trankyti kumščiu sau į kaktą.

– Šiame parke tamsu kaip pragare, ir aš nelabai ką mačiau. Manau, kad jis buvo gan didelis.

– Storas? Aukštas? Šviesiaplaukis? Tamsus? Šlubas? Akiniai? Barzda? Skrybėlė?

Džozefas atsakydamas pavartė akis.

– *Do ya have a fig, mate? Makes me kinda think better, ya know?*[*]

[*] Gal turi cigę, drauguži? Padeda man galvoti, supranti? (Angl.)

Bet net ir visos pasaulio cigaretės negalėjo išgarinti alkoholio, kuriuo buvo užpiltos Džozefo smegenys. Haris atidavė jam tai, kas buvo likę cigarečių pakelyje, ir paprašė paklausti Mikio, kai šis atsibus, galbūt jis ką nors prisimena. Nors nieko iš to nesitikėjo.

*

Hariui grįžus į Birgitos butą, jau buvo antra ryto. Lebis sėdėjo prie radijo ir žvelgė į Harį užjaučiančiu žvilgsniu.

– *Gave it a burl, did ya? No good, ay?*[*]

Haris nesuprato šio sakinio, bet patvirtindamas linktelėjo.

– *No good*, – tarstelėjo jis ir klestelėjo ant kėdės.

– Kokios nuotaikos nuovadoje? – paklausė Lebis.

Haris pagraibė cigarečių, bet prisiminė, jog atidavė jas Džozefui.

– Visiška suirutė. Vadkinsas tuoj visai išprotės. Automobiliai įjungtomis sirenomis lyg vištos be galvos duodasi po visą Sidnėjų. Vienintelis dalykas, ką jie žino apie Vaitą, tai kad jis anksti ryte išvyko iš Nimbino ir ketvirtos valandos lėktuvu išskrido į Sidnėjų. Nuo tada jo niekas nematė.

Jis paėmė iš Lebio cigaretę ir jie rūkė tylėdami.

– Sergejau, važiuok namo ir porą valandų pamiegok. Aš liksiu čia, jei kartais pasirodytų Birgita. Palik radiją įjungtą, kad galėčiau sekti, kas vyksta.

– Hari, aš galiu pamiegoti ir čia.

Haris papurtė galvą.

– Važiuok namo. Jei kas nors įvyks, aš tau paskambinsiu ir pažadinsiu.

Lebis ant savo blizgančio lyg nupoliruoto pakaušio užsimaukšlino kepuraitę su „Bears" simbolika. Prie durų sustojo.

[*] Reikalai visai susijaukė? Negerai, ar ne? (Angl.)

– Mes ją rasim, Hari. Jaučiu tai. *So hang in there, mate.*[*]

Haris pažiūrėjo į Lebį. Buvo sunku suprasti, ar jis pats tiki tuo, ką sako.

Likęs vienas Haris atidarė langą ir nužvelgė stogus. Atvėso, bet oras vis dar buvo švelnus ir dvelkė miestu, žmonėmis ir maistu iš visų pasaulio kampelių. Tai buvo gražiausia vasaros naktis visoje Žemėje gražiausiame visoje Žemėje mieste. Jis pažvelgė į žvaigždėtą dangų. Begalė mažų mirksinčių šviesėlių, kurios, atidžiau įsižiūrėjus, atrodo pulsuojančios ir gyvos.

Haris atsargiai pabandė įvertinti savo paties jausmus. Atsargiai, kadangi neturėjo teisės jiems pasiduoti. Dar ne, ne dabar. Pirmiausia geri jausmai. Jų nebuvo daug. Jis nežinojo, ar jie suteikia stiprybės, ar daro silpnesnį. Birgitos veidas jo delnuose, juoko žiburėliai, vis dar atsispindintys akyse. Skausmingi jausmai. Tai nuo jų dabar privalėjo atsiriboti, bet jautė, kokią baisią galią jie įgijo.

Jautėsi taip, lyg sėdėtų povandeniniame laive labai gilaus depresijos ir nevilties vandenyno dugne. Vanduo slėgė iš visų pusių, ir aplink jį jau ėmė traškėti ir braškėti. Beliko tikėtis, kad korpusas atlaikys, kad viso gyvenimo savikontrolės treniruotės galiausiai pravers. Haris mąstė apie sielas, kurios, suirus jų žmogiškajam kūnui, pavirsta į žvaigždes. Jis pajėgė susilaikyti ir neieškoti tos vienintelės žvaigždės.

19.

Pokalbis su žudiku, kukabara ir greitojo miego fazė

Po avarijos Haris daugybę kartų klausė savęs, ar būtų keitęsis su savo kolega vietomis, jei būtų galėjęs. Taip, kad jis pats būtų

[*] Tad laikykis, drauge. (Angl.)

atsitrenkęs į tą užkardo stulpą Siorkedalio kelyje, ceremoningai palaidotas dalyvaujant policijos pareigūnams ir gedintiems tėvams, jo nuotrauka kabėtų Grionlando policijos skyriaus koridoriuje ir po kurio laiko bendradarbių atmintyje jis išliktų tik blankus, bet brangus prisiminimas. Argi tai ne viliojanti alternatyva tam melui, kuriame jis gyveno ir kuris daugeliu atžvilgių žemino daug labiau nei kaltė ir gėda?

Akivaizdu, jog tai tebuvo kankinantis ir visai bereikalingas klausimas. Tačiau Haris suprato, kad rastas atsakymas suteikė tą aiškumą, kurio reikėjo norint pradėti gyvenimą iš naujo. Jis nebūtų keitęsis vietomis. Jis mylėjo gyvenimą.

Kiekvieną rytą, kai pabusdavo ligoninėje apsvaigęs nuo tablečių ir visiškai tuščia galva, jį aplankydavo jausmas, kad kažkas buvo klaikiai ne taip. Dažniausiai po poros svaigių sekundžių atmintis sugrįždavo, jis prisimindavo, kas ir kur esąs, ir negailestingai atkurdavo siaubingą situaciją. Jo kita mintis būdavo ta, jog jis gyvas. Kad jis vis dar kruta, kad dar niekas nesibaigė.

Kai jį išleido iš ligoninės, jis apsilankė pas psichiatrą.

– Tiesą sakant, tu šiek tiek vėluoji, – pareiškė psichiatras. – Tavo pasąmonė tikriausiai jau pasirinko, kaip susidoroti su tuo, kas nutiko, tad šio sprendimo paveikti mes nebegalime. Ji, pavyzdžiui, gali užslopinti tai, kas įvyko. Bet jei priėmė tokį neteisingą sprendimą, mes galime priversti ją bandyti apsigalvoti.

Haris težinojo, kad jo pasąmonė sako, jog būti gyvam yra gerai, ir nenorėjo rizikuoti, kad psichiatras tai pakeistų, todėl daugiau pas jį nebevaikščiojo.

Vėliau jis suprato, kad bandyti su viskuo susidoroti vienu metu – prasta taktika. Iš pradžių jis nebuvo tikras dėl to, ką jaučia, na, bent jau neaprėpė viso paveikslo, tad tai buvo lyg iššūkis pabaisai, kurios jis net neregėjo. Antra, jo galimybės laimėti būtų padidėjusios, jei būtų išskirstęs karą į smulkesnius mūšius, kuriuose aiškiau matytų savo priešą, įžvelgtų jo

silpnąsias vietas ir ilgainiui įveiktų. Tai buvo lyg popieriaus kišimas į smulkintuvą. Jei per vieną kartą įkiši pernelyg daug, aparatas supanikuoja, ima kosėti ir miršta, apimtas duslios agonijos. Ir tada turi pradėti viską nuo pradžių.

Vieno bendradarbio draugas, su kuriuo Haris susipažino per vienus iš retų pietų, buvo bendruomenės psichologas. Jis keistai žiūrėjo į Harį, kol šis pasakojo apie savo metodą susitvarkyti su jausmais.

– Karas? – paklausė jis. – Popieriaus smulkintuvas?

Jis atrodė nuoširdžiai susirūpinęs.

*

Haris atsimerkė. Pro užuolaidas veržėsi pirmieji saulės spinduliai. Jis pažvelgė į laikrodį. Šešta valanda. Traškėjo radijas.

– Čia Delta. Čarli, atsiliepk.

Haris pašoko nuo sofos ir čiupo mikrofoną.

– Delta, čia Houlis. Kas vyksta?

– Radome Evansą Vaitą. Gavome anoniminį pranešimą iš moters, kuri matė jį Kings Krose, tad išsiuntėme tris patrulių automobilius jo parvežti. Šiuo metu jis apklausiamas.

– Ką jis sako?

– Jis viską neigė, kol pateikėme jam pokalbio su panele Enkvist įrašą. Tada papasakojo, kad po aštuntos valandos tris kartus balta honda pravažiavo pro „Alkanąjį Džoną". Bet jos neradęs numojo ranka ir nuvažiavo į savo nuomojamą butą. Vėliau nuėjo į naktinį klubą, kur mes jį ir radom. Beje, moteris, kuri apie jį pranešė, teiravosi tavęs.

– Taip ir maniau. Jos vardas Sandra. Ar apieškojote jo butą?

– Taip. *Nada*. Nieko. O Smitas sako, kad tai ta pati honda, kurią matė tris kartus pravažiuojančią pro „Alkanąjį Džoną".

– Kodėl jis nevažiavo juodu holdenu, kaip buvo sutarta?

– Vaitas tvirtina, jog pamelavo panelei Enkvist apie automobilį, *in case of a set-up* – tam atvejui, jei jį kas mėgintų

pakišti. Norėjo iš pradžių apsukti porą ratų ir patikrinti, ar viskas švaru.

– Puiku. Aš jau keliauju. Būk geras, paskambink kitiems ir juos pažadink.

– Jie išvažiavo namo prieš kelias valandas, Houli. Jie nemiegojo visą naktį, tad Vadkinsas liepė...

– Man nusišvilpt, ką liepė Vadkinsas. Skambink ir žadink.

*

Senasis ventiliatorius vėl stovėjo savo vietoje. Buvo sunku pasakyti, ar pertrauka jam išėjo į naudą; šiaip ar taip, jis gergždamas protestavo, kad jam nebuvo leista pasilikti pensijoje.

Susirinkimas baigėsi, bet Haris vis dar sėdėjo pasitarimų kambaryje. Jo marškinių pažastyse tamsavo didelės šlapios prakaito dėmės. Priešais save ant stalo pasistatė telefoną. Pakėlė ragelį ir surinko numerį.

– Klausau?

– Čia Haris Houlis.

– Hari! Malonu girdėti, kad nemiegi tokį ankstyvą sekmadienio rytą. Geras įprotis. Laukiau tavo skambučio, Hari. Ar tu vienas?

– Vienas.

Abiejuose laido galuose girdėjosi kvėpavimas.

– *You're on to me, aren't ya, mate?*[*]

– Taip, aš jau kurį laiką apie tave žinau.

– Gerai padirbėjai, Hari. Ir dabar skambini todėl, kad turiu kai ką, ką nori atgauti, *right*?

– Teisingai.

Haris nusišluostė prakaitą.

– Juk supranti, kad turėjau ją pagrobti, ar ne, Hari?

– Ne. Ne, aš nesuprantu.

[*] Ieškai manęs, ar ne, drauguži? (Angl.)

– Na jau, Hari. Juk tu ne kvailas. Kai išgirdau, jog kažkas pradėjo tyrimą, iškart suvokiau, jog tai tu. Tikiuosi, kad savo paties labui buvai pakankamai protingas ir niekam apie tai neprasitarei. Juk neprasitarei, Hari?

– Ne, niekam apie tai neprasitariau.

– Na, tai gal dar pamatysi savo raudonplaukę draugę.

– Kaip tu tai padarei? Kaip ją pagrobei?

– Žinojau, kada ji baigia darbą, taigi palaukiau, kol išeis iš „Olberio", ir sekiau paskui ją automobiliu. Jai įėjus į parką, pamaniau, kad kas nors turėtų ją įspėti, jog vakarais ten vaikščioti nepatartina. Taigi iššokau iš automobilio ir nubėgau iš paskos. Daviau jai pauostyti medžiagos skiautę, o paskui turėjau padėti jai įlipti į automobilį.

Haris suprato, kad pagrobėjas nerado krepšyje buvusio siųstuvo.

– Ką nori, kad padaryčiau?

– Atrodo, tu susinervinęs, Hari. Nusiramink. Neketinu daug prašyti. Tavo darbas – gaudyti žudikus, ir noriu, kad būtent tai ir darytum. Tęsk savo darbą. Birgita man papasakojo, kad pagrindinis įtariamasis buvo narkotikų prekeivis, kažkoks Evansas Vaitas. Kaltas ar ne, bet kasmet jis ir panašūs į jį nužudo daug daugiau negu aš per visą savo gyvenimą. O tai ne taip ir mažai. Cha cha. Nemanau, kad turiu aiškinti smulkmenas. Viskas, ko noriu, tai kad pasirūpintum, jog Evansas Vaitas būtų nuteistas už savo nusikaltimus. Ir už keletą manųjų. Turbūt įrodymų pakaktų, jei Vaito bute būtų rasta Ingerės Holter kraujo pėdsakų ir odos gabalėlių? Kadangi pažįsti patologą, iš įkalčių saugyklos tikriausiai galėtum gauti reikiamos medžiagos ir pakišti ją nusikaltimo vietoje? Cha cha. Juokauju, Hari. Bet gal aš galiu jos gauti? Galbūt aš kur nors saugau savo aukų kraujo, odos gabalėlių arba plaukų sruogų pavyzdžius, tvarkingai supakuotus plastikiniuose maišeliuose. Tam, kad apsidrausčiau, juk niekada nežinai, kada gali tekti nusiųsti ką nors klaidingais pėdsakais, cha cha.

Haris suspaudė lipnų telefono ragelį. Bandė galvoti. Tas žmogus aiškiai nenutuokia, kad policija žino apie Birgitos dingimą ir pakeitė nuomonę dėl galimo žudiko. Tai galėjo reikšti tik tai, kad kai Birgita, stebima policijos, keliavo susitikti su Evansu Vaitu, pagrobėjas sučiupo ją tiesiai tuzinui policininkų prieš nosį ir to net nesuprato!

Balsas nutraukė jo mintis.

– Viliojanti galimybė, ar ne, Hari? Žudikas padeda tau pasodinti už grotų kitą visuomenės priešą. Taigi, palaikykim ryšį. Kaltinimams pateikti turi... tarkim, keturiasdešimt aštuonias valandas. Tikiuosi išgirsti geras naujienas antradienį, per vakarines žinias. Tuo tarpu pažadu elgtis su raudonplauke su visa pagarba, kokios galima tikėtis iš džentelmeno. Bet jei nieko neišgirsiu, bijau, jog iki trečiadienio ji neišgyvens. Tačiau galiu jai pažadėti pasiutusį antradienio vakarą.

Haris padėjo ragelį, Ventiliatorius siaubingai ūžė ir gergždė. Jis pažvelgė į savo rankas. Jos drebėjo.

*

– Ką apie tai manote, sere? – paklausė Haris.

Plati nugara, kuri visą tą laiką sustingusi stūksojo prie lentos, sujudėjo.

– Manau, kad turime prigriebti tą niekšą, – atsakė Makormakas. – Prieš pakviečiant kitus, papasakok, kaip iš tikrųjų išsiaiškinai, jog tai jis.

– Atvirai sakant, sere, nebuvau tikras. Tai tebuvo viena iš daugybės teorijų, kuri tiesiog gimė mano galvoje ir iš kurios aš nieko labai nesitikėjau. Po laidotuvių mane pavėžėjo Džimas Konelis, vienas iš senų Endriaus kolegų boksininkų. Su juo buvo žmona, kuri, anot jo pasakojimo, prieš jiems susipažįstant dirbo cirke. Jis papasakojo, kad mergino ją kiekvieną dieną ištisus metus, kol šio to pasiekė. Iš pradžių aš apie tai nesusimąsčiau, bet vėliau supratau, kad tikriausiai būtent taip ir

buvo – kitaip sakant, jie abu turėjo galimybę matytis kas dieną ištisus metus. Mane nustebino faktas, jog kai mes su Endriumi buvome Litgou, Džimio Čiverso komanda boksavosi didelėje palapinėje, kurioje taip pat vyko ir mugė. Taigi paprašiau Jango paskambinti Džimio Čiverso agentui ir kai ką patikrinti. Ir buvau teisus. Kai Džimio Čiverso komanda keliauja, jie beveik visuomet keliauja kartu su cirku arba muge. Jangas šįryt paštu gavo senus tvarkaraščius, iš kurių matyti, jog mugėje, su kuria pastaraisiais metais keliavo Džimio Čiverso grupė, taip pat iki šiol dalyvaudavo ir cirko trupė. Oto Rechtnagelio trupė.

– Teisingai. Taigi Džimio Čiverso boksininkai atitinkamomis dienomis taip pat buvo nusikaltimų vietose. Bet ar daug iš jų pažinojo Endrių?

– Endrius supažindino mane tik su vienu iš jų, ir, po velnių, aš turėjau susiprasti, kad į Litgou jis mane nusitempė ne peržiūrinėti pasenusių išprievartavimo bylų. Endriui jis atstojo sūnų. Jie abu turėjo panašią patirtį ir tarp jų buvo toks stiprus ryšys, kad jis tikriausiai buvo vienintelis žmogus Žemėje, kurį našlaitis Endrius Kensingtonas laikė savo šeima. Nors Endrius niekada nenorėjo pripažinti, kad jaučiasi tvirtai susijęs su savo rasės žmonėmis, manau, jis taip stipriai mylėjo Tuvumbą būtent dėl to, kad jie buvo vienodi. Taigi Endrius negalėjo pats jo suimti. Jo įgimta moralė susikirto su ištikimybe savo žmonėms ir meile Tuvumbai. Neįmanoma įsivaizduoti, kaip jam turėjo būti sunku. Kaip tik tam jam ir reikėjo manęs, pašaliečio, kad galėtų man parodyti taikinį.

– Tuvumba?

– Tuvumba. Endrius išsiaiškino, kad tai jis įvykdė visas žmogžudystes. Gali būti, jog atstumtas meilužis Otas Rechtnagelis iš nevilties viską papasakojo Endriui, kai Tuvumba jį paliko. Tikriausiai Endrius išpešė iš Oto pažadą neiti į policiją, sakydamas, kad išspręs šią bylą, neįtraukdamas jų abiejų. Bet aš manau, kad Otas netrukus būtų viską išplepėjęs. Ir jis turėjo tam priežastį, nes ėmė bijoti dėl savo paties gyvybės, supratęs,

jog vargu ar Tuvumba nori, kad aplinkui sukinėtųsi buvęs meilužis, galintis jį išduoti. Tuvumba žinojo, kad Otas susitiko su manimi ir kad ilgai netrukus žaidimas gali baigtis. Tad sumanė nužudyti Otą per pasirodymą. Jie jau anksčiau buvo keliavę su tokiu vaidinimu, todėl Tuvumba tiksliai žinojo, kuriuo metu suduoti lemiamą smūgį.

– Kodėl jis to nepadarė Oto bute? Juk turėjo raktus.

– Aš ir pats apie tai svarsčiau, – Haris nutilo.

Makormakas mostelėjo ranka.

– Hari, tai, ką dabar papasakojai, tokiam senam farui kaip aš jau ir taip sunku suviršinti, tad dar viena nauja teorija nieko nebepakeis.

– Pasipūtėlio faktorius.

– Pasipūtėlio faktorius?

– Tuvumba ne tik psichopatas, jis dar ir pasipūtęs. O pasipūtėlio tuštybės nuvertinti negalima. Jo seksualiniu motyvu grįstos žmogžudystės atitinka tam tikrą modelį, o klouno nužudymas visiškai kitoks. Tai apgalvota, būtina žmogžudystė. Šį kartą žudydamas jis jautėsi laisvas, jo nekankino psichozės, veikusios jį anais kartais. Galimybė padaryti kažką išties įspūdingo, vainikuoti savo gyvenimo darbą. Klouno nužudymas bus atmenamas dar ilgai po to, kai merginų žmogžudystės jau bus pamirštos.

– Puiku. O Endrius pabėgo iš ligoninės, norėdamas mus sustabdyti, kai sužinojo, jog ruošiamės suimti Otą?

– Spėju, jog jis nuėjo tiesiai į Oto butą su juo pasišnekėti, perspėti jį apie sulaikymą ir įtikinti, kaip svarbu kol kas neprasitarti apie Tuvumbą, kad jie abu nebūtų įtraukti į šį reikalą. Jis nuramino Otą sakydamas, kad Tuvumba bus suimtas, kaip Endrius ir planavo, jei tik jam bus duota šiek tiek laiko. Jei tik *man* bus duota šiek tiek laiko. Tačiau kažkas pasisuko ne taip. Neįsivaizduoju kas. Bet net neabejoju, kad būtent Tuvumba nužudė Endrių Kensingtoną.

– Kodėl?

– Nuojauta. Sveikas protas. Plius viena maža smulkmena.

– Kokia?

– Kai lankiau Endrių ligoninėje, jis prasitarė, jog rytojaus dieną turėtų užsukti Tuvumba.

– Ir?

– Šv. Stepono ligoninėje visi lankytojai užregistruojami registratūroje. Paprašiau Jango paskambinti į ligoninę. Po manęs pas Endrių nebuvo užregistruotas joks lankytojas ir joks telefono skambutis.

– Nelabai suprantu, ką nori pasakyti, Hari.

– Jei būtų nutikę kas nors nenumatyto, reikia manyti, kad Tuvumba būtų skambinęs Endriui pranešti, jog neatvyks. Kadangi jis to nepadarė, tai negalėjo žinoti, jog Endriaus ligoninėje nebėra, kol neatėjo iki registratūros ir nepasirašė registracijos knygoje. Nebent...

– Nebent iš vakaro būtų jį nužudęs.

Haris skėstelėjo rankomis.

– Juk neinam lankyti žmogaus, kai žinome, jog jo ten nėra, sere.

*

Laukė ilgas sekmadienis. Velnias, jis jau ir taip ilgas, pagalvojo Haris. Jie sėdėjo pasitarimų kambaryje atsiraitoję rankoves ir bandė vaizduoti genijus.

– Taigi skambinai jam į mobilųjį telefoną, – prakalbo Vadkinsas. – Ir nemanai, kad galime jį rasti namie?

Haris papurtė galvą.

– Jis atsargus. Laiko Birgitą kažkur kitur.

– Gal jo namuose rastume ką nors, kas galėtų mus nukreipti tinkama linkme? – pasiūlė Lebis.

– Ne! – nukirto Haris. – Jei jis suuos, kad lankėmės pas jį namie, žinos, kad aš išplepėjau, ir tada Birgitai galas.

– Na, tam jis pirmiausia turės pareiti namo, ir tuomet galime jį sučiupti, – pasakė Lebis.

– O jeigu jis suplanavo, kaip nužudyti Birgitą, pats nebūdamas toje vietoje? – paklausė Haris. – O jeigu ji kur nors tvirtai surišta ir Tuvumba mums nepasakys kur, – jis apsižvalgė. – O jeigu ji sėdi ant tiksinčios bombos, nustatytos tam tikrai valandai?

– Gana! – Vadkinsas trinktelėjo per stalą. – Čia ne koks animacinių filmukų pasaulis. Po velnių, tai, kad tas tipas nužudė keletą merginų, dar nereiškia, kad jis ir sprogmenų specialistas. Laikas eina, ilgiau negalime laikyti savo užpakalių ant kėdžių ir laukti. Manau, kad apieškoti Tuvumbos namus visai neprasta mintis. Ir mes tikrai sugebėsime paspęsti spąstus, kurie užsitrenks, Tuvumbai prisiartinus prie savo buto, patikėk manim!

– Tas vaikinas nekvailas! Nejau nesuprantate, kad darydami ką nors tokio rizikuojame Birgitos gyvybe?

Vadkinsas papurtė galvą.

– Nemalonu sakyti, Houli, bet atrodo, jog tavo ryšiai su pagrobtąja susilpnino tavo gebėjimą priimti racionalius sprendimus. Bus taip, kaip aš pasakiau.

*

Popiečio saulė spigino pro medžius Viktorijos gatvėje. Ant tuščio suolelio atkaltės tupėjo maža kukabara ir repetavo prieš vakaro koncertą.

– Tau tikriausiai keista, kad tokią dieną kaip ši žmonės vaikšto šypsodamiesi, – pakomentavo Džozefas. – Kad viskas, apie ką jie dabar galvoja, tėra sekmadienio pietūs namuose, o šiuo metu visi grįžta iš paplūdimio, zoologijos sodo arba močiutės, gyvenančios Vulongonge. Tikriausiai saulės švytėjimą ant lapų priimi kaip asmeninį įžeidimą, nes norėtum, jog visas pasaulis skendėtų liūdesyje ir ašarose. Taigi, Hari, mano drauge, ką aš galiu tau pasakyti? Taip nėra. Sekmadienio kepsnys jau laukia, ir nieko čia nepakeisi.

Haris prisimerkė nuo saulės.

– Gal ji alkana, gal kenčia skausmą. Bet blogiausia žinoti, kaip jai tikriausiai baisu.

– Taigi, jei išlaikys išmėginimą, ji bus tau tinkama žmona, – tarė Džozefas ir pašvilpavo kukabarai.

Haris pažvelgė į jį nustebęs. Džozefas buvo sakęs, kad sekmadienis jam laisva diena, tad buvo blaivus.

– Seniau aborigenės prieš ištekėdamos privalėdavo išlaikyti tris išmėginimus, – paaiškino Džozefas. – Pirmasis buvo suvaldyti alkį. Moteris turėdavo dvi dienas medžioti be jokio maisto. Paskui ją sodindavo prie laužo, kur laukdavo iškepęs sultingas kengūrienos kepsnys ar koks kitas skanėstas. Šiuo išmėginimu buvo siekiama išsiaiškinti, ar ji geba susivaldyti ir nebūti godi, ar įstengs tiesiog suvalgyti truputėlį ir palikti maisto kitiems.

– Man augant turėjome panašų paprotį, – pasakė Haris. – Tai buvo vadinama geromis manieromis prie stalo. Bet nemanau, kad jų vis dar laikomasi.

– Antruoju išmėginimu buvo aiškinamasi, ar moteris gali ištverti skausmą, – Džozefas, norėdamas pademonstruoti vaizdžiai, ėmė energingai mostaguoti rankomis. – Nagais jai apdraskydavo nosį ir skruostus, ant kūno likdavo žymės.

– Na ir kas? Šiandien merginos net moka pinigus už tai, kad kas nors tai padarytų.

– Užsičiaupk, Hari. Galiausiai, kai ugnis prigesdavo, moteris turėdavo atsigulti į laužą, o tarp jos ir žarijų tebūdavo vos kelios šakos. Bet trečiasis išmėginimas būdavo pats sunkiausias.

– Baimė?

– *You bet.** Saulei nusileidus gentainiai susirinkdavo aplink laužą, ir vyresnieji paeiliui pasakodavo jaunajai moteriai siaubingas istorijas, nuo kurių plaukai stodavosi piestu, apie

* Taigi. (Angl.)

šmėklas ir piktąją dvasią Muldarpą. Kai kurios iš tų istorijų būdavo tikrai šiurpios. Paskui moteris būdavo išsiunčiama miegoti į kokią nors apleistą vietą netoli protėvių kapų. Nakties tamsybėje vyresnieji sėlindavo paskui ją, išsitepę veidus baltuoju moliu ir užsidėję iš žievės pagamintas kaukes...

– Skamba lyg sviestas sviestuotas.

– ...ir leisdavo keistus garsus. Nemalonu sakyti, bet tu prastas klausytojas, Hari.

Džozefas atrodė įsižeidęs.

Haris pasitrynė veidą.

– Žinau, – tarė jis patylėjęs. – Atleisk, Džozefai, aš atėjau čia tiesiog garsiai pamąstyti ir paieškoti, gal jis paliko kokių nors užuominų, kurios padėtų man užčiuopti siūlo galą ir suprasti, kur jis galėjo ją nusitempti. Bet nemanau, kad būčiau nors kiek pasistūmėjęs, o tu esi vienintelis žmogus, kuriam galiu išsišnekėti. Tikriausiai tau atrodo, kad aš ciniškas, nejautrus niekšas.

– Man atrodo, jog tu įsivaizduoji turįs kautis su visu pasauliu, – atsakė Džozefas. – Bet jei retsykiais nepailsinsi rankų, jos bus per daug pavargusios, kad galėtų kautis.

Haris išspaudė šypseną.

– Ar tu įsitikinęs, jog neturi vyresniojo brolio?

Džozefas nusijuokė.

– Kaip ir sakiau, mano mamos klausti jau per vėlu. Bet jei turėčiau kokį brolį, kurio nepažinočiau, manau, ji būtų man apie tai pasakiusi.

– Tiesiog jūs abu kalbat lyg broliai.

– Tu jau sakei tai keletą kartų, Hari. Galbūt tau reikėtų numigti.

*

Hariui įėjus pro „Springfildo Lodžo“ duris, Džo veidas nušvito.

– Puiki diena, ar ne, pone Houli? Beje, jūs šiandien puikiai atrodote. Aš jums turiu siuntinuką.

Jis laikė rankose paketą, suvyniotą į pilką popierių. Ant jo didelėmis raidėmis buvo užrašyta „Hariui Houliui“.

– Nuo ko jis? – paklausė Haris nustėręs.

– Nežinau. Prieš keletą valandų jį pristatė taksi vairuotojas.

Savo kambaryje Haris pasidėjo paketą ant lovos, nuvyniojo popierių ir atidarė viduje rastą dėžę. Jis jau daugmaž nujautė, nuo ko ji, bet jos turinys nepaliko jokių abejonių: šeši maži pailgi plastikiniai indeliai su baltais lipdukais. Jis pakėlė vieną iš jų ir perskaitė datą. Iškart ją atpažino. Tądien buvo nužudyta Ingerė Holter. Ant buteliuko buvo užrašas „pubic hair“*. Nereikėjo labai lakios vaizduotės, kad suprastum, jog kituose indeliuose bus kraujo, plaukų, drabužių atplaišų ir panašiai. Taip ir buvo.

*

Po pusvalandžio jį pažadino telefono skambutis.

– Ar gavai daiktus, kuriuos tau siunčiau, Hari? Maniau, norėsi juos gauti kuo greičiau.

– Tuvumba.

– Tavo paslaugoms. Cha cha.

– Daiktus gavau. Ingerės Holter, kaip suprantu. Tuvumba, man smalsu. Kaip tu ją nužudei?

– Labai paprastai, – prakalbo Tuvumba. – Netgi *pernelyg* paprastai. Buvau savo merginos bute, kai vieną vėlų vakarą ji paskambino.

Taigi Otas buvo *mergina*? Haris vos to nepaklausė.

– Ingerė turėjo maisto šuniui merginos, kuriai priklauso arba, tiksliau sakant, *priklausė* butas. Aš įėjau į butą, bet vakarą leidau vienas, kadangi mano mergina buvo mieste. Kaip paprastai.

Haris jo balse išgirdo aštrias gaideles.

* Gaktos plaukai. (Angl.)

– Argi tai nebuvo didžiulė rizika? – pasiteiravo Haris. – Kas nors galėjo žinoti, jog ji eina į... eee... tavo merginos butą?

– Aš jos paklausiau, – atsakė Tuvumba.

– Paklausei jos? – nepatikliai perklausė Haris.

– Neįtikėtina, kokie žmonės naivūs. Jie atsako prieš pagalvodami, nes jaučiasi saugūs ir mano, kad galvoti nereikia. Ji buvo tokia miela, nekalta mergaitė. „Ne, niekas nežino, kad aš čia. Kodėl turėtų?“ – paklausė ji. Cha cha. Aš jaučiausi lyg vilkas iš pasakos apie Raudonkepuraitę. Taigi pasakiau jai, kad atėjo labai tinkamu laiku. O gal reikėtų sakyti – netinkamu? Cha cha. Ar nori išgirsti, kas buvo toliau?

Haris norėjo išgirsti, kas buvo toliau. Viską, iki smulkiausių detalių, kokia buvo Tuvumbos vaikystė, kada jis įvykdė savo pirmąją žmogžudystę, kodėl neturėjo konkretaus modelio, kodėl kartais moteris tik išprievartaudavo, kaip jausdavosi po žmogžudystės, ar ekstazei atslūgus depresuodavo, kaip paprastai daro serijiniai žudikai, nes ir šį kartą viskas nevyko taip tobulai, kaip buvo suplanuota. Jis norėjo žinoti, kiek, kada ir kur, metodus ir įrankius. Norėjo suprasti emocijas, aistrą, kokia buvo varomoji beprotybės jėga.

Bet neįstengė. Ne dabar. Šią akimirką jam nerūpėjo, ar Ingerė buvo nužudyta prieš, ar po išprievartavimo, ar žmogžudystė buvo lyg kerštas Otui, kadangi šis paliko jį vieną, ar Tuvumba po visko nuprausė merginą, ar nužudė ją bute, ar automobilyje. Haris nenorėjo žinoti, ar ji maldavo, ar verkė, ar jos akys spoksojo į Tuvumbą, kai suprato esanti ant ribos ir tuoj mirsianti. Jis nenorėjo to žinoti, nes nebūtų galėjęs susilaikyti ir vietoj Ingerės veido būtų įsivaizdavęs Birgitos veidą, o tai padarytų jį silpną.

– Iš kur sužinojai, kur aš apsistojau? – paklausė Haris vien tam, kad palaikytų pokalbį.

– Hari! Ar jautiesi pavargęs? Tu man sakei, kur esi apsistojęs, kai matėmės praėjusį kartą. O, beje, ačiū už maloniai praleistą laiką, buvau pamiršęs padėkoti.

– Klausyk, Tuvumba...

– Tiesą sakant, Hari, aš svarsčiau, kodėl tu tą vakarą paskambinai ir paprašei pagalbos. Na, nepaisant to fakto, kad reikėjo įkrėsti porai anabolikų prisirijusių tipų vakariniais smokingais. Aišku, buvo smagu, bet ar mes ten buvome vien tam, kad pareikštum pagarbą tam sąvadautojui? Aš gal ir nelabai moku skaityti mintis, Hari, bet net ir man nesueina galai. Tu įpusėjai žmogžudystės tyrimą ir švaistai laiką ir jėgas asmeniniam kerštui, nes klube su tavimi pasielgė kiek per šiurkščiai?

– Na...

– Na, Hari?

– Tai nebuvo vienintelė priežastis. Mergina, kurią radome Šimtmečio parke, dirbo tame klube, tad aš turėjau teoriją, kad ją nužudęs žmogus galbūt lankėsi ten tą vakarą, palaukė jos prie durų ir nusekė paskui ją. Norėjau pažiūrėti, kaip reaguosi, kai suprasi, kur link mes sukame. Be to, tu gana įspūdingas vaikinas, tad norėjau tave parodyti Mongabiui ir pažiūrėti, ar prisimins tave ten buvus tą vakarą.

– *No luck?*

– Ne. Spėju, kad tavęs tą vakarą ten nebuvo.

Tuvumba nusijuokė.

– Aš net nežinojau, kad ji buvo striptizo šokėja, – paaiškino jis. – Tiesiog pamačiau ją einančią į parką ir pagalvojau, kad kas nors turėtų jai pasakyti, kaip ten gali būti pavojinga naktimis. Ir pademonstravau, kas gali atsitikti.

– Na, bent jau šitas reikalas išspręstas, – sausai pakomentavo Haris.

– Gaila, Hari, kad, be tavęs, daugiau niekas iš to neturės malonumo, – pasakė Tuvumba.

Haris nusprendė surizikuoti.

– Kadangi vis vien niekas, be manęs, iš to neturės malonumo, gal galėtum man dar papasakoti, kas atsitiko Endriui Oto bute. Juk Otas buvo tavo *mergina*, ar ne?

Kitame laido gale stojo tyla.

– Ar nenorėtum verčiau sužinoti, kaip sekasi Birgitai?

– Ne, – atkirto Haris. Ne per greitai ir ne per garsiai. – Žadėjai elgtis su ja kaip džentelmenas, ir aš tavim tikiu.

– Tikiuosi, nesieki apeliuoti į mano sąžinę, Hari. Tai būtų beviltiška. Aš psichopatas. Ar numanei, kad aš tai žinau? – Tuvumba tyliai nusijuokė. – Tai gąsdina, ar ne? Juk mes, psichopatai, neturėtume to žinoti. Bet aš visuomet tai žinojau. Ir Otas žinojo. Otas netgi žinojo, kad retsykiais aš turiu jas nubausti. Tačiau Otas nesugebėjo laikyti liežuvio už dantų. Jis viską išplepėjo Endriui ir buvo bepalūžtąs, tad buvau priverstas veikti. Tą vakarą, kai Otas išvažiavo vaidinti Šv. Jurgio teatre, aš įsmukau į jo butą ir pašalinau viską, kas galėjo mus susieti – nuotraukas, dovanas, laiškus ir panašius dalykus. Staiga kažkas paskambino į duris. Aš atsargiai pravėriau miegamojo langą, ir, mano didžiam nustebimui, ten stovėjo Endrius. Mano pirma mintis buvo neatidaryti durų. Bet tuomet supratau, kad mano pirminis planas griūva. Matai, aš ketinau rytojaus dieną aplankyti Endrių ligoninėje ir paslapčia padovanoti jam šaukštą, žiebtuvėlį, vienkartinį švirkštą ir nedidelį pakelį taip trokštamo heroino su mano paties namų gamybos priedais.

– Mirtinas kokteilis.

– Galima ir taip pasakyti.

– Kaip galėjai būti tikras, kad Endrius jį paims? Jis juk žinojo, kad tu žudikas.

– Jis nežinojo, kad aš žinau, kad jis žino. Jei supranti, ką noriu pasakyti, Hari? Jis nežinojo, kad Otas man prisipažino išsiplepėjęs. Be to, kai narkomanui prasideda abstinencija, jis pasiryžęs rizikuoti. Pavyzdžiui, pasitikėti kuo nors, kas, jo manymu, laiko jį savo tėvu. Bet nėra jokio reikalo viso to svarstyti. Jis išėjo iš ligoninės ir stovėjo prie namo durų.

– Tad nusprendei įsileisti jį vidun?

– Hari, ar žinai, kaip greitai kartais dirba žmogaus smegenys? Ar žinai, kad tie ilgi ir painūs sapnai, kurie mums atrodo

trunkantys visą naktį, tėra tik keletas sekundžių karštligiško smegenų darbo? Taip pat greitai man susidėliojo ir šis planas; supratau, kad galiu padaryti taip, jog atrodytų, kad už viso to stovi Endrius. Prisiekiu, kad iki to laiko aš apie tai net nesusimąsčiau! Taigi paspaudžiau mygtuką ir laukiau, kol jis užlips laiptais. Pats stovėjau už durų su savo stebuklinga nosinaite...

– Dietilo eteris.

– ...paskui tvirtai pririšau Endrių prie kėdės, suradau jo žaisliukus ir šiek tiek jam likusio heroino ir viską jam suleidau, kad galėčiau būti tikras, jog iki man grįžtant iš teatro jis sėdės tyliai. Grįždamas nupirkau dar to mėšlo, tad mes su Endrium surengėm tikrą vakarėlį. Na, kai jis pasibaigė ir aš išėjau, Endrius kabojo ant lempos.

Vėl tylus juokas. Haris stengėsi susikaupti ir kvėpuoti giliai ir ramiai. Per visą savo gyvenimą jis dar niekada nebuvo taip išsigandęs.

– Ką turėjai omeny sakydamas, jog turėjai *jas nubausti*?

– Ką?

– Sakei, kad turėjai jas nubausti.

– O, taip. Taip, aš įsitikinęs, kad tu žinai, jog psichopatai dažnai serga paranoja ir kenčia nuo haliucinacijų. Mano paranoja yra ta, kad mano gyvenimo misija yra atkeršyti už savo žmones.

– Prievartaujant baltąsias moteris?

– Baltąsias, *neturinčias vaikų*.

– Neturinčias vaikų? – nustebo Haris. Šis bruožas buvo bendras visoms aukoms, tačiau tyrėjai jo nepastebėjo, o ir kodėl turėtų? Nebuvo nieko keisto, kad tokios jaunos moterys neturi vaikų.

– Žinoma. Negi tikrai nepastebėjai? *Terra nullius*, Hari! Kai jūs čia atvykote, paskelbėte, kad ši žemė niekam nepriklauso, nes mes nieko joje nesėjame. Jūs atėmėte iš mūsų žemę, išprievartavote ir nužudėte ją mums matant.

Tuvumbai nereikėjo kelti balso. Jo žodžiai aidėjo pakankamai garsiai.

– Taigi jūsų bevaikės moterys dabar yra mano *terra nullius*, Hari. Jų niekas neapvaisino, tad jos niekam nepriklauso. Aš tiesiog seku baltojo žmogaus logika ir darau tą patį, ką ir jis.

– Bet juk tu pats vadini tai paranoja, Tuvumba! Juk pats supranti, kaip tai pamišėliška!

– Žinoma, tai pamišimas. Bet, Hari, pamišimas yra normalu. Būtent pamišimo nebuvimas yra pavojingas, tada organizmas nustoja priešintis ir viskas sugriūva. Bet *haliucinacijos*, Hari, – niekada jų nenuvertink. Jos svarbios kiekvienoje kultūroje. Kad ir tavojoje, pavyzdžiui. Krikščionybėje atvirai kalbama apie tai, kaip sunku išlaikyti tikėjimą, kaip abejonės kankina net ir pačius protingiausius, labiausiai atsidavusius kunigus. Bet ar pats abejonės patvirtinimas nėra tas pats, kas pripažinimas, kad tikėjimas, su kuriuo pasirinkai gyventi, tėra haliucinacija? Neturėtum taip lengvai atsisakyti savo haliucinacijų, Hari. Kitame vaivorykštės gale išties gali laukti atpildas.

Haris vėl atsigulė į lovą. Stengėsi negalvoti apie Birgitą, apie tai, kad ji neturi vaikų.

– Iš kur žinodavai, kad jos neturi vaikų? – išgirdo jis duslų savo paties balsą.

– Paklausdavau.

– Kaip...

– Kai kurios iš jų tvirtino, kad turi vaikų, nes manė, jog jų pasigailėsiu, jei jos pasakys, kad turi išmaitinti krūvą vaikų. Jos turėdavo trisdešimt sekundžių tam įrodyti. Mano nuomone, jei motina nesinešioja savo vaiko nuotraukos, tai nelabai ji ir motina.

Haris nurijo seiles.

– Kodėl blondinės?

– Na, tai nebuvo tvirta taisyklė. Tai tiesiog sumažina tikimybę, kad jos turi mano žmonių kraujo.

Haris stengėsi negalvoti apie baltą kaip pienas Birgitos odą. Tuvumba tyliai nusijuokė.

– Matau, kad tave daug kas domina, Hari, bet naudotis mobiliuoju telefonu brangu, o tokie idealistai kaip aš nėra turtingi. Žinai, ką turi daryti. Ir ko neturi.

Ir padėjo ragelį. Jiems bekalbant greitai temo ir kambarys paskendo tamsoje. Pro durų plyšį ūsus iškišo tarakonas, tikrindamas, ar kelias saugus. Haris užsitraukė antklodę ir susisuko į ją. Ant stogo už lango vieniša kukabara pradėjo savo vakarinį koncertą, o Kings Krosas pasiruošė dar vienai ilgai nakčiai.

*

Haris sapnavo Kristiną. Tikriausiai tai vyko dvi sekundes trukusios greitojo miego fazės metu, bet sapne prabėgo pusė gyvenimo, tad galbūt ji užtruko ilgiau. Kristina vilkėjo jo žaliąjį chalatą, glostė jam plaukus ir kvietė eiti kartu. Jis klausė kur, bet ji stovėjo balkono tarpduryje, aplink ją plaikstėsi užuolaidos, o vaikai kieme triukšmavo taip, kad jis negirdėjo, ką ji atsakė. Kartkartėmis jį taip apakindavo saulė, kad Kristina išvis pranykdavo.

Haris atsikėlė iš lovos ir priėjo arčiau, kad išgirstų, ką ji sako, bet tada ji nusijuokė, išbėgo į balkoną, perlipo per turėklus ir nuskriejo kaip žalias balionas, šaukdama: „Eime visi! Eime visi!“ Vėliau sapne jis bėgiojo nuo žmogaus prie žmogaus, klausinėdamas, ar jie nežino, kur vyksta šventė, bet jie arba nežinojo, arba jau keliavo namo. Jis nuėjo iki Frognerio baseino, bet neturėjo pinigų bilietui, tad teko lipti per tvorą.

Atsidūręs kitapus tvoros, suprato, kad įsipjovė, ir kraujas paliko paskui jį raudoną pėdsaką ant žolės, plytelių ir laiptelių, vedančių į dešimties metrų aukščio tramplino bokštą. Ten daugiau nieko nebuvo, tad jis atsigulė ant nugaros, žiūrėjo į debesis ir klausėsi, kaip kraujo lašai nukritę ištykšta ant baseino krašto. Aukštai danguje, prie pat saulės, jis pamanė matąs

skriejančią žalią figūrą. Prisidėjo rankas prie akių kaip žiūronus ir galėjo ją įžiūrėti pakankamai aiškiai. Ji buvo tokia graži ir bemaž permatoma.

*

Kartą jis prabudo nuo pokštelėjimo, kuris galėjo būti pistoleto šūvis. Gulėjo ir klausėsi lietaus ir Kings Kroso gaudesio. Po kurio laiko vėl užmigo. Likusią nakties dalį vėl sapnavo Kristiną ar bent jau taip manė. Retsykiais ji turėdavo raudonus plaukus ir kalbėdavo švediškai.

20.
Kompiuteris, Damų įlanka ir kaip iš tikrųjų veikia mobilieji telefonai

Devinta valanda.

Lebis atsirėmė kakta į duris ir užsimerkė. Šalia jo stovėjo du policininkai juodomis neperšaunamomis liemenėmis ir atidžiai stebėjo aplinką. Jie laikė paruoštus ginklus. Už jų ant laiptų stovėjo Vadkinsas, Jangas ir Haris.

– Ten! – nurodė Lebis ir išsitraukė visrakčių rinkinį.

– Jei butas tuščias, nieko nelieskite! – šnipštelėjo Vadkinsas policininkams.

Lebis žengtelėjo į šoną ir atidarė duris, o policininkai, abiejose rankose laikydami po pistoletą, vadoveliniu stiliumi įsiveržė į butą.

– Ar jūs įsitikinę, kad čia nėra signalizacijos? – sušnabždėjo Haris.

– Patikrinome visas apsaugos kompanijas mieste, nė vienoje iš jų šis butas neregistruotas, – atsakė Vadkinsas.

– Ššš, kas čia per garsas? – klustelėjo Jangas.

Visi įsiklausė, bet neišgirdo nieko neįprasto.

– Tai tiek tos bombų specialisto teorijos, – sausai pakomentavo Vadkinsas.

Pasirodė vienas iš policininkų.

– Viskas gerai, – pranešė jis.

Visi lengviau atsikvėpė ir įėjo vidun. Lebis norėjo įjungti šviesą prieškambaryje, bet šviestuvas neužsižiebė.

– Keista, – nustebo jis, bandydamas įjungti šviesą tvarkingoje ir švarioje svetainėje, bet elektros nebuvo ir čia. – Tikriausiai perdegė saugiklis.

– Nieko tokio, – nusprendė Vadkinsas. – Čia daugiau nei pakankamai šviesos kratai atlikti. Hari, tu apieškok virtuvę. Lebi – tau vonia. Jangai?

Jangas mindžikavo priešais kompiuterį, stovintį ant darbo stalo svetainėje priešais langą.

– Manęs neapleidžia jausmas... – pratarė jis. – Lebi, paimk žibintuvėlį ir patikrink saugiklius prieškambaryje.

Lebis pradingo, ir prieškambaryje iškart atsirado šviesa, o kompiuteris atsigavo.

– Šūdas, – pareiškė į svetainę sugrįžęs Lebis. – Aplink saugiklį buvo apvyniotas raudonas laidelis, turėjau jį nuimti. Jis eina palei sieną ir pro duris.

– Tai elektroninė spyna, ar ne? Saugiklis buvo sujungtas su spyna taip, kad elektra išsijungė, kai tik mes įėjome pro duris. Garsas, kurį girdėjau, buvo išsijungiantis kompiuterio ventiliatorius, – pasakė Jangas, maigydamas klaviatūrą. – Šis aparatas turi *rapid resume**, tad galėsime pamatyti, kokios programos buvo paleistos prieš kompiuteriui išsijungiant.

Monitoriuje pasirodė gaublio paveikslėlis ir per garsiakalbius suskambo linksma melodija.

* Greito paleidimo funkcija. (Angl.)

– To nesitikėjau! – šūktelėjo Jangas. – Gudrus niekšas! Pažiūrėkite! – jis bakstelėjo į piktogramą ant ekrano.

– Jangai, dėl Dievo meilės, nešvaistykime dabar tam laiko, – tarė Vadkinsas.

– Sere, ar galiu minutėlei pasiskolinti jūsų mobilųjį telefoną? – Nelaukdamas atsakymo mažasis kinas čiupo Vadkinso „Nokia“. – Koks šito telefono numeris?

Haris perskaitė numerį nuo prie kompiuterio stovinčio telefono aparato, o Jangas jį surinko. Tada paspaudė skambinimo mygtuką. Suskambus telefonui, kompiuteris suburzgė, o piktograma ekrane padidėjo.

– Ššš, – sušnypštė Jangas.

Po kurio laiko pasigirdo pyptelėjimas. Jangas skubiai išjungė mobilųjį telefoną.

Vadkinsui tarp antakių susimetė gili raukšlė.

– Jangai, ką čia, po galais, išdarinėji?

– Sere, bijau, kad Tuvumba vis dėl to įsirengė signalizaciją. Ir mes ją paleidome.

– Paaiškink! – Vadkinso kantrybė aiškiai turėjo ribas.

– Ar matote paleistą programą? Tai standartinė atsakiklio paslauga, sujungta su telefonu per modemą. Prieš išeidamas Tuvumba per mikrofoną įrašo į kompiuterį žinutę. Kai kas nors paskambina, aktyvina programą, paleidžia Tuvumbos žinutę, ir po trumpo pyptelėjimo galite kompiuteryje palikti savo pranešimą.

– Jangai, aš žinau, kas yra telefono atsakiklis. Kokia viso to prasmė?

– Sere, ar man paskambinus, prieš pasigirstant pyptelėjimui, girdėjote kokią nors žinutę?

– Ne...

– Todėl, kad žinutė buvo įrašyta, bet neišsaugota.

Vadkinas pradėjo suprasti.

– Nori pasakyti, kad kai dingo elektra, kompiuteris išsijungė ir žinutė išsitrynė?

– Būtent, sere, – kartais Jangas reaguodavo gana keistai. Kaip dabar. Jis spinduliavo šypsena. – Ir tai yra jo signalizacija, sere.

Haris, supratęs katastrofos mastą, nesišypsojo.

– Vadinasi, Tuvumbai tereikia paskambinti čionai, ir jei neišgirs žinutės, supras, kad į jo butą buvo įsilaužta.

Svetainėje stojo tyla.

– Jis niekada čia nepasirodys prieš tai nepaskambinęs, – pratarė Lebis.

– Šūdas, šūdas, šūdas, – suirzo Vadkinsas.

– Jis gali paskambinti bet kurią akimirką, – pasakė Haris. – Reikia laimėti laiko. Kas turi pasiūlymų?

– Na, – prakalbo Jangas, – galime pašnekėti su telefonų kompanija ir paprašyti jų užblokuoti numerį ir įrašyti netikrą žinutę.

– O jei jis paskambins į telefonų kompaniją?

– Kabelio pažeidimas rajone dėl eee... kasimo darbų.

– Skamba neįtikimai. Jis tiesiog patikrins, ar veikia kaimynų linijos, – atsakė Lebis.

– Vadinasi, turėsim atjungti visą rajoną, – pareiškė Haris. – Ar galite tai padaryti, Vadkinsai, sere?

Vadkinsas pasikasė paausį.

– Kils sumaištis! Kuriems velniams...

– Tai skubu, sere!

– Šūdas! Paduok man telefoną, Jangai. Makormakui teks iškabinti šitą košę. Kaip ten bebūtų, Houli, negalime atjungti visų apylinkės telefonų pernelyg ilgam laikui. Reikia pradėti planuoti kitą žingsnį. Šūdas, šūdas, šūdas!

*

Pusė dvyliktos.

– Nieko, – beviltiškai atsiduso Vadkinsas. – Sušiktai nieko!

– Na, juk ir nesitikėjome, kad jis paliks lapelį su nuorodomis, kur ji laikoma, – atsiliepė Haris.

Lebis išniro iš miegamojo. Jis papurtė galvą. Netgi Jangas, išnaršęs rūsį ir palėpę, nieko įdomaus nerado.

Visi susėdo svetainėje.

– Tiesą sakant, šiek tiek keista, – prakalbo Haris. – Jei apieškotume vienas kito butą, tikrai *ką nors* surastume. Įdomų laišką, dėmėtą pornožurnalą, senos meilės nuotrauką, dėmę ant paklodės, ką nors. Bet šis tipas – serijinis žudikas, o mes neradome nieko, kas rodytų, jog jis turi *gyvenimą*.

– Niekada nesu matęs tokio tvarkingo viengungiško buto, – pritarė Lebis.

– Jis *pernelyg* tvarkingas, – pakomentavo Jangas. – Beveik keistas.

– Mes kažką pražiūrėjome, – įvertino Haris, stebeilydamasis į lubas.

– Išnaršėme visur, – pasakė Vadkinsas. – Jei ir yra kokių nors užuominų, jos ne čia. Šitas vaikinas tik valgo, miega, žiūri televizorių, šika ir palikinėja žinutes kompiuteryje. Daugiau jis nieko nedaro.

– Tu teisus, – pertraukė Haris. – Tuvumba žudikas gyvena kažkur kitur. Čia gyvenantis žmogus yra nenormaliai normalus vaikinas, kuris nesijaudina, kad kažkas atkreips į jį dėmesį. Bet kaip dėl kitos jo pusės? Ar jis turi dar kokią nors vietą? Kitą butą, vasarnamį?

– Šiaip ar taip, nieko, kas būtų registruota jo vardu, – pranešė Jangas. – Patikrinau prieš važiuojant čionai.

Suskambo mobilusis telefonas. Tai buvo Makormakas. Jis pasikalbėjo su telefonų kompanija. Į argumentą, kad tai gyvybės ar mirties klausimas, jam buvo atsakyta, kad jei kaimynams prireiks išsikviesti greitąją, tai taip pat bus gyvybės ar mirties klausimas. Bet, padedant merui, Makormakas sugebėjo pasiekti, kad linijos būtų užblokuotos iki septintos valandos vakaro.

– Niekas negali mums sutrukdyti čia parūkyti, – nusprendė Lebis ir išsitraukė ploną cigarilę. – Arba barstyti pelenus

ant kilimo ir pripėduoti prieškambaryje. Ar kas nors turi degtukų?

Haris pasirausė kišenėje ir ištraukė degtukų dėžutę. Sėdėjo ir spoksojo į ją su vis augančiu susidomėjimu.

– Ar žinote, kuo ypatinga ši degtukų dėžutė? – paklausė jis.

Visi kiti uoliai papurtė galvas.

– Čia parašyta, jog ji nepralaidi vandeniui. „Tiems, kas keliauja jūra arba kalnais", rašoma čia. Ar kas nors iš jūsų nešiojasi atsparias vandeniui degtukų dėžutes?

Dar kartą papurtomos galvos.

– Ar nesuklysiu sakydamas, kad tokias dėžutes galima nusipirkti tik specialiose parduotuvėse ir kad jos kainuoja šiek tiek brangiau nei įprastos dėžutės?

Visi patraukė pečiais.

– Šiaip ar taip, jos nėra įprastos, tokių anksčiau nesu matęs, – nesiginčijo Lebis.

Vadkinsas atidžiau įsižiūrėjo į dėžutę.

– Man atrodo, mano svainis turėjo tokių degtukų dėžučių savo laive, – prisiminė jis.

– Man šią dėžutę davė Tuvumba, – pasakė Haris. – Per laidotuves.

Stojo tyla. Jangas krenkštelėjo.

– Prieškambaryje kabo paveikslas, kuriame pavaizduota jachta, – pratarė jis neryžtingai.

*

Pirma valanda.

– Labai ačiū už pagalbą, Liza, – padėkojo Jangas, baigdamas pokalbį. – Turime! Ji stovi prieplaukoje, vadinamoje Damų įlanka, registruota Gerto van Huso vardu.

– *OK*, – prakalbo Vadkinsas. – Jangai, tu lieki čia kartu su dviem policininkais – tam atvejui, jei pasirodytų Tuvumba. Lebis, Haris ir aš tuojau pat važiuojame ten.

Eismo kamščių nebuvo, tad nauja Lebio tojota smagiai murkdama skriejo 120 kilometrų per valandą greičiu Naujuoju Pagrindiniu Pietų keliu.

– *No backup, sir?*[*] – paklausė Lebis.

– Jei jis ten, trijų žmonių pakaks, – atsiliepė Vadkinsas. – Pasak Jango, jo vardu neregistruotas joks ginklas, ir aš nujaučiu, kad jis ne iš tų, kurie mojuoja šautuvu.

Haris nenustygo vietoje.

– Ir kas tai per nuojauta, sere? Ar ta pati, kuri sakė, kad įsilaužti į butą gera mintis? Ta pati, kuri sakė, kad radijo siųstuvą reikia įkišti jai į rankinę?

– Houli, aš...

– Tik klausiu, sere. Jei viską vertinsime vadovaudamiesi jūsų nuojauta, tai sprendžiant iš to, kas jau įvyko, jis tikrai mojuos kokiu nors šautuvu. Aš ne...

Haris pajuto, jog ima rėkti, ir užsičiaupė. Ne dabar, pasakė pats sau. Dar ne. Nuleidęs balsą pabaigė sakinį:

– Aš neprieštarauju. Tiesiog tai reiškia, kad galiu jį pavaišinti švinu.

Vadkinsas nusprendė patylėti. Jiems tyliai važiuojant, jis susiraukęs žvelgė pro langą. Veidrodėlyje Haris pastebėjo atsargią mįslingą Lebio šypseną.

*

Pusė dviejų.

– Damų įlankos paplūdimys, – pasakė Lebis, rodydamas ranka. – Labai tinkamas pavadinimas. Tai Sidnėjaus gėjų paplūdimys numeris vienas.

Jie nusprendė pasistatyti automobilį už prieplaukos tvoros ir žole apaugusia krantine nužingsniavo iki mažos prieplaukos, kurioje prie nedidelių prietilčių rikiavosi jachtos. Prie

[*] Kaip dėl pastiprinimo, sere? (Angl.)

vartų sėdėjo apsimiegojęs sargas, vilkintis saulėje išblukusius mėlynus uniforminius marškinius. Vadkinsui išsitraukus policijos ženklelį, jis atgijo ir paaiškino, kur prišvartuota Gerto van Huso jachta.

– Ar kas nors ten yra? – paklausė Haris.

– Kiek žinau, ne, – atsakė sargas. – Vasarą būna sunku viską sužiūrėti, bet nemanau, kad per pastarąsias keletą dienų laive kas nors lankėsi.

– Ar apskritai pastaruoju metu ten kas nors lankėsi?

– Taip, jei atmintis manęs neapgauna, ponas van Husas buvo čia vėlyvą antradienio vakarą. Dažniausiai jis pasistato automobilį arčiau vandens. Tą patį vakarą jis išvyko.

– Ir nuo tada jachtoje nieko nebuvo? – kamantinėjo Vadkinsas.

– Bent jau mano budėjimo metu – ne. Bet, laimė, mūsų yra keletas.

– Ar jis buvo vienas?

– Kiek prisimenu, taip.

– Ar ką nors nešėsi į laivą?

– Galbūt. Negaliu prisiminti. Dauguma nešasi.

– Ar galite apibūdinti poną van Husą? – paklausė Haris.

Sargas pasikasė galvą.

– Ne, tiesą sakant, negaliu.

– Kodėl ne? – nustebo Vadkinsas.

Sargas atrodė šiek tiek sutrikęs.

– Na, atvirai sakant, man visi aborigenai atrodo vienodi.

Prieplaukos vandenyje spindėjo saulė, bet tolėliau bangavo plati ir atšiauri jūra. Jiems atsargiai artinantis prie jachtos, Haris pajuto, kad vėjas čia smarkesnis. Jis perskaitė jachtos pavadinimą – „Adelaidė“ ir ant šono užrašytą registracijos numerį. „Adelaidė“ nebuvo didžiausias laivas prieplaukoje, bet atrodė gerai prižiūrėta. Jangas paaiškino, kad registruojami tik laivai, turintys atitinkamo dydžio variklius, tad jiems, tiesą sakant, pasisekė. Taip pasisekė, kad Harį ėmė kankinti nuojauta,

jog jų sėkmė jau išnaudota. Mintis, kad Birgita gali būti laive, vertė jo širdį šokčioti.

Vadkinsas pamojo Lebiui lipti į jachtą pirmam. Haris nuleido pistoleto saugiklį ir, Lebiui atsargiai lipant į laivagalį, nusitaikė į liuką. Į laivą įlipęs Vadkinsas užkliuvo už inkaro virvės, suklupo ir sunkiai dunkstelėjo ant denio. Jie sustojo ir įsiklausė, bet teišgirdo vėją ir į laivo šonus besiplakančias bangas. Ant liuko į saloną ir ant laivagalyje esančios kabinos durų kabojo spynos. Lebis išsitraukė visrakčių rinkinį ir ėmėsi darbo. Po kelių minučių abi spynos buvo nuimtos.

Lebis atidarė liuką į saloną, ir Haris nusileido pirmas. Apačioje buvo tamsu, ir Haris slinko pirmyn atstatęs ginklą, kol nusileidęs Vadkinsas atitraukė užuolaidas. Tai buvo paprastas, bet skoningai įrengtas laivas. Salone vyravo raudonmedis, bet jokių kitų prabangos ženklų nesimatė. Virš stalo kabėjo jauno boksininko nuotrauka.

– Birgita! – pašaukė Haris. – Birgita!

Vadkinsas paplekšnojo jam per petį.

*

– Jos čia nėra, – konstatavo Lebis, jiems išnaršius laivą skersai ir išilgai.

Vadkinsas stovėjo laivagalyje, įkišęs galvą į kažkokią dėžę.

– Ji galėjo čia būti, – tarė Haris žvelgdamas į jūrą.

Vėjas sustiprėjo ir ant bangų keterų susidarydavo baltos putos.

– Atsiųsime čia vaikinus iš laboratorijos ir pažiūrėsime, ką galima rasti, – pasakė Vadkinsas ir išsitiesė. – Tai tik reiškia, kad jis turi dar vieną vietą, apie kurią mes nežinom.

– Arba... – pradėjo Haris.

– Nesąmonė, jis kažkur ją paslėpė, tereikia surasti.

Haris prisėdo. Vėjas taršė jam plaukus. Lebis pamėgino prisidegti cigarilę, bet po poros bandymų metė.

– Tai ką darysim dabar? – paklausė Haris.

– Nešdinsimės iš šitos valties, – atsakė Vadkinsas. – Jei jis atvažiuos automobiliu, gali pamatyti mus nuo kelio.

Jie pakilo, užkabino spynas, ir Vadkinsas, bijodamas užkliūti dar kartą, žengė didelį žingsnį per inkaro virvę.

Lebis sustojo.

– Kas atsitiko? – paklausė Haris.

– Na, – pratarė Lebis, – aš nesu laivų žinovas, bet ar tai normalu?

– Kas?

– Išmesti inkarą, kai esi prisišvartavęs ir priekiu, ir užpakaliu?

Jie susižvelgė.

– Padėkit man jį ištraukti, – paprašė Haris.

*

Trečia valanda.

Jie skriejo keliu. Debesys skriejo dangumi. Šalikelėse augantys medžiai lingavo ir jiems mojo. Palei kelią žaliavo žolė. Radijas traškėjo. Saulė pablyško, ir virš jūros nusidriekė šešėliai.

Haris sėdėjo ant užpakalinės sėdynės, bet aplink siaučiančios audros nematė. Jis tematė žalią slidžią virvę, kurią jie didelėmis pastangomis ištraukė iš vandens. Vandens lašeliai lyg spindintys kristalai kapsėjo nuo virvės atgal į jūrą, o ten, apačioje, šmėkštelėdavo lėtai link jų kylantis baltas kontūras.

Vieną kartą per vasaros atostogas tėvas pasiėmė jį į jūrą, ir jie pagavo otą. Žuvis buvo balta ir neapsakomai didelė, ir tąsyk, kaip ir dabar, Hariui išdžiūvo burna ir ėmė drebėti rankos. Jiems atnešus laimikį į virtuvę, mama ir močiutė iš susižavėjimo suplojo rankomis ir tuoj pat ėmė pjaustyti šaltą kruviną žuvį dideliu blizgančiu peiliu. Likusią vasaros dalį Hariui

sapnavosi milžiniškas valtyje gulintis otas išsprogusiomis akimis ir apstulbusia snukio išraiška, lyg negalėtų patikėti, kad jam galas. Per Kalėdas Hariui ant lėkštutės buvo patiekta keletas į šaltieną panašių gabalėlių, o jo tėvas išdidžiai visiems pasakojo, kaip juodu su Hariu Isfjorde sužvejojo otą. „Pamanėme, kad per šias Kalėdas reikėtų paragauti ko nors naujo", – pasakė mama. Jie ragavo mirtį ir pražūtį, ir Haris pakilo nuo stalo su ašaromis akyse, įsiutęs ir pasipiktinęs.

O dabar Haris sėdėjo ant užpakalinės sėdynės lekiančiame automobilyje; jis užsimerkė ir matė save spoksantį į vandenį, kur kažkas, primenantis jūrų medūzą, sulig kiekvienu truktelėjimu apraizgydavo virvę raudonais čiuptuvais, paskui stabtelėdavo ir išskleisdavo čiuptuvus, lyg ketintų plaukti. Arčiau paviršiaus čiuptuvai suguldavo kaip ventiliatoriaus sparnai, tarsi slėpdami po jais esantį nuogą baltą kūną. Inkaro virvė buvo užveržta ant kaklo, ir negyvas kūnas Hariui atrodė keistai svetimas ir nepažįstamas.

Bet kai jie apvertė ją ant nugaros, Haris ir vėl tai pajuto. Tai buvo akimirka iš anos vasaros. Apsiblausęs žvilgsnis, kuriame atsispindėjo nuostaba ir kaltinantis paskutinis klausimas: ar tai viskas? Ar viskas taip ir turi pasibaigti? Ar tikrai ir mirtis, ir gyvenimas tokie banalūs?

– Ar tai ji? – paklausė Vadkinsas, ir Haris atsakė neigiamai.

Kai Vadkinsas pakartojo klausimą, Haris spoksojo į atsikišusias jos mentes ir ryškiai raudoną odą su balta juostele ten, kur buvo jos bikinio viršutinė dalis.

– Ji nudegė saulėje, – pratarė jis nustebęs. – Prašė manęs, kad ištepčiau jai nugarą. Sakė, kad pasitiki manimi. Bet vis dėlto nudegė.

Vadkinsas atsistojo priešais Harį ir uždėjo rankas jam ant pečių.

– Tai ne tavo kaltė, Hari. Ar girdi mane? Tai vis tiek būtų nutikę. Tai ne tavo kaltė.

*

Pastebimai sutemo, vėjo gūsiai siautėjo taip smarkiai, kad eukaliptai mojavo šakomis, lyg norėdami atitrūkti nuo žemės ir kerėplinti kaip Džono Vindemo trifidai, atgaivinti aplink siaučiančios audros.

– Driežai dainuoja, – staiga pasigirdo Hario balsas nuo užpakalinės sėdynės. Tai buvo pirmieji žodžiai nuo tada, kai jie įsėdo į automobilį. Vadkinsas atsisuko, o Lebis pažvelgė į jį per veidrodėlį. Haris sukosėjo. – Kartą taip sakė Endrius. Driežai ir žmonės iš driežų genties turi galią dainuodami prisaukti lietų ir audras. Jis pasakojo, kad tvaną sukėlė driežų genties žmonės, kurie dainavo ir iki kraujo pjaustėsi titnaginiais peiliais, kad nuskandintų ančiasnapius. Bet keletas ančiasnapių išgyveno. Ar žinote, ką jie padarė? Jie išmoko kvėpuoti po vandeniu.

Ant priekinio stiklo virpėdami nusileido pirmieji dideli lietaus lašai.

– Turime mažai laiko, – pasakė Haris. – Tuvumba netrukus supras, kad jo ieškome, ir pradings kaip žiurkė urve. Aš esu vienintelis mus su juo siejantis ryšys, ir dabar jūs sėdite ir spėliojate, ar aš pajėgsiu. Na, ką aš galiu pasakyti? Manau, kad mylėjau tą merginą.

Vadkinsas atrodė sutrikęs. Lebis lėtai linktelėjo.

– Bet aš ketinu išmokti kvėpuoti po vandeniu, – tarė Haris.

*

Pusė keturių.

Pasitarimų kambaryje niekas nekreipė dėmesio į ventiliatoriaus skundus.

– Gerai, mes žinome, kas jis, – prakalbo Haris. – Ir žinome, jog jis mano, kad mes *nežinome*. Tikriausiai galvoja, kad šiuo metu plušu, klastodamas įrodymus prieš Evansą Vaitą.

Bet bijau, jog ši situacija laikina. Mes negalime ilgai laikyti kitų namų be telefono ryšio, be to, jei tariamas gedimas nebus pašalintas, tai gali sukelti įtarimų. Pareigūnai budi jo namuose – tam atvejui, jei jis ten pasirodytų. Budi ir jachtoje. Bet asmeniškai aš neabejoju, jog jis pernelyg gudrus, kad ko nors imtųsi, prieš tai šimtu procentų neįsitikinęs, jog aplinkui viskas švaru. Tikriausiai nesuklysiu teigdamas, kad šįvakar jis jau žinos, jog lankėmės jo bute. Tai suteikia mums dvi galimybes. Mes galime skambinti pavojaus varpais, pasirodyti per televiziją ir tikėtis jį sugauti, iki jam pradingstant. Kontrargumentas šiam planui yra tas, kad žmogus, įdiegęs tokią sistemą, kokią įdiegė jis, tikrai susiplanavo tolesnius žingsnius. Kai tik pamatys savo nuotraukas televizoriaus ekrane, iškart dings iš akiračio. Kita galimybė yra išnaudoti tą nedidelį mūsų turimą laiko limitą, kol jis pajus, kad alsuojame jam į sprandą, ir sugauti jį, kol jis dar nieko neįtaria.

– Balsuoju už tai, kad turime jį sugauti, – pratarė Lebis, nusiimdamas nuo peties plauką.

– *Sugauti* jį? – perklausė Vadkinsas. – Mes esame milijoniniame mieste ir neturime jokio supratimo, kur jis yra. Po velnių, mes netgi nežinome, ar jis Sidnėjuje!

– Na, nepasakyčiau, – atsakė Haris. – Vis dėlto bent jau pastarąsias pusantros valandos jis tikrai praleido Sidnėjuje.

– Ką? Ar sakai, kad jį kas nors matė?

– Jangai, – Haris perdavė žodį besišypsančiam kinui.

– Mobilusis telefonas! – pradėjo šis taip, lyg jo kas būtų paprašęs garsiai perskaityti rašinėlį prieš klasę. – Visi pokalbiai mobiliaisiais telefonais eina per vadinamąją bazinę stotį, kuri priima ir perduoda signalus. Telefonų kompanija mato, kurių abonentų signalus gauna įvairios stotys. Kiekviena iš jų veikia apytiksliai dešimties kilometrų spinduliu. Ten, kur geras radijo ryšys, tai yra tankiai apstatytuose rajonuose, telefono signalus paprastai sugauna dvi arba daugiau stočių

vienu metu, panašiai kaip ir radijo siųstuvų. Vadinasi, kai kalbi telefonu, telefonų kompanija gali nustatyti tavo buvimo vietą dešimties kilometrų tikslumu. Jei pokalbį sugauna dvi stotys vienu metu, šis plotas sumažėja iki dviejų stočių diapazono susikirtimo ploto. Jei signalą sugauna trys stotys, plotas sumažėja dar labiau, ir taip toliau. Taigi, nors ir negalime nustatyti tikslaus adreso, kaip kalbant laidiniu telefonu, bet bent jau turime užuominą. Šiuo metu palaikome ryšį su trimis telefonų kompanijos darbuotojais, sekančiais Tuvumbos mobiliojo telefono signalus. Būdami čia, pasitarimų kambaryje, ryšį su jais galime palaikyti visą laiką. Kol kas gauname sinchroniškus signalus iš dviejų stočių, kurių susikirtimo plotas apima visą miestą, uostą ir pusę Vulumulu. Gera naujiena ta, kad jis juda.

– Taigi lauksime savo sėkmės akimirkos, – įsiterpė Haris.

– Tikimės, kad jis pateks į nedidelę kišenę, kur persidengia trys arba daugiau bazinių stočių. Jei taip atsitiks, iškart siųsim visus turimus civilinius automobilius ir vilsimės, kad jiems pavyks jį surasti.

Vadkinsas neatrodė įtikintas.

– Vadinasi, jis ką tik kalbėjo telefonu, ir dar kalbėjo prieš pusantros valandos, ir abu kartus signalus pagavo bazinė Sidnėjaus stotis. – pakomentavo jis. – Taigi, ar jį surasime, priklausys nuo to, kiek laiko jis kalbės savo sumautu telefonu? O ką, jei jis išvis nebeskambins?

– Juk mes ir patys galime jam paskambinti, – atsakė Lebis.

– Nuostabu! – pratrūko Vadkinsas. Jo skruostus išmušė raudonos dėmės. – Nuostabi mintis! Galime skambinti jam kas penkiolika minučių ir apsimesti, kad esame kalbantis laikrodis arba velnio močiutė! Ir kas pasakys, kad kalbėti su juo telefonu nėra nuostabi mintis!

– Jam nereikia to daryti, – paaiškino Jangas. – Jam nereikia su niekuo kalbėti.

– Kaip?..

– Pakanka, kad jo telefonas būtų įjungtas, – paaiškino Haris. – Tuvumba, ko gero, to nežino, bet kol jo telefonas įjungtas, jis siunčia mums trumputį pyptelėjimą kas pusę valandos, pranešdamas, kad jis dar gyvas. Šis pyptelėjimas registruojamas bazinėje stotyje kaip ir pokalbis.

– Taigi?..

– Taigi tiesiog palaikykime ryšį, užsiplikykime kavos, įsitaisykime patogiai ir laikykime špygas.

21.

Geros ausys, posūkis į dešinę ir trys šūviai

Iš telefono garsiakalbio pasigirdo metalinis balsas:

– Signalas ateina ir trečios ir ketvirtos bazinių stočių.

Jangas parodė į ant stalo išskleistą Sidnėjaus žemėlapį. Jame buvo pripiešta apskritimų, rodančių, kurias sritis apima įvairios bazinės stotys.

– Pirmontas, Glenas ir šiek tiek Balmeino.

– Prakeikta velniava! – nusikeikė Vadkinsas. – Per didelė teritorija. Kelinta dabar valanda? Ar jis skambino namo?

– Šešios, – atsakė Lebis. – Per pastarąją valandą jis surinko savo namų numerį du kartus.

– Greitai jis supras, kad čia kažkas ne taip, – pratarė Makormakas stodamasis.

– Bet kol kas dar nesuprato, – tyliai atsiliepė Haris. Pastarąsias dvi valandas jis tylus ir nepajudinamas sėdėjo prie galinės sienos.

– Ar yra kokių nors naujų oro prognozių? – paklausė Vadkinsas.

– Tik kad bus dar blogiau, – atsakė Lebis. – Naktį didžiulė audra su uraganiniais vėjais.

Minutės bėgo. Jangas nuėjo atnešti daugiau kavos.

– Ar girdite? – pasigirdo balsas iš garsiakalbio.

Vadkinsas pašoko.

– Taip?

– Abonentas ką tik pasinaudojo telefonu. Signalas persidengia trečioje, ketvirtoje ir septintoje bazinėse stotyse.

– Palaukite! – Vadkinsas pažvelgė į žemėlapį. – Tai apima šiek tiek Pirmonto ir Darling Harboro, ar ne?

– Tikrai taip.

– Velnias! Jei jis būtų patekęs į devintą ir dešimtą zonas, tikrai jį turėtume!

– Jei jis nejudėtų, tada taip, – atsiliepė Makormakas. – Kam jis skambino?

– Mūsų centriniam komutatoriui, – informavo metalinis balsas. – Klausė, kas atsitiko jo namų telefonui.

– Šūdas, šūdas, šūdas! – Vadkinsas išraudo kaip burokas. – Jis slysta mums iš rankų! Reikia skelbti aliarmą!

– Užsičiaupkit! – nuskambėjo lyg geluonis. – Atleiskite už žodį, sere, – atsiprašė Haris. – Bet prieš ko nors imantis siūlau palaukti kito pyptelėjimo.

Vadkinsas spoksojo į Harį išsprogdinęs akis.

– Houlis teisus, – pritarė Makormakas. – Sėskis, Vadkinsai. Mažiau nei po valandos viso rajono telefonai bus įjungti. Tai reiškia, kad mums liko vienas, daugiausia du pyptelėjimai, kol Tuvumba supras, kad neveikia tik jo telefonas. Pirmontas ir Darling Harboras geografiniu požiūriu nėra dideli rajonai, bet naktimis juose būna daugiausia žmonių visame Sidnėjuje. Jei nusiųsime ten daug automobilių, tai tik sukels sumaištį, Tuvumba tuo pasinaudos ir pabėgs. Lauksime.

*

Be dvidešimties septynios iš garsiakalbio pasigirdo balsas:

– Pyptelėjimas atėjo iš trečios, ketvirtos ir septintos bazinių stočių.

Vadkinsas suriaumojo.

– Ačiū, – padėkojo Haris, išjungdamas mikrofoną. – Tas pats rajonas kaip ir prieš tai, o tai reiškia, kad jis nebejuda. Taigi, kur jis galėtų būti?

Visi susibūrė aplink žemėlapį.

– Gal jis treniruojasi? – pasiūlė Lebis.

– Puiki mintis! – įvertino Makormakas. – Ar tame rajone yra sporto salių? Ar kas nors žino, kur tas vaikinas treniruojasi?

– Aš patikrinsiu, sere, – Jangas pašoko ir pradingo.

– Kokie būtų kiti pasiūlymai?

– Šiame rajone apstu vakarinių pramogų turistams, – pabandė Lebis. – Gal jis kiniškuose soduose?

– Tokiu oru jis tūno kur nors po stogu, – nesutiko Makormakas.

Jangas sugrįžo ir papurtė galvą.

– Paskambinau treneriui. Jis nenorėjo nieko sakyti, tad turėjau prisipažinti, kad skambinu iš policijos. Tuvumba treniruojasi sporto salėje Bondi Džankšine.

– Nuostabu! Kaip manai, kiek laiko užtruks, kol treneris paskambins Tuvumbai į mobilųjį ir paklaus, kuriems galams jo prireikė policijai?

– Degame, – nusprendė Haris. – Aš paskambinsiu Tuvumbai.

– Ir paklausi, kur jis? – įgėlė Vadkinsas.

– Ir sužinosiu, kas vyksta, – paaiškino Haris, keldamas telefono ragelį. – Lebi, patikrink, ar veikia įrašymo įranga, o visi kiti laikykitės tylos!

Visi sustingo. Lebis metė žvilgsnį į seną įrašymo aparatą ir iškėlė nykščius į viršų. Haris nurijo seiles. Jo pirštai sustingo ant mygtukų. Prieš Tuvumbai atsiliepiant, telefonas suskambo tris kartus.

– Klausau?

Tas balsas... Haris sulaikė kvėpavimą ir prispaudė ragelį prie ausies. Fone girdėjosi žmonių šurmulys.

– Kas čia? – paklausė Tuvumba žemu balsu.

Fone pasigirdo balsas, paskui nuskambėjo džiaugsmingas vaiko krykštavimas. Tada Haris išgirdo gilų, ramų Tuvumbos juoką.

– Tikriausiai tai tu, Hari? Kaip keista, kad paskambinai, nes aš kaip tik apie tave galvojau. Kažkas atsitiko mano namų telefonui, ir aš svarsčiau, ar tu nebūsi prie to prikišęs nagų? Tikiuosi, kad to nedarei, Hari?

Pasigirdo dar vienas garsas. Haris susikaupė, bet nesugebėjo atpažinti, kas tai.

– Kai tu neatsakai, Hari, aš imu nervintis. Labai nervintis. Nežinau, ko tu nori, bet tikriausiai turėčiau išjungti telefoną. Ar taip ir yra Hari? Bandai mane surasti?

Tas garsas...

– Prakeikimas! – sustugo Haris. – Jis padėjo ragelį, – Haris klestelėjo ant kėdės. – Tuvumba žinojo, kad tai aš. Kaip, po velnių, jis galėjo žinoti?

– Atsuk juostelę ir pakviesk Markesą.

Jiems klausantis juostelės Jangas išbėgo iš kambario.

Hariui buvo sunku tvardytis. Jis jautė, kaip per garsiakalbį išgirdus Tuvumbos balsą jam ant sprando pasišiaušia plaukeliai.

– Tai aiškiai vieta, kurioje daug žmonių, – prakalbo Vadkinsas. – Iš kur tas bildesys? Paklausykite, vaikai! Ar tai mugė?

– Atsuk ir paleisk dar kartą, – paprašė Makormakas.

– *Kas čia?* – paklausė Tuvumba, o aplink skardėjo vaikų šūksniai ir kažkoks garsas.

– Kas?.. – pradėjo Vadkinsas.

– Tai triukšmingas pūkštelėjimas į vandenį, – sududeno balsas prie durų. Visi atsisuko. Haris išvydo mažą rudą galvą su juodomis garbanomis, mažais ūseliais ir storastikliais akiniais, visai nederančią prie galingo kūno, atrodančio taip, lyg būtų pripūstas dviračio pompa ir galėtų bet kurią akimirką sprogti.

– Chesus Markesas – geriausios ausys policijos pajėgose, – pristatė Makormakas. – Ir jis netgi ne aklas.

– Beveik aklas, – sumurmėjo Markesas, pasitaisydamas akinius. – Ką čia turite?

Lebis paleido juostą iš naujo. Markesas užsimerkęs klausėsi.

– Patalpa. Mūrinės sienos. Ir stiklas. Visiškai jokių paminkštinimų, jokių kilimų ar užuolaidų. Žmonės, jauni žmonės, abiejų lyčių, tikriausiai šeimos su mažais vaikais.

– Kaip gali visa tai žinoti, tiesiog pasiklausęs kažkokio garso? – įtariai pasiteiravo Vadkinsas.

Markesas atsiduso. Buvo akivaizdu, kad su skeptiškumu susiduria nebe pirmą kartą.

– Ar žinote, koks nuostabus instrumentas yra ausys, – tarė jis. – Jos gali atskirti milijoną įvairių garso slėgių. Milijoną. O vienas ir tas pats garsas gali būti sudarytas iš dešimčių įvairių dažnių ir elementų. Tai leidžia mums rinktis iš dešimties milijonų. Vidutiniame žodyne tėra apytiksliai šimtas tūkstančių žodžių. Pasirinkimas iš dešimties milijonų. Visa kita – tik praktika.

– Kas tas foninis garsas, kuris girdisi visą laiką? – paklausė Haris.

– Tas, tarp 100 ir 120 hercų? Sunku pasakyti. Savo studijoje mes galime jį išskirti iš kitų garsų ir izoliuoti, bet tam reikia laiko.

– O kaip tik jo mes ir neturim, – priminė Makormakas.

– Bet kaip jis galėjo atpažinti Harį, jei Haris su juo net nekalbėjo? – paklausė Lebis. – Nuojauta?

Markesas nusiėmė akinius ir ėmė juos valyti.

– Tai, ką paprastai vadiname nuojauta, mano drauge, dažniausiai yra mūsų jutiminiai įspūdžiai. Bet kai įspūdis yra toks menkas ir subtilus, kad mes jį užfiksuojame tik kaip pojūtį, plunksnelę panosėje mums miegant, ir kai smegenys priskiria šiam pojūčiui kokią nors asociaciją, kuriai negalime sugalvoti jokio pavadinimo, tai tą asociaciją pavadiname nuojauta. Gal jis atpažino... eee... Harį iš kvėpavimo?

– Aš buvau sulaikęs kvėpavimą, – atsakė Haris.

– Ar esi jam skambinęs iš čia anksčiau? Galbūt akustika? Foninis garsas? Kalbant apie garsus, žmonės turi gerą jutiminę atmintį, dažnai geresnę, nei patys mano.

– Esu jam skambinęs iš čia vieną kartą... – Haris spoksojo į senąjį ventiliatorių. – Na, žinoma. Štai kodėl atpažinau tą foninį garsą. Esu buvęs ten anksčiau. Tas burbuliavimas... – jis atsisuko. – Jis Sidnėjaus akvariume!

– Hm, – tarstelėjo Markesas, apžiūrinėdamas, kaip spindi jo akinių stiklai. – Visai gali būti. Aš ir pats esu ten buvęs. Tokį vandens garsą galėjo sukelti kažkas su didele uodega arba sūriųjų vandenų krokodilas.

Kai jis pakėlė galvą, suprato, kad kambaryje liko vienas.

*

Septinta valanda.

Jei ne dėl audros ištuštėjusios gatvės, jiems lekiant iš policijos nuovados į Darling Harborą, praeivių gyvybei būtų iškilęs pavojus. Lebis spaudė kiek galėjo, ir tikriausiai tik dėl mėlynų švyturėlių vienišas pėstysis išsigelbėjo paskutinę minutę šoktelėdamas į šalį, o keletas iš priekio atvažiuojančių automobilių metėsi į kelkraštį. Vadkinsas ant užpakalinės sėdynės be paliovos keikėsi, o priekyje sėdintis Makormakas paskambino į Sidnėjaus akvariumą ir pasistengė paruošti juos galimiems policijos veiksmams.

Jiems įsukus į stovėjimo aikštelę, uosto vėliavos plevėsavo ir plazdėjo, o bangos daužėsi į krantinę. Ten jau buvo keletas policijos automobilių ir uniformuoti pareigūnai uždarinėjo visas duris.

Makormakas davė paskutinius nurodymus.

– Jangai, išdalyk mūsų žmonėms Tuvumbos nuotraukas. Vadkinsai, tu liksi su manimi budėtojo kambaryje – jie turi kameras, per kurias matosi visas akvariumas. Lebi ir Hari, jūs pradedate ieškoti. Po kelių minučių akvariumas bus uždarytas. Štai radijo siųstuvai, įsikiškite į ausis ausines, prisisekite prie apykaklių mikrofonus ir iškart patikrinkite, ar yra ryšys. Mes vadovausime jums iš budėtojo kambario, gerai?

Išlipusį iš automobilio Harį pagavo vėjo gūsis ir vos neparvertė. Jie bėgte nubėgo po stogu.

– Laimė, žmonių ne tiek daug kaip paprastai, – konstatavo Makormakas. Šiek tiek pabėgėjęs jis jau šnopavo. – Tikriausiai dėl oro. Jei jis čia, mes jį rasime.

Juos pasitikęs apsaugos viršininkas palydėjo Makormaką ir Vadkinsą į budėtojo kambarį. Haris ir Lebis patikrino savo radijus, praėjo pro bilietų kasas ir pradėjo brautis sausakimšais koridoriais.

Haris patikrino, ar dėkle tikrai yra pistoletas. Akvariumas dabar atrodė kitaip, pilnas šviesų ir žmonių. Regis, nuo tada, kai jie lankėsi čia su Birgita, prabėgo visa amžinybė. Regis, viskas įvyko kitoje epochoje.

Jis stengėsi apie tai negalvoti.

– Mes pasiruošę, – ausyje suskambėjo ramus ir tvirtas Makormako balsas. – Šiuo metu tikriname kameras. Jangas pasiėmė porą policininkų ir dabar apžiūri tualetus ir kavinę. Beje, matome ir jus. Judėkit į priekį.

Akvariumo koridoriai vedė ratu, atgal į ten, kur prasidėjo. Haris ir Lebis pasuko prieš laikrodžio rodyklę, taip, kad matytų visų priešais juos ateinančių žmonių veidus. Hariui širdis šokčiojo krūtinėje. Burna džiūvo, o delnai drėko. Aplinkui

skambėjo visokios užsienio kalbos, ir Haris jautėsi, lyg plauktų per įvairių tautybių, spalvų ir kultūrų jūrą. Jie ėjo povandeniniu tuneliu, kur juodu su Birgita praleido naktį; dabar vaikai, prispaudę nosį prie stiklo, čia stebėjo nesutrikdomą kasdienį povandeninį gyvenimą.

– *This place gives me the creeps**, – sušnabždėjo Lebis. Jis ėjo užkišęs ranką už švarko atlapo.

– Pažadėk man, kad čia nešaudysi, – paprašė Haris. – Nenoriu, kad ant manęs pasipiltų pusė Sidnėjaus uosto ryklių, gerai?

– *Don't worry*,** – atsakė Lebis.

Jie apėjo akvariumą iš kitos pusės, kur žmonių beveik nebuvo. Haris nusikeikė.

– Bilietų kasos uždaromos septintą valandą, – pasakė Lebis. – Dabar reikia išleisti čia esančius žmones.

Su jais susisiekė Makormakas.

– Deja, atrodo, kad mūsų paukštelis išskrido. Verčiau grįžkit į budėtojo kambarį.

– Palauk čia, – paprašė Haris Lebio.

*

Prie bilietų kasos Haris pamatė pažįstamą siluetą. Vyras dėvėjo uniformą. Haris jį sugriebė.

– Sveikas, Benai, ar prisimeni mane? Buvau čia su Birgita.

Benas atsisuko ir pažvelgė į susijaudinusį šviesiaplaukį.

– Taip, prisimenu, – atsakė jis. – Haris, ar ne? Taigi, taigi. Sugrįžai? Dauguma sugrįžta. Kaip laikosi Birgita?

Haris nurijo seiles.

– Klausyk, Benai. Aš – policijos pareigūnas. Kaip jau tikriausiai girdėjai, mes ieškome labai pavojingo nusikaltėlio.

* Nuo šios vietos man šiurpuliai eina. (Angl.)

** Nesijaudink. (Angl.)

Dar neradome, bet nujaučiu, kad jis vis dar čia. Niekas nepažįsta šio akvariumo geriau už tave, Benai. Ar čia yra kokia nors vieta, kur jis galėtų pasislėpti?

Beno veidas rodė gilų susimąstymą.

– Na, – pratarė jis, – ar žinai, kur yra Matilda, mūsų sūriųjų vandenų krokodilas?

– Taip.

– Na, dabar mes ją perkėlėme tarp tos mažos viliokės, kurią vadiname dryžąja gitaržuve, ir didžiojo jūrų vėžlio, nes ketiname įrengti baseiną keletui gėlavandenių krokodilų...

– Aš žinau, kur ji yra. Benai, tai skubu.

– Teisybė. Jei žmogus energingas ir ne per daug nervingas, jis gali peršokti per kampinį stiklą.

– Pas krokodilą?

– Daugiausia laiko jis praleidžia miegodamas baseine. Už penkių ar šešių žingsnių nuo to kampo yra durys, kuriomis naudojamės, kai prausiam arba šeriam Matildą. Bet turi būti labai mitrus, kadangi *druskis* neįtikėtinai greitas. Jis užgrius tave visu savo dviejų tonų svoriu, nė nespėsi susigaudyti, kas tau trinktelėjo. Kartą mes ketinome...

– Ačiū, Benai.

Haris nudūmė, o žmonės šokinėjo į šalis. Jis kilstelėjo apykaklę ir ėmė kalbėti į mikrofoną.

– Makormakai, čia Haris. Ketinu patikrinti krokodilų narvą.

Jis sugriebė Lebį už rankos ir nusitempė su savimi.

– Paskutinė galimybė, – paaiškino jis.

Lebio akys išsiplėtė iš siaubo. Haris stabtelėjo prie krokodilo narvo ir vėl pasileido bėgti.

– Sek paskui mane, – paliepė Haris, užšokdamas ant organinio stiklo sienos ir persisverdamas per ją.

Kojoms palietus žemę kitoje pusėje, vanduo baseine ėmė burbuliuoti. Pakilo balta puta, ir bėgdamas prie durų Haris pamatė žalią „Formulės“ automobilį įsibėgėjantį iš vandens,

prisispaudusį prie žemės, mažomis driežo kojytėmis, šonuose besisukančiomis lyg plaktuvai. Haris metėsi į priekį ir paslydo ant smėlio. Už savęs išgirdo riaumojimą ir akies krašteliu užmatė pakeltą lenktyninio automobilio kapotą. Stryktelėjo, nulėkė tuos kelis metrus iki durų ir sugriebė rankeną. Vieną sekundės dalį jam dingtelėjo, kad durys gali būti užrakintos. Kitą akimirką jis jau buvo už jų. Mintyse iškilusi scena iš „Juros periodo parko" privertė jį užrakinti paskui save duris. Dėl viso pikto.

Jis išsitraukė pistoletą. Patalpa dvokė vimdančiu ploviklio ir supuvusios žuvies kvapų mišiniu.

– Hari! – per radiją pasigirdo Makormako balsas. – Visų pirma, į ten, kur tu dabar esi, yra ir paprastesnis kelias nei tiesiai per to grobuonies maisto indą. Antra, lik ten, kur esi, ir elkis ramiai, kol Lebis apeis aplinkui.

– Labai bl...ogai jus gir...džiu, sere, – tarė Haris, nagu braukydamas mikrofoną. – Ei...nu vi...dun vienas.

Jis atidarė duris kitame patalpos gale ir įėjo į bokštą, kurio viduryje buvo įviji laiptai. Haris spėjo, kad laiptai leidžiasi žemyn į povandeninius tunelius, ir nusprendė lipti viršun. Kitoje aikštelėje buvo dar vienos durys. Jis apžvelgė laiptus, bet neatrodė, kad kur nors būtų daugiau durų.

Haris pasuko rankeną ir atsargiai stumtelėjo duris, dešine ranka priešais save laikydamas nutaikytą pistoletą. Viduje buvo tamsu kaip naktį ir siaubingai trenkė supuvusia žuvimi.

Ant sienos prie pat durų Haris kaire ranka užčiuopė jungiklį ir jį spustelėjo, bet šviesa neužsižiebė. Haris paleido duris ir žengė porą atsargių žingsnių į priekį. Jam po kojomis kažkas trakštelėjo. Haris atspėjo, kas tai, ir be garso atsitraukė atgal prie durų. Kažkas sudaužė palubėje kabėjusią elektros lemputę. Jis sulaikė kvėpavimą ir klausėsi. Ar patalpoje dar kas nors yra? Burzgė ventiliatorius. Haris atsitraukė atgal į laiptų aikštelę.

– Makormakai, – sušnabždėjo jis į mikrofoną. – Manau, kad jį radau. – Ei, padarykit man paslaugą ir surinkite jo telefono numerį.

– Hari Houli, kur tu?

– Greičiau, sere! Prašau, sere!

– Hari, nepaversk to savo asmenine vendeta, čia...

– Čia šiandien karšta, sere. Padėsite man ar ne?

Haris girdėjo Makormaką sunkiai kvėpuojant.

– Gerai. Renku jo numerį.

Haris stumtelėjo duris koja, abiem rankomis laikydamas priešais save ginklą, plačiai išsižergęs atsistojo tarpduryje ir laukė, kol suskambės telefonas. Laikas pakibo lyg lašas, kuris niekada nenukris. Tikriausiai prabėgo dvi sekundės. Nė garso.

Jo čia nėra, pagalvojo Haris.

Ir tada vienu metu nutiko trys dalykai.

Pirma, Makormakas pradėjo kalbėti.

– Jis išjungė...

Antra, Haris suprato, kad ant jo, stovinčio tarpduryje, kaip įniršęs šernas puola kažkoks siluetas.

Ir trečia, Hario pasaulis subyrėjo į žvaigždžių ir raudonų taškelių lietų.

*

Važiuojant į Nimbiną Endrius skaitė Hariui paskaitą apie boksavimąsi, ir dabar jam atmintyje iškilo tos paskaitos nuotrupos. Pavyzdžiui, tai, kad profesionalaus boksininko šoninio smūgio dažniausiai pakanka, kad nesitreniravęs žmogus prarastų sąmonę. Klubų judesiu jis sudeda į smūgį visą viršutinės kūno dalies jėgą, tad smūgis būna toks stiprus, jog smegenys iš karto išsijungia. Smūgis alkūne, nutaikytas tiesiai į smakrą, pakelia tave nuo grindų ir nusiunčia stačiai į sapnų karalystę. Garantuotai. O tiesus dešiniarankio boksininko smūgis

dešiniąja ranka palieka mažai vilčių išsilaikysi ant kojų. Ir visų svarbiausia: jei nematysi, kad tau smogia, kūnas nesureaguos ir nebandys išvengti smūgio. Net ir mažiausias galvos krustelėjimas gali reikšmingai susilpninti smūgio jėgą. Labai retai kada boksininkas pamato lemiamą smūgį, pasiuntusį jį į nokautą.

Vienintelis paaiškinimas, kodėl Haris vis dar neprarado sąmonės, turbūt buvo tas, kad iš tamsos pasirodęs vyras atsidūrė Hariui iš kairės. Hariui stovint tarpduryje, priešininkas negalėjo smogti jam tiesiai į smilkinį, o to, pasak Endriaus, tikriausiai būtų užtekę. Be to, jis negalėjo atlikti šoninio smūgio arba smogti sulenkta alkūne į smakrą, nes Haris laikė rankas priešais save ir turėjo pistoletą. Negalėjo suduoti tiesaus smūgio dešine ranka, nes tam būtų reikėję atsistoti tiesiai priešais ginklą. Vienintelė likusi galimybė buvo smūgis kaire ranka, o tai, Endriaus žodžiais tariant, „moteriškas smūgis, tinkamas suerzinti priešininką arba geriausiu atveju įstatyti mėlynę per muštynes“. Gal Endrius ir buvo teisus, bet šis tiesus smūgis kaire ranka nubloškė Harį ant įvijų laiptų, jis nugara atsitrenkė į turėklus ir vos per juos nepersivertė.

Kai atsimerkė, vis dar laikėsi ant kojų. Kitame patalpos gale durys buvo plačiai atlapotos, ir Haris neabejojo, kad Tuvumba pabėgo pro jas. Girdėjo dzingsėjimą, ir buvo visiškai tikras, kad tai jo pistoletas ridenasi metaliniais laiptais. Jis nusprendė pasiimti ginklą. Savižudiškai nerdamas laiptais žemyn, Haris nusibalnojo alkūnes ir kelius, bet pagavo pistoletą prie pat laiptų krašto, šiam nespėjus įkristi į dvidešimties metrų gylio šachtą. Haris atsiklaupė ant kelių, užsikosėjo ir konstatavo, kad atvykęs į šią prakeiktą šalį jau prarado antrą dantį.

Jis atsistojo ir tuoj pat pajuto, kad jam svaigsta galva.

– Hari! – sustugo kažkas jam į ausį.

Taip pat išgirdo, kad kažkur po juo kažkas energingai atplėšia duris, ir pajuto, kaip kažkam bėgant dreba laiptai.

Haris susitelkė į duris priešais save, paleido turėklą, atsitrenkė į staktą, metėsi į priekį, kad nenukristų nuo laiptų, nusitaikė į kitame patalpos gale esančias duris, vėl atsitrenkė į staktą ir pagaliau išsvirduliavo į prieblandą, jausdamas, kad išsinarino petį.

– Tuvumba! – suriko jis vėjyje.

Apsižvalgė. Prieš akis plytėjo miestas, už jo – Pirmonto tiltas. Jis stovėjo ant akvariumo stogo ir gūsingame vėjyje stipriai laikėsi įsikibęs į avarinių kopėčių viršų. Vanduo uoste susiplakė į baltas putas, o ore jautėsi druskos skonis. Apačioje pamatė tamsią figūrą, besileidžiančią kopėčiomis. Figūra trumpam stabtelėjo ir apsidairė. Kairėje stovėjo policijos automobilis įjungtais švyturėliais. Priešais jį stūksojo du Sidnėjaus akvariumo rezervuarai.

– Tuvumba! – užriaumojo Haris ir pabandė pakelti ginklą.

Petys atsisakė veikti, ir Haris suriko iš įtūžio ir skausmo. Figūra nušoko nuo kopėčių, nubėgo prie tvoros ir ėmė per ją ropštis. Tą pačią akimirką Haris suvokė, ką bėglys ketina daryti – įeiti į rezervuaro pastatą pro užpakalines duris ir nuplaukti tą nedidelį atstumą iki kitoje pusėje esančios prieplaukos. Ten jis per kelias sekundes galėtų pradingti minioje. Haris kopėčiomis labiau krito nei lipo. Jis puolė tvorą taip, lyg būtų norėjęs ją nuversti, prisitraukė viena ranka ir su trenksmu nusileido ant cemento kitoje tvoros pusėje.

– Hari, raportuok!

Jis išsitraukė iš ausies ausinę ir nusvirduliavo link rezervuaro pastato. Durys buvo atidarytos. Haris įbėgo vidun ir parkrito ant kelių. Priešais jį po išgaubtu stogu, apšviesta lempų, kabančių ant plieninio kabelio, nutiesto virš rezervuaro, plytėjo atitverta Sidnėjaus uosto dalis. Per rezervuaro vidurį ėjo siauras tiltelis, o juo bėgo Tuvumba. Jis dėvėjo juodą megztinį aukštu kaklu ir juodas kelnes ir bėgo taip lengvai ir taip grakščiai, kaip tik įmanoma tokiu siauru ir netvirtu tilteliu.

– Tuvumba!– suriko Haris trečią kartą. – Tai Haris. Aš šausiu!

Jis pasilenkė į priekį. Ne todėl, kad nepajėgė stovėti tiesiai, bet todėl, kad negalėjo pakelti rankos. Nusitaikė į tamsią figūrą ir atlaužė saugiklį.

Pirmas šūvis pūkštelėjo į vandenį prieš pat tobulai taisyklingai bėgantį Tuvumbą. Haris nusitaikė šiek tiek dešiniau. Pūkštelėjo tiesiai už Tuvumbos. Dabar juos skyrė beveik šimtas metrų. Hariui kilo absurdiška mintis: tai lyg šaudymo pratybos Ekerne – šviesos palubėje, aidas tarp sienų, pulsas, jaučiamas piršte ant gaiduko, ir gilus, meditacinis susikaupimas.

Lyg treniruotis pratybų salėje Ekerne, pagalvojo Haris ir paleido trečią šūvį.

Tuvumba stačia galva krito į vandenį.

*

Vėliau, rašydamas ataskaitą, Haris teigė manąs, kad pataikė Tuvumbai į kairę šlaunį, tad vargu ar šūvis buvęs mirtinas. Šiaip ar taip, visi suprato, kad tai tėra drąsus spėjimas. Neįmanoma pasakyti, kur pataikei, kai šaudai iš šimto metrų atstumo. Haris galėjo parašyti bet ką, ir niekas nebūtų galėjęs įrodyti, kad taip nebuvo. Kadangi nebuvo kūno, kuriam būtų galima atlikti skrodimą.

*

Hariui bėgant link tiltelio, Tuvumba klykdamas pusiau paniręs kapanojosi vandenyje. Haris jautė, kaip svaigsta galva ir norisi vemti. Viskas pradėjo lietis – vanduo, šviesos palubėje ir į šonus sïūbuojantis tiltelis. Bėgdamas prisiminė Endriaus žodžius, kad meilė paslaptingesnė už mirtį. Taip pat jis prisiminė senąją legendą.

Hariui akys pasruvo krauju. Dabar jis buvo jaunasis karys Vala, o Tuvumba – gyvatė Bubura, atėmusi jo mylimajai Murai gyvybę.

*

Vėliau, rašydamas ataskaitą, Makormakas negalėjo tiksliai nurodyti, ką pasigirdus šūviams Haris rėkė į mikrofoną.

„Mes tiesiog girdėjome jį bėgant ir kažką šaukiant, tikriausiai savo gimtąja kalba."

Net ir pats Haris nesugebėjo įvardyti, ką tuo metu rėkė.

Šiose žūtbūtinėse lenktynėse Haris užšoko ant tiltelio. Tuvumbos kūnas trūkčiojo. Nuo tų trūkčiojimų net tiltelis siūbavo. Iš pradžių Haris pamanė, jog į tiltelį kažkas atsitrenkė, bet tada suprato, kad kažkas bando nugvelbti jo grobį.

Tai buvo didysis baltasis. Jis iškišo savo baltą kiaušą iš vandens ir pražiojo nasrus. Viskas vyko lyg sulėtintam filme. Haris neabejojo, kad didysis baltasis nusitemps Tuvumbą su savimi, bet šis negalėjo jo kaip reikiant apžioti, tad, kiek patempęs klykiantį žmogų, paleido jį ir panėrė po vandeniu.

Be rankų, pagalvojo Haris ir prisiminė, kaip seniai seniai pas senelį Ondalsnese šventė gimtadienį ir jie burna bandė išgriebti obuolius iš indo su vandeniu, o mama tiek juokėsi, kad turėjo prigulti ant sofos.

Liko dar trisdešimt metrų. Haris tikėjosi, kad jam pavyks ištraukti Tuvumbą, bet didysis baltasis sugrįžo. Jis buvo taip arti, kad Haris matė kone ekstaziškai besivartančias šaltas akis ir pergalingai iššieptas dvi eiles dantų. Šį kartą ryklys suleido dantis į vieną koją ir įsikandęs makalavo galva į šonus. Vandens srovė šovė į viršų, Tuvumba praskriejo oru kaip bekojė lėlė ir klyksmas nutrūko. Haris atbėgo.

– Tu prakeiktas pabaisa, jis mano! – staugė Haris pro ašaras, pakėlęs pistoletą ir pyškindamas į vandenį. Vanduo nusidažė ryškiai raudona spalva, beveik tokia pačia kaip raudonas

limonadas, o apačioje matėsi povandeninis tunelis, kuriame grūdosi suaugusieji ir vaikai, norėdami išvysti pabaigą, tikrą dramą visoje savo baisybėje, puotą, užbaigiančią metų įvykį, kurį bulvariniai laikraščiai pakrikštijo „Klouno nužudymu".

22.
Tatuiruotė

Džino Binošo išvaizda ir kalbėsena tiksliai atitiko jo būdą. Jis buvo vyrukas, gyvenantis rokenrolišką gyvenimą ir nė nemanantis sustoti, kol neatvyks į galutinį tašką. Ir jau buvo pakeliui.

– Spėju, kad ir ten jiems reikės gerų tatuiruočių meistrų, – tarė Džinas, besdamas adatą. – Šėtonas kankindamas mėgsta šiokią tokią įvairovę, kaip manai, *mate*?

Bet klientas buvo visiškai girtas, jam sviro galva, tad vargu ar jis įvertino filosofinius Džino išvedžiojimus arba juto jo petį baksnojančią adatą.

Iš pradžių Džinas atsisakė prasidėti su šiuo vyru, įėjusiu į jo mažą parduotuvėlę ir neaiškiai išveblenusiu savo pageidavimą keistu, dainingu akcentu.

Džinas atsakė, kad jie netatuiruoja apsvaigusių žmonių, ir pasiūlė ateiti kitą dieną. Bet tas tipas numetė ant stalo penkis šimtus dolerių už darbą, kurio vertė buvo šimtas penkiasdešimt, o verslas, tiesą sakant, pastaraisiais mėnesiais ėjosi nekaip, tad Džinas išsitraukė savo Panelę Skustuvaitę ir Ponaitį Pieštukinį Dezodorantą ir ėmėsi darbo. Bet kai vyras pasiūlė jam gurkštelėti iš butelio, jis atsisakė. Džinas Binošas tatuiravo žmones jau dvidešimt metų, didžiavosi savo darbu ir laikėsi nuomonės, kad rimti tatuiruočių meistrai darbe negeria. Na, bent jau ne viskį.

Baigęs darbą prie ištatuiruotos rožės prispaudė gabalėlį tualetinio popieriaus.

– Nesidegink saulėje ir savaitę laiko plauk tik vandeniu. Gera žinia ta, kad iki vakaro skausmas atlėgs ir galėsi šitą nusiimti jau rytoj; bloga žinia – sugrįši, norėdamas pasidaryti daugiau tatuiruočių, – pasakė jis ir nusišiepė. – *They always do.*[*]

– Man užteks ir šitos, – tarstelėjo vyras ir išsvirduliavo pro duris.

23.
Keturi tūkstančiai pėdų ir pabaiga

Durys atsidarė, ir pasigirdo kurtinantis vėjo staugimas. Haris keliais prišliaužė prie durų angos.

– Ar tu pasiruošęs? – išgirdo balsą prie pat ausies. – Patrauk virvelę, kai būsi keturių tūkstančių pėdų aukštyje, ir nepamiršk skaičiuoti. Jei per tris sekundes parašiutas neišsiskleis, vadinasi, kažkas ne taip.

Haris linktelėjo.

– Šoku! – riktelėjo balsas.

Jis stebėjo, kaip vyras išlipa iš lėktuvo ir atsistoja ant laiptelio po sparnu, o vėjas plaiksto jo tamsius drabužius. Iš po šalmo kyšantys plaukai plevėsavo. Haris žvilgtelėjo į ant krūtinės kabantį aukštimatį. Jis rodė šiek tiek daugiau nei dešimt tūkstančių pėdų.

– Dar kartą ačiū! – riktelėjo pilotui.

Pilotas atsisuko.

– Nėra už ką, kolega! Tai daug smagiau nei fotografuoti marihuanos laukus!

[*] Visi sugrįžta. (Angl.)

Haris iškišo dešinę koją. Jautėsi kaip tąkart, kai per vasaros atostogas Giudbransdalene kildamas į Ondalsnesą atidarė langą ir iškišo ranką „skrydžiui“. Prisiminė, kaip vėjas sugriebė ranką, kai pasuko ją delnu į viršų.

Vėjas pūtė nepaprastai stipriai, tad Haris turėjo prisiversti atsistoti ant laiptelio. Mintyse skaičiavo taip, kaip buvo išmokęs Džozefas – dešinė koja, kairė koja, dešinė koja, kairė koja. Jis stovėjo šalia Džozefo. Maži debesų lopinėliai plaukė link jų, pagreitėdavo, apsupdavo juos ir tą pačią akimirką išsisklaidydavo. Po jais plytėjo įvairių atspalvių žalias, geltonas ir rudas margumynas.

– *Hotel check!*[*] – riktelėjo Džozefas jam į ausį.

– *Checking in!*[**] – suriko Haris ir žvilgtelėjo į pilotą, o šis kilstelėjo jiems nykščius.

– *Checking out!*[***]

Jis pažvelgė į Džozefą, kuris buvo su šalmu, akiniais ir šypsojosi nuo ausies iki ausies.

Haris pasilenkė į priekį ir kilstelėjo dešinę koją nuo laiptelio.

– *Horizon! Up! Down! Go!*[****]

Ir štai jis ore. Jautėsi taip, lyg vėjo gūsis jį neštų atgal, o tuo tarpu lėktuvas ramiai skrido pirmyn. Akies kraštelių užmatė, kad lėktuvas sukasi, ir staiga suprato, kad sukasi jis pats. Pažvelgė į horizontą, kuriame žemė atrodė išsilenkusi lanku, o dangus vis labiau mėlynavo, kol galiausiai susiliejo su Ramiojo vandenyno mėlyne, kuria kažkada atplaukė kapitonas Kukas.

Džozefas jį sugriebė, ir Haris suspaudė šlaunis, kad kristų teisingai. Patikrino aukštimatį. *Devyni tūkstančiai pėdų.* Dieve

[*] Registracija! (Angl.)

[**] Prisiregistruoju! (Angl.)

[***] Išsiregistruoju! (Angl.)

[****] Horizontas! Aukštyn! Žemyn! Šokam! (Angl.)

švenčiausias, jie juk turi marias laiko! Jis pasisuko per liemenį ir ištiesė rankas, norėdamas padaryti pusę apsisukimo. Jėzau, jis – Supermenas!

Priešais jį, vakaruose, stūksojo Mėlynieji kalnai, kurie atrodo mėlyni dėl to, kad ypatinga eukaliptų rūšis skleidžia iš tolo matomus mėlynus garus. Jam tai papasakojo Džozefas. Taip pat papasakojo, kad už kalnų plyti tai, ką jo protėviai, klajoklių gentys, vadino namais. Bekraštės sausringos dykumos – *the outback**, sudarančios didžiąją šio didžiulio žemyno dalį, negailestingas žaizdras, kuriame neatrodė tikėtina, jog kas nors galėtų išgyventi, bet vis dėlto, iki atvykstant baltiesiems, Džozefo protėviai čia gyveno daugelį tūkstančių metų.

Haris pažvelgė žemyn. Ten apačioje atrodė taip ramu ir taip nyku – tokia taiki ir maloni planeta. Aukštimatis rodė septynis tūkstančius pėdų. Džozefas Harį paleido, kaip jie ir buvo sutarę. Rimtas mokymo taisyklių pažeidimas, bet vien čia būdami ir šokdami jie jau ir taip sulaužė visas įmanomas taisykles. Haris stebėjo, kaip Džozefas prideda rankas prie šonų, kad kristų horizontaliai, ir nusklendžia į kairę pusę neįtikėtinu greičiu.

Haris liko vienas. Žmogus visuomet būna vienas. Tiesiog krintant laisvuoju kritimu šešių tūkstančių pėdų aukštyje tai juntama daug stipriau.

Kristina apsisprendė viešbučio kambaryje vienos pilkos dienos rytą. Tikriausiai ji pabudo ir dar net neprasidėjus naujai dienai pasijuto pavargusi, pažvelgė pro langą ir nusprendė, jog gana. Haris nežinojo, apie ką ji mąstė. Žmogaus siela gūdus, tamsus miškas ir visus sprendimus priima tik jis pats.

Penki tūkstančiai pėdų.

Galbūt ji pasirinko teisingai. Tuščias tablečių buteliukas rodė, kad ji bent jau nedvejojo. Vieną dieną tai turėjo baigtis, vieną dieną tiesiog atėjo laikas. Poreikis apleisti šį pasaulį tam

* Užribis. (Angl.)

tikru būdu, savaime suprantama, rodė šiokią tokią tuštybę – silpnumą, būdingą kai kuriems žmonėms.

Keturi tūkstančiai penki šimtai pėdų.

O kai kurie jautė silpnybę gyvenimui. Paprastam ir nesudėtingam. Na, gal ne tik paprastam ir nesudėtingam, bet šiuo metu visa tai liko po juo. Po keturiais tūkstančiais pėdų, jei jau tiksliai. Jis sugriebė oranžinę rankenėlę dešinėje pilvo pusėje, ryžtingai trūktelėjo virvelę ir pradėjo skaičiuoti:

– Tūkstantis vienas, tūkstantis du...

Jo Nesbø
Šikšnosparnis

Iš norvegų kalbos vertė
Viktorija Gercmanienė

Redaktorė
Dalia Kižlienė

Maketuotoja
Eglė Jurkūnaitė

Viršelio dailininkas
Zigmantas Butautis

Tiražas 4 500 egz.
Išleido UAB „Baltų lankų“ leidyba
Gedimino pr. 28, LT-01104 Vilnius
leidykla@baltoslankos.lt
www.baltoslankos.lt

Spausdino spaustuvė
UAB BALTO print

Jo Nesbø (Ju Nesbio, gim. 1960) – vienas geriausių šių laikų kriminalinių romanų rašytojų pasaulyje. Milžinišką sėkmę ne tik gimtojoje Norvegijoje, bet ir daugelyje užsienio šalių, tarp jų ir Lietuvoje, jam pelnė kultinis knygų ciklas apie Harį Hūlę. Autorius apdovanotas gausybe literatūros premijų, tarp jų „Stikliniu raktu“, „Riverton“, Norvegijos knygų klubo premija, „Bookseller“ prizu, Danijos detektyvų rašytojų akademijos premija, Suomijos detektyvų rašytojų akademijos premija. Jo knygos ne kartą buvo patekusios į tarptautinių bestselerių sąrašus. Šiuo metu pasaulyje parduota daugiau kaip 25 milijonai Nesbø knygų egzempliorių. O pagal romaną *Galvų medžiotojai* 2011 m. sukurtas to paties pavadinimo kino filmas buvo nominuotas daugybei apdovanojimų, tarp jų Norvegijos nacionaliniam kino apdovanojimui „Amanda“ ir Britų akademijos kino ir televizijos apdovanojimui.

Viršelio nuotrauka © Clay Perry/CORBIS

RYŠKUS PIRMASIS DETEKTYVO HARIO HŪLĖS PASIRODYMAS

Haris Hūlė Norvegijos policijos išsiunčiamas į Australiją stebėti, kaip vyksta nužudymo bylos tyrimas. Auka – dvidešimt trejų metų norvegė televizijos įžymybė.

Nors Hūlei griežtai nurodyta nesikišti į kolegų darbą, jis ne iš tų, kurie stebi veiksmą iš paskutinių eilių. Ieškodamas bent menkiausios užuominos Haris susibičiuliauja su vienu bylai vadovaujančiu detektyvu. Ką juodu užčiuopia – tėra tik pradžia virtinėje neišaiškintų žmogžudysčių. Jiems vis giliau kapstant ir artėjant prie žudiko, Haris ima baimintis, kad nė vienas, kuris prisideda prie šios bylos tyrimo, nėra saugus.

Parašyta su naujoko užsidegimu. Ši istorija persmelkta ne tik vietos, kurioje buvo rašoma, dvasios, bet ir mano paties gyvenimo. Visai neseniai skaitydamas romaną per radiją išsigandau, kiek daug klaidų kaip jaunas rašytojas padariau, tačiau mane apstulbino kūrinio šviežumas ir drąsa.

JO NESBØ

Šikšnosparnis *užpildo ankstyvąsias Hūlės istorijos spragas – tikriausiai daugumos jo gerbėjų neapleido klausimas, kaip jis tapo tokia iškankinta siela. Turėdamas neabejotiną gebėjimą užuosti mirtį, Hūlė žengia pirmuosius netvirtus žingsnius – eidamas šiuo keliu jis taps personažu, kuriam neatsispirs joks trilerių gerbėjas.*

YORKSHIRE EVENING POST (UK)

ISBN 978-9955-23-846-1

www.baltoslankos.lt